စိန်ခေါ်မှုများ နှင့် ကရင်နီညီညွတ်ရေး

<u>ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း</u>

ထုတ်ဝေသူ	-	LAIN နည်းပညာအထောက်အကူပြုအဖွဲ့
ရေးသားပြုစုသူ	-	နော်ဖောဝါး ၊ ခွန်းဘီထူး
ပထမအကြိမ်	-	ဇူလိုင်လ ၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ။
အုပ်ရေ	-	၁၀၀၀
စာအုပ်အတွင်းအပြင် ဒီဇိုင်း	-	ခွန်းဂျစတင်း ဂျိုးငယ်
ပုံနှိပ်တိုက်	-	

ဤစာအုပ်အား ငြိမ်းချမ်းရေးပူးတွဲရံပုံငွေ (Joint Peace Fund) ၏ ရံပုံငွေအထောက်အပံ့ဖြင့်

LAIN နည်းပညာအထောက်အကူပြုအဖွဲ့မှ ထုတ်ဝေသည်။

အမှာစာ

ဒီစာတမ်းကို အပတ်တကုတ် လုံ့လစိုက် စုစည်းပြုစုသူများရဲ့ "စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ကရင်နီညီညွတ်ရေး" စာအုပ်သည် ကရင်နီပြည် (ကယားပြည်နယ်)အတွက် တစုံတရာမှ ပြည့်စုံသော မှတ်တမ်းများ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် လူကြီး၊ လူငယ်နှင့်အမျိုးသမီးများ၊ ပါတီများ၊ အဖွဲ့အစည်းများတို့ လေ့လာမှတ်သားဂရုစိုက်ကာ ပါဝင်ဆောင်ရွက် နိုင်သည့်ဘက်က ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပါစေလို့ ဆန္ဒပြုအပ်ပါသည်။

လူသားများဟာ ကမ္ဘာမြေကြီးပေါ်၌ လူပီပီပြင်ပြင် ခြေစုံထရပ်ပြီး တိရိစ္ဆာန်လောကနှင့် ခွဲပြီးကတည်းက မိမိဘဝကို အခက်အခဲမျိုးစုံမှ ရုန်းကန်ချီတက်လာခဲ့ကြရသည်။ လူ့သမိုင်းအရ စနစ်တွေ တခုပြီးတခု ကျော်လွှား ဖြတ်သန်းရင်း မျက်မှောက်အရင်းရှင်စနစ်ကို ရောက်လာခဲ့ကြ ပါသည်။

လူသားတွေဟာ စနစ်ဟောင်းကိုချန်ထားပြီး စနစ်သစ်ကို ထူထောင် ကြသည်။ ဒီနေ့အရင်းရှင်စနစ်ကို ချေမှုန်းသုတ်သင်ပြီး စနစ်သစ်ကို ရှေ့ရှု့နေကြပါပြီ။ ဗမာပြည်လူ့အဖွဲ့အစည်းသမိုင်း တစိတ်တဒေသကို ကြည့် မည်ဆိုလျှင် ပျူပဒေသရာဇ်၊ ဗမာပဒေသရာဇ်၊ မွန်ပဒေသရာဇ်နှင့် ရခိုင်ပဒေသရာဇ်စနစ်တွေ ထွန်းကားခဲ့ကြပြီး နှစ်ပေါင်းတစ်ထောင်နီးပါး ကြာခဲ့သည်။ နောက် .. ကိုလိုနီခေတ် နှစ်ပေါင်းတစ်ရာကျော်အတွင်း ဖက်စစ်ဂျပန် (၃)နှစ်ခန့် ၁၉၄၈ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ (၄)ရက်တွင် လွတ်လပ်ရေး ရခဲ့သည်။

လွတ်လပ်ရေးရခဲ့ပြီး ဗမာပြည်ဟာ ယနေ့အထိ ပြည်တွင်း လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ နှစ်ပေါင်း(၇၀)ကျော် သို့မဟုတ် ပြည်တွင်းစစ်-ကမ္ဘာ့ အကြာဆုံး ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်သည့် တိုင်းပြည်ဖြစ်သည်။ ယနေ့အထိတိုင်

အစိုးရတွေ အဆက်ဆက်က ဒီပြည်တွင်းစစ်ကို မဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့ကြပါ။ မဖြေရှင်းတတ်လို့လား။ မဖြေရှင်းချင်လို့လား စဉ်းစားစရာပါ။ မဖြေရှင်းချင်တာလည်းဖြစ်နိုင်သည်။ မဖြေရှင်းတတ်တာလည်းဖြစ် နိုင်သည်။

၁၉၄၆ ခုနှစ်မှစပြီး အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုဟာ စတင်ပြိုကွဲလာသည်မှာ ဖဆပလထဲက ဗမာပြည် ကွန်မြူနစ်ပါတီကို ထုတ်လိုက်ကတည်းကပါ။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် အစိုးရအဖွဲ့လုပ်ကြံခံခဲ့ရသည်။ ဝန်ကြီး (၇)ဦး၊ အတွင်းဝန်(၁)ဦးနှင့်သက်တော်စောင့်(၁)ဦး အားလုံး(၉)ဦး ကျဆုံးခဲ့သည်။ ၁၉၄၈-၁၉၄၉ခုနှစ်တွင် ပြည်တွင်း လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခ ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်ပြီး အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုဟာပြိုကွဲသွားသည်မှာ ကနေ့အထိပါ။

ပြည်တွင်းစစ်ကို နိုင်ငံရေးနည်းဖြင့် ဖြေရှင်းရမှာပါ။ ဒါပေမဲ့ ဖဆပလ အစိုးရက သောင်းကျန်းသူတွေ ဆိုပြီး အပြုတ်တိုက်ခဲ့သည်။ ဒါပေမဲ့ ယနေ့အထိမပြုတ်ပါ။ အပြုတ်တိုက်သည့် နည်းဟာများပါသည်။ ဖဆပလ အစိုးရစခဲ့သည့် အပြုတ်တိုက်သည့်နည်းကို နည်းအမျိုးမျိုးသုံးကြပြီး ယနေ့အထိ ဖဆပလအစိုးရ၊ မဆလ အစိုးရ၊ နဝတအစိုးရ၊ နအဖအစိုးရ၊ ပြည်ခိုင်ဖြိုးအစိုးရ၊ ဒီချုပ်အစိုးရ+တပ်မတော်အစိုးရတို့ဟာ ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးကတော့ဝေးမြဲဝေးနေသေးပါသည်။

စိတ်ဓာကြီးပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးကို လိုချင်နေကြသည့် အဘိုးကြီးတွေ အဘွားကြီးတွေတစ်ချို့ကတော့ စိတ်မရှည်ကြဘူး။ ငြိမ်းချမ်းရေးရဖို့ အတင်းတိုက်တွန်းတာတွေလည်း တွေ့နေရသည်။ ဒါပေမဲ့ ပြည်တွင်း စစ်ရပ်စဲရေး၊ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး မလုပ်ချင်သည့် မလိုလားသည့်လူတွေဟာ ဘယ်လူတွေ ဘယ်မိစ္ဆာကောင်တွေလဲဆိုတာကို အဘိုးအဘွားတွေ မသိတာ အမှန်ပဲ။ သူတို့ကို အပြစ်မတင်ရဲပါဘူး။

နိုင်ငံရေးစစ်ရေးရှုပ်ထွေးလှသည့် ဗမာပြည်နှင့် ပြည်တွင်းစစ်ကို လူငယ်မောင်မယ်များ မှန်မှန်ကန်ကန် ကြည့်မြင်လေ့လာပြီး

အခြေအနေတွေကို အမီမလိုက်နိုင်သည့် သူတွေကို ဝေမျှပေးကြပါ။ တရားမျှတပြီး တန်းတူရည်တူရှိသည့် နိုင်ငံရေးတွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲကို ကျနော်တို့တွေ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးဖို့ အဆင်သင့်ရှိပါသည်။ အနာဂတ် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံ၏ အခင်းအကျင်းစနစ်သစ်ကို ကျနော်တို့ကြိုဆိုကြပါစို့။

မန်းသက်ဖော
တွဲဖက်အတွင်းရေးမှူး
ကရင်နီပြည်လူမျိုးပေါင်းစုံပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ခေတ်အဆက်ဆက်မှ ပြင်ပဖိအားကြောင့်သော်လည်းကောင်း ကရင်နီအင်အားစု အချင်းချင်းကြား၌သော်လည်းကောင်း ခဝါချချေဖျက်ရန်နှင့် ညှိနှိုင်းရန်လိုအပ်သေးသည့် ပဋိပက္ခတချို့ တည်ရှိနေသေးသည်။ ကရင်နီ တမျိုးသားလုံး ညီညွတ်ရေးဖော်ဆောင်ရန် နည်းလမ်းများ ရှာဖွေရာတွင် လမ်းစတွေ့လိုက် လမ်းပျောက်လိုက် ဖြစ်နေခြင်းသည်လည်း အကြိမ်ကြိမ်ကြုံ တွေ့နေခဲ့ရပါသည်။ သို့ပါသောကြောင့် ယခု ပြုစုသောစာတမ်း၌ မည်သည့်အရာတို့သည် ကရင်နီတမျိုးသားလုံး အတွက် ညီညီညွတ်ညွတ် ယှဉ်တွဲနေထိုင်နိုင်ရေးကို အဟန့်အတား ဖြစ်သည့်အရာများကို မီးမောင်းထိုးပေးနိုင်သည့် စာတမ်းတခု ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

ဤ " စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ကရင်နီညီညွတ်ရေး ” စာတမ်း ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် အင်တာဗျူး မေးမြန်းချက်များကို အချိန်ပေးပြီး စိတ်ရှည်လက်ရှည် ပါဝင်ဖြေကြားပေးခဲ့ကြသည့် ကရင်နီပြည်၏ အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးမှ ခေါင်းဆောင်များ သော်လည်းကောင်း၊ သမိုင်းသုတေသီ ပညာရှင်များသော်လည်းကောင်း၊ လူမျိုးစုခေါင်းဆောင်များ သော်လည်းကောင်း၊ စာတမ်းကို ဦးဆောင်ပြုစုရေးသားသူများအား သော်လည်းကောင်း၊ စာတမ်းထွက်ပေါ်လာရေးအတွက် အဖက်ဖက်မှ ပံ့ပိုးကူညီကြသော သူများအားလုံးကို သော်လည်းကောင်း၊ စာရွက်စာတမ်း နှင့် အထောက်အထားများရရှိရန် ကူညီပေးကြသူများ နှင့် ငွေကြေးရန်ပုံငွေ ပံ့ပိုးပေးသည့် (Joint Peace Fund -JPF) အဖွဲ့ကိုလည်း (LAIN) နည်းပညာအထောက်အကူပြုအဖွဲ့မှ ကျေးဇူးအထူးတင်ရှိပါသည်။

မူကယ်ရီလိုင်း
စီမံကိန်းမန်နေဂျာ
LAIN နည်းပညာအထောက်အကူပြုအသင်း

အကျဉ်းချုပ်မိတ်ဆက်ခြင်း

အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတွက် အားလုံးသောသူများကစိတ်ဆန္ဒရှိကြသော်လည် လက်တွေ့ ဆောင်ရွက်သည့်အချိန်တွင် ခေတ်ကာလအဆက်ဆက် အုပ်ချုပ်ခဲ့သော အစိုးရလက်ထက် နိုင်ငံရေး ပြဿနာများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော အတိတ်သမိုင်း၏ နာကျဉ်းချက်များ၊ မတူညီသောလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူမျိုးစုများ၏ အမြင်သဘောထားများရပ်တည်ချက်များကြောင့် ညီညွတ်ရေးခရီးဟာ ထင်သလောက်ခရီးမပေါက်ပဲရှိနေပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် ကာလအဆက်ဆက်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ကရင်နီ အမျိုးသားများညီညွတ်ရေး အခြေအနေများနှင့် လက်ရှိကာလ ညီညွတ်နေးအခြေအနေများကို လေ့လာ ဖော်ထုတ်ထားသည့် စာတမ်းဖြစ်သည့်အလျောက် ကရင်နီအမျိုးသားညီညွတ်ရေးနှင့် စပ်လျင်း၍ သမိုင်းဖြစ်စဉ်များနှင့် ပုဂ္ဂလိက တစ်ဦးချင်းစီ၏ အတွေ့အကြုံများနှင့် အမြင်သဘောထားများကို အဓိကလေ့လာမှုများကို မြင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် အခန်း (၄) ခန်းပါရှိပါသည်။ အခန်း (၁) သုတေသနပြုလုပ်ရသည့် နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းရာ။ အခန်း (၂) ကရင်နီညီညွတ်ရေးသမိုင်းဖြစ်စဉ်အကျဉ်း၊ အခန်း (၃) လက်ရှိကာလ ကရင်နီအမျိုးသားများညီညွတ်ရေးအခြေအနေ တွေ့ရှိချက်များ၊ အခန်း (၄) ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်နှင့် အကြံပြုချက်များ ဖြစ်ပါသည်။

အခန်း(၁) သုတေသနပြုလုပ်ရသည့်နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းရာ။

စတမ်းပြုလုပ်ဖြစ်ရသည့် ရည်ရွယ်ချက် နောက်ခံနိုင်ငံရေးသမိုင်းကြောင်းဖြစ်တည်လာမှုများကို ဖော်ပြထားပြီး စာတမ်းပြုလုပ်သည့် နည်းစနစ်နှင့် ကန်သတ်ချက်များကို ဖော်ပြထားပါသည်။

အခန်း(၂) ကရင်နီညီညွတ်ရေးအခြေအနေ သမိုင်းဖြစ်စဉ်အကျဉ်း။

ဤအခန်းတွင် ကရင်နီအမျိုးသားများ ညီညွတ်ရေးဖြစ်စဉ်များကို သမိုင်းအပိုင်းအခြားကာလများဖြင့် ပဒေသရာဇ်ခေတ် ကရင်နီနိုင်ငံတော်

ဖြစ်ပေါ်လာပုံသမိုင်းနှင့် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများ၊ ကရင်နီပြည်ဂျပန်အုပ်စိုးသည့် ကာလ၊ ဗမာပြည် လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုကာလ ဗမာပြည်မနှင့်တွဲရေးခွဲရေးကြား ကရင်နီညီညွတ်ရေး၊ ပါလီမန်အစိုးရအုပ်ချုပ်သည့် ကာလ - ကရင်နီပြည်ကို ဖ.ဆ.ပ.လ ကျူးကျော်ခြင်းနှင့် ကရင်နီ ပြည်တွင်းစစ်၊ ဗမာပြည် အာဏာရှင်အစိုးရများ အုပ်စိုးသည့်ကာလ - ကရင်နီအဖွဲ့အစည်းများ၏ အကွဲအပြဲများနှင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေဖြင့် ဒီမိုကရေစီပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အစပြုသည့်ကာလကရင်နီ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ညီညွတ်ရေး အဖြေရှာခြင်းစသည့်ဖြင့် အပိုင်းအခြား ကာလ (၆)ခုဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။

အခန်း(၃) လက်ရှိကာလ ကရင်နီအမျိုးသားများညီညွတ်ရေး အခြေအနေ တွေ့ရှိချက်များ။

ဤအခန်းတွင် စစ်တမ်း၏ လက်ရှိကာလ ကရင်နီအမျိုးသားများ ညီညွတ်ရေးအခြေအနေများ၏ အဓိကတွေ့ရှိချက်များဖြစ်သော လက်ရှိ အချိန်ကာလ ကရင်နီညီညွတ်ရေး၏ အောင်မြင်တိုးတက်မှု အခြေအနေများ၊ ညီညွတ်ရေး ၏အဟန့်အတားများဖြစ်သော ခေါင်းဆောင်မှုပြင်ပဖိအား၊ လူမျိုးရေးဂိုဏ်းသလက္ခဏာ၊ အကျိုးစီးပွား၊ ကရင်နီ နှင့် ကိုယ်စားပြုသော နယ်နိမိတ် နှင့် အခြားအဟန့်အတားများဖြစ်သော အင်အားစုများ၏ ဦးတည်ချက်နှင့် နိုင်ငံရေးစုဖွဲ့မှု၊ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရှိသော ကရင်နီပြည်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများ၊ အနာဂတ်တပ်မတော်ဖွဲ့စည်းခြင်းများကို ဖော်ပြထားပါသည်။

အခန်း(၄) သုံးသပ်ချက်များနှင့် အကြံပြုချက်များ။

ဤအခန်းတွင် စစ်တမ်းပါတွေ့ရှိချက်များဖြစ်သော ကရင်နီ အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အခြေအနေများပေါ် သုံးသပ်ချက်များနှင့် ကရင်နီ အမျိုးသားများညီညွတ်ရေး အတွက် အကြံပြုချက်များကို ဖော်ပြထားပါသည်။

Abbreviations (အတိုကောက်စာလုံးများ)

ALP	Arakan Liberation Party ရခိုင်ပြည် လွတ်မြောက်ရေးပါတီ
BC	Before Christ ခရစ် မတိုင်မီ
CBOs	Community Base Organizations လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများ
CSOs	Civil Society Organizations အရပ်ဖက် လူမှု အဖွဲ့အစည်းများ
CHDN	Community Health and Development Network လူထုအခြေပြု ကျန်းမာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး ကွန်ရက်
CPB	Communist Party of Burma ဗမာပြည် ကွန်မြူနစ်ပါတီ
DOKNU	Democratic Organization for Kayan National Unity ကယန်းအမျိုးသားများ စည်းလုံးညီညွတ်ရေး ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့
KIO	Kachin Independence Organization ကချင်ပြည် လွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့
INGOs	International Non Government Organizations နိုင်ငံတကာ အစိုးရ မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ
KNDO	Karen National Defense Organization ကရင်အမျိုးသား ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့
KNDP	Karenni National Democrtic Party ကရင်နီအမျိုးသား ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ
KNG	Kayan National Guard force ကယန်းအမျိုးသား ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့

KNGY	Kayan New Generation Youth ကယန်း မျိုးဆက်သစ် လူငယ်
KNLP	Kayan New Land Party ကယန်းပြည်သစ်ပါတီ
KNPDP	Karenni National Peace and Development Party ကရင်နီအမျိုးသား ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ
KNPLF ကလလတ	Karenni Nationalities People’s Liberation Front ကရင်နီပြည် လူမျိုးပေါင်းစုံ ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေး တပ်ဦး
KNPP	Karenni National Progressive Party ကရင်နီအမျိုးသား တိုးတက်ရေးပါတီ
KNSO	Karenni National Solidarity Organization ကရင်အမျိုးသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေးအဖွဲ့
KNU	Karen National Union ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံး
KNUJC	Karenni National United Joint Committee ကရင်နီ အမျိုးသား ညီညွတ်ရေး ပူးတွဲ ကော်မတီ
KNUP	Karen National United Party ကရင်အမျိုးသား ညီညွတ်ရေးပါတီ
KSY	Kayah State Youth ကယားပြည်နယ်လူငယ်
LNO	Lahu National Organization လားဟူအမျိုးသား အစည်းအရုံး
MPC	Myanmar Peace Center မြန်မာနိုင်ငံ ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်မှု ဗဟိုဌာန
NCA	Nationwide Ceasefire Agreement တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်

NCGUB	National Coalition Government of the Union of Burma ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသားညွန့်ပေါင်းအစိုးရ
NDF မဒတ	National Democrative Front အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီ တပ်ပေါင်းစု
NGOs	Non Government Organizations နိုင်ငံတကာ အစိုးရ မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ
NLD	National League for Democracy အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်
NMSP	New Mon State Party မွန်ပြည်သစ်ပါတီ
NRPC	National Reconciliation and Peace Centre အမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး ဗဟိုဌာန
NUP တစည	National Unity Party တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေး ပါတီ
PSLP	Palaung State Liberation Party ပလောင်ပြည် လွတ်မြောက်ရေးပါတီ
SNPLO ရလလဖ	Shan State Nationalities People's Liberation Organization ရှမ်းပြည် လူမျိုးပေါင်းစုံ ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေး အဖွဲ့
SSPP	Shan State Progressive Party ရှမ်းပြည် တိုးတက်ရေးပါတီ
UKISC	United Karenni Independent States Council လွတ်လပ်သော ကရင်နီပြည်ထောင်စု ကောင်စီ
UKSIA	United Karenni States Independent Army လွတ်လပ်သော ကရင်နီပြည်ထောင်စု တပ်မတော်
UKSY	Union of Karenni State Youth ကရင်နီပြည် လူငယ်များ သမဂ္ဂ

WNO	Wa National Organization ဝ အမျိုးသား အစည်းအရုံး
ZNF	Zomi National Front ဇိုမီး အမျိုးသား တပ်ဦး
နဝတ	နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့
နအဖ	နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး ကောင်စီ
ဖဆပလ	ဖက်ဆစ် ဆန့်ကျင်ရေး ပြည်သူ့ လွတ်လပ်ရေး အဖွဲ့ချုပ်
မဆလ	မြန်မာ့ ဆိုရှယ်လစ် လမ်းစဉ် ပါတီ
မဒညတ	အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီ ညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစု
လညတ	လူမျိုးစုများ ညီညွတ်ရေး တပ်ဦး
လပဒတ	လူမျိုးပေါင်းစုံ ပြည်သူ့ ဒီမိုကရေစီ တပ်ပေါင်းစု

မာတိကာ

	နိဒါန်း	၁
အခန်း (၁)	သုသေသနပြုလုပ်ရသည့် နောက်ခံသမိုင်း	
	၁။ ရည်ရွယ်ချက်	
	၂။ ချဉ်းကပ်မှုနည်းစနစ်များ	
	၃။ မေးခွန်းပုံစံ	
	၄။ သုတေသန၏ အရည်အသွေးဆိုင်ရာ အကန့်သတ်များ	
အခန်း (၂)	ကရင်နီညီညွတ်ရေး သမိုင်းဖြစ်စဉ်အကျဉ်း	
	၁။ကရင်နီနိုင်ငံတော်ဖြစ်တည်လာပုံသမိုင်းနှင့် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများ ပဒေသရာဇ်ခေတ်	
	၂။ ကရင်နီပြည် ဂျပန်အုပ်စိုးသည့်ကာလ	
	၃။ဗမာပြည်လွတ်လပ်ရေး ကြိုးပမ်းမှုကာလ - ဗမာပြည်မနှင့် တွဲရေး ခွဲရေးကြား ကရင်နီညီညွတ်ရေး	
	၄။ ပါလီမန်အစိုးရ အုပ်ချုပ်သည့်ကာလ - ကရင်နီပြည်ကို ဖ.ဆ.ပ.လ ကျူးကျော်ခြင်းနှင့် ကရင်နီပြည်တွင်းစစ်	
	၅။ ဗမာပြည် အာဏာရှင်အစိုးရများ အုပ်စိုးသည့်ကာလ - ကရင်နီ အဖွဲ့အစည်းများ၏ အကွဲအပြဲများ	
	၆။၂၀၀၈ ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဖြင့် ဒီမိုကရေစီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အစပြုသည့်ကာလ - ကရင်နီအဖွဲ့အစည်းများ၏ ညီညွတ်ရေး အဖြေရှာခြင်း	
အခန်း (၃)	လက်ရှိကာလ ကရင်နီအမျိုးသားများညီညွတ်ရေး အခြေအနေတွေ့ရှိချက်များ။	
	၁။ လက်ရှိကာလ ကရင်နီညီညွတ်ရေး၏ အောင်မြင်တိုးတက်မှု များ။	

	၁.၁) ကရင်နီအင်အားစု အချင်းချင်း တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးမှုများ။	
	၁.၂) ကရင်နီအင်အားစုအချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင် ရွက်မှုများ။	
	၁.၃) ကရင်နီအင်အားစုအချင်းချင်း နိုင်ငံရေး သဘောတူညီမှု များ။	
	(က) နိုင်ငံရေးပွင့်လင်းလွတ်လပ်မှု၏ ပံ့ပိုးမှုများ	
	(ခ) အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပံ့ပိုးမှုများ	
	၂။ လက်ရှိကာလ ကရင်နီအမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတွက် အဟန့်အတားများ	
	၂.၁) ခေါင်းဆောင်မှု	
	၂.၂) ပြင်ပဖိအား	
	၂.၃) လူမျိုးရေးဂိုဏ်းဂဏလက္ခဏာ	
	(က) ကရင်နီအမျိုးသားဂိုဏ်းဂဏလက္ခဏာ	
	(ခ) ကရင်နီနှင့် လူမျိုးများ	
	၂.၄) အကျိုးစီးပွား	
	၂.၅) ကရင်နီနှင့် ကိုယ်စားပြုသော နယ်နိမိတ်	
	၃။ အခြားသောအဟန့်အတားများ	
	၃.၁) အင်အားစုများ၏ ဦးတည်ချက်နှင့် နိုင်ငံရေးစုဖွဲ့မှု	
	(က) ပြည်သူ့ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ	
	၃.၂) ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရှိသော ကရင်နီပြည်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ သဒေသများ	
	၃.၃) အနာဂတ်တပ်မတော်ဖွဲ့စည်းခြင်း	
အခန်း (၄)	ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်နှင့် အကြံပြုချက်များ	
	၁။ သုံးသပ်ချက်	
	၂။ အကြံပြုချက်	

နိဒါန်း

လူမျိုးအချင်းချင်း၊ ခေါင်းဆောင်အချင်းချင်း၊ အဖွဲ့အစည်းအချင်းချင်း သင့်မြတ် ညီညွတ်ကြခြင်းသည် မင်္ဂလာဖြစ်သကဲ့သို့ ဒေသတခုအတွက်၊ တိုင်းပြည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အလွန်ပင် အရေးကြီးလှပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ထိုသင့်မြတ်ညီညွတ်ခြင်းမင်္ဂလာအား အဖြေရှာ၍ အမှန်တကယ် တည်ဆောက်ရမည့် အချိန်လည်းဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့ မြန်မာ့နိုင်ငံရေး၏ အရှုပ်အရှင်း သပွတ်အူကြီးကို ကြည့်လိုက်လျှင် မြန်မာတနိုင်ငံလုံးအတွက် သင့်မြတ် ညီညွတ်ရေးကို အဖြေရှာကြရာတွင် များစွာခက်ခဲပြီး သတ္တိနှင့် တည်ငြိမ်မှုကိုလည်း များစွာလိုအပ်မည် ဖြစ်ကြောင်း အားလုံးသိရှိပြီး ဖြစ်သည်။

ယခုသုတေသနစာတမ်းသည် ကရင်နီပြည်အတွင်းရှိ အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပါတီများ၊ လူမျိုးစုများနှင့် ခေါင်းဆောင်များ သင့်မြတ်ခြင်းနှင့် ညီညွတ်ခြင်းအတွက် အဟန့်အတားများကို ဖော်ထုတ်ပြီး အကြံပြုချက်များ ပေးထားပါသည်။

သုတေသနပါ အချက်အလက်များကို ဆွေးနွေးခြင်းမပြုမီ ကရင်နီပြည်အတွင်းရှိ အင်အားစုများ သင့်မြတ်ခြင်းနှင့် ညီညွတ်ခြင်းသည် ကရင်နီဒေသအတွက် သာမက မြန်မာနိုင်ငံအတွက် နိုင်ငံရေး အဖြေရှာရာတွင် အရေးပါသော အချက်ဖြစ်ကြောင်း ကနဦးဆွေးနွေးထားပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ သမိုင်းဖြစ်စဉ်များကို လေ့လာပါက အုပ်စိုးသူများသည် အများပြည်သူရှေ့တွင် ညီညွတ်ရေးကို ရေးသားပြောဆိုသော်လည်း အုပ်ချုပ်ရေး ယန္တရားများတွင် သွေးခွဲရေးကို အဓိကလက်နက်အဖြစ်အသုံးပြု ခဲ့သည်။ ဤလုပ်ရပ်များကြောင့် ဒေသန္တရအဆင့်များတွင် ညီညွတ်မှု ကင်းမဲ့သွားခဲ့ရသည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်း

များ တိုးပွားလာခဲ့သည်။ ထို့အပြင် လူမျိုးစုများအကြား ကွဲလွဲမှု၊ ခွဲခြားမှု နှင့် မယုံကြည်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာသဖြင့် လူမျိုးစုပဋိပက္ခများ များပြားခဲ့ရသည်။ ထို့အတူ ဘာသာရေးကိုလည်း အသုံးချခဲ့သဖြင့် ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုတစ်ခုကို သက်ဝင်ယုံကြည်နေသော ဘာသာတူ လူထုအများစု နှင့် အခြားဘာသာတူ လူထု အနည်းစုတို့အကြား၊ ဘာသာရေး ဂိုဏ်းကွဲသူများအကြား၊ ဘာသာရေးအစွန်းရောက်သူများနှင့် ကာကွယ်သူများအကြား ဘာသာရေး မုန်းတီးဖိနှိပ်မှုများ ကြီးမားစွာရှိခဲ့သည်။

အနီးစပ်ဆုံး သမိုင်းကောက်ကြောင်းမှာ အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီအစိုးရ လက်ထက်မှစ၍ ယနေ့အချိန်အထိ ဖြစ်သည်။

အုပ်စိုးသူများ၏ သွေးခွဲအုပ်ချုပ်ရေးသည် အာဏာရှင်များအတွက် အဆင်ပြေသော စနစ်နှင့်ဗျူဟာဖြစ်သော်လည်း ခေတ်သစ် ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်အတွက် လွန်စွာ အကျိုးယုတ်စေပါသည်။ ပြည်တွင်းစစ်၊ လူမျိုးရေးပဋိပက္ခ၊ ဘာသာရေး မုန်းတီးဖိနှိပ်မှုများသည် ဒီမိုကရေစီစနစ်ကိုသာမက အများဆန္ဒကို တိုက်ခိုက်နေသကဲ့သို့ လူထုပါဝင်မှုများနှင့် နိုင်ငံရေး လက်သင့်ခံမှုများကို တိုက်ရိုက်ထိခိုက်စေပါသည်။ ထိုသွေးခွဲမှုများကို လေ့လာပြီးသောအခါ အာဏာခွဲဝေရေးနှင့် ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးများအတွက် မေးခွန်းထုတ်စရာများဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ ဒေသတခု၊ ပြည်နယ်တခုအား စီမံအုပ်ချုပ်ခွင့် အာဏာများ ပေးအပ်လိုက်ပါက ထိုဒေသရှိ လူမျိုးကြီးတခုသည် အခြားလူမျိုးစုငယ်များကို ဖိနှိပ်လိမ့်မည် (သို့) လူမျိုးစုအချင်းချင်း တိုက်ခိုက်မှုကို ပိုမိုကြီးထွားလာစေလိမ့်မည် ဟူသော (Scenario) ထင်ကြေးများကို ပေးပြီး ဖက်ဒရယ်နှင့် အာဏာခွဲဝေရေးကို မေးခွန်းထုတ် နေကြခြင်းဖြစ်သည်။

ယနေ့အချိန်အထိ သွေးခွဲအုပ်ချုပ်ရေးများနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်စေသော အပြုအမူများကို စနစ်တကျ တားဆီးနိုင်ခြင်း မရှိသေးပေ။ ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို တည်ဆောက်သွားရန် ကတိကဝတ်ပြုနေသော

နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများသည်ပင် ထိုသွေးခွဲအုပ်ချုပ်ရေးကို နိုင်ငံရေးလက်နက်အဖြစ် အသုံးပြုနေသေးကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် ဆက်ဆံမှုဖြစ်စဉ်၊ လူမျိုးစုများအား မှတ်ပုံတင်ပေးခြင်း၊ အခွင့်အရေးပေးခြင်းနှင့် လူမျိုးစုပဋိပက္ခများကို လျစ်လျူရှုခြင်း ဖြစ်စဉ်၊ အစွန်းရောက်ဘာသာရေးနှင့် အမုန်းစကားများ ဖြစ်စဉ် စသည်တို့ကို လေ့လာကြည့်ပါက အထက်ဖော်ပြပါ သွေးခွဲအုပ်ချုပ်မှု အချက်က ထင်ရှားကြောင်း တွေ့ရှိရပေလိမ့်မည်။

အာဏာရှင်များအသုံးပြုနေသော သွေးခွဲအုပ်ချုပ်မှု ယန္တရားကို ဆန့်ကျင်ပြီး ကရင်နီပြည်အဆင့်တွင် သင့်မြတ်ရေးနှင့် ညီညွတ်မှု တည်ဆောက်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ခြင်းနှင့် အောင်မြင်နိုင်မည့် အလားအလာများကို ယခုစစ်တမ်းက ကြိုးစားဖော်ပြသွားမည်။ အထူးသဖြင့် ဒေသအဆင့် သင့်မြတ်ညီညွတ်ခြင်းသည် ပြည်ထောင်စု၏ ပြဿနာများကို အဖြေရှာရန် ပိုမိုလွယ်ကူစေကြောင်း မိမိတို့ ယုံကြည်ပါသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် ကရင်နီပြည်ရှိ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများအားလုံးက နိုင်ငံရေး အသွင်ကူးပြောင်းရေးကို မည်သို့မည်ပုံဖြစ်စေလိုပါသည် ဟူသော ၄င်းတို့၏ ညီညွတ်သော သဘောထားကို အစိုးရနှင့် တပ်မတော်က သိရှိခြင်းသည် စေ့စပ်ညှိနှိုင်း အဖြေရှာဖွေရေး ကိစ္စအား ပိုမိုတိကျရှင်းလင်းစွာ လုပ်ဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ကရင်နီပြည်အတွင်းရှိ လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများထဲမှ လက်မှတ်ထိုးမထားသောအဖွဲ့အား မတရားအသင်း ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အချို့အဖွဲ့ကို နယ်ခြားစောင့်တပ် ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အချို့အဖွဲ့ကိုမူ ပြည်သူ့စစ် ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ခွဲခြားသတ်မှတ်ပြီး သီးခြားအခွင့်အရေးနှင့် ဆွေးနွေးမှု ပြုနေသမျှ အစိုးရနှင့် တပ်မတော်၏ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ် အောင်မြင်နိုင်မှုသည် အလှမ်းဝေးနေဦးမည်ဖြစ်သည်။

ကရင်နီပြည်ရှိ လူမျိုးအချင်းချင်း၊ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ခေါင်းဆောင်များ အချင်းချင်း၊ မတူကွဲပြားနေသော အဖွဲ့အစည်းများ အချင်းချင်း သင့်မြတ် ညီညွတ်ကြခြင်းသည် တိုင်းပြည်အတွက် မင်္ဂလာဖြစ်သည်။ ထိုမင်္ဂလာသည်

ကရင်နီပြည်အတွက်သာမက ပြည်ထောင်စု တခုလုံး၏ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံရေး အခြေကို စတင်ဖော်ဆောင်နေခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသင့်မြတ်မှုနှင့် ညီညွတ်မှုများသည်ပင် တိုင်းပြည်၏ တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေး၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးနှင့် အခြေခံ အဆောက်အအုံများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အခရာပင် ဖြစ်သည်။ ဤကရင်နီအင်အားစုများ သင့်မြတ်ရေးနှင့် ညီညွတ်မှု အမှန်တရားကို အခြေခံ၍ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အဖြေများ ရှာဖွေတည်ဆောက်ရမည့် အချိန်ဖြစ်သည်။ ကရင်နီပြည်ရှိ အင်အားစုများ သင့်မြတ်ရေးနှင့် ညီညွတ်မှုများရရှိရေး ကြိုးပမ်းမှုများတွင် ခက်ခဲပြီး သတ္တိနှင့် တည်ငြိမ်မှု များစွာလိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပေမည်။ ကရင်နီအင်အားစု နှင့် လက်ရှိခေါင်းဆောင်များ ညီညွတ်ရေးအတွက် အတွေးနှင့် သင်ခန်းစာများ လေ့လာနိုင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်လျက် ယခုသုတေသန စာတမ်းကို တင်ပြလိုက်ပါသည်။

ဤသုတေသနစာတမ်းပါ ကောက်ချက်ချမှုများသည် ပြုစုမေးမြန်း ထားမှုများအပေါ် အခြေခံထားသော အချက်အလက်များဖြစ်သည်။ ယခုစာတမ်းပါ အချက်အလက်များ ကိုးကားခြင်း၊ အသုံးပြုခြင်း၊ ကူးယူ ဖော်ပြခြင်းများအတွက် LAIN အဖွဲ့သို့ တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ် မေးမြန်းနိုင်ပါ သည်။

အခန်း (၁)

သုတေသနပြုလုပ်ရသည့် နောက်ခံသမိုင်း

ပညာရှင်များစွာက ယနေ့ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် နက်ရှိုင်းစွာ ကွဲပြားခြားနားနေကြောင်း မှတ်ချက်ပြုကြသည်။ ထိုဖြစ်စဉ်များအတိုင်း ကရင်နီပြည်ရှိ လူမှုအသိုင်းအဝန်းများသည်လည်း နက်ရှိုင်းစွာ ကွဲပြားနေကြောင်း လူမှုနိုင်ငံရေးကို လေ့လာသူ မည်သူမဆို မှတ်ချက်ပြုပေလိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် မည်သူများနှင့် မည်ကဲ့သို့ ကွဲပြားခြားနားနေကြသည်ကို တိတိကျကျ သိရှိနိုင်ရန် ခက်ခဲနေမည်။ အချို့သော ကွဲပြားသွားမှု၊ ခွဲထွက်သွားမှုများသည် သမိုင်းကြောင်းနှင့် ဆက်စပ်နေပြီး၊ အချို့အခြေအနေများတွင် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးနှင့် စပ်ဆိုင်သကဲ့သို့၊ အချို့ကိစ္စများသည် လူမှုရေးအတိုင်းအတာအဆင့်ဖြစ်သည်။ အများစုမှာ အကြောင်းအရင်း တစ်ခုမက ရှိနေပါသည်။

ကရင်နီပြည်အဆင့်တွင် လူမှုအသိုင်းအဝန်းများစွာတို့သည် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို အသည်းအသန် ကြိုးစားနေကြသည်။ ကရင်နီပြည်သည် ဒေသငယ်တခုဖြစ်သည့်အပြင် လူဦးရေ အလွန်နည်းပါးသဖြင့် ကရင်နီအသိုင်းအဝန်း ညီညွတ်ခြင်းနှင့် အတူတကွ ပေါင်းစည်းလုပ်ဆောင်ခြင်းသည် ကျိုးကြောင်းသင့်လျော်ပါသည်။ သို့ရာတွင် သင့်မြတ်ခြင်းနှင့် ညီညွတ်ခြင်းသည် ထင်သလောက် မလွယ်ကူပေ။

အခြေအနေနှင့် အကြောင်းအရင်း နောက်ခံများစွာ ရှိနေပါသည်။

မည်သို့ဖြစ်စေ ကရင်နီလူမှုအသိုင်းအဝန်း ညီညွတ်ရေးအတွက် အမျိုးသားရေးနှင့် နိုင်ငံရေး ရှုထောင့်မှ ခေါင်းဆောင်အချို့ ကြိုးပမ်းခဲ့သည်မှာ ဆယ်စုနှစ် တခုထက်မက ရှိနေပြီဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့အချိန်တွင် ကရင်နီ လူမှုအသိုင်းအဝန်းများ၏ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ညီညွတ်ရေးကို အလွှာပေါင်းစုံမှ ခေါင်းဆောင်နှင့် အသင်းအဖွဲ့များစွာက ပိုမိုတိုက်တွန်း ကြိုးပမ်းလာကြသည်။ ထို့ကြောင့် ကရင်နီပြည်ရှိ ခေါင်းဆောင်များ၊ လူမျိုးစုများ၊ အသင်းအဖွဲ့များက သင့်မြတ်ရေးနှင့် ညီညွတ်ရေးကို ပိုမို စိတ်ဝင်စားပြီး အဖြေရှာနိုင်ရန် လုပ်ဆောင်လာကြပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ ကရင်နီပြည်အဆင့် သင့်မြတ်ရေးနှင့် ညီညွတ်ရေးအတွက် လေ့လာနိုင်မည့် စာတမ်းများ လိုအပ်လာပါသည်။ ထို့အတွက် မိမိတို့ **LAIN Technical Support Group** မှ ယခင်လုပ်ဆောင်ခဲ့သော လုပ်ငန်းစဉ် များကို လေ့လာပြီး စာတမ်းတခု ပြုစုရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ယခုစာတမ်းမပြုစုမီ နောက်ခံများစွာကို လေ့လာရန် လိုအပ်ပါသည်။ (၁၈) ရာစု သမိုင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များအချို့ကို မှီငြမ်းခြင်းသည် လက်ရှိလူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် နိုင်ငံရေးနောက်ခံများကို ပိုမိုသိရှိနိုင်ပေသည်။ အထူးသဖြင့် (၁၉) ရာစု အင်္ဂလိပ်နှင့် ကရင်နီသဘောတူညီချက်များ၊ မြန်မာဘုရင်နှင့် ကရင်နီသဘောတူညီချက်များကို လေ့လာရန် လိုအပ်ပါ သည်။ ထို့နောက် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလ စစ်ရေးနှင့် အမျိုးသားရေး အခြေအနေများကို လေ့လာရန် လိုအပ်ပြန်သည်။ အထူးသဖြင့် လွတ်လပ်ရေး ကြိုးပမ်းစဉ် နိုင်ငံရေး ကတိကဝတ်များနှင့် ထိုစဉ်က ခံယူသည့် နိုင်ငံရေးနှင့် ယနေ့နိုင်ငံရေး ဖြစ်စဉ်များအားလုံးကို သိရှိရန်ဖြစ်သည်။ အထက်ပါ နောက်ဆက်တွဲများသည် လက်ရှိနိုင်ငံရေး၊ ဘာသာရေးနှင့် နယ်မြေဆိုင်ရာ အဖြေရှာရမည့် အဓိက အချက်အလက်များ ဖြစ်စေသည်။

၁၉၆၀ ခုနှစ်ဝန်းကျင် အာဏာသိမ်းမှု၊ ကျောင်းသားအရေးအခင်း၊ ပြည်နယ်နာမည်ပြောင်းမှုများသည် အရေးပါသော နိုင်ငံရေးအလှည့်အပြောင်း

များ ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ၁၉၇၀ ခုနှစ်ဂန်းကျင်များတွင် ကရင်နီအမျိုးသား တိုးတက်ရေးပါတီအတွင်း ကွဲပြဲမှုနောက်ဆက်တွဲများကြောင့် လက်ရှိ လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများအချင်းချင်း ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် အလွန်အရေးပါသော အချိုးအကွေ့များ ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၀ ခုနှစ်သည် ကရင်နီလူမျိုးစုများအကြား သိသာသော လူမျိုးနှင့် စာပေ ကွဲပြားမှုကို တည်ဆောက်ယူကြရသည့် အချိန်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ကရင်နီ ညီညွတ်ရေး ဟု ဆိုရာတွင် လူမျိုးရေး သတ်မှတ်ခံယူမှု၊ လူမျိုးရေးနှင့် ဆက်စပ်သော စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးများ ပါဝင် ပတ်သက်နေပါသည်။ ထို့အတူ အာဏာရှိပြီး အုပ်စိုးသူများ၏ သွေးခွဲ အုပ်ချုပ်မှု ယန္တရားကြောင့်လည်း မတူညီသော ခံယူချက် (၂) ခုအကြား ညီညွတ်မှုသည် လုံးဝဆက်စပ်ပတ်သက်နေပါသည်။

ကရင်နီပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို လုပ်ဆောင်မှုသည် ယခုမှ စတင်ခဲ့သည်မဟုတ်ပေ။ တာဝန်ရှိသူအသီးသီးတို့က နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြိုးပမ်းခဲ့ကြပြီး ဖြစ်သည်။ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ၊ အရပ်ဖက် ခေါင်းဆောင်များ၏ တိုက်တွန်းမှု၊ တွေ့ဆုံပေးမှုသည် အရေးကြီးပါသည်။ ထိုနည်းအတူ ကရင်နီခေါင်းဆောင်များအချင်းချင်း တွေ့ဆုံမှု၊ ဆွေးနွေးမှု နှင့် သဘောတူညီမှုများသည် အရေးပါသည်။ သို့ရာတွင် ဖြစ်စဉ်နှင့်ကြိုးပမ်း မှုများအားလုံးသည် အောင်မြင်သည်မဟုတ်ပေ။ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ညီညွတ်ရေးသည် အကန့်အသတ်များ မည်မျှကြီးမားနေသည်၊ မည်မျှ ခက်ခဲသော ကြိုးပမ်းမှုမျိုးဖြစ်မည်၊ မည်သို့ အောင်မြင်နိုင်မည်ကို ပိုမိုလေ့လာ ရန် လိုအပ်လာပါသည်။

ပြန်လည်သင့်မြတ်ခြင်းနှင့် ညီညွတ်ရေး တည်ဆောက်မှု၏ ကြီးမားသော အဟန့်အတားများမှာ အခွင့်အရေးနှင့် ငွေကြေးလည်း ပါဝင် သည်။ ခေါင်းဆောင်များ၏ အတ္တနှင့် အမြော်အမြင်သည်လည်း အရေးပါ သည်။ ထိုအရာအားလုံးကို အတတ်နိုင်ဆုံး လေ့လာသုံးသပ်ပြီး ကရင်နီ သင့်မြတ်ရေးနှင့် ညီညွတ်ရေးအတွက် စုစည်းထားပါသည်။

၁။ စာတမ်း၏ ရည်ရွယ်ချက်

ယခုသုတေသနစာတမ်းသည် ကရင်နီလူ့အသိုင်းအဝန်းအကြား ကွဲပြားမှုများကို ပိုမိုတိကျစွာ နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ရန် စာတမ်းတခု အဖြစ် ဖော်ပြပေးသွားမည်။ စာတမ်းတွင် အထူးသဖြင့် အုပ်စိုးသူများ၏ ကိုင်တွယ်မှု၊ လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေး၊ အဖွဲ့အစည်းတို့၏ကွဲပြားမှု၊ ခေါင်းဆောင်အချင်းချင်း ကွဲပြားမှုနှင့် အခြားကွဲပြားမှုများ စသည်တို့ကို အသီးသီးခွဲခြားပြီး လေ့လာခြင်းအားဖြင့် ကရင်နီ လူ့အဖွဲ့အစည်းများအကြား နားလည်သဘောပေါက်မှု ပိုမိုမြင့်မားလာနိုင်မည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။ ထို့အပြင် ယခုစာတမ်းသည် ကရင်နီပြည်လူမှုအသိုင်းအဝန်းအတွက် ဦးတည် ပြုစုထားခြင်းသာဖြစ်သော်လည်း အခြားသော တိုင်းရင်းသားလူနည်းစု ပြည်နယ်များတွင်လည်း လေ့လာအသုံးပြုနိုင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

၂။ သုတေသန ချဉ်းကပ်မှုနည်းစနစ်များ

အရည်အသွေးဦးတည်သော (qualitative research) သုတေသနပြုနည်းများစွာ ရှိသည့်အနက် ကရင်နီပြည်၏ ညီညွတ်ရေး အတွက် စာတမ်းပြုစုရာတွင် အင်တာဗျူးခြင်းနှင့် အချက်အလက်များကို ကိုးကားခြင်းဖြင့် ပြုစုထားသော သုတေသန အမျိုးအစားကို ရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။

စာတမ်းတခု စတင်နိုင်ရန်အတွက် LAIN အဖွဲ့သည် ညီညွတ်ရေး ကြိုးပမ်းမှု Chronology တခုကို ပြုစုခဲ့ကြသည်။ ထို Chronology မှသည် ဖြစ်စဉ်များ၊ သဘောထားနှင့် ခံယူချက် ကွဲပြားခဲ့မှုများ၊ လက်ရှိ ခေါင်းဆောင်များ၏ နောက်ဆုံးခံယူချက်နှင့် သဘောထားများကို ပြုစု ဖော်ထုတ်သည့် နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုခြင်းသည် အသင့်လျော်ဆုံး ဖြစ်သည်။ ညီညွတ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက် Chronology သည် သမိုင်းရှာဖွေမှုများမဟုတ်ပေ။ ကရင်နီ ညီညွတ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက် Chronology သည် လက်ရှိကရင်နီခေါင်းဆောင်များနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝန်း အကြား ကွင်းဆက်ဟုဆိုလျှင် မမှားပေ။ ညီညွတ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက် Chronology သည် ပြည့်စုံမှု မရှိသေးသော်လည်း ထိုဖြစ်စဉ်များသည် လက်ရှိ ပြန်လည်သင့်မြတ်ခြင်းနှင့် ညီညွတ်ရေး တည်ဆောက်မှုအပေါ် များစွာ သက်ရောက်မှုရှိသဖြင့် ထိုဖြစ်စဉ်များကို ကျောရိုးထားပြီး ယခုစာတမ်းအား မေးခွန်းနှင့် လေ့လာမှုများအပေါ် အခြေခံ ဒီဇိုင်းဆင်ထား ပါသည်။

LAIN ဝန်ထမ်းများသည် အထက်ပါ ကရင်နီ ညီညွတ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက် Chronology အား (၁၀၀)% မဟုတ်သည့်တိုင် သိရှိ နားလည်ထားသူ လူငယ်ပညာရှင်များဖြင့် သုတေသနပြုနိုင်မည့် မေးခွန်းကို ဒီဇိုင်းဆွဲခဲ့သည်။ ကရင်နီလူမှုအသိုင်းအဝန်းအကြား သင့်မြတ်ခြင်းနှင့် ညီညွတ်ခြင်းအတွက် မေးခွန်း (၈)ခုကို နောက်ဆုံးစိစစ်ပြီး မေးမြန်းရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြပါသည်။

ဤစစ်တမ်းအတွက် အင်တာဗျူးသည့် ဦးတည်အုပ်စုများမှာ

ကရင်နီအမျိုးသား ညီညွတ်ရေး ဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်သော လက်နက်ကိုင် အင်အားစုအဖွဲ့အစည်းများ၏ အဓိကကျသည့် ထိပ်ပိုင်းခေါင်းဆောင်ကြီး များ၊ ဒုတိယမျိုးဆက်လူငယ်များ၊ နိုင်ငံရေးပါတီမှ ခေါင်းဆောင်များ၊ မျိုးနွယ်စုဆိုင်ရာနှင့် စာပေယဉ်ကျေးမှုခေါင်းဆောင်များ၊ လွှတ်တော်အမတ် များနှင့် ညီညွတ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် တစ်စုံတရာ လုပ်ဆောင်ခဲ့သော လူငယ်အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်များ၊ အရပ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများမှ ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်း(၅၂) ဦးကို သွားရောက် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့သွားရောက်တွေ့ဆုံ မေးမြန်းနိုင်ရန်အတွက် ပုံစံတူ မေးခွန်းများကို တည်ဆောက်၍ အဖွင့်မေးခွန်းများဖြင့် (Indeep Interviews) အင်တာဗျူး ပြုလုပ်သွားခြင်း ဖြစ်သည်။ အခြားလိုအပ်သော အချက်အလက်များ ရရှိရန်အတွက် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများတွင် စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း (Observation) ပြုလုပ်ခဲ့သလို Secondary Resources ဖြစ်သော စာအုပ်စာပေများ၊ မှတ်တမ်းများကိုလဲ အသုံးပြုထားပါသည်။

၃။ သုသေတန မေးခွန်းနှင့် မြေပုံ

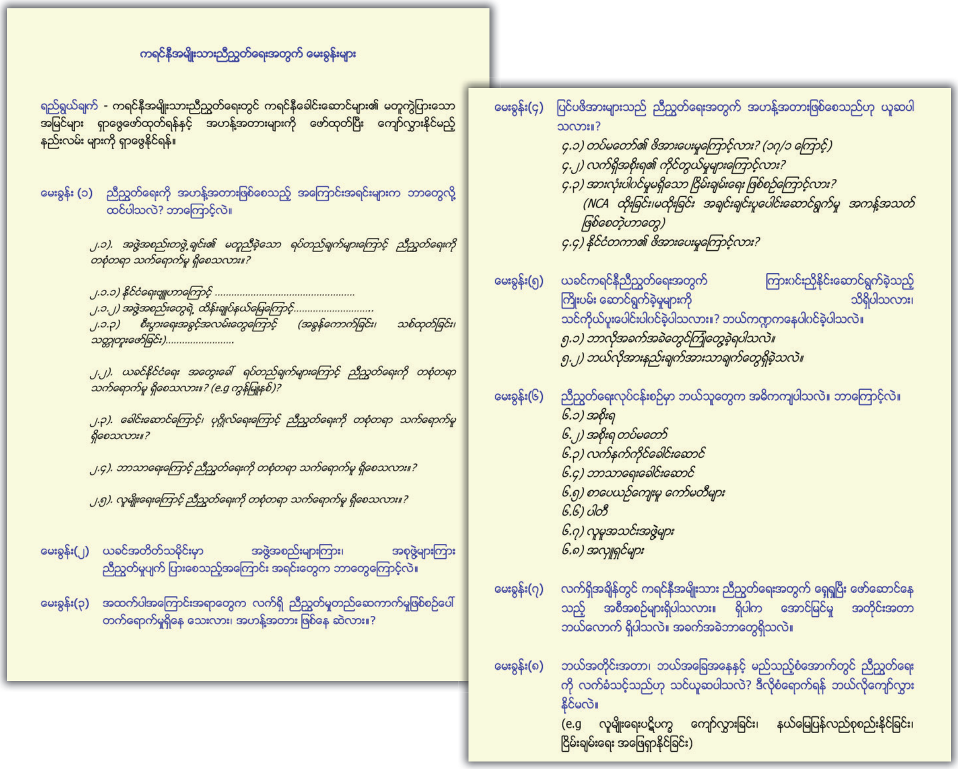

ကရင်နီအမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတွက် မေးခွန်းများ

ရည်ရွယ်ချက် - ကရင်နီအမျိုးသားညီညွတ်ရေးတွင် ကရင်နီခေါင်းဆောင်များ၏ မတူကွဲပြားသော အမြင်များ ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန်နှင့် အဟန့်အတားများကို ဖော်ထုတ်ပြီး ကျော်လွှားနိုင်မည့် နည်းလမ်း များကို ရှာဖွေနိုင်ရန်။

မေးခွန်း (၁) ညီညွတ်ရေးကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသည့် အကြောင်းအရင်းများက ဘာတွေလို့ ထင်ပါသလဲ? ဘာကြောင့်လဲ။

၂.၁). အဖွဲ့အစည်းတဖွဲ့ချင်း၏ မတူညီခဲ့သော ရပ်တည်ချက်များကြောင့် ညီညွတ်ရေးကို တစုံတရာ သက်ရောက်မှု ရှိစေသလား။?

၂.၁.၁) နိုင်ငံရေးဗျူဟာကြောင့် ....

၂.၁.၂) အဖွဲ့အစည်းတွေရဲ့ ထိန်းချုပ်နယ်မြေကြောင့်............................

၂.၁.၃) စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းတွေကြောင့် (အခွန်ကောက်ခြင်း၊ သစ်ထုတ်ခြင်း၊ သတ္တုတူးဖော်ခြင်း)........................

၂.၂). ယခင်နိုင်ငံရေး အတွေးခေါ် ရပ်တည်ချက်များကြောင့် ညီညွတ်ရေးကို တစုံတရာ သက်ရောက်မှု ရှိစေသလား။? (e.g ကွန်မြူနစ်)?

၂.၃). ခေါင်းဆောင်ကြောင့်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးကြောင့် ညီညွတ်ရေးကို တစုံတရာ သက်ရောက်မှု ရှိစေသလား။?

၂.၄). ဘာသာရေးကြောင့် ညီညွတ်ရေးကို တစုံတရာ သက်ရောက်မှု ရှိစေသလား။?

၂.၅). လူမျိုးရေးကြောင့် ညီညွတ်ရေးကို တစုံတရာ သက်ရောက်မှု ရှိစေသလား။?

မေးခွန်း(၂) ယခင်အတိတ်သမိုင်းမှာ အဖွဲ့အစည်းများကြား၊ အစုဖွဲ့များကြား ညီညွတ်မှုပျက် ပြားစေသည့်အကြောင်း အရင်းတွေက ဘာတွေကြောင့်လဲ။

မေးခွန်း(၃) အထက်ပါအကြောင်းအရာတွေက လက်ရှိ ညီညွတ်မှုတည်ဆောက်မှုဖြစ်စဉ်ပေါ် တက်ရောက်မှုရှိနေ သေးလား၊ အဟန့်အတား ဖြစ်နေ ဆဲလား။?

မေးခွန်း(၄) ပြင်ပဖိအားများသည် ညီညွတ်ရေးအတွက် အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်ဟု ယူဆပါသလား။?

၄.၁) တပ်မတော်၏ ဖိအားပေးမှုကြောင့်လား? (၁၇/၁ ကြောင့်)

၄.၂) လက်ရှိအစိုးရ၏ ကိုင်တွယ်မှုများကြောင့်လား?

၄.၃) အားလုံးပါဝင်မှုမရှိသော ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်ကြောင့်လား? (NCA ထိုးခြင်း၊မထိုးခြင်း အချင်းချင်းပူပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အကန့်အသတ် ဖြစ်စေတဲ့ပဟာတွေ)

၄.၄) နိုင်ငံတကာ၏ ဖိအားပေးမှုကြောင့်လား?

မေးခွန်း(၅) ယခင်ကရင်နီညီညွတ်ရေးအတွက် ကြားဝင်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ခဲ့မှုများကို သိရှိပါသလား၊ သင်ကိုယ်ပူးပေါင်းပါဝင်ခဲ့ပါသလား။? ဘယ်ကဏ္ဍကနေပါဝင်ခဲ့ပါသလဲ။

၅.၁) ဘာလိုအခက်အခဲတွေင်ကြုံတွေ့ခဲ့ရပါသလဲ။

၅.၂) ဘယ်လိုအားနည်းချက်အားသာချက်တွေရှိခဲ့သလဲ။

မေးခွန်း(၆) ညီညွတ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်မှာ ဘယ်သူတွေက အဓိကကျပါသလဲ။ ဘာကြောင့်လဲ။

၆.၁) အစိုးရ

၆.၂) အစိုးရ တပ်မတော်

၆.၃) လက်နက်ကိုင်ခေါင်းဆောင်

၆.၄) ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်

၆.၅) စာပေယဉ်ကျေးမှု ကော်မတီများ

၆.၆) ပါတီ

၆.၇) လူမှုအသင်းအဖွဲ့များ

၆.၈) အလှူရှင်များ

မေးခွန်း(၇) လက်ရှိအချိန်တွင် ကရင်နီအမျိုးသား ညီညွတ်ရေးအတွက် ရှေ့ရှုပြီး ဖော်ဆောင်နေသည့် အစီအစဉ်များရှိပါသလား။ ရှိပါက အောင်မြင်မှု အတိုင်းအတာ ဘယ်လောက် ရှိပါသလဲ။ အခက်အခဲဘာတွေရှိသလဲ။

မေးခွန်း(၈) ဘယ်အတိုင်းအတာ၊ ဘယ်အခြေအနေနှင့် မည်သည့်စံအောက်တွင် ညီညွတ်ရေးကို လက်ခံသင့်သည်ဟု သင်ယူဆပါသလဲ? ဒီလိုစံရောက်ရန် ဘယ်လိုကျော်လွှားနိုင်မလဲ။ (e.g လူမျိုးရေးပဋိပက္ခ ကျော်လွှားခြင်း၊ နယ်မြေပြန်လည်စုစည်းနိုင်ခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေး အဖြေရှာနိုင်ခြင်း)

ကရင်နီအမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတွက် မေးခွန်းများ

ရည်ရွယ်ချက် - ကရင်နီအမျိုးသားညီညွတ်ရေးတွင် ကရင်နီခေါင်းဆောင်များ ၏ မတူကွဲပြားသော အမြင်များ ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန်နှင့် အဟန့်အတားများကို ဖော်ထုတ်ပြီး ကျော်လွှားနိုင်မည့် နည်းလမ်း များကို ရှာဖွေနိုင်ရန်။

မေးခွန်း (၁) ညီညွတ်ရေးကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသည့် အကြောင်းရင်း များက ဘာတွေလို့ ထင်ပါသလဲ? ဘာကြောင့်လဲ။

၂.၁). အဖွဲ့အစည်းတဖွဲ့ချင်း၏ မတူညီခဲ့သော ရပ်တည်ချက်များကြောင့် ညီညွတ်ရေးကို တစုံတရာ သက်ရောက်မှု ရှိစေသလား။?

၂.၁.၁) နိုင်ငံရေးဗျူဟာကြောင့် ....
၂.၁.၂) အဖွဲ့အစည်းတွေရဲ့ ထိန်းချုပ်နယ်မြေကြောင့်...........................
၂.၁.၃) စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းတွေကြောင့် (အခွန်ကောက်ခြင်း၊ သစ်ထုတ်ခြင်း၊ သတ္တုတူးဖော်ခြင်း)........................

၂.၂). ယခင်နိုင်ငံရေး အတွေးခေါ် ရပ်တည်ချက်များကြောင့် ညီညွတ်ရေးကို တစုံတရာ သက်ရောက်မှု ရှိစေသလား။? (e.g ကွန်မြူနစ်)?

၂.၃). ခေါင်းဆောင်ကြောင့်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးကြောင့် ညီညွတ်ရေးကို တစုံတရာ သက်ရောက်မှု ရှိစေသလား။?

၂.၄). ဘာသာရေးကြောင့် ညီညွတ်ရေးကို တစုံတရာ သက်ရောက်မှု ရှိစေသလား။?

၂.၅). လူမျိုးရေးကြောင့် ညီညွတ်ရေးကို တစုံတရာ သက်ရောက်မှု ရှိစေသလား။?

မေးခွန်း(၂) ယခင် အတိတ်သမိုင်းမှာ အဖွဲ့အစည်းများကြား၊ အစုဖွဲ့များကြား ညီညွတ်မှုပျက်ပြားစေသည့် အကြောင်းရင်းတွေက ဘာတွေကြောင့်လဲ။

မေးခွန်း(၃) အထက်ပါအကြောင်းအရာတွေက လက်ရှိ ညီညွတ်မှု တည်ဆောက်မှုဖြစ်စဉ်ပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနေဆဲလား၊ အဟန့်အတား ဖြစ်နေဆဲလား။?

မေးခွန်း(၄) ပြင်ပဖိအားများသည် ညီညွတ်ရေးအတွက် အဟန့်အတား ဖြစ်စေသည်ဟု ယူဆပါသလား။?

၄.၁) တပ်မတော်၏ ဖိအားပေးမှုကြောင့်လား? (၁၇/၁ ကြောင့်လား?)

၄.၂) လက်ရှိအစိုးရ၏ ကိုင်တွယ်မှုများကြောင့်လား?

၄.၃) အားလုံးပါဝင်မှုမရှိသော ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်ကြောင့်လား? (NCA ထိုးခြင်း၊မထိုးခြင်း အချင်းချင်းပူပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အကန့်အသတ် ဖြစ်စေတဲ့ဟာတွေ)

၄.၄) နိုင်ငံတကာ၏ ဖိအားပေးမှုကြောင့်လား?

မေးခွန်း(၅) ယခင် ကရင်နီညီညွတ်ရေးအတွက် ကြားဝင် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့မှုများကို သိရှိပါသလား၊ သင်ကိုယ်တိုင် ပူးပေါင်း ပါဝင်ခဲ့ပါသလား။? ဘယ်ကဏ္ဍကနေ ပါဝင်ခဲ့ပါသလဲ။

၅.၁) ဘာလိုအခက်အခဲတွင် ကြုံတွေ့ခဲ့ရပါသလဲ။

၅.၂) ဘယ်လိုအားနည်းချက် အားသာချက်တွေ ရှိခဲ့သလဲ။

မေးခွန်း(၆) ညီညွတ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်မှာ ဘယ်သူတွေက အဓိကကျပါသလဲ။ ဘာကြောင့်လဲ။

၆.၁) အစိုးရ

၆.၂) အစိုးရ တပ်မတော်

၆.၃) လက်နက်ကိုင်ခေါင်းဆောင်များ

၆.၄) ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ

၆.၅) စာပေယဉ်ကျေးမှု ကော်မတီများ

၆.၆) ပါတီများ

၆.၇) လူမှုအသင်းအဖွဲ့များ

၆.၈) အလှူရှင်များ

မေးခွန်း(၇) လက်ရှိအချိန်တွင် ကရင်နီအမျိုးသား ညီညွတ်ရေးအတွက် ရှေးရှုပြီး ဖော်ဆောင်နေသည့် အစီအစဉ်များရှိပါသလား။ ရှိပါက အောင်မြင်မှု အတိုင်းအတာ ဘယ်လောက် ရှိပါသလဲ။ အခက်အခဲ ဘာတွေရှိသလဲ။

မေးခွန်း(၈) ဘယ်အတိုင်းအတာ၊ ဘယ်အခြေအနေနှင့် မည်သည့် စံအောက်တွင် ညီညွတ်ရေးကို လက်ခံသင့်သည်ဟု သင်ယူဆပါသလဲ? ဒီလိုစံရောက်ရန် ဘယ်လိုကျော်လွှား နိုင်မလဲ။
(e.g လူမျိုးရေးပဋိပက္ခ ကျော်လွှားခြင်း၊ နယ်မြေပြန်လည်စုစည်းနိုင်ခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေး အဖြေရှာနိုင်ခြင်း)

သွားရောက် အင်တာဗျူးခဲ့သည့် နေရာများ

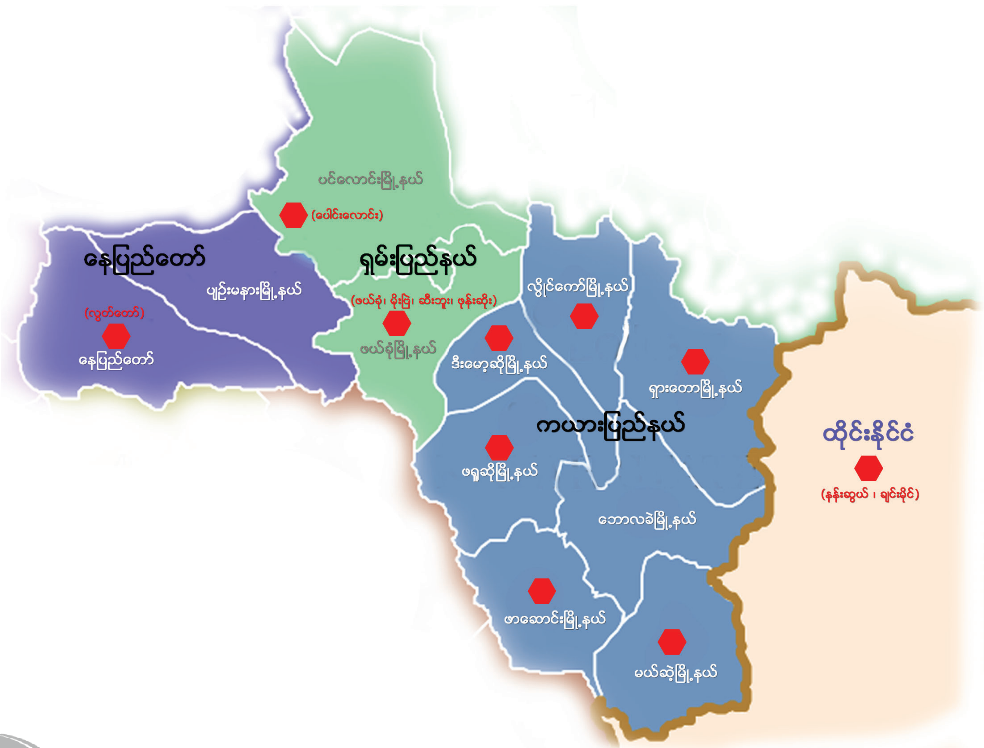

၄။ သုတေသန၏ အရည်အသွေးဆိုင်ရာ အကန့်အသတ်များ

မိမိတို့ LAIN အဖွဲ့၏ စာတမ်းပြုစုမှုသည် အရေးပါပြီး အမှားမပါသင့်သော သုတေသနပြုမှု ဖြစ်ကြောင်းယုံကြည်သည်။ ထို့ကြောင့် စာတမ်းပြုစုစဉ် အကန့်အသတ်များအားလုံးကို ကျော်လွှားနိုင်ရေးသည် အလွန်အရေးပါသော အရည်အသွေး ဆန်းစစ်ချက်ပင်ဖြစ်သည်။ မိမိတို့ ယခုစာတမ်းပြုစုစဉ်တွင် ကြုံတွေ့နိုင်မည့် အကန့်အသတ်များကို ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားသကဲ့သို့ အဆိုပါ အကန့်အသတ်များကို စာဖတ်သူများသို့ သိရှိစေရန် အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။

စာတမ်းအတွက် ကန့်သတ်ချက်များအဖြစ် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခံရသူများ၏ နားလည်မှု (Perception) သည် အထောက်အထားနှင့် တိကျသော အချက်အလက်များကို သေချာစွာ ဆက်လက်မေးမြန်းခြင်း (Double Check) ကို ပြုနိုင်ရန် အရေးကြီးကြောင်း သုံးသပ်ထားခဲ့သည်။ အမှန်တကယ် စာတမ်းပြုစုသည့်အချိန်တွင် အပြစ်ဖို့သည့်အဖြေများကို အင်တာဗျူးခံသူ အများစုက ကျော်လွှားခဲ့ခြင်း၊ ဖြစ်စဉ်အချို့၏ အချက်အလက်များကို မသိ၊ မမှတ်မိသော အဖြေများပါဝင်ခြင်း၊ ဖြေကြားသူများ၏ နားလည်မှုများသည် အတိတ်ကို ပြည်ဖုံးကားချရန် ဆန္ဒပိုမိုများပြားသော အင်တာဗျူးမှုများ

ပိုမိုကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဆန္ဒနှင့် ဖြေကြားမှုရှိသည့်အတွက် အလွန်ကောင်းမွန်သော်လည်း စာတမ်းပြုသူများအနေဖြင့် အချက်အလက်နှင့် အထောက်အထားများ အကန့်အသတ်ဖြင့် သိရှိရပြီး ပြန်လည်သုံးသပ်ရာတွင် အခက်အခဲ ဖြစ်စေပါသည်။

ဤစာတမ်းအတွက် အဓိက တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များသည် လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ၏ ထိပ်ပိုင်းခေါင်းဆောင်များ၊ မျိုးနွယ်စု ခေါင်းဆောင်များ၊ နိုင်ငံရေးပါတီ၏ ထိပ်ပိုင်း ခေါင်းဆောင်များ၊ လွှတ်တော် အမတ်များပါဝင်သည်။ အဆိုပါ ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အင်တာဗျူးရန် အချိန်နှင့် နေရာအကန့်အသတ်သည် အရေးပါသည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် ဖြေကြား နိုင်မည့် အနေအထား၊ အချက်အလက်စုစည်းထားနိုင်မှုနှင့် နေရာသည် အရေးကြီးသည်။ အချို့အင်တာဗျူးကို ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ပြုလုပ်ရပြီး အချို့ကိုမူ နေပြည်တော်တွင် ပြုလုပ်ခဲ့ရသည်။ မေးမြန်းမှုနှင့် အချိန်ပေးနိုင်မှုအပေါ် မူတည်ပြီး တိကျသော အဖြေ၊ လုံလောက်သော ဖြည့်စွက်မှုများကို ရရှိနိုင်မည့် အကန့်အသတ်များ ရှိခဲ့သည်။

ယခုစစ်တမ်းတွင် ပါဝင်သင့်သော်လည်း ပါဝင်ခြင်းမရှိသေးသော အင်တာဗျူးသင့်သူအချို့ ကျန်ခဲ့သည်။ ထိုသူများ၏ အတွေးအမြင်နှင့် အချက်အလက်များ ကျန်နေခဲ့သည့် အကန့်အသတ်သည်လည်း ကြီးမား သည်။ သို့ရာတွင် အဖွဲ့အစည်းတခုတည်း၊ လူမျိုးစု တခုတည်း ကျန်ခဲ့ခြင်း မရှိအောင် မိမိတို့သည် အကောင်းဆုံး ကြိုးစားခဲ့သည်။

စစ်တမ်းအား အထောက်အထားပေးနိုင်မည့် မှတ်တမ်းစာအုပ်များ၊ စာရွက်စာတမ်းအချို့ကိုလည်း ရရှိခဲ့ခြင်း မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် အဆိုပါ အကန့်အသတ် များအောက်တွင် ယခုစာတမ်းကို အနှစ်ချုပ်ထားသည့်အတွက် လိုအပ်သော အထောက်အထားများကို ဖြည့်စွက်ရင်း နောက်စာတမ်းများတွင် ပိုမိုပြည့်စုံသောစာတမ်းများ ဖြစ်လာနိုင်ရန် မျှော်လင့်လျက်ရှိပါသည်။

အခန်း(၂)

ကရင်နီညီညွတ်ရေး သမိုင်းဖြစ်စဉ်အကျဉ်း

Karenni Reconciliation Brief Background

သမိုင်းကို မိတ်ဆက်ခြင်း

ကရင်နီသမိုင်း ပြုစုသည့် စာရေးဆရာများသည် တူညီချက်များရှိသကဲ့သို့ ကွဲပြားမှုများလည်း ရှိနေခဲ့ကြသည်။ ထိုမတူကွဲပြားသော သမိုင်းအထောက်အထားများအား စာတမ်းအတွက် လေ့လာပြုစုရန် ခက်ခဲပါသည်။ အချို့သောစာတမ်းများသည် နိုင်ငံရပ်ခြားစာကြည့်တိုက်တွင်သာ ရရှိနိုင်သဖြင့် ကရင်နီသမိုင်းအား ဖော်ပြသည့် ယခုအချက်အလက်များသည် ပြည့်စုံလုံလောက်မည်မဟုတ်ကြောင်း ကနဦး အစီရင်ခံလိုပါသည်။

သို့သော်လည်း ယခုစာတမ်းသည် သမိုင်းဆိုင်ရာကို ရေးသားဆွေးနွေးသည့် စာတမ်းမဟုတ်သဖြင့် သင့်မြတ်ရေးနှင့် ညီညွတ်ရေးကို အကျိုးသက်ရောက်စေသော သမိုင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်အချို့ကိုသာ ကောက်နုတ်တင်ပြလိုက်ပါသည်။

သမိုင်းစာတမ်းများတွင် ဘီစီ (၇၀၀) ခုနှစ် ဝန်းကျင်ခန့်ကတည်းကပင် လက်ရှိကရင်နီပြည်တွင် ကရင်နီလူမျိုးစုများ လာရောက် နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ ဗမာဘုရင်၊ ရှမ်း၊ မွန်၊ ကရင်နှင့် ထိုင်းအပါအဝင် စစ်ဘုရင်များ၏ ကျူးကျော်မှုများကို ကာလအချို့ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ သို့ရာတွင် ကရင်နီသမိုင်းအား အထောက်အထားဖြင့် ပြုစုခဲ့မှုမှာ အားနည်းခဲ့သည်။ ကရင်နီသမိုင်းကို

အထောက်အထားများဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ရာတွင် (၁၇) ရာစုနှစ်က အချက်အလက်များသည် ပိုမိုခိုင်လုံပါသည်။

ကရင်နီဒေသသမိုင်းကို ခေတ်ပြိုင်အနေဖြင့် ဦးအောင်ဇေယျခေတ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ကရင်နီပြည်၏ စစ်ရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေး ထိန်းချုပ်မှုမှာ အားနည်းခဲ့သည်။ ပြန့်ကျဲနေသော ဗမာပြည်မဒေသများကို ဦးအောင်ဇေယျက တိုက်ခိုက်သိမ်းယူခဲ့၏။ ကရင်နီပြည်နှင့် သထုံပြည်ကိုဖြတ်ပြီး ထိုင်းနိုင်ငံကို သိမ်းယူခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဗမာဘုရင်များသြဇာကျဆင်းချိန်များတွင် မြေပြန့်ရှိရာမြို့ငယ်များကို ရှမ်းစစ်ဘုရင်များက စိုးမိုးခဲ့သည်။ ထိုအချိန်က တောင်ငူပြည် အင်အားကြီးသွားစေရန် တောင်ငူပြည်တွင် ကရင်နီလူမျိုးစစ်ဘုရင်တို့သည် အားဖြည့်ပါဝင်ခဲ့ကြကြောင်း ကရင်နီသမိုင်းမှတ်တမ်းများတွင် ဖော်ပြထားသည်။ တောင်တန်းအတားအဆီးနှင့် သယံဇာတနည်းပါးမှုများကြောင့် စစ်ဘုရင်များ (အထူးသဖြင့် ဗမာဘုရင်) သည် ကရင်နီပြည်အား ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်မှု မရှိသလောက်ပင်ဖြစ်သည်။

(၁၈)ရာစုဝန်းကျင်တွင် ဗမာဘုရင်များသည် မြို့ပြနှင့် နန်းများကို တည်ထားသည့်အချိန်မှာပင် ကရင်နီများကလည်း ကရင်နီပြည်၊ ငွေတောင်ပြည်တွင် မြို့ပြအုပ်ချုပ်ရေးကို တည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။ ငွေတောင်ရွှေပြည်ဟု တင်စားသည့် အုပ်ချုပ်ရေးတွင် ပန်းပဲပညာများဖြစ်သော ဓား၊လှံနှင့် စိုက်ပျိုးရေးကိရိယာများ ထုတ်လုပ်မှု၊ ကြေးသွန်းလောင်းမှု၊ ကုန်စည်များ ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှု၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများစွာ ထွန်းကားခဲ့သည်။ ငွေတောင်ပြည်၏ သမိုင်းမှတ်တမ်းများကို ခရစ်ယာန်သာသနာပြုများ၏ မှတ်တမ်းများတွင်သာ လေ့လာခွင့်ရသည်။

ထင်ရှားသော ကြေးသွန်းပညာများဖြင့် ရွှေဖားစည်ထုတ်လုပ်ခဲ့ခြင်းလည်းရှိသဖြင့် ကရင်နီ ငွေတောင်ပြည်ကြီး၏ ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများကို ယနေ့အချိန်အထိ တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ကြေးသွန်းခြင်းကိုကရင်နီလူမျိုးများ နက်ရှိုင်းစွာလေ့လာပြီး အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း ယနေ့အချိန်အထိ

အထောက်အထားများကို ကြည့်ပြီး သိရှိနိုင်သည်။ ဖားစည်ကြီးများစွာကို သွန်းလောင်းပြီး ဆိုင်ရာအခမ်းအနားများအတွက် သီးခြားသတ်မှတ်ထားသော ဖားစည်များဖြင့် မင်္ဂလာအခမ်းအနားတွင် တီးခြင်း၊ မိုးခေါ်ခြင်း၊ စစ်တိုက်ရန်နှင့် မြို့ရွာများကို ကာကွယ်ရန်အချိန်တွင် အချက်ပေး တီးခြင်း၊ နာရေးတွင်တီးခြင်း စသည့် ယုံကြည် သက်ဝင်မှုများကိုလည်း လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ကရင်နီဖားစည်ကို ဝ လူမျိုး၊ တအာင်း (ပလောင်) လူမျိုး၊ ကရင်လူမျိုးများတွင်လည်း အသုံးပြုကြသည်။ သို့ရာတွင် ဖားစည်သွန်းလောင်းမှုကို ငွေတောင်ပြည်တွင်သာ ပြုလုပ်ကြောင်း ပြောစမှတ်ပြုခဲ့သည်။ ငွေတောင်ပြည်၏ ကြေးသွန်းလောင်းခြင်းတွင် လည်ပင်းတွင်ပတ်သည့် ကြေးများလည်း ပါဝင်ပါသည်။

ကရင်နီသမိုင်းခေတ်တွင် ဗမာဘုရင်များနန်းတက်လိုက် နန်းကျလိုက် ဖြစ်သကဲ့သို့ ကရင်နီစော်ဘွားများသည်လည်း သြဇာကြီးသည့်အချိန်နှင့် သြဇာလျှော့သည့်အချိန်များ ရှိခဲ့သည်။ ၁၆၀၀ ခုနှစ် ဝန်းကျင်အထိ ကရင်နီလူမျိုးသည် ကရင်နီနယ်မြေတခုတည်းအတွင်း တဆက်တစပ်တည်း နေထိုင်လာခဲ့ကြသဖြင့် လူထုများကို အုပ်ချုပ်စီမံသော အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားနှင့် နည်းပညာများ အထွန်းကားဆုံး အချိန်ဖြစ်ခဲ့သည်။

၁)   ကရင်နီနိုင်ငံတော် ဖြစ်ပေါ်လာပုံသမိုင်း နှင့် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများ ပဒေသရာဇ်ခေတ်

ဘီစီ (BC) ၇၀၀ ဝန်းကျင်ခန့်ကတည်းက ကမ်းယံလူမျိုးများသည် မြစ်ချောင်းအတိုင်း ဆင်းလာပြီး မြန်မာပြည်ဘက်သို့ နေထိုင်ရန် ရောက်ရှိလာကြသည်။ [1]

၁၇ ရာစု (၁၆၀၀) ဝန်းကျင်မှ မှတ်တမ်းအရ ကရင်နီပြည်သည် ကိုယ့်တိုင်းပြည် ကိုယ့်လူမျိုးများသာလျှင် အုပ်စိုးပြီး အချုပ်အခြာအာဏာ အပြည့်အဝရှိသော ပြည်ဖြစ်သည်။ စောဖျာများဖြင့် အစဉ်အဆက် ဆက်ခံအုပ်ချုပ်လာခဲ့သည်။ [2]

KAYAH STATES AND SURROUNDING AREA CA. 1850
(International Boundary ca. 1980)

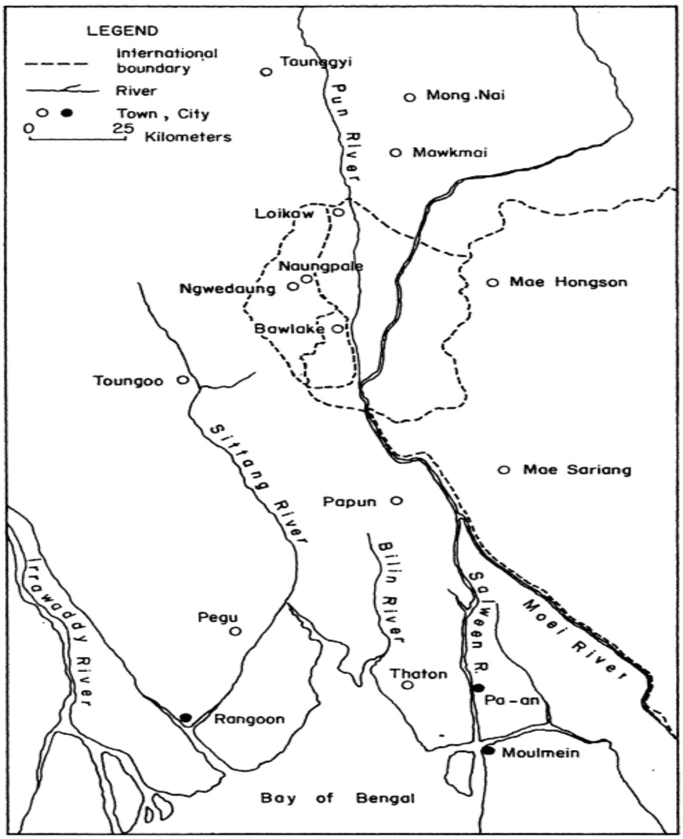

[3]

၁၈ ရာစုတွင် ထိုင်းဘုရင်နှင့် ကရင်နီ မဟာမိတ်ပြုခဲ့သည်။ နယ်မြေ မကျူးကျော်ရေးနှင့် ချစ်ကြည်ရေးများ သဘောတူညီခဲ့ပြီး သစ္စာပြုခဲ့ကြသည်။ [4]

၁၉ ရာစု (၁၈၀၀) ဝန်းကျင်တွင် စောဖျာများသည် ကြယ်ဖိုးကြီးနယ် (ကေးလျား) နှင့် မိုးဗြဲနယ် (ဖယ်ခုံ) နယ်များအထိ ကျယ်ပြန့်စွာ အုပ်ချုပ်နိုင်ခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ငွေတောင်သည် ကုန်သွယ်ရေးမြို့ ဖြစ်ခဲ့သည်။ [5]

၁၈၂၄ - ၁၈၂၆ တွင် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ပထမကျူးကျော်စစ်ဖြစ်ခဲ့သည်။ [6]

၁၈၃၅ ခုနှစ်ကတည်းက ဘောလခဲစောဖျာ ဖဘာန့်မင်းကြီးသည် ဗမာဘုရင်၊ ပြင်သစ်နှင့် အင်္ဂလိပ် စသည့် နိုင်ငံခြားအစိုးရများနှင့် ဆက်ဆံရေး စတင်ခဲ့သည်။ ဖဘာန့်မင်းကြီးသည် ထိုစဉ်ကတည်းက အင်္ဂလိပ်နှင့် ကုန်သွယ်ရေးအတွက် ချစ်ကြည်ရေး စတင်ခဲ့သည်။[7]

၁၈၃၈ ခုနှစ်တွင် ဆီရိဒေါ်ဟုခေါ်သော လွိုင်ကော်မြို့ (ကန္တာရဂတီမြို့) ကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဘောလခဲနယ်၊ ကြယ်ဖိုးကြီးနယ်၊ ကန္တာရဝတီနယ်နှင့် မိုးဗြဲနယ်တို့သည် စောဖျာများနှင့် နယ်မြေအုပ်ချုပ်မှု ခိုင်ခိုင်မာမာတည်ရှိခဲ့သည်။ [8]

၁၈၅၂-၁၈၅၃ တွင် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ဒုတိယကျူးကျော်စစ် ဖြစ်ပွားသည်။[9]

၁၈၅၇ ခုနှစ်တွင် ကြယ်ဖိုးကြီးနယ် ကေးလျား၌ ကရင်နီနှင့် အင်္ဂလိပ် ဗြိတိသျှ ဗိုလ်မှူးအဲလ်လင်း (Major Ellen)နှင့် ဗိုလ်ကြီးအိုရိုင်းလေ (Captain Oreily) တို့၏ နွားဦးချိုစာချုပ် ချုပ်ဆိုသည်။ ထိုစာချုပ်တွင် အစိုးရ (၂)ရပ်သည် မဟာမိတ်ဖြစ်ပြီး တန်းတူဆက်ဆံရန် ရေးသားထားသည်။ ထိုတွေ့ဆုံမှုများတွင် ကရင်နီပြည်၏ သီးခြားလွတ်လပ်မှုကို အသိအမှတ်ပြုရန် ကရင်နီခေါင်းဆောင်များ တောင်းဆိုခဲ့သည်။ [10]

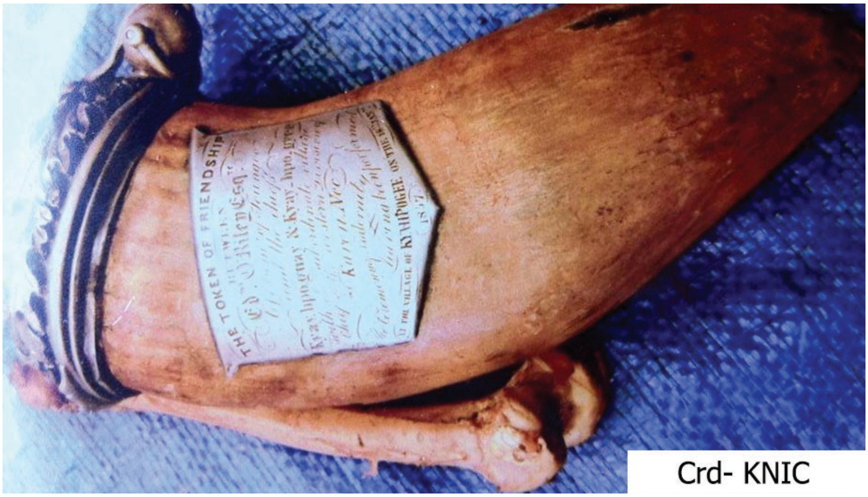

Crd- KNIC

၁၈၅၈ ခုနှစ်တွင် နှစ်ခြင်းသာသနာပြုများနှင့်၊ ၁၈၆၈ ခုနှစ်တွင် ကက်သလစ်သာသနာပြုတို့ သည် တောင်ငူမှတဆင့် ကရင်နီပြည်သို့ ရောက်ရှိလာကာ သာသနာပြုခဲ့ကြသည်။ ၁၈၆၇ ခုနှစ် ဂျန်းကျင်တွင် မင်းတုန်းမင်းသည် ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်များကို ကရင်နီစောဖျာများသို့ ပေးအပ်ပြီး သာသနာပြုခြင်းကို စတင်ခဲ့သည်။ [11]

၁၈၆၈ ခုနှစ်တွင် ကန္တာရဝတီစောဖျာ စဝ်လဖော်သည် ကနောင်မင်းသားကြီးကို လုပ်ကြံ၍ နန်းမယ်ခုံ၊ အလယ်ချောင်းနှင့် မိုးဗြဲနယ်တို့ တိမ်းရှောင်လာကြသည့် မြင်ကွန်းမင်းသားနှင့် မင်းတုန်းမင်းအား ပုန်ကန်ကြသူများကို နှိမ်နင်း တိုက်ထုတ်ပေးခဲ့ပြီး ဗမာဘုရင်နှင့် ကောင်းမွန်သောဆက်ဆံရေး ထူထောင် နိုင်ခဲ့သည်။ [12]

၁၈၇၅ ဇွန်လ (၂၁)ရက်နေ့တွင် အနောက်ကရင်နီပြည် အပါအဝင် (နယ်ကြီး ၄ နယ်)သည် သီးခြားလွတ်လပ်သော နိုင်ငံဖြစ်ကြောင်း အင်္ဂလိပ်နှင့် ဗမာဘုရင်တို့ သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးသည်။ စာချုပ်တွင် ဗမာဘုရင်ကိုယ်စား ကင်းဝန်မင်းကြီးက လက်မှတ်ရေးထိုးပြီး ဗြိတိသျှ ကိုယ်စား ဒဲ့ါကလပ်ဖေါ်ဆလ်က လက်မှတ်ရေးထိုးသည်။ ထိုစာချုပ်၏

အဓိကဆိုလိုရင်းမှာ ကရင်နီပြည်သည် လွတ်လပ်သောပြည်ဖြစ်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုကြခြင်း ဖြစ်သည်။[13] ထိုစဉ်က ထိုစာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုရခြင်း အကြောင်းအရင်း (၂)ချက် ရှိနိုင်သည်။ ပထမအချက်မှာ ကရင်နီဘုရင်နှင့် စောဖျာတို့သည် သံတမန်ကို ကောင်းမွန်စွာ အသုံးချနိုင်ခဲ့သဖြင့် ဗမာဘုရင် သာမက အင်္ဂလိပ်တို့အား သီးခြားလွတ်လပ်သော ကရင်နီပြည်ကို အသိအမှတ်ပြုနိုင်းခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဒုတိယဖြစ်နိုင်ချေမှာ အင်္ဂလိပ်သည် အိန္ဒိယနှင့် ဗမာပြည်ကို သိမ်းယူသဖြင့် ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ခြေရှုပ်နေသည့် ပြင်သစ်နှင့် နယ်ချဲ့အချင်းချင်း ထိပ်တိုက်မတိုးလို၍ ကြားခံနယ် (Buffer State) ပြုရန် ရည်ရွယ်သည်။ ထိုစာချုပ်အရ ကရင်နီပြည်သည် ဗမာဘုရင်၏ ကျူးကျော်မှု ကင်းမဲ့ခြင်း၊ သံတမန်ခိုင်မာစွာရှိခဲ့ခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးကတိကဝတ်ပြုခဲ့ခြင်းကို သမိုင်းက သက်သေပြခဲ့သည်။

AGREEMENT REGARDING THE INDEPENDENCE OF WESTERN KARENNI

(1875)

In accordance with the request of His Excellency of the Viceroy of India that Western Karenni should be allowed to remain separate and independent, His Majesty the King of Burma, taking into consideration the great friendship existing between the two great countres and the desire that the friendship may be fasting and permanent, agreed that no sovereity or governing authority of any description shall be exercised or claimed in western Karenni and His excellency that the Kinwoon Mengyee, the Minister for Foreign Affairs, on the part of His Majesty the King of Burma, and the Honourable Sir Douglas Forsyth, C.B.K.C.S.I…, envoy on the part of His Excellency the Viceroy and Governor General of India, execute the following agreements;

Agreement, - it is hereby agreed between the British and Burmese Government that the state of Western Karenni shall remain separate and independents, and that no sovereignty or governing of any description shall be claimed or exercised over that State.

Whereunto we have on this day, the 21st days of June 1875 corresponding with the 3rd day of the Waning moon of Nayoung 1237 B.E., affixed our seals and signature.

Seal.	Seal.
(S.D) TD Forsyth	(S.D) Kin-Woon Mengyee

မြန်မာဘာသာအားဖြင့် ပြန်ဆိုလျှင်

အင်္ဂလိပ်အစိုးရနှင့်ဗမာမင်းအစိုးရချုပ်ဆိုသော စာချုပ်

မြန်မာသက္ကရာဇ် (၁၂၃၇) ခု၊ ခရစ်သက္ကရာဇ် (၁၈၇၅) ခုနှစ်၊ ကရင်နီပြည်၏ လွတ်လပ်ရေးကို အသိအမှတ်ပြုသောစာချုပ်မှာ အင်္ဂလိပ်လိုချုပ်ဆိုထားပြီး ၎င်းကို ဗမာသို့ပြန်လိုက်ပါက အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

ကရင်နီပြည်နယ်ကို ကန့်သတ်သီးသန့် လွတ်လပ်စွာနေထိုင်ခွင့် ဆက်လက်ပြုရန် တောင်းပန်လွှာ ပို့ဆက်ခဲ့ရာ၊ မြန်မာ့ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် မြန်မာနှင့် ဗြိတိသျှနစ်ပြည်ထောင်တို့၏ မဟာမိတ်ဆက်ဆံမှု ရှေ့သို့ ခိုင်မြဲစေမှုကို ရည်ရွယ်လျက် ကရင်နီပြည်ကို မည်သူကမျှ တန်ခိုးလွှမ်းမိုးချုပ်ချယ် အရေးဆို ကျူးလွန်ခြင်း မပြုလုပ်ရန် လိုက်လျောစွာ သဘောတူညီခွင့်ပြု

တော်မူခဲ့လေရာ နိုင်ငံခြားရေးကင်းဝန်မင်းကြီးအား မြန်မာဘုရင်၏ ကိုယ်စားလှယ်တော်အဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း (Honourable Sir Douglas Forsyth) ဆာဒွေါကလပ်(စ်)ဖေ့ါ် အား အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ်၏ ကိုယ်စားလှယ်တော် အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း သဘောတူမဟာမိတ်စာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။

စာချုပ်။ ။ နှစ်ဦးသဘောတူ ချုပ်ဆိုသည့် ဤစာချုပ်အရ ကရင်နီပြည်ကို မည်သူတဦးတယောက်မျှ စီခံခန့်ခွဲစိုးမိုး ချုပ်ချယ်ခြင်း မပြုရဘဲ သီးသန့်ထားလျက် လွတ်လပ်သော 'အင်ဒီပင်းဒင့်' အခွင့်အရေးပေးရန် မြန်မာဘုရင်အစိုးရနှင့် ဗြိတိသျှအစိုးရတို့ နှစ်ဦးနှစ်ဘက် သဘောညီတူကြကြောင်း။ ယင်းသို့သော ပဋိညာဉ် ဝန်ခံချက်ဖြင့် ခရစ်သက္ကရာဇ် (၁၈၇၅) ခုနှစ်၊ ဇွန်လ (၂၁)ရက်နေ့၊ မြန်မာသက္ကရာဇ် (၁၂၃၇)ခုနှစ်၊ နယုန်လဆုတ် (၃)ရက်နေ့တွင် ကျွန်ုပ်တို့ဆိုင်ရာ တံဆိပ်တော်များနှင့်တကွ အောက်တွင် လက်မှတ် ရေးထိုးကြကြောင်း ။

တံဆိပ်တော်	တံဆိပ်တော်
ပုံ/တီဒီဖေါ် ဆလ်	ပုံ/ကင်းဝန်မင်းကြီး

14

၁၈၇၅ ခုနှစ်တွင် ကရင်နီနယ်သည် အရှေ့ဖက်တွင် ဇင်းမယ်နယ်စပ်အထိ၊ တောင်ဖက်တွင် တောင်ငူအထိ၊ မြောက်ဖက်တွင် ညောင်ရွှေနယ်စပ် အထိ၊ အနောက်ဖက်တွင် ပေါင်းလောင်းချောင်းအထိ ဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာ အထက်ပါ အင်္ဂလိပ်နှင့် ဗမာဘုရင် စာချုပ်အရ ကန္တာရဝတီနယ်သည် အရှေ့ပိုင်းတွင်ရှိနေပြီး ထိုအရှေ့ကရင်နီနယ်သည်

သီးခြားလွတ်လပ်လျက်ရှိနေသည်။ သို့ရာတွင် နယ်မြေပြဿနာရှိသည့် အနောက်ကရင်နီနယ်များဖြစ်သော ဘောလခဲ၊ ကြယ်ဖိုးကြီး၊ နန်းမယ်ခုံ၊ အလယ်ချောင်းနှင့် မိုးဗြဲတို့သည်လည်း သီးခြားလွတ်လပ်သော ပြည်ဖြစ်ကြောင်း Western Karenni စာချုပ်အားဖြင့် သက်သေပြနိုင်ခဲ့သည်။ [15]

၁၈၇၇ခုနှစ် ဝန်းကျင်တွင် အနောက်ကရင်နီနယ်တွင် ကျူးကျော်တပ်စွဲလျက်ရှိနေသော ဗမာဘုရင်တပ်များသည် အနောက်ကရင်နီပြည်မှ အပြီးအပိုင် ဆုတ်ခွာပေးခဲ့ရပါသည်။ [16]

ကရင်နီပြည် (၁၈၇၀) ခုနှစ် ဝန်းကျင် (အရှေ့ကရင်နီနှင့် အနောက်ကရင်နီ ကွဲပြားမှုကို ပြသောမြေပုံ)

ဗမာဘုရင်များ၏ တိုက်ခိုက်သိမ်းယူခြင်းမှ သော်လည်းကောင်း၊ ရှမ်းစော်ဘွားများ၏ အုပ်စိုးမှုမှသော်လည်းကောင်း၊ ကင်းလွတ်ရန် အရှေ့ကရင်နီစောဖျာများက အနောက်ကရင်နီလွတ်လပ်ရေးအတွက် နိုင်ငံရေးအရတိုက်ယူခဲ့ခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် စာချုပ်တွင် အနောက်ကရင်နီကို အဓိကရည်ညွှန်းပြီး လွတ်လပ်သော နယ်မြေအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ အနောက် ကရင်နီနယ်ရှိ ကယန်း(ပဒေါင်)တို့သည် တိုက်ခိုက်ရေးတွင် အလွန်ဝါသနာထုံသည်။ ၁၉၁၀ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် အင်္ဂလိပ်များကို တိုက်ခိုက်ခဲ့သဖြင့် အင်္ဂလိပ်များက ကြယ်ဖိုးကလေးနယ် အချို့ကို တောင်ငူမှ ထိန်းချုပ်ရန် စီမံခဲ့သည့်အပြင် မိုးဗြဲနယ်ကိုလည်း ညောင်ရွှေရှိ အင်္ဂလိပ်အုပ်ချုပ်ရေးများသို့ လွှဲပြောင်းလိုက်သည်။ ထို့ကြောင့် အနောက်ကရင်နီနယ်များစွာတို့သည် လက်ရှိအချိန်တွင် ကရင်နီပြည်နယ်၊ ပျဉ်းမနားနှင့် ရှမ်းပြည်နယ်အတွင်းသို့ ထည့်သွင်းခံခဲ့ရသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုပါလီမန်လွှတ်တော်တွင် ကရင်နီခေါင်းဆောင်များက နယ်မြေများ ပြန်လည်ပေးအပ်နိုင်ရေးကို တင်ပြခဲ့သော်လည်း ရှမ်းခေါင်းဆောင်အချို့က ကန့်ကွက်သဖြင့် ယနေ့အချိန်အထိ မိုးဗြဲနယ်သည် ရှမ်းပြည်နယ်တွင် ဆက်လက်တည်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ [17]

၁၈၈၅ တွင် အင်္ဂလိပ် - မြန်မာ တတိယ ကျူးကျော်စစ် ဖြစ်ပြီး သီပေါမင်းအား ဖမ်းဆီးခြင်းနှင့် မြန်မာ ပဒေသရာဇ်စနစ် ပျက်သုဉ်းခြင်း ဖြစ်ခဲ့သည်။ [18]

၁၈၈၆ ဇန်နဝါရီလ (၁) ရက်နေ့တွင် ဗမာပြည်သည်ဗြိတိသျှ အင်ပါယာ လက်အောက်ခံအဖြစ် ဗြိတိသျှမှ ကြေညာခဲ့သည်။ [19]

၁၈၈၇ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့တပ်ကို ဦးဆောင်သော Mr. Haylldebran သည် ညောင်ရွှေတွင် ရုံးစိုက်ပြီး ရှမ်းပြည်နယ်အဝန်းရှိ စော်ဘွားများကို

ဘဏ္ဍာခွန် ဆက်သစေသည်။ ထိုဆက်သမှုတွင် မိုးဗြဲနယ်နှင့် နန်းမယ်ခုံနယ်မှ စောဖျာများဆက်သသော်လည်း ကန္တာရဝတီနယ်နှင့် အရှေ့ကရင်နီရှိ စောဖျာတို့သည် ဘဏ္ဍာခွန် များကို ဆက်သခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ [20]

၁၈၈၈ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်တို့သည် အခွန်ဆက်သခြင်းမရှိသော ကန္တရဝတီကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး သစ်ထုတ်ရန် စတင်ခဲ့သည်။ထိုနယ်ချဲ့မှု ကို ကန္တရဝတီစောဖျာ စဝ်လဖော်က အပြင်းအထန် ခုခံတော်လှန်ခဲ့သည်။[21] ကရင်နီပြည်သည် ထိုစဉ်က လွတ်လပ်သည့် တိုင်းပြည်ဖြစ်ခဲ့ကြောင်းကို သိရှိသော အင်္ဂလိပ်တို့သည် ကရင်နီပြည်အား သစ်ထုတ်လုပ်မှုအတွက် စတင် ကျူးကျော်မှု ပြုခဲ့သည်။ ကျူးကျော်မှု အပြီးတွင် ကရင်နီစောဖျာအသစ်ကို ခန့်အပ်ခဲ့သည်။ထို့နောက် ဗမာပြည်မနှင့်တွဲထားခြင်းမရှိသော အုပ်ချုပ်ရေးကို ပြုခဲ့သည်။ တနည်းအား ဖြင့် အင်္ဂလိပ်မှ ဗမာပြည်မကို သိမ်းယူအုပ်ချုပ် သော်လည်း ကရင်နီပြည်ကို အိန္ဒိယပြည်ရှိ အင်္ဂလိပ်၏ တိုက်ရိုက်ထိန်းညှိ သော နိုင်ငံအဖြစ်ထားရှိခြင်းသာ ဖြစ်သည်။

၁၈၉၁ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်နှင့် ကရင်နီတို့စစ်ဖြစ်ရာ ကရင်နီ စစ်ရှုံးခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် စဝ်လဖော် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့ရသည်။ ကရင်နီပြည် အား သီးခြားလွတ်လပ်ရေးအဖြစ် သတ်မှတ်မှုအတိုင်း စဝ်လဝီအား ကန္တရဝတီ (ဆီရီဒေါ) နယ်စားအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုပြီး စစ်လျော်ကြေး၊ နယ်မြေဖြတ်သန်းခြင်း၊ နယ်မြေဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို အင်္ဂလိပ်သိရှိခွင့်တို့ ပါဝင်သော စာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးစေခဲ့သည်။ ထို့အတူ ကုန်သွယ်ခွင့်နှင့် သစ်ထုတ်ခွင့်ကို အင်္ဂလိပ်တို့က ရယူထားခဲ့သည်။ [22]

၁၈၉၁ ခုနှစ်တွင် ကရင်နီပြည်ကို အုပ်ချုပ်သည့်စောဖျာ၊ မြို့စားများ သည် ကရင်နီဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ (Karenni Acts) ကို ရုံးတော်များတွင် တရားဝင် အသုံးပြုခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က အသုံးပြုခဲ့သည့် Karenni Acts အား လွတ်လပ်ရေးခေတ်နှင့် လက်ရှိ ထုံးတမ်းစဉ်လာအချို့တို့တွင် အသုံးပြုနေဆဲဖြစ်သည်။ နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်သည် ကရင်နီပြည်ကို ၎င်းတို့

စောင့်ရှောက်ကြောင်း ကြေညာခဲ့သဖြင့် အင်္ဂလိပ် နိုင်ငံရေးအရာရှိတဦးသည် ကန္တာရဝတီ(ဆီရီဒေါ)စောဖျာအား နယ်မြေဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်အချို့၌ အကြံပေး အဖြစ် လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ [23]

၁၈၉၂ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်တို့သည် ကရင်နီပြည်နှင့် ပတ်သက်၍ ချယ်လှယ်နိုင်ရန်အတွက် စစ်လျော်ကြေး အခွန်ဆက်ပေးရန်၊ နယ်မြေ ဖြတ်သန်းခွင့်ရှိရန်၊ ကုန်သွယ်ခွင့်ရှိရန်၊ အင်္ဂလိပ်များကို စီရင်ခြင်းမပြုရန်၊ ရာဇဝတ်သားများကို ဖမ်းဆီးရာတွင် ကူညီရန်တို့ပါဝင်သော (Sanads) စည်းမျဉ်းများကို လိုက်နာ စေခဲ့သည်။ [24]

၁၉၁၀ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် အင်္ဂလိပ်တို့သည် နယ်မြေတိုင်းခြင်းနှင့် သန်းခေါင် စာရင်းကောက်ယူခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ ကရင်နီပြည် မြေပုံရေးဆွဲရာတွင် ကြယ်ဖိုးကလေး (ကြယ်ဖိုးကြီးနယ်)နှင့် မိုးဗြဲနယ်များစွာတို့ကို ချန်လုပ်ထားခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က အနောက်ကရင်နီ ဖြစ်သော မိုးဗြဲနယ်အုပ်ချုပ်မှုကိုလည်း ရှမ်းပြည်နယ် လက်အောက်ခံအဖြစ် ထားလိုက်သည်။[25]

၁၉၁၁ သန်းခေါင်စာရင်းအရ လူမျိုးဆိုင်ရာအစီရင်ခံစာရလဒ်တွင် ကရင်နီ လူမျိုးဟု သတ်မှတ်ခေါ်ဝေါ်ခဲ့သည်။ ၁၉၂၁ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းတွင် ကရင်လူမျိုးအောက်တွင် ကရင်နီ၊ ပဒေါင်၊ ဇယိမ်းတို့ကို ထည့်သွင်းခဲ့သကဲ့သို့ ၁၉၃၁ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းတွင် ပဒေါင်၊ ကဲခို၊ ကရင်နီ၊ ဇယိမ်း၊ ယင်းဘော် စသည် လူမျိုးစု (၁၇)မျိုးခန့်ကို ကရင်လူမျိုးအောက်တွင် ထည့်သွင်းခဲ့သည်။ သန်းခေါင်စာရင်း ပြုစုမှုများတွင် နိုင်ငံရေးနှင့် လူမျိုးရေးဘက်လိုက်မှုများ ရှိခဲ့သည်။ ၁၉၁၁ နှင့် ၁၉၂၁၊ ၁၉၃၁ ခုနှစ်များတွင် ကောက်ယူသည့် သန်းခေါင်စာရင်းများသည် ကွဲလွဲမှုများ စတင်တွေ့ရှိရသည်။ ကရင်လူမျိုးကို အင်္ဂလိပ်များက ဦးစားပေးသည့်အပြင် လူမျိုးစုများကို ကရင်လူမျိုးစုအဖြစ် စတင်ဖော်ပြခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ သန်းခေါင်စာရင်းနှင့် လူမျိုးရေး ဝိသေသများကို

လျစ်လျူရှုခဲ့ခြင်းသည် ကရင်နီပြည်အဖို့ -

၁) ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ကရင်-ဗမာစစ်ပွဲတွင် ပါဝင်ခြင်း၊

၂) ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် ကရင်နီပြည်မှ ကယားပြည်နယ်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊

၃) ယနေ့အချိန်အထိ ကရင်နီနှင့် လူမျိုးများ အမည်၊ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုနိုင်ခြင်း မရသည့် အခြေအနေဆိုးများ ကြုံတွေ့စေခဲ့သည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ကောက်ယူခဲ့သည့် သန်းခေါင်စာရင်းကြောင့်လည်း မည်သို့မည်ပုံဖော်ပြပြီး မည်သို့သောပြဿနာများ ကြီးထွားလာဦးမည်ကို စိုးရိမ်ရသည့် အခြေအနေဖြစ်ပါသည်။ [26]

၁၉၃၂ခုနှစ်စက်တင်ဘာ၉ရက်နေ့တွင်ကရင်နီပြည်ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက်ဆည်နှင့်တူးမြောင်းဖောက်ပေးရန်အကူအညီတောင်းခဲ့မှုတွင်အင်္ဂလိပ်၏မြန်မာဘုရင်ခံဆာချား(လ်)အင်းနစ်(စ်) က ကရင်နီပြည်သည်သီးခြား လွတ်လပ်သောပြည်ဖြစ်သောကြောင့် အိန္ဒိယဘုရင်ခံ သော်လည်းကောင်း၊ မြန်မာပြည်ဘုရင်ခံသော်လည်းကောင်း ကူညီပေးရန် မဖြစ်နိုင်ဟု စာဖြင့် အကြောင်းပြန်ခဲ့သည်။[27] ထိုစဉ်ကာလသည် ကရင်နီပြည်သည် အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့အစိုးရ၏ တိုက်ရိုက်အုပ်စိုးမှုကို ခံခဲ့ရခြင်း မရှိပေ။ ကရင်နီပြည်အတွင်းတွင် အုပ်ချုပ်မှုကို ကရင်နီစောဖျာများကသာ ထိန်းချုပ်ထားကြသည်။ ပြည်သူ့ စားဝတ်နေရေးနှင့် အခွန်ကိစ္စရပ်များကိုလည်း ကရင်နီစောဖျာများကို တိုက်ရိုက်ကိုင်တွယ်စေသည်။ အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့အစိုးရသည် ကရင်နီပြည်တွင် သတ္တုထုတ်လုပ်ခြင်း၊ သစ်ထုတ်လုပ်ခြင်းများကို ပြုလုပ်သဖြင့် ကုန်သွယ်ရေးအသွင်ဖြစ်သည်။ မျှတသော ကုန်သွယ်ရေးဖြစ်သည်ဟု မသတ်မှတ်နိုင်သော်လည်း ထိုစဉ်က ကရင်နီပြည်သည် ဗမာဘုရင်နှင့် သော်လည်းကောင်း၊ အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့နှင့် သော်လည်းကောင်း အစိုးရအသွင်ဖြင့် ဆက်ဆံရေး

တည်ထောင်သည်။ နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်နှင့် ပတ်သက်သော ထူးခြားချက် (၂) ရပ်အား ကရင်နီပြည်သမိုင်းတွင် မှတ်တမ်းတင်နိုင်သည်။ ပထမအချက်မှာ ကရင်နီပြည်တွင် စီးပွားရေး ကုန်သွယ်နိုင်ရန်နှင့် လက်နက်များ ရောင်းချပေးနိုင်ရန် အင်္ဂလိပ်အစိုးရကိုယ်စားလှယ်နှင့် ကရင်နီကိုယ်စားလှယ်တို့ ဆွေးနွေးသဘောတူနိုင်ခဲ့သည်။ မော်လမြိုင်တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုသည် ကရင်နီ ကိုယ်စားလှယ်များ၏ နိုင်ငံရေးနှင့် အမျိုးသားရေး အကဲဆတ်မှုကို အသိအမှတ်ပြုနိုင်သည်။ ဗမာပြည်မ ဘုရင်များနှင့်မတူသော နိုင်ငံရေးပြုမူချက်ဖြစ်သည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် အင်္ဂလိပ်ကုန်သွယ်ရေးသည် ကရင်နီပြည်သို့ ရောက်ရှိလာခဲ့ပြီး သစ်နှင့် ခဲထုတ်လုပ်ရေးကို အထူးလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ဒုတိယအချက်မှာ ကရင်နီပြည်သည် ဗမာဘုရင်လက်အောက်ခံ မဟုတ်ကြောင်း နိုင်ငံရေးအသိအမှတ်ပြုမှုနှင့် နိုင်ငံရေးအသုံးချမှု ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။

၁၉၃၄ ခုနှစ်တွင် မိုးဗြဲနယ်ရှိ ရှမ်းပဒေသရာဇ်များကို ခေတ်ပညာတတ် ကရင်နီခေါင်းဆောင်များက ပုန်ကန်ခဲ့သည်။ [28]

Footnote

1. ဦးအယ်(လ်)အောင်စိန်၊ ကရင်နီပြည်(ခေါ်)ကယားပြည်နယ်သမိုင်း၊ စာ- ၉
2. ရှာဖွေစုဆောင်းမှတ်တမ်းတင်သူ၊ ကယားပြည်နယ်သမိုင်းနှင့် ကယားမျိုးနွယ်များ မှတ်တမ်း၊ စာ- ၈
3. Ronald D.Renard, The Delination of the Kayah State Frontiers with Thailand (1809-1894), P-82
4. ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ၊ ကရင်နီပြည်၏ သီးခြားလွတ်လပ်ရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်၊ စာ- ၁၁
5. ခူးဦးရယ်၊ အမျိုးသားလုပ်ရှားမှုနှင့် ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ၏ အခန်းကဏ္ဍတစေ့တစောင်း၊ စာ - ၄
6. Anglo-Burma War, British-Myanmar History, The Editor of Encyclopedia Britannica

7.,8. ကယောစာပေယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့၊ ကယောလူမျိုးစု၏ နောက်ခံသမိုင်း၊ စာ-၂၅၁၊ ၂၅၃

9. ခူးဦးရယ်၊ အမျိုးသားလုပ်ရှားမှုနှင့် ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ၏ အခန်းကဏ္ဍတစေ့တစောင်း၊ စာ - ၄၊ ၅

10.,11. ကယောစာပေယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့၊ ကယောလူမျိုးစု၏ နောက်ခံသမိုင်း၊ စာ-၂၅၂၊ ၂၅၃၊ ၃၄၈

12. ဦးကျော်သန်း-ဖယ်ခုံ၊ ရှမ်း/ကယား ခွဲရေးတွဲရေးနှင့် ကရင်နီနိုင်ငံရေး၊ စာ-၁၃၅

13.,14., 15., 16. ခူးဦးရယ်၊ အမျိုးသားလုပ်ရှားမှုနှင့် ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ၏ အခန်းကဏ္ဍတစေ့တစောင်း၊ စာ- ၁၄-၁၇

17. သမိုင်းသုတေသနဦးစီးဌာန၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအရေးနှင့် ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေ၊
18. ခူးဦးရယ်၊ အမျိုးသားလုပ်ရှားမှုနှင့် ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ၏ အခန်းကဏ္ဍတစေ့တစောင်း၊ စာ - ၁၇
19. ကယောစာပေယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့၊ ကယောလူမျိုးစု၏ နောက်ခံသမိုင်း၊ စာ-၂၇၇
20. သမိုင်းသုတေသနဦးစီးဌာန၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအရေးနှင့် ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေ၊
21. ကယောစာပေယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့၊ ကယောလူမျိုးစု၏ နောက်ခံသမိုင်း၊ စာ-၂၅၇

22. ခူးဦးရယ်၊ အမျိုးသားလုပ်ရှားမှုနှင့် ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ၏ အခန်းကဏ္ဍတစေ့တစောင်း၊ စာ - ၁၉
ကယောစာပေယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့၊ ကယောလူမျိုးစု၏ နောက်ခံသမိုင်း၊ စာ-၂၅၉

23. ရှာဖွေစုဆောင်းမှတ်တမ်းတင်သူ၊ ကယားပြည်နယ်သမိုင်းနှင့် ကယားမျိုးနွယ်များ မှတ်တမ်း၊ စာ- ၃၆

24. ခူးဦးရယ်၊ အမျိုးသားလုပ်ရှားမှုနှင့် ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ၏ အခန်းကဏ္ဍတစေ့တစောင်း၊ စာ - ၁၉၊ ၂၀

25. ကယောစာပေယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့၊ ကယောလူမျိုးစု၏ နောက်ခံသမိုင်း၊ စာ-၂၆၃

26. C. Morgan Webb, Census of Burma 1911;
S.G. Grathan, Census of India 1921;
JJ. Bennison, Census of India 1931;
2014 Myanmar Population and Housing Census

27. ရှာဖွေစုဆောင်းမှတ်တမ်းတင်သူ၊ ကယားပြည်နယ်သမိုင်းနှင့် ကယားမျိုးနွယ်များ မှတ်တမ်း၊ စာ- ၂၆

28. ကယောစာပေယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့၊ ကယောလူမျိုးစု၏ နောက်ခံသမိုင်း၊ စာ-၂၇၆

ကိုလိုနီခေတ် ကရင်နီပြည်အခြေအနေကောက်နုတ်ချက်

အင်္ဂလိပ်သည် ဗမာပြည်မကို သိမ်းယူပြီးသည့်အခါတွင်လည်း ကရင်နီပြည်ကို ကြည့်လိုက်လျှင် ခဲသတ္တုမှအပ အခြား သယံဇာတနှင့် လူမှုစီးပွားရေးများသည် အထူးစိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ မရှိခဲ့ပါ။ အင်္ဂလိပ်က မော်ချီး သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းနှင့် သစ်ထုတ်လုပ်မှုအချို့ကို ဖော်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် အုပ်ချုပ်မှုကို ကရင်နီစောဘွားလက်တွင် ပေးအပ်ထားခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့တို့သည် အုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေများ တည်ထောင်ခြင်းနှင့်အတူ စီးပွားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအပြင်၊ ဘာသာရေး အပေါ်တွင်လည်း လွှမ်းမိုးနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းလေ့ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ကရင်နီပြည်တွင် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းအနည်းငယ်မှအပ အုပ်ချုပ်ရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာရေးများတွင် လွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။

အင်္ဂလိပ်သာသနာပြုတို့သည် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသများတွင်သာ အဓိကသာသနာပြုခဲ့သည်။ ကက်သလစ်ခရစ်ယာန်ကမူ အီတလီသာသနာပြုများမှတဆင့် ကရင်နီဒေသသို့ရောက်ရှိလာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်အစိုးရ လိုလားသည့် နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်ဂိုဏ်းသည် ကရင်လူမျိုးမှတဆင့် သော်လည်းကောင်း၊ ကက်သလစ်ခရစ်ယာန်ဂိုဏ်းသည် တောင်ငူအခြေစိုက်ဂေဘားလူမျိုးစုမှ တဆင့်သော်လည်းကောင်း ကရင်နီပြည် လူထုများထံသို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ကရင်နီပြည်ရှိ လူထုတို့သည် တံခွန်တိုင်နတ်များကို ကိုးကွယ်ခြင်းမှ ခရစ်ယာန်နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာများသို့ ကူးပြောင်းကြသည်။ အထူးသဖြင့် ခရစ်ယာန်သို့ ကူးပြောင်းသော လူထုများသည် ကရင်ဘာသာစကားဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ ဂေဘားဘာသာစကားဖြင့် သော်လည်းကောင်း နှစ်ပေါင်းများစွာ ရေးသားလေ့လာ သင်ယူကြရသည်။

အင်္ဂလိပ်အစိုးရသည် ရန်ကုန်နှင့် မန္တလေးမြို့များကို မြို့ပြအဖြစ် တည်ဆောက်သည့်အပြင် အဆောက်အဦးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများကို ခိုင်မာစွာ တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ ကိုယ်၊ နှုတ်၊ အမူအရာများမှအစ ဝတ်စားမှုနှင့် ဖျော်ဖြေရေးများအထိ ယဉ်ကျေးမှုများကို ဗမာလူထုအသိုင်းအဝန်းတွင် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ကရင်နီပြည်တွင် ၁၉၄၀ ခုနှစ်ဝန်းကျင်အထိ ခရစ်ယာန်သာသနာပြု ကျောင်းမှလွဲ၍ ယဉ်ကျေးမှု လွှမ်းမိုးခြင်း အလွန်နည်းပါးပါသည်။

ကိုလိုနီအစိုးရလက်ထက်တွင် ကန္တာရဝတီ(လွိုင်ကော်) သည် ပိုမိုစည်ကားလာပြီး အုပ်ချုပ်ရေးအတွက် ပိုမိုသင့်လျော်လာသည်။ လွိုင်ကော်မြို့သည် ကုန်းကြောင်း၊ ရေကြောင်း ကုန်သွယ်ရေးအတွက် သင့်လျော်ခြင်းသည် အဓိက အားသာချက်ဖြစ်သည်။ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးတွင် ရှမ်း ကုန်သည်များကို အဓိက အားထားရလည်းဖြစ်သောကြောင့် ဘီလူးချောင်းသည် အရေးပါသော ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းတခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေး မရမီ ၁၉၀၀ ဝန်းကျင်နောက်ပိုင်းတွင် ကရင်နီပြည်ရှိ ကျေးရွာလူထုများက လွိုင်ကော်မြို့သို့ ပိုမို ရွှေ့ပြောင်း အခြေချကာ လာရောက်နေထိုင်လာကြသည်။ [29]

၂)   ကရင်နီပြည် ဂျပန်အုပ်စိုးသည့်ကာလ

၁၉၄၂ ခုနှစ်တွင် ဂျပန်တပ်သည် ဗမာပြည်သို့ဝင်ရန် ကရင်နီပြည်ကို ဖြတ်သန်း ထိန်းချုပ်ခဲ့သည်။ [30]

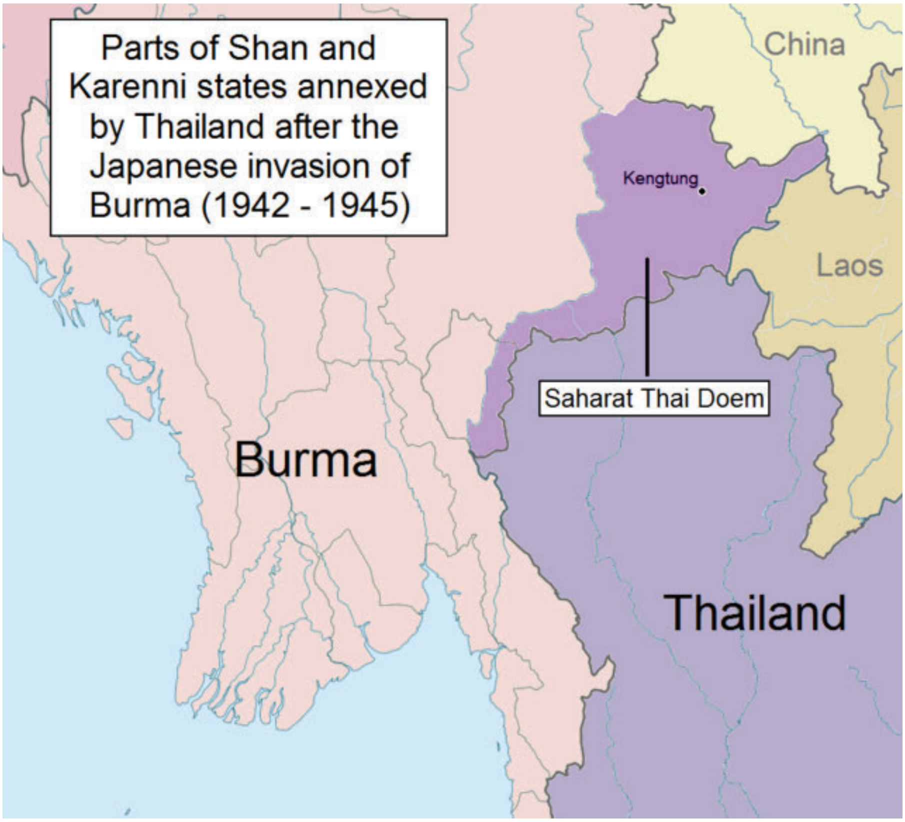

Credit - Karenni Representative Community, Social Media

၁၉၄၄ ခုနှစ်တွင် ဒေါက်တာဘမော်တို့သည် ကရင်နီပြည်တွင် နယ်မြေဆိုင်ရာ ဖြတ်သန်းခွင့်နှင့် ဗမာကျပ်ငွေကိုသာ အသုံးပြုရန် ဗမာပြည်ဆိုင်ရာ ဂျပန်တပ် စစ်သေနာပတိချုပ်နှင့် စာချုပ်ပြု၍ ကရင်နီကို လွှမ်းမိုးရန် ကြိုးစားခဲ့သည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလတွင် လွိုင်ကော်တွင် တပ်စွဲသည့် ဂျပန်တပ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဆီရီဒေါခေါ် လွိုင်ကော်မြို့ကို မဟာမိတ်တပ်တို့ ဗုံးကြဲခဲ့သဖြင့် မြို့က အတော်များများပျက်စီးသွားခဲ့သည်။ မဟာမိတ်တပ် (၁၃၆) နှင့် ကရင်နီတော်လှန်ရေးသမားများသည် ကရင်နီပြည်မှ ဂျပန်ကိုအပြီးအပိုင် မောင်းထုတ်ခဲ့သည်။[31] ထိုဝန်းကျင်တွင် ကရင်နီ၏ သီးခြားလွတ်လပ်သော အုပ်ချုပ်ရေးသည် အခိုက်အတန့် ရပ်စဲခဲ့သည်။ ဖက်ဆစ်ဂျပန်ဖြစ်စေ၊ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းဖြစ်စေ ကရင်နီပြည် သီးခြားလွတ်လပ်မှုကို ဂန်ခံခြင်း၊ ငြင်းပယ်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ ဂျပန်သည် ထိုင်းနိုင်ငံကို ဖြတ်ကျော်ပြီး ဗမာပြည်ကို သိမ်းယူခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က ထိုင်း-မြန်မာ နယ်နိမိတ်များတွင် သီးခြားလွတ်လပ်သော ကရင်နီနိုင်ငံမြေပုံ ကိုဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုစဉ်က အင်္ဂလိပ်နယ်မြေများကို တိုက်ယူစဉ်တွင် မြေပုံအရ ဗမာပြည်နှင့် ကရင်နီပြည် ဟူ၍ သီးခြားရှိခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း အပါအဝင် ဂျပန်အုပ်ချုပ်ရေးတွင် ပါဝင်နေသူအားလုံးသည် တောင်တန်းဒေသ အပါအဝင် ကရင်နီပြည်တွင် ဂျပန်၏ ကိုလိုနီပြုမှုကို တားဆီးခြင်း၊ ရှင်းလင်းခြင်း မရှိခဲ့ကြပေ။

အင်္ဂလိပ်လက်ထက်တွင် တောင်တန်းပြည်မ ခွဲခြားအုပ်ချုပ်မှု အစဉ်အလာကို ဖက်ဆစ်များက လျစ်လျူရှုခဲ့သည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် ကရင်နီစောဖျာများသည် ဖက်ဆစ်ဂျပန်များအပေါ် မကျေနပ်မှု ပိုမိုမြင့်တက်လာခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်အား တော်လှန်ပုန်ကန်ရေးတွင် ပါဝင်မှုမရှိခဲ့သော ကရင်နီပြည်ရှိ လူမျိုးစုများစွာတို့သည် ဂျပန်စစ်ဆုတ်သည့်အချိန်တွင် ဖက်ဆစ်တော်လှန်ရေးတွင် အထူးပါဝင်ခဲ့ကြသည်။

လွတ်လပ်ရေး ရရှိရန် နီးကပ်လာသည့် အချိန်တွင် ဖက်ဆစ်တော်လှန်ရေးနှင့် ပြည်သူ့ လွတ်မြောက်ရေး (ဖဆပလ) တွင် ကရင်နီခေါင်းဆောင်အချို့ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် အနောက်ကရင်နီလူထုအများစုတွင် သွေးကွဲမှုများ စတင်ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ သီးခြားလွတ်လပ်သော ကရင်နီပြည်ကို ဆုပ်ကိုင်သည့် အရှေ့ကရင်နီခေါင်းဆောင်များသည် ဖက်ဆစ် တော်လှန်ရေးနှင့် ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးများတွင် ဖဆပလမှ နေရာယူထားခြင်းကို မနှစ်သက်ပေ။ ထို့ကြောင့် ဖက်ဆစ်ကို တိုက်ခိုက်ရင်း ဖဆပလကို တွန်းလှန်ခဲ့ကြသည်။

______Footnote ______

29.

30. ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ၊ ကရင်နီပြည်၏ သီးခြားလွတ်လပ်ရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်၊ စာ- ၂၈

31. ဦးအယ်(လ်)အောင်စိန်၊ ကရင်နီပြည်(ခေါ်)ကယားပြည်နယ်သမိုင်း၊ စာ- ၁၆၈
ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ၊ ကရင်နီပြည်၏ သီးခြားလွတ်လပ်ရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်၊ စာ- ၂၉၊ ၃၀

၃)　ဗမာပြည် လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုကာလ

(ဗမာပြည်မနှင့် တွဲရေး၊ခွဲရေးကြား ကရင်နီညီညွတ်ရေး)

" လွတ်လပ်ရေးမတိုင်မီ ကာလတွင် ကရင်နီပြည်၌ နိုင်ငံရေး အပြောင်းအလဲများစွာ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ဖော်ပြပါတို့သည် သမိုင်းမှတ်တမ်းများ၏ အချိန်နေ့ရက်များ ဖြစ်သည်။ "

၁၉၄၅ ခုနှစ် မေလ ၁၇ ရက်နေ့ ဂျပန်ဆုတ်ခွာသွားအပြီး၌ အင်္ဂလိပ်တို့သည် ဗမာပြည်အတွက် စက္ကူဖြူစာတမ်း (White Paper) ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ စာတမ်းတွင် ဗမာပြည်မကို အင်္ဂလိပ်ဘုရင်ခံ တစ်ဦးက ၁၉၄၈ ခုနှစ်အထိအုပ်ချုပ်မည်။ တောင်တန်းဒေသသည် ဗမာပြည်မနှင့် ပူးပေါင်းလိုခြင်း ရှိမရှိကို ထိုကာလအတွင်း စုံစမ်းစစ်ဆေးမည် ဟု ပါရှိသည်။ ထိုစာတမ်းကို ဖဆပလတို့က ငြင်းပယ်ပြီး လွတ်လပ်ရေးကိုသာ ရယူလိုကြောင်း မြန်မာ့သမိုင်းတွင် ဖော်ပြထားသည်။ [32]

၁၉၄၅ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ (၃၀)ရက်နေ့တွင် ကရင်နီပြည် ပြည်သူ့လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က အရှေ့ကရင်နီ စောဖျာများသည် သီးခြားလွတ်လပ်သော ကရင်နီနိုင်ငံရေးကို ဆက်ရပ်တည်ရန် ရည်မှန်းချက်ရှိခဲ့သည်။ [33]

၁၉၄၆ ခုနှစ် ဧပြီလ (၁)ရက်နေ့တွင် ကရင်နီစောဖျာများနှင့် ရှမ်းစော်ဘွားများသည် အနာဂတ်နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ ထိုလတွင်ပင် ကရင်နီခေါင်းဆောင်များသည် ကရင်ခေါင်းဆောင်များနှင့် ရန်ကုန်တွင်တွေ့ဆုံပြီး အနာဂတ်နိုင်ငံရေးကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ [34]

ရှမ်း-ကရင်နီစောဖျာများ ဒေလီတွင်တွေ့ဆုံစဉ် (ဓာတ်ပုံ - TNI မှ ကူးယူဖော်ပြသည်။)

၁၉၄၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင်ပင် ကရင်နီ-ပဒေါင်ကောင်စီ ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ထိုကောင်စီသည် အရှေ့ကရင်နီနှင့် အနောက်ကရင်နီ ညီညွတ်သော စုပေါင်း ခေါင်းဆောင်မှု ပြန်လည်တည်ဆောက်သည့်အချိန်တွင် ပေါ်ပေါက်လာသည့် ကောင်စီ ဖြစ်သည်။ ကောင်စီတွင် ဦးစိန်က ဥက္ကဋ္ဌ တာဝန်ယူပြီး အခြားသော စောဖျာများနှင့် ပညာတတ်လူငယ်များလည်း ပါဝင်သည်။ [35]

၁၉၄၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ (၃၀)တွင် ကရင်နီခေါင်းဆောင်များအား ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းမှ ရန်ကုန်တွင် ခေါ်ယူတွေ့ဆုံကာ အနာဂတ်နိုင်ငံရေး ကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် အင်္ဂလိပ်အစိုးရဖွဲ့သည့် ယာယီအစိုးရအဖွဲ့တွင် ဒုဥက္ကဋ္ဌ တာဝန်ကို (၁၉၄၆ ဇွန်လအထိ) ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဖဆပလ၏ စည်းရုံးမှုတွင်

ကရင်နီခေါင်းဆောင်များကြား သဘောထားကွဲမှုများ ရှိခဲ့သည်။ ထိုစဉ်အချိန်တွင် ကရင်နီခေါင်းဆောင်အဖွဲ့သည်

(၁) ကရင်နီပြည် သီးခြားလွတ်လပ်မှုကို ကာကွယ်ရန်၊

(၂) ဗမာပြည်မနှင့် လွတ်လပ်ရေး ပူးပေါင်းယူပါကလည်း ကရင်နီပြည်၏ အခွင့်အရေးကို အပြည့်အဝရယူရန် နှင့်

(၃) ကရင်နီ-ဗမာလွတ်လပ်ရေး ပူးပေါင်းရယူရန် စသည့် ထိုရွေးချယ်စရာ (၃)ခုအပေါ်တွင်စ၍ သဘောထားကွဲခဲ့ကြသည်။[36]

သို့ရာတွင် ဦးဘီတူရီ (U Bee Tu Ree)သည် သဘောထားကွဲမှုကို အဖွဲ့အစည်းကွဲမှုအသွင်ဖြစ်အောင် ရပ်တည်ပေးခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ကရင်နီကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့သည် လွတ်လပ်ရေးမရမီ ၁၉၄၆ ခုနှစ် ဧပြီလအတွင်းတွင် ရှမ်းခေါင်းဆောင်များနှင့်လည်းကောင်း၊ ကရင်ခေါင်းဆောင်များနှင့် လည်းကောင်း၊ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ဦးဆောင်သော ဖဆပလများနှင့်လည်းကောင်း တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့သည်။[37] ဗမာခေါင်းဆောင်များက ကရင်နီပြည်အား ဗမာပြည် နှင့်အတူ လွတ်လပ်ရေးယူရန် (၃)ကြိမ်တိုင်တိုင် စည်းရုံးဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ဖဆပလ၏ ဆွေးနွေးချက်များကို ကရင်နီခေါင်းဆောင်အချို့ နှစ်သက်ခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ဖဆပလတပ်တွင် ပါဝင်နေသည့် သိုက်ဘဟန်နှင့် လူထုကိုယ်စားပြုရန် ကြိုးပမ်းနေသည့် ဦးစိန်တို့သည် အဆိုပါ ကိစ္စရပ်ကို အသည်းအသန် ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ နိုင်ငံရေး အင်အားယူနိုင်ရန် ဦးစိန်သည် ကရင်နီ-ပဒေါင်ကောင်စီကို ဖွဲ့စည်းပြီး ဥက္ကဋ္ဌ တာဝန်ယူခဲ့သကဲ့သို့ ပူးပေါင်းရေးကိုလည်း အထူးတိုက်တွန်းခဲ့သည်။ မြောက်ဘောလခဲနယ်မှ ဦးဘီတူရီ ကမူ အဆိုပါ ဗမာပြည်နှင့် ပူးတွဲလွတ်လပ်ရေးယူရေး ကိစ္စရပ်များကို ငြင်းဆန်သဖြင့် အစည်းအဝေးများကို သပိတ်မှောက်ခဲ့သည်။

ရှမ်းခေါင်းဆောင်များက ကရင်နီပြည်၏ အနာဂတ် နိုင်ငံရေးတွင် ရှမ်းနှင့်အတူရပ်တည်ရန် ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ ယခင် ကာလများတွင် အင်္ဂလိပ် များကလည်း ကရင်နီစောဖျာများကို တောင်တန်းဒေသ အုပ်ချုပ်ရေး (Frontier Area)တွင် ပါဝင်ရန် တိုက်တွန်းဖူးသေးသည်။ ကရင်နီစောဖျာများ က လွတ်လပ်သော ကရင်နီပြည်သမိုင်းအတွက် ထိုအကြံပြုမှုကို ငြင်းဆန် ခဲ့သည်။

ကရင်ခေါင်းဆောင်များက ကရင်နီပြည်ရောက်လာပြီး ကရင်ပြည်နယ် ဖြစ်ပေါ်ရေးကိစ္စကို ကရင်နှင့်အတူ ရပ်တည်ရန် ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ ထိုစဉ်အချိန်တွင် ကရင်များသည် ဖဆပလ တွင် လည်းကောင်း၊ ဗမာပြည် အုပ်ချုပ်ရေးများတွင်လည်းကောင်း ပါဝင်ခွင့်ရခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ကရင်လူမျိုးများ၏ ကံကြမ္မာကို ဖန်တီးရန်အတွက် ကရင်ပြည်နယ် မရှိခဲ့သေး ပေ။ ထို့ကြောင့် ကရင်ပြည်နယ်ရရှိရေးကို ကရင်ခေါင်းဆောင်များ အသည်းအသန် ကြိုးစားသည့် ကာလဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က ကရင်နီခေါင်းဆောင် များသည် သီးခြားလွတ်လပ်သော ကရင်နီနိုင်ငံရေးကို အသုံးပြု၍ မိုးဗြဲ၊ ကရင်နီပြည်၊ တောင်ငူ၊ သံလွင်ခရိုင်၊ ဖာပွန် နှင့် တနင်္သာရီအထိ ကရင်ပြည်အဖြစ် ရပ်တည်ရေးကို လက်ခံခဲ့ပါက သမိုင်းသည် အပြောင်းအလဲ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် ကရင်နီ ခေါင်းဆောင် များက ၎င်းတို့၏ နယ်အတွက်ကိုသာ ရပ်တည်ပြီး လွတ်လပ်သော ကရင်နီနိုင်ငံရေးကို အစဉ်တစိုက် ရပ်တည်ခဲ့သည်။ ဖဆပလတပ်များ ကရင်နီပြည်ကို စတင် ကျူးကျော် သိမ်းယူခဲ့ပြီးနောက် ကရင်နီတော်လှန်ရေးသည် ကရင်နှင့် နီးစပ်သွားခဲ့သည်။

၁၉၄၆ ခုနှစ်၊ ဖွန်လ (၇)ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန် ဗြိတိသျှအစိုးရ၊ နယ်ခြားအတွင်းဝန်ရုံးမှ ကရင်နီစော်ဘွားများအား ၎င်းတို့နယ်ပြင်ပသို့ ထွက်ခွာခြင်း မပြုရန် ကန့်သတ်ခဲ့ပါသည်။ မည်သို့ဖြစ်စေ ထိုစဉ်အချိန်တွင် ဗမာပြည်မ၊ တောင်တန်းဒေသနှင့် ကရင်နီပြည် နိုင်ငံရေး၊ နယ်မြေရေးရာ တို့သည် များစွာရှုပ်ထွေးနေကြောင်း ထင်ရှားသည်။ [38]

၁၉၄၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ (၁၁)ရက်နေ့တွင် လွတ်လပ်သော ကရင်နီပြည်ထောင်စုကောင်စီ (UKISC) ကို ဖွဲ့စည်းလိုက်သည်။

ဥက္ကဋ္ဌ ဦးဘီတူရီ - ဘောလခဲ၊
ဒုဥက္ကဋ္ဌ စောသိန်း - ကန္တာရဝတီ၊
အတွင်းရေးမှူး စောဘ - ကြယ်ဖိုးကြီး တို့ပါဝင်ပြီး

၎င်းတို့နယ်ရှိ အုပ်ချုပ်ရေးဌာနများကို UKISC ၏ အမိန့်များကိုလိုက်နာရန်

ညွှန်ကြားလိုက်သည်။ ထိုစဉ်က အလံသည် ကြယ်လေးပွင့်ပါ ကရင်နီအလံ ဖြစ်သည်။ [39]

(ယခင်ကရင်နီ သီးခြားလွတ်လပ်ရေးအတွက် ရပ်တည်သည့် တိုင်းပြည်ကိုယ်စားပြု အလံ)

Credit - Shwe Myo Thant

အထက်ပါ လွတ်လပ်သော ကရင်နီပြည်ထောင်စု ကောင်စီ ဖွဲ့စည်းမှုသည် ကရင်နီခေါင်းဆောင်များအကြား သဘောထားကွဲလွဲမှုကို ထင်ရှားစေပါသည်။ ထိုသို့ UKISC ကောင်စီဖွဲ့စည်းမှုအပြီးတွင် ယခင် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ကရင်နီ - ပဒေါင်ကောင်စီမှာ ပျက်သုဉ်းသွားသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ လွတ်လပ်သော ကရင်နီပြည်ထောင်စုကောင်စီ (နောက်ပိုင်းတွင် ကရင်နီပြည်သူ့လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့) တို့သည် ပူးတွဲရေး လိုလားသော ကရင်နီခေါင်းဆောင်အုပ်စုနှင့် ယှဉ်ပြိုင်မှုဖြစ်လာခဲ့သည်။ အထက်ပါ ထုတ်ပြန်ချက် နောက်ဆက်တွဲတွင် ပြိုင်ဆိုင်မှုနှင့် လမ်းခွဲမှုများကို ပိုမို မြင်တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။

၁၉၄၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ (၂၃)ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် ကရင်နီပြည်သို့ ရောက်ရှိခဲ့ပြီး ဗမာပြည်မနှင့် လွတ်လပ်ရေး အတူယူရန် ဟောပြောစည်းရုံးခဲ့သည်။ ထိုဟောပြောမှု အနှစ်ချုပ်မှာ -

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း လွိုင်ကော်မြို့ ခမ္မာရုံတွင် ပြောကြားသည့် ကတိမိန့်ခွန်း

၁၉၄၆ ခု၊ ဒီဇင်ဘာလ(၂၃) ရက်၊ လွိုင်ကော်မြို့ ခမ္မာရုံတွင် ကရင်နှစ်သစ်ကူး ပွဲတော်ကျင်းပရာ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ရောက်လာပြီး ပြောကြားချက်မှာ "အင်္ဂလိပ်ပေးထားသော ကရင်နီပြည် လွတ်လပ်ရေးသည် ပြည့်ဝသော လွတ်လပ်ရေးဟု မဆိုနိုင်ကြောင်း၊ မြန်မာပြည်ရရှိမည့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်နယ် တခုအဖြစ်ပါဝင်ပါက ကရင်နီပြည်သည် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး အပြည့်အဝရရှိစေမည်ဖြစ်ပြီး၊ ကရင်နီပြည် အတွင်းရေးကို ဗမာက လုံးဝ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မည် မဟုတ်ကြောင်း၊ ကရင်နီပြည်အရေးကို ကရင်နီပြည်သူပြည်သားများကသာ တိုက်ရိုက် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်း ခွင့်၊ ကိုပ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် အပြည့်အဝရရှိစေမည် ဖြစ်ကြောင်း" ပြောကြားသွားသည်။ ကရင်နီခေါင်းဆောင်များမှ " မြန်မာပြည် လွတ်လပ်ရေးရအောင် ကြိုးစားပါ။ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့ စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲပြီးပါက ကရင်နီပြည်နယ်အနေဖြင့် ပြည်ထောင်စု တွင် ပါဝင်သင့်/မသင့် နောက်မှ ပြည်သူ့ဆန္ဒသဘောထား ရယူမည် ဖြစ်ကြောင်း" ပြောကြား ခဲ့သည်။ [40]

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များနှင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းတို့သည် ပင်လုံမြို့တွင် ညီလာခံပြုလုပ်ကြသည်။ ထိုညီလာခံကို ပင်လုံညီလာခံဟုခေါ်သည်။ ထိုညီလာခံသို့ ကရင်နီ စောဖျာများကို ဖိတ်သော်လည်း ကရင်နီခေါင်းဆောင်များသည် သီးခြားလွတ်လပ်သောမူအရ အထူးတလည် တက်ရောက် ဆွေးနွေးရန် မရှိကြောင်း အကြောင်းပြန်ခဲ့သည်။ ထိုညီလာခံမှ တောင်တန်းနှင့် ဗမာပြည်မ သဘောတူညီမှု လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုစာချုပ်ကို ပင်လုံစာချုပ် ဟုခေါ်ပြီး ထိုစာချုပ်ရလဒ်ကို အကြောင်းပြု၍ တောင်တန်းနှင့် ပြည်မ အတူတကွ လွတ်လပ်ရေး ယူခွင့်ကို အင်္ဂလိပ်တို့ သဘောတူ ခဲ့ရသည်။ [41]

THE PANGLONG AGREEMENT

Dated Panglong, the 12th.
February 1947.

THE PANGLONG AGREEMENT, 1947.

A Conference having been held at Panglong, attended by certain Members of the Executive Council of the Governor of Burma, all Saohpas and representatives of the Shan States, the Kachin Hills and the Chin Hills ;

The Members of the Conference, believing that freedom will be more speedily achieved by the Shans, the Kachins and the Chins by their immediate co-operation with the Interim Burmese Government :-

The Members of the Conference have accordingly, and without dissentients, agreed as follows :-

1. A Representative of the Hill Peoples, selected by the Governor on the recommendation of representatives of the Supreme Council of the United Hill Peoples (SCOUHP), shall be appointed a Counsellor to the Governor to deal with the Frontier Areas.

2. The said Counsellor shall also be appointed a Member of the Governor's Executive Council, without portfolio, and the subject of Frontier Areas brought within the purview of the Executive Council by Constitutional Convention as in the case of Defence and External Affairs. The Counsellor for Frontier Areas shall be given executive authority by similar means.

3. The said Counsellor shall be assisted by two Deputy Counsellors representing races of which he is not a member. While the two Deputy Counsellors should deal in the first instance with the affairs of their respective areas and the Counsellor with all the remaining parts of the Frontier Areas, they should by Constitutional Convention act on the principle of joint responsibility.

4. While the Counsellor, in his capacity of Member of the Executive Council, will be the only representative of the Frontier Areas on the Council, the Deputy Counsellors shall be entitled to attend meetings of the Council when subjects pertaining to the Frontier Areas are discussed.

5. Though the Governor's Executive Council will be augmented as agreed above, it will not operate in respect of the Frontier Areas in any manner which would deprive any portion of these Areas of the autonomy which it now enjoys in internal administration. Full autonomy in internal administration for the Frontier Areas is accepted in principle.

6. Though the question of demarcating and establishing a separate Kachin State within a Unified Burma is one which must be relegated for decision by the Constituent Assembly, it is agreed that such a State is desirable. As a first step towards this end, the Counsellor for Frontier Areas and the Deputy Counsellors shall be consulted in the administration of such areas in the Myitkyina and the Bhamo Districts as are Part II Scheduled Areas under the Government of Burma Act of 1935.

7. Citizens of the Frontier Areas shall enjoy rights and privileges which are regarded as fundamental in democratic countries.

8. The arrangements accepted in this Agreement are without prejudice to the financial autonomy now vested in the Federated Shan States.

9. The arrangements accepted in this Agreement are without prejudice to the financial assistance which the Kachin Hills and the Chin Hills are entitled to receive from the revenues of Burma, and the Executive Council will examine with the Frontier Areas Counsellor and Deputy Counsellors the feasibility of adopting for the Kachin Hills and the Chin Hills financial arrangements similar to those between Burma and the Federated Shan States.

Shan Committee.

Saohpalong of Tawngpeng State.

Saohpalong of Yawnghwe State.

Saohpalong of North Hsenwi State.

Saohpalong of Laihka State.

Saohpalong of Mong Pawn State.

Saohpalong of Hsamonghkam State.

Representative of Hsahtung Saohpalong.

(Hkun Pung)

(U Tin E) (U Htun Myint)

(U Kya Bu) (Hkun Saw).

(Sao Yape Hpa) (Hkun Htee)

Kachin Committee.

(Sinwa Naw, Myitkyina)

(Zau Rip, Myitkyina)

(Dinra Tang, Myitkyina)

(Zau La, Bhamo.)

(Zau Lawn, Bhamo)

(Labang Grong, Bhamo)

Chin Committee.

(U Hlur Hmung, ATM, IDSM, B.E.M., Falam.)

(U Thawng Za Khup, ATM, Tiddim.)

(U Kio Mang, ATM, Haka)

Burmese Government.

12.2.47

ကိုးကား - ပင်လုံစာချုပ် (၁၉၄၇)

ပင်လုံမြို့တွင် ကျင်းပသည့် ညီလာခံသည် မြန်မာ့သမိုင်းတွင် အရေးကြီးသော နိုင်ငံရေး အလှည့်အပြောင်းကို ဖန်တီးပေးခဲ့သည်။ ပင်လုံညီလာခံမှသည် ပင်လုံစာချုပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများစွာ တည်ဆောက်လိုသော နိုင်ငံရေးစနစ်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေး ယန္တရားများကို ဖော်ပြထားသည်။ ထိုပင်လုံစာချုပ်ကို အခြေခံ၍ ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲခဲ့ကြသည်။ ထိုပင်လုံစာချုပ်နှင့် ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံသည် ကိုလိုနီအင်္ဂလိပ်တို့အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအား လွတ်လပ်ရေးပေးရာတွင် နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံများ ဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ပြည်တွင်းစစ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဗမာခေါင်းဆောင်များသည် ပင်လုံစာချုပ်ကို လျစ်လျူရှု ခဲ့ကြသည်။ ထိုစာချုပ်အတွက် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများစွာ ခုခံတော်လှန်ရေး စစ်ပွဲကို ဆင်နွှဲခဲ့ရသည်။

ထိုပင်လုံစာချုပ်တွင် ကရင်နီပြည်ရှိ ကရင်နီခေါင်းဆောင်များ၏ သဘောထား ပါဝင်ခဲ့ခြင်းမရှိကြောင်း လေ့လာရန်လိုအပ်ပါသည်။ လွတ်လပ်ရေး ကြိုးပမ်းစဉ်တွင် ဖဆပလနှင့် ကရင်နီခေါင်းဆောင်များ၏ သဘောထားကွဲလွဲမှုများ ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်ကရင်နီခေါင်းဆောင်များသည် နိုင်ငံရေးအရ ပင်လုံစာချုပ်တွင် ပါဝင်ရန် မဖြစ်နိုင်သဖြင့် ပင်လုံညီလာခံကို တက်ရောက်ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ အထူးသဖြင့် ကရင်နီစောဖျာနှင့် ခေါင်းဆောင်များသည် ဗမာပြည်တွင် ပါဝင်နေခြင်းနှင့် ဗမာအင်အားစု (ဖဆပလ)ကြီးစိုးမှုကို အလွန်စိုးရွံ့သည့် အချိန် ဖြစ်သည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ကရင်နီပြည်သည် ဗမာပြည်မနှင့်အတူ လွတ်လပ်ရေးယူခြင်း မယူခြင်းကို ဗမာနှင့် တောင်တန်းခေါင်းဆောင်များ ဆုံးဖြတ်၍မရပေ။ သို့ရာတွင် မတူကွဲပြားသော တောင်းဆိုမှုနှင့် သဘောထားမှု အပေါ် မေမြို့စုံစမ်းရေး ကော်မရှင်က စုံစမ်းခြင်း စတင်ခဲ့သည်။ [42]

ကရင်နီပြည်တွင် အုပ်စု (၂)ခု အဆိုကိုယ်စီဖြင့် သဘောထား ကွဲလွဲခဲ့ကြသည်။ တောင်တန်းပြည်မ ပူးပေါင်းရေးအဆိုကို ထောက်ခံကြသူများသည် ကရင်နီ၏ နိုင်ငံရေးလွတ်လပ်မှု၊ ကရင်နီအစိုးရ ဖွဲ့စည်းပိုင်ခွင့်နှင့် စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်ရရှိမှု၊ ခွဲထွက်လိုပါက ခွဲထွက်ခွင့်ရရှိမှု၊ ဘဏ္ဍာရေးများ မျှတစွာခွဲဝေပေးမှု စသည်တို့ကို လိုလားကြပါသည်။ သို့ရာတွင် သီးခြားလွတ်လပ်သော ကရင်နီနိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ဘာမျှ မပြောပလောက်ပေ။ သီးခြားလွတ်လပ်ရေးအတွက် ရပ်တည်လိုသော အုပ်စုကမူ သီးခြားနိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်ပြီးမှ ဗမာနှင့်ဖြစ်စေ၊ ထိုင်းနှင့်ဖြစ်စေ၊ အင်္ဂလိပ်နှင့်ဖြစ်စေ မဟာမိတ်ပြုသောနိုင်ငံရေးကို ရပ်တည်ရန် အဆိုပြုတော့သည်။ ထိုအဆို (၂)ခု အပေါ် ထိုစဉ်က ခေါင်းဆောင်များသည် ပထမဆုံး သဘောထားကွဲခဲ့ကြသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ (၉)ရက်နေ့တွင် ဗမာပြည်မနှင့် ပူးပေါင်းလိုသော ကရင်နီခေါင်းဆောင်များသည် မေမြို့ရှိစုံစမ်းရေးကော်မရှင်ထံစာတမ်းတခု တင်သွင်းခဲ့သည်။ စာတမ်းအနှစ်ချုပ်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

၁) ယခင်ရရှိပြီးသော အခွင့်အရေးများကို မထိခိုက်စေဘဲ တောင်တန်းဒေသနှင့် (ကရင်နီ) ပူးပေါင်းလိုသည်။

၂) ကရင်နီပြည်တွင်းရေးကို မြန်မာဝန်ကြီးများက ဝင်ရောက်စွက်ခြင်း မပြုရန်။

၃) (ကရင်နီကိုယ်စား) အမှုဆောင်သော ဝန်ကြီးတစ်ဦးကို (မြန်မာအစိုးရတွင်) ခန့်ထားရန်။

၄) ခွဲထွက်ခွင့်နှင့် ပူးပေါင်းခွင့်ကို (ကရင်နီများ) လွတ်လပ်စွာ ကျင့်သုံးခွင့်ရှိရမည်။

၅) နိုင်ငံခြားရေး၊ စာတိုက်၊ ကြေးနန်း၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး၊ ဘဏ္ဍာငွေ၊ ကာကွယ်ရေးများမှအပ ကျန်အရေးများကို ကရင်နီကောင်စီမှ ဆောင်ရွက်ရန်။

၆) ကရင်နီတွင် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ လမ်း၊ တံတား စသည်တို့ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကို ကူညီပေးရန်။

၇) ရရှိသော အမြတ်ကြေး၊ အခွန်တော်ဝင်ငွေများတွင် အချိုးကျ ရရှိရမည်။

၈) ဒီမိုကရေစီ အခွင့်အရေး ရရှိရမည်။

၉) လူထုရွေးကောက်တင်မြှောက်သော ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်ရမည်။

၁၀) ကရင်နီကောင်စီသည် ဘဏ္ဍာရေး၊ ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာတို့တွင် ခန့်အပ်ခွင့် အာဏာရရှိစေရမည်။ [43]

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဧပြီလ ဒုတိယအပတ်တွင် ဗမာပြည်မ တိုင်းပြုပြည်ပြု လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲကို ကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုလွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲတွင် ဖ.ဆ.ပ.လ အနိုင်ရသည်။ [44]

၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ မေလ (၁)ရက်နေ့တွင် ကရင်နီပြည်ရှိ သီးခြား လွတ်လပ်ရေးကို ရပ်တည်လိုသည့် လူထုလှုပ်ရှားမှုများကို ကန့်သတ်သဖြင့် ကရင်နီပြည်သူ့လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့မှ ထုတ်ပြန်ချက် ထပ်ဆင့်ထုတ်ခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဗမာပြည်မနှင့် ပူးပေါင်းလိုသည့် အုပ်စုနှင့် ကရင်နီပြည် လွတ်လပ်ရေးအတွက် ရပ်တည်သည့် အုပ်စု သဘောထားကွဲမှု ပိုမိုကြီးမားခဲ့သည်။ [45]

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ မြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်း အုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံစည်းမျဉ်း ဥပဒေမူကြမ်းကို တင်သွင်းသည်။ ထို မူကြမ်းတင်သွင်းမှုကို လေ့လာပါက ကရင်နီပြည်အရေးနှင့်ပတ်သက်၍ မပါဘဲ ကရင်နီ၏ သီးခြား လွတ်လပ်မှုကို ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းကိုယ်တိုင် အသိအမှတ်ပြုထားဆဲ ဖြစ်သည်။ [46]

၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ (၂၆)ရက်နေ့တွင် ပူးပေါင်းရေးကို အချို့ကရင်နီများ ဆက်လက်ကြိုးပမ်းသည့်အတွက် ဦးဘီတူရီနှင့် စောသိန်း(စဝ်သိန်း) တို့သည် အခြားစောဖျာတို့၏ ကရင်နီပြည်အား တောင်တန်းဒေသနှင့် အတူပူးတွဲပြီး ပြည်မနှင့် လွတ်လပ်ရေးယူရန် အဆိုကို ကန့်ကွက်သည့် အနေဖြင့် ကြေညာချက်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ကြေညာချက်တွင် ကရင်နီသည် သီးခြားလွတ်လပ်သော ကရင်နီပြည်အဖြစ် ဆက်လက်ရပ်တည်ရန်နှင့် လွတ်လပ်ပြီးသော မြန်မာနိုင်ငံနှင့် မဟာမိတ်ပြုသွားမည် ဖြစ်ကြောင်း ထုတ်ပြန်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ [47]

LOIKAW 26 JUNE 1947

The Karenni States cannot take part in the Constituent Assembly discussions on the Shane State are not the same status as the Karenni State. Burma has not yet become an independent State. The White Karens, Shan, Chins, Kachins and Arakanese are now merely beginning to discuss the future constitution of Burma and any draft constitution they produce will have to be placed before the British Parliament, for the Constituent Assembly itself has no power to finalise the constitution except with the sanction of the British Parliament. It should be clear to all that the present Constituent Assembly has no power or authority of itself. The Constituent Assembly is drawing up the constitution with the sanction of the masses but that constitution can never become law until Parliament agrees. Only when the agreement is obtained

will Burma become an independent country. At Governor House at 3;30 pm on 20-6-47 the Governor informed the Karenni delegation that as Karenni was inhabitants with full sovereign the British Government could do nothing about Karenni without the consent of the inhabitants themselves. Therefore, it should be quite clear to anyone who knows about politics that an independent country like karenni cannot take part in an Assembly which is now merely a proposed constitution for a country about to become independent.

When Burma has achieve independence, karenni will be prepared to enter into aneaty of alliance with her or with whatever is in power at that time.

Loikaw (sd) U Bee Tu Ree
(sd) Saw Thein.

<u>(မြန်မာဘာသာဖြင့်) တိုင်းသူပြည်သားအပေါင်းတို့</u>

ဗမာပြည်ဖြစ် တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်တွင် လွှတ်လပ်သော ဗမာပြည်၏ အနာဂတ်အုပ်ချုပ်ရေး စည်းမျဉ်း ရေးဆွဲရာ၌ ကရင်နီနယ်များအတွက် မပါနိုင်ချေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်

ဗမာပြည်၊ ရှမ်းပြည်တို့သည် ကရင်နီနယ်များကဲ့သို့ အဆင့်အတန်း မတူချေ။ ဗမာပြည်သည် မလွတ်လပ်သေးပေ။ လွတ်လပ်စွာ အုပ်ချုပ်နိုင်ရန်အတွက် ဗမာပြည်၏ အနာဂတ် အုပ်ချုပ်ရေးကို ယခုမှသာလျှင် ကရင်ဖြူ၊ ရှမ်း၊ ချင်း၊ ကချင် နှင့် ရခိုင် စသော ခေါင်းဆောင်ကြီးများနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးလျက် အုပ်ချုပ်ရေးစည်းမျဉ်းကို စတင်ရေးဆွဲလျက်ပင် ရှိပေသည်။ ၎င်းလက်ရှိရေးဆွဲသော အုပ်ချုပ်ရေးစည်းမျဉ်းကို အင်္ဂလိပ်ပါလီမန် လွှတ်တော်တွင် တင်သွင်းရမည်။ ယခုဗမာပြည် အနာဂတ်အုပ်ချုပ်ရေး စည်းမျဉ်းဆွဲသောအဖွဲ့သည် ဘာမှအာဏာမရှိသေးသည်ကို တိုင်းသူပြည်သားတို့ သိသင့်ပေသည်။ သို့အတွက် ၎င်းတို့ အလိုရှိ ရေးဆွဲသော မြန်မာနိုင်ငံလုံးဝအာဏာပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး စည်းမျဉ်းသည် လူထုအပေါ်တွင်ရှိသည်ဟု ဆိုထားသော်လည်း အမှန်စင်စစ် အင်္ဂလိပ်ပါလီမန်၏ သဘောတူညီချက် ရရှိမှသာလျှင် လုံးဝ အာဏာပိုင်လွတ်လပ်သော ဗမာပြည်အုပ်ချုပ်ရေးကို ရရှိနိုင် လိမ့်မည်။

ကရင်နီနယ်များသည် လုံးဝအာဏာပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးရရှိ ထား လေပြီ။ ကရင်နီနယ်များ သဘောမတူနိုင်ဘဲ အင်္ဂလိပ်အစိုးရက ဘာမှမလုပ်နိုင်ကြောင်းကို(၂၀-၆-၄၇) ရက်နေ့ ရန်ကုန်မြို့တွင် ညနေ (၃း၃၀) နာရီခွဲအချိန် ဘုရင်ခံအိမ်တော်၌ တွေ့ဆုံစဉ်အခါက ဘုရင်ခံကိုယ်တိုင် ဝန်ခံလေသည်။ သို့အတွက် ကရင်နီနယ်များသည် လွတ်လပ်ပြီးသော နယ်မြေများဖြစ်သည့်အတွက် မြန်မာပြည်လုံးဝ အာဏာပိုင်လွတ်လပ်ရေးအတွက် ရေးဆွဲသည့် စည်းမျဉ်းထဲတွင် မပါဝင်ထိုက်သေးကြောင်းကို နိုင်ငံရေးနားလည်သူတိုင်း သိသင့်ပေ သည်။

မြန်မာပြည်သည် တကယ့်လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်မှ သာလျှင် နှစ်ပြည်တပြည်စာချုပ် မဟာမိတ်အနေနှင့် ရေးဆွဲသင့်ပေ သည်။ မြန်မာပြည်သည် လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးသည့်နောက်

မည်သည့်အဖွဲ့၊ ပါတီ၊ အစိုးရဖြစ်မည်ကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့ လုံးဝ မသိနိုင်ချေ။ သို့အတွက် မြန်မာပြည်သည် လုံးဝ လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးနောက် အစိုးရဖြစ်သည့်အဖွဲ့နှင့် အထက်ဖော်ပြပါအတိုင်း မဟာမိတ်အနေနှင့် စာချုပ်ပြုလုပ်ရမည်ဖြစ်ကြောင်းကို သိရှိနားလည်ရန် ထုတ်ဖော် ရေးသားလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။

လွိုင်ကော်မြို့	ကရင်နီကိုယ်စား
၂၆-၆-၄၇	ပုံ/ဦးဘီတူရီ/စောသိန်း

[48]

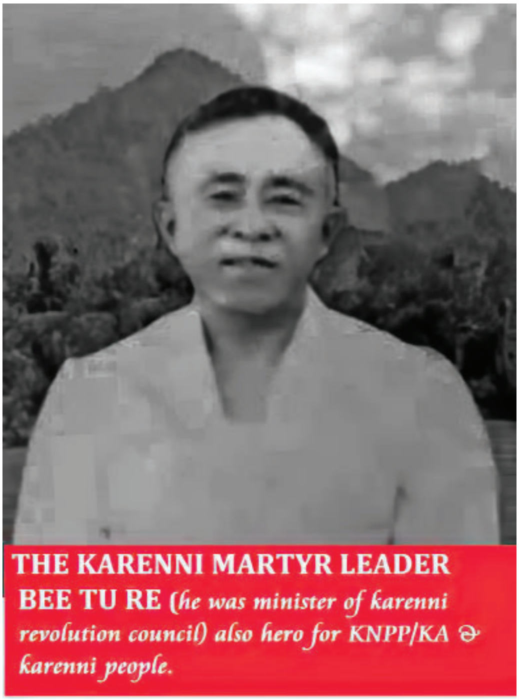

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း လုပ်ကြံခံရပြီးနောက် အင်္ဂလိပ်ထံမှ တပ်မတော်အာဏာကို ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ (၂၉)ရက်နေ့တွင် လကျာ်-ဖရီးမင်း (Letya - Freeman) ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ စာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုပြီး တပ်မတော်ကို ဗမာအုပ်ချုပ်ရေးအောက်သို့ စတင်ပေးခဲ့သည်။ [49]

၁၉၄၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ (၇)ရက်နေ့တွင် ဗမာပြည်မနှင့် ပူးပေါင်းရေးကို လိုလားသော ကရင်နီ-ပဒေါင်ကောင်စီ နှင့် ကန္တာရဝတီစောဖျာသား၊ ဘောလခဲမြို့စား၊ မိုးဗြဲနယ်မှ ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ၁၉၄၇ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပုဒ်မများကို ပြင်ဆင်ပေးရန်တောင်းဆိုခဲ့သဖြင့် နောက်ပိုင်းတွင် ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်သည့် ပုဒ်မအချို့ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ [50]

၁၉၄၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ (၂၄)ရက်နေ့တွင် တိုင်းပြုပြည်ပြု လွှတ်တော်မှ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ (The Constitution of Union of Burma - 1947)ကို အတည်ပြုခဲ့သည်။ ထိုဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ကရင်နီပြည်ကို ကိုလိုနီနယ် ဗမာပြည်မ (Part One) နှင့် တောင်တန်းဒေသ (Part Two) သာမက ကရင်နီပြည်ပါဝင်မှုကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ (ပြင်ဆင်ထားသည့် ပုဒ်မအချို့ကို အောက်ပါအတိုင်း ကရင်နီပြည်ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းမှုများကို ထုတ်နုတ်ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။)

> ပုဒ်မ (၂) နယ်နိမိတ်တွင် (ယခင်မြန်မာဘုရင်ခံအုပ်ချုပ်သည့် နယ်အပြင် ကရင်နီနယ်များအားလုံးကို ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင် ပါဝင်သည်ဟု ဆိုထားသည်။)
>
> ပုဒ်မ (၇) ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းမှုတွင် ကန္တာရဝတီ၊ ဘောလခဲ၊ ကြယ်ဖိုးကြီးများပါဝင်သော ကရင်နီနယ်များကို ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံအဖွဲ့ဝင်အတွင်းတွင် ဖွဲ့စည်းရမည်။ ထိုနယ်များကို ကရင်နီပြည်နယ်ဟု ခေါ်တွင်ရမည်ဟု ပါရှိပါသည်။
>
> ပုဒ်မ (၁၈၀) တွင် ကရင်နီနယ်ကို သံလွင်ခရိုင်နှင့်ဆက်စပ်၍ ကရင်ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပေးရန်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်ကဲ့သို့ အုပ်ချုပ်ခွင့် အဆင့်ကိုပေးရန် ပါဝင်သည်။ သို့ရာတွင် လူထု၏ ဆန္ဒကို စုံစမ်းပြီးမှ သာ ဆုံးဖြတ်ရမည်ဟု ပုဒ်မခွဲ (၂)တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။

ပုဒ်မ (၁၈၂) တွင် ရှမ်းပြည်နယ်တွင် ပါဝင်သော မိုးဗြဲနယ်ကို လူထုဆန္ဒအရ ကရင်ပြည်နယ် (ကရင်နီပြည်နယ်ဖွဲ့ထားခြင်း မရှိသေးသဖြင့်) ပေါင်းလိုပါက ပေါင်းသွင်းရမည်။ ထို့အတွက် ပုဒ်မခွဲ (၂)တွင် ဥပဒေတရပ် ရေးဆွဲရမည်ဟု ပါရှိပါသည်။

ပုဒ်မ (၁၈၃) အပိုဒ်ခွဲ (၁)တွင် ပြည်နယ်တွင် ပါဝင်ခြင်းမရှိသေးသော ကရင်နီနယ် ကန္တာရဝတီ၊ ဘောလခဲနှင့် ကြယ်ဖိုးကြီးတို့၏ စောဖျာများကို လူမျိုးစုလွှတ်တော်တွင် ကရင်နီပြည်နယ်ဆိုင်ရာ ကိုယ်စားလှယ် အမတ်များအဖြစ် ပါဝင်ရမည်ဟု ပါရှိပါသည်။ ထို့အပြင် မိုးဗြဲနယ်သည် ကရင်နီပြည်နယ် (ပုဒ်မ ၁၈၂ နှင့် ခြားနား၍) တွင် ပြန်လည်ပေါင်းစည်းပါက ကရင်နီကိုယ်စား မိုးဗြဲနယ်အတွက် လူမျိုးစုလွှတ်တော်တွင် နောက်ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး ပါဝင်ရမည်ဟု ပါရှိပြန်သည်။ စော်ဘွားနှင့် စောဖျာတို့ကို ပြည်သူ့လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် ဖြစ်ခွင့်မရှိစေရဟု ပြင်ဆင်ချက်တွင် ပါရှိပါသည်။

အပိုဒ်ခွဲ (၂) ကရင်နီပြည်နယ် ကောင်စီကို ဖွဲ့စည်းရမည်။ ပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌကိုလည်း ခန့်အပ်ရမည်၊ ထိုဥက္ကဋ္ဌသည် ပြည်နယ်ကောင်စီခေါ်ခွင့်နှင့် ရုပ်သိမ်းခွင့် ရှိသည်ဟု ပုဒ်မ (၁၈၈) တွင် ဖော်ပြထားသည်။

ပုဒ်မ (၁၈၅) အပိုဒ်ခွဲများအရ သမ္မတသည် ကောင်စီနှင့် အပြန်အလှန် ဥပဒေကြမ်းများကို ဆွေးနွေးအတည်ပြုရမည်ဟု ပါရှိပါသည်။

ပုဒ်မ (၁၉၅) ဖြင့် ပုဒ်မ(၁၈၀)ပါပြဋ္ဌာန်းချက်သည် ကရင်ပြည်နယ် ဖွဲ့စည်းပြီးပါက အကျိုးသက်ရောက်ခြင်းမှ ရပ်စဲသည်ဟု ပါရှိပါ သည်။ အထူးသဖြင့် ကရင်နီနယ်များကို ကရင်ပြည်နယ်အဖြစ် ဖွဲ့စည်းမှုကို ကန့်ကွက်သဖြင့် ၁၉၅၁ ခုနှစ်၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်က ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။

၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေသည် ပါလီမန်စနစ်ဖြစ်ပြီး သမ္မတသည် ပြည်သူ့လွှတ်တော်နှင့် လူမျိုးစုလွှတ်တော် (၂)ရပ်ထားရှိ တာဝန်ခံရမည်ပြီး ထိုလွှတ်တော် (၂)ရပ်၏ အာဏာများကို ခွဲထားသည်။ ရှမ်း၊ ကချင်တွင် သီးခြားလွှတ်တော်နှင့် အာဏာခွဲဝေပေးမှု အချို့ရှိသည်။

၁၉၄၇ ဖြစ်စဉ်နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို လေ့လာသုံးသပ်ပါက-

(၁) ထိုစဉ်က ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေကို အလျင်အမြန်အပြီးသတ် ရေးဆွဲခဲ့သဖြင့် သပ်ရပ်ပြည့်စုံမှု မရှိခဲ့ပေ။

(၂) ကရင်နီပြည်နှင့် ပတ်သက်၍ ဖွဲ့စည်းပုံ ပြဌာန်းမှုပြုလုပ်သည် အထိ သီးခြားလွတ်လပ်ရေး (သို့မဟုတ်) ပူးပေါင်းရေးကို တိကျစွာ ဖော်ပြ နိုင်စွမ်းမရှိခဲ့ပေ။

(၃) ပူးပေါင်းလိုသည့် အုပ်စုများသည် လူထုသဘောထားအား စုံစမ်းမေးမြန်းခြင်း လုံးဝမရှိဘဲ တဖက်သတ် တင်ပြချက်များနှင့် ကရင်နီပြည်ကို ပူးပေါင်းရေးသို့ ထည့်သွင်းလိုက်သည်။ [51]

၁၉၄၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ (၁၁)ရက်နေ့တွင် ယှဉ်ပြိုင်မှုပြင်းထန်လာသော ကရင်နီခေါင်းဆောင်များအနက် ပူးပေါင်းလိုသည့် ကရင်နီခေါင်းဆောင်များသည် နန်းရင်းဝန်ကြီးချုပ် ဦးနုထံသို့ စစ်ရေး အကာအကွယ်တောင်းခံခဲ့သည်။ (လွတ်လပ်ရေးမရမီ ကရင်နီပြည်၏ သီးခြားလွတ်လပ်မှုကို စတင်စိန်ခေါ် သည့် ပထမဆုံး သမိုင်းဖြစ်ရပ်ဖြစ်သည်။) [52]

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ (၁၇)တွင် နုအက်တလီစာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုခဲ့သည်။ စာချုပ်တွင် ကရင်နီပြည်သည် သီးခြားလွတ်လပ်သော ကရင်နီပြည်နှင့်ပတ်သက်သော တာဝန်များ မရှိတော့ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ နုအက်တလီစာချုပ်တွင် သီးခြားလွတ်လပ်သော ကရင်နီဆိုင်ရာ စာပိုဒ်အချို့ ပါဝင်သည်။ [53]

၁၉၄၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ (၁၉)ရက်နေ့တွင် ကန့်ကွက်သည့်ကြားမှ ပူးပေါင်းရေးကို လိုလားသော ကရင်နီခေါင်းဆောင်များထဲမှ ဦးစိန် နှင့် ဦးအေမြလေး တို့သည် ကရင်နီပြည်သူများကို ကိုယ်စားပြု၍ ပြည်ထောင်စုတိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော် ပါလီမန်သို့တက်ရောက်ခဲ့သည်။ (ထိုလုပ်ရပ်သည် ကရင်နီပြည်သည် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်တွင် ပြည်နယ်တခု ဖြစ်ကြောင်း လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည့် အနေအထားသို့ ဆိုက်ရောက်သွားခဲ့သည်။) [54]

၁၉၄၇ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ (၂)ရက်နေ့တွင် သီးခြားလွတ်လပ်သော ကရင်နီလွတ်လပ်ရေးကို လိုလားသူ အုပ်စုသည် စဝ်ငယ်ဒူး - ဘောလခဲနယ်ရှင် နေအိမ်ကို ဝင်စီး၍ ပြည်မနှင့် မပူးပေါင်းမဆက်သွယ်လိုကြောင်း လက်မှတ်ရေးထိုးစေခဲ့သည်။ ထိုလုပ်ရပ်ကြောင့် စဝ်ငယ်ဒူးသည် ရန်ကုန်သို့ တိမ်းရှောင်ခဲ့ရသည်။[55]

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဝန်းကျင်က အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီလက်ထက်တွင် အသိအမှတ်ပြုထားသော လွတ်လပ်သော ကရင်နီပြည်အဆင့်သည် တောင်တန်းနှင့် ပြည်မ ခွဲခြားမှုအဆင့်ထက် ပိုမြင့်မားသည့် အသိအမှတ်ပြုမှုကို ရရှိထားသည်။ ထိုစဉ်က ကရင်နီ နှင့် ဗမာခေါင်းဆောင်များ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုသည် သီးခြားလွတ်လပ်သော တိုင်းပြည်အဆင့်အဖြစ် ဆွေးနွေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ကျန် ရှမ်း၊ ကချင်၊ ချင်း တို့သည် တောင်တန်းပြည်မ အနေဖြင့်သာ ဆွေးနွေးခဲ့သည်။[56]
လွတ်လပ်ရေး ကြိုးပမ်းမှုကာလတွင် ဖက်ဆစ် ဂျပန်အုပ်ချုပ်ရေးကို ဆက်ခံသည့် ဖဆပလသည် ကရင်နီ၏သီးခြား လွတ်လပ်ရေးကို လျစ်လျူရှုခဲ့သည်။ ကရင်နီပြည်၏ လွတ်လပ်ခြင်းကို ပင်လုံစာချုပ်ဖြစ်စဉ်တွင်

အခွင့်ကောင်း ယူခဲ့သကဲ့သို့ ၁၉၄၇တွင် ရေးဆွဲသည့် ဖွဲ့စည်းပုံတွင် အပြီးအပိုင် သိမ်းသွင်းခြင်းကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဖဆပလအစိုးရ လက်ထက်တွင် ကရင်နီလွတ်လပ်ရေးကို သိမ်းသွင်းယူခြင်းသည် ကရင်နီပြည်ရှိ လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေး၊ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ အစွန်းရောက်စေမှုနှင့် တိုးပွားမှုများ၊ နယ်မြေခွဲခြား အုပ်ချုပ်မှုများနှင့် ကရင်နီအမျိုးသားဂုဏ်ဝိသေသများကို ချိုးနှိမ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ အုပ်စိုးသူ အစိုးရများ၏ သွေးခွဲအုပ်ချုပ်ရေးသည် ကရင်နီပြည်ရှိ လူမှုအသိုင်းအဝန်းများအကြား ကွဲပြားမှုကို ဖန်တီးခဲ့သည့် သော့ချက် ဖြစ်ကြောင်း သမိုင်းက သက်သေပြခဲ့ပါသည်။

၁၉၄၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ (၂)ရက်နေ့တွင် ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ ကရင်နီပြည် အစိုးရဖွဲ့စည်းရန် ပြည်နယ်ဥက္ကဌ (ဝန်ကြီး)နှင့် ပြည်နယ်ကောင်စီဝင်များကို အပြီးသတ် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ စဝ်ဝဏ္ဏသည် ကရင်နီပြည်ဝန်ကြီး (ဥက္ကဌ)ဖြစ်ပြီး ဦးစိန်၊ သိုက်ဘဟန်နှင့် အေမြလေးတို့ ပါဝင်ကြသည်။လွတ်လပ်ရေးမရမီ ကရင်နီပြည်၏ သီးခြားလွတ်လပ်မှုကို စတင်စိန်ခေါ်သည့် ဒုတိယ သမိုင်းဖြစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ [57]

၁၉၄၈ ဇန်နဝါရီလ (၄)ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးကို ကြေညာခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးချိန်တွင် ကရင်နီပြည်၌ နိုင်ငံရေးပဋိပက္ခမှသည် လူမျိုးရေးအသွင် စတင်မွေးဖွားခဲ့သည်။ ပထမအချက်မှာ ဖဆပလ၏ အုပ်ချုပ်ရေးကို တွန်းလှန်နေသည့် ကရင်နီခေါင်းဆောင်ကို သတ်ဖြတ်ခဲ့သည့် အကြောင်းအရင်းဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ အနောက်ကရင်နီခေါင်းဆောင်များအနက် ဖဆပလကို အများဆုံး ဝေဖန်တွန်းလှန်သည့် မြလဲရွှာခေါင်းဆောင်ကို ဖဆပလမှ ဖမ်းဆီးသတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။[58] ထိုသတ်ဖြတ်မှုကို အခြေခံ၍ ကရင်နီအမျိုးသားများ၏ တော်လှန်ရေး စတင်ဖြစ်ပွားခဲ့ရာ ယနေ့အချိန်အထိ ဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်တွင်ပင် ကရင်-ဗမာ လူမျိုးရေးပြဿနာကြီးမားလာခဲ့သည်။ နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး

(KNU) သည် ကရင်နီပြည် လွိုင်ကော်၊ တောင်ကြီး၊ ပြင်ဦးလွင်မှတဆင့် ရန်ကုန်၊ အင်းစိန်ကိုတိုက်ခိုက်သိမ်းယူခဲ့သည်။ KNU ၏စည်းရုံးရေးနှင့် တိုက်ပွဲများသည် ကရင်နီပြည်ရှိ လူထုများ၏ ဘာသာတရား ကိုးကွယ်မှု ကွဲပြားခြင်းအပေါ် သက်ရောက်မှု ကြီးမားခဲ့သည်။ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များဖြစ်သော နှစ်ခြင်း ဂိုဏ်းသည် KNU အား ကူညီပံ့ပိုးသူ ဖြစ်လာသကဲ့သို့ ကက်သလစ် ဂိုဏ်းဝင်များသည် ဖဆပလကို ထောက်ခံသူများ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဖဆပလ နှင့် KNU တို့ ဖြစ်ပွားသော စစ်ပွဲများတွင် ရန်ကုန်နှင့် ပြည်မဒေသများကို ဖဆပလမှ ပြန်လည်ထိန်းချုပ်နိုင်သော်လည်း ကရင်နီနှင့် ကရင်ပြည်နယ် တို့တွင် ဘာသာရေး ကွဲပြားသွားမှုမှာ နက်ရှိုင်းစွာ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။

Footnote

32. ခိုင်ကြည်သစ်(၂၀၁၇)၊ ပင်လုံနှင့် သမိုင်းအမြင်၊ 7Days News၊ (မေလ(၃၀)၊၂၀၂၀)

33.,34. ကယောစာပေယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့၊ ကယောလူမျိုးစု၏ နောက်ခံသမိုင်း၊ စာ-၂၈၃

35., 36., 37., 38. သီးခြားလွတ်လပ်သော ကရင်နီပြည်သမိုင်း ကောက်နုတ်ချက်(၁၉၉၄) စာ- ၉၊ ၁၀၊ ၁၁

39. စည်သူကျော်(ဘာသာပြန်)၊ တော်လှန်မှုများထဲက ဗမာပြည်၊ စာ- ၁၁၇

40. ခွန်းမတ်ရ်ကိုဘန်၊ ပင်လုံစိတ်ဓာတ်ရှင်သန်ဖော်ဆောင်ရေးမှ စစ်မှန်သော ဒီမိုကရေစီ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်သစ် တည်ဆောက်ရေးဆီသို့၊ စာ- ၆၅

41. ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ၊ ကရင်နီပြည်၏ သီးခြားလွတ်လပ်ရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်၊ စာ- ၃၅

42. နယ်ခြားဒေသ စုံစမ်းရေးကော်မတီ၊ အင်္ဂလန်နိုင်ငံ ဘုရင်မင်းမြတ်၏ အစိုးရနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရထံသို့ တင်သွင်းသည့် အစီရင်ခံစာ အပိုင်း(၁)

43. ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ၊ ကရင်နီပြည်၏ သီးခြားလွတ်လပ်ရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်၊ စာ- ၃၆၊ ၃၇

44. သီးခြားလွတ်လပ်သော ကရင်နီပြည်သမိုင်းကောက်နုတ်ချက်၊ စာ- ၁၅

45. ကယောစာပေယဥ်ကျေးမှုအဖွဲ့၊ ကယောလူမျိုးစု၏ နောက်ခံသမိုင်း၊ စာ-၃၀၁

46., 47., 48. ခွန်းမတ်ရ်ကိုဘန်၊ ပင်လုံစိတ်ဓာတ်ရှင်သန်ဖော်ဆောင်ရေးမှ စစ်မှန်သော ဒီမိုကရေစီ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်သစ် တည်ဆောက်ရေးဆီသို့၊ စာ- ၂၇၊ ၂၈

49. လှမြင့်(ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်)၊ မြန်မာသံတော်ဆင့် သတင်းစာ၊ အပိုဒ်(၆)

50. ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်

51. ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ

52. ဦးစောသိန်းရေးသားသော ကယားသမိုင်းအကျဉ်းချုပ်၊ စာ-၃၆

53. လှမြင့်(ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်)၊ မြန်မာသံတော်ဆင့် သတင်းစာ၊ အပိုဒ်(၁၀)

54., 55. ဦးကျော်သန်း-ဖယ်ခုံ၊ ရှမ်း/ကယား ခွဲရေး တွဲရေးနှင့် ကရင်နီနိုင်ငံရေး၊ စာ- ၂၁၀၊ ၂၁၂

56.

57. ဦးကျော်သန်း-ဖယ်ခုံ၊ ရှမ်း/ကယား ခွဲရေး တွဲရေးနှင့် ကရင်နီနိုင်ငံရေး၊ စာ- ၂၁၃

58. ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ၊ ကရင်နီပြည်၏ သီးခြားလွတ်လပ်ရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်၊ စာ- ၄၇-၅၀
ကရင်နီပြည်လူမျိုးပေါင်းစုံပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး၊ ၂၅နှစ်မြောက် အထိမ်းအမှတ် သမိုင်းအကျဉ်း၊ စာ- ၇

## ၆)	ပါလီမန်အစိုးရ အုပ်ချုပ်သည့်ကာလ
(ကရင်နီပြည်ကို ဖ.ဆ.ပ.လ ကျူးကျော်ခြင်းနှင့် ကရင်နီပြည်တွင်းစစ်)

၁၉၄၈ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ (၉)ရက်နေ့တွင် ကရင်နီအစိုးရအဖွဲ့သည် ရဲနှင့် ဖဆပလတပ်များကို ခေါ်၍ ဦးဘီတူရီ နေသည့်ရွာသို့ သွားရောက် တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ထိုတိုက်ပွဲတွင် ဦးဘီတူရီ၏ အဖွဲ့ဝင် (၂၀)ဦးခန့် ကျဆုံးခဲ့ကြသည့်အပြင် ဦးဘီတူရီအား လွိုင်ကော်သို့ ဖမ်းဆီးသွားပြီး စက်တင်ဘာလ (၈)ရက်တွင် သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။ ထိုလုပ်ရပ်သည် ဖဆပလ အစိုးရမှ ကရင်နီပြည်ကို ကျူးကျော်သိမ်းယူခဲ့သည့် လုပ်ရပ်ပင်ဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် နှစ်စဉ် ဩဂုတ်လ(၉)ရက်နေ့ကို "ကရင်နီအမျိုးသား လက်နက်ကိုင် ခုခံတော်လှန်ရေးနေ့" အဖြစ် သတ်မှတ်လိုက်သည်။[59]

၁၉၄၈ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ (၁၇)ရက်နေ့တွင် လွတ်လပ်သော ကရင်နီပြည်ထောင်စု တပ်မတော် (United Karenni State Independant Army- UKSIA) စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည့်နေ့ကို ကရင်နီတပ်မတော်နေ့အဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့သည်။[60]

၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လနောက်ပိုင်းတွင် ကရင်တပ် (KNU/K.N.D.O) နှင့် ကရင်နီတပ်များသည် မော်ချီးမှစ၍ လွိုင်ကော် ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူခဲ့သည်။ စဝ်ဝဏ္ဏ၊ အေမြလေး၊ သိုက်ဘဟန် တို့အားလုံး ရန်ကုန်သို့ ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်ခဲ့ရသည်။ သိုက်ဘဟန်သည် နိုဝင်ဘာလ(၂)ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။[61] စောဘဦးကြီး ဦးဆောင်သည့် ကရင်အမျိုးသားရေး လှုပ်ရှားမှုသည် ဗမာလူမျိုးများနှင့် ကရင်တန်းတူရေး လှုပ်ရှားမှုဖြစ် သည်။ ၁၉၄၇ခုနှစ်အထိ ကရင်ပြည်နယ်ပေးရေးကို ဖ.ဆ.ပ.လ မှ ဖော်ဆောင်ပေးခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ ကိုလိုနီခေတ်တွင် ခရစ်ယာန်ကူးပြောင်းသော ဦးစားပေးခံရသည့် ကရင်လူမျိုးများကို ခွဲခြားမှု စတင်ဖြစ်ပွားကာ လူမျိုးရေး အဓိကရုဏ်းဖြစ်ခဲ့သည်။ ကရင်တပ် (KNU/K.N.D.O) သည် ကရင်နီပြည်နယ် အပါအဝင် သံလွင်ခရိုင်များကို ပြည်ထောင်စု ကရင်နိုင်ငံအဖြစ် ထူထောင်ရန် ၁၉၄၆-၄၇ ခုနှစ်များတွင် အဆက်မပြတ် ဆွေးနွေးခဲ့ဖူးသည်။ ကရင်နီဒေသကို

ဖ.ဆ.ပ.လ တပ်များက သိမ်းယူခဲ့သဖြင့် ကရင်နီပြည်တွင် ကရင်နီနှင့် ဗမာ ကြား ပြင်းထန်သော တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ တနည်းအားဖြင့် ကရင်နီ - ဗမာပြည် ပူးပေါင်းလိုသည့် အုပ်စုက တဖက်၊ ကရင်-ကရင်နီ သီးခြားလွတ်လပ်ရေးလိုလားသူများ အုပ်စုကတဖက် တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၉၄၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ကရင်တပ်နှင့် ကရင်နီတပ်များ သိမ်းယူခဲ့သော လွိုင်ကော်မြို့ကို ဖ.ဆ.ပ.လ က ပြန်လည်သိမ်းယူနိုင်ခဲ့သော်လည်း ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ တွင် လွိုင်ကော်နှင့် ဖယ်ခုံမြို့များကို ကရင်တပ် (KNU/ K.N.D.O) မဟာမိတ်များက တဖန်ပြန်လည်သိမ်းယူခဲ့ပြန်သည်။ [62]

၁၉၅၁ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလများတွင် ဖယ်ခုံ၊ လွိုင်ကော်နှင့် ဖရူဆိုမြို့ များကို ဖ.ဆ.ပ.လ အစိုးရက ကရင်တပ်များလက်ထဲမှ တဖန် ပြန်လည် သိမ်းယူခဲ့ပြန်သည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် ကရင်နီပြည်၏ သီးခြား လွတ်လပ်မှုကို စတင်စိန်ခေါ်သည့် တတိယ သမိုင်းဖြစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ [63]

၁၉၅၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၉)ရက်နေ့တွင် ဦးစိန်သည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ (၁၈၁) အရ ကရင်နီပြည်ဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းမှုနှင့် ကရင်နီပြည်နယ်အစား ကယားပြည်နယ်သို့ ပြောင်းလဲရန် တိုင်းပြည်ပြု လွှတ်တော်တွင် တင်သွင်းခဲ့ရာ ကရင်နီပြည်နယ် အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေး ကော်မရှင်ကို ဖွဲ့စည်း၍ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု အနည်းငယ် ပြုလုပ်ပြီး ၁၉၅၁ခုနှစ် အောက်တိုဘာ (၅)ရပ်နေ့တွင် အတည်ပြုကာ ၁၉၅၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ (၁၅)ရက်နေ့တွင် ကရင်နီပြည်နယ်မှ ကယားပြည်နယ် အဖြစ် ပြောင်းလဲသတ်မှတ်လိုက်သည်။[64] ၁၉၄၇ ခုနှစ် ကာလနှင့် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ (၁၈၁) အရ ပြင်ဆင်မှုတွင် ကရင်နီပြည် သီးခြား လွတ်လပ်မှုမှ ပြည်နယ်ပျောက်သွားမည့်အရေးကို စိုးရိမ်ခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် ထိုပြင်ဆင်ချက်မှာ ကရင်နီပြည်အနေဖြင့် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတွင် အဆင့်အတန်းရှိရှိ ပါဝင်ရေး အတွက် ဗမာပြည်မနှင့် ပူးပေါင်းရေးအဖွဲ့တို့၏

ကြိုးပမ်းမှုတစ်ခုဖြစ်သည်ဟု သုံးသပ် နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ကရင်နီပြည်နှင့် ဗမာပြည် တို့ကြား စစ်ပွဲဖြစ်ပွားစေခဲ့သော ရလဒ်သာ ထွက်ပေါ်လာစေခဲ့သည်။

၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် ပြည်နယ်နာမည် ပြောင်းသည့်ကိစ္စသည် ကရင်နီပြည်သူများ အကြား စည်းလုံးညီညွတ်မှုကို ပိုမိုဆိုးဝါးစွာ သက်ရောက်စေသော နိုင်ငံရေး အလှည့်အပြောင်း တစ်ခု ဖြစ်သွားခဲ့သည်။ ကရင်နီဟူသောသမိုင်းနှင့် အမည်နာမများကို ဘေးဖယ်ပြီး ကရင်ကြောင့် ကရင်နီပြည် နှင့် ဗမာပြည် အကြား စစ်ဖြစ်ရသည်ဟု အစိုးရမှ စွပ်စွဲသည်။ ထို့ကြောင့် ကရင်နှင့်မတူသော အမည်ဖြင့် ကရင်နီပြည်ကို ပြောင်းလဲရန် ဦးစိန်တို့က စတင်လှုံ့ဆော်တော့သည်။ ပထမအချက်မှာ ကရင်နီဟူသော အသုံးအနှုန်းသည် ကရင် ဟူသော အသုံးအနှုန်းနှင့် တူနေသောကြောင့် ပြောင်းလဲရန် အကြောင်းပြခဲ့ကြသည်။ ဒုတိယအချက်မှာ ကယန်း(ပဒေါင်) လူမျိုးများ ၏ ဂယက်ကို အကြောင်းပြသည်။ တတိယအချက်မှုကား ဗမာပြည်မ နှင့် ပူးပေါင်းလိုသော ကရင်နီခေါင်းဆောင်များသည် ကရင်နီတို့၏သမိုင်းနှင့် နိုင်ငံရေးကို လုံးဝလျစ်လျူရှုခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က နယ်နိမိတ်အတွင်းတွင် ကယားလူမျိုးအများစု အများဆုံး နေထိုင်ကြရာ ကယားပြည်နယ် သတ်မှတ်သင့်ကြောင်း အကြောင်းပြသည်။ အမှန်ဆိုရလျှင် ၁၈၇၇ခုနှစ်မှာ ၁၉၄၆ခုနှစ်ထိ မှတ်တမ်းမှတ်ရာများတွင် ကရင်နီဟူသော ဝေါဟာရကို စဉ်ဆက်မပြတ်သုံးနှုန်းခဲ့ပြီး ထိုဝေါဟာရသည် ကရင်နီတိုင်းပြည် အမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ အမျိုးသားနိုင်ငံရေးဆန်သည့် အသုံးအနှုန်းလည်း ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်အမည်ပြောင်းလဲခြင်း လုပ်ဆောင်ရခြင်းအပေါ် ထိုစဉ်က ဦးစိန်နှင့် တာဝန်ရှိသူများ၏ အကြောင်းပြချက်များသည် နောင်းပိုင်းလူမျိုးရေးနှင့် ညီညွတ်မှု အပေါ်တွင် သက်ရောက်မှုရှိခဲ့ပါသည်။ [65]

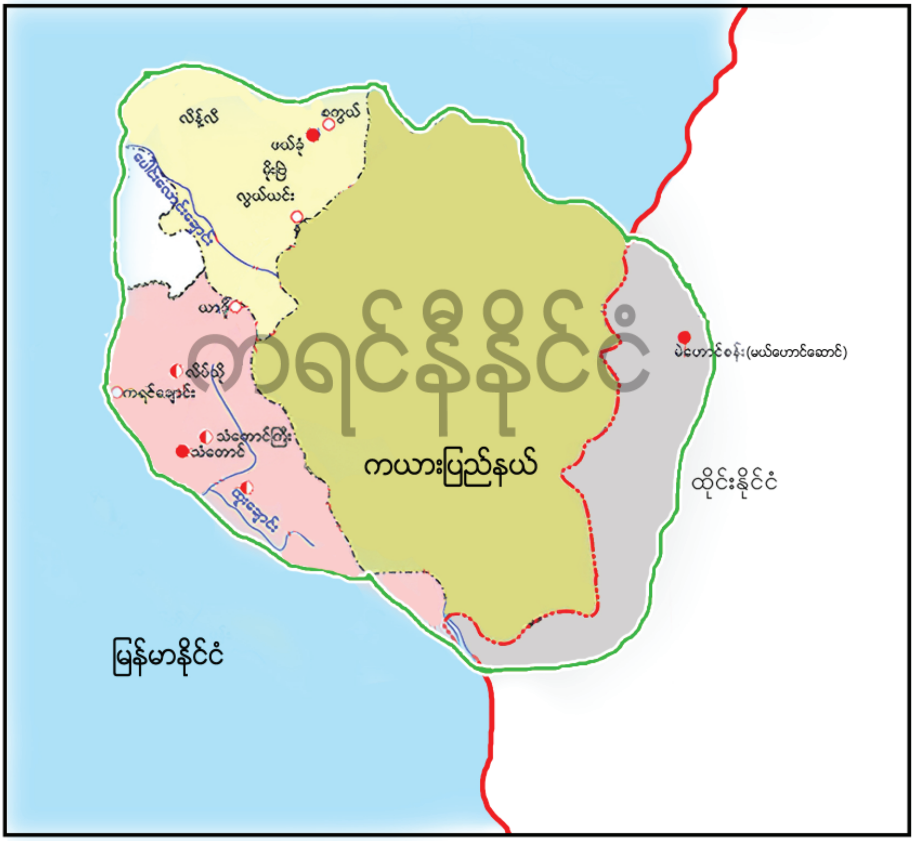

(၁၈ ရာစုမှ - ၁၈၉၈ ကရင်နီနယ်သည် အရှေ့ဘက်တွင် ဇင်းမယ်နယ်စပ်အထိ၊ တောင်ဖက်တွင် တောင်ငူအထိ၊ မြောက်ဘက်တွင် ညောင်ရွှေနယ်စပ်အထိ၊ အနောက်ဖက်တွင် ပေါင်းလောင်းချောင်းအထိ)

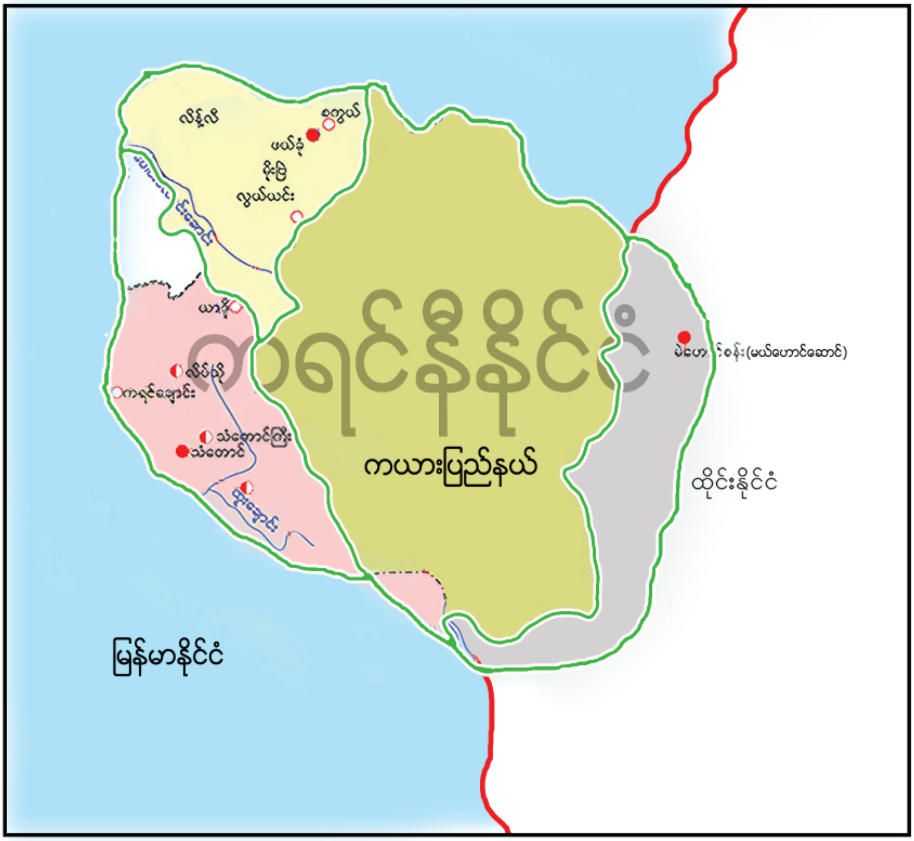

(၁၉၁၁ - ၁၉၄၈ အထိ ဖယ်ခုံမြို့နယ်နှင့် လိပ်သို ပါဝင်ဆဲ)

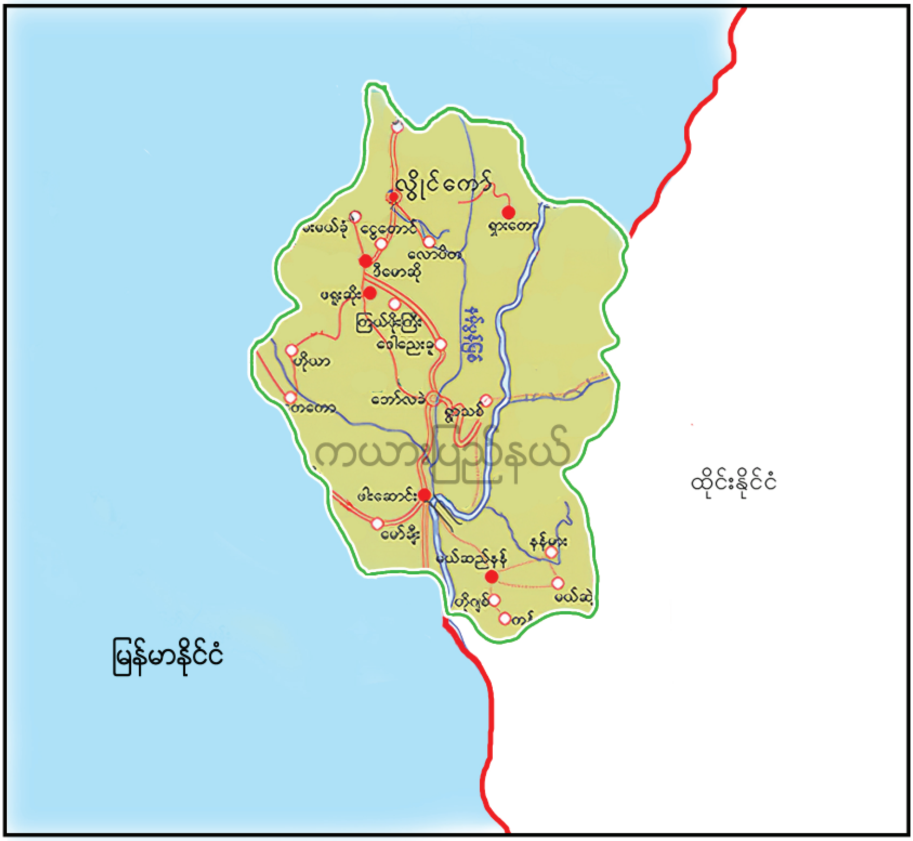

*(၁၉၅၂ ကရင်နီမှ ကယားပြည်နယ် အမည်ပြောင်းလဲချိန်မြေပုံ -
လက်ရှိနယ်နိမိတ်)*

၁၉၅၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ နောက်ပိုင်းတွင် ဖ.ဆ.ပ.လ အစိုးရ ခြေလျင်တပ်များသည် ကရင်နီပြည် (ကယားပြည်နယ်)တွင် တပ်စွဲလိုက်သည်။[66] ထိုသို့ တပ်စွဲလိုက်ခြင်းသည် တနည်းအားဖြင့် ကရင်နီပြည်၏ မူလနိုင်ငံရေး အနေအထားကို လုံး၀ လျှော့ကျသွားစေခဲ့ခြင်းသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံရေးရပ်တည်ချက်ထားပြီး ကတိပြုခဲ့ဖူးသည့် ဦးစိန်၊ ဦးအေမြလေး တို့သည် ထိုနိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးဆုပ်ယုတ်မှုကို လျစ်လျူရှုခဲ့ကြတော့သည်။

၁၉၅၇ ခုနှစ်၊ မေလ (၂)ရက်နေ့တွင် ကရင်နီအမျိုးသားအစည်းအရုံး မှ ကရင်နီအမျိုးသား တိုးတက်ရေးပါတီ (KNPP) သို့ စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။[67]

၁၉၅၈ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် ပါလီမန် အထူး အစည်းအဝေးခေါ်ကာ ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုသည် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး နေဝင်းအား ဝန်ကြီးချုပ်ရာထူးပေးအပ်ခဲ့သည်။ (၆)လအတွင်း တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန်နှင့် ထို(၆)လအပြီးတွင် လွတ်လပ်ပြီး တရားမျှတသော ရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပရန် ကတိပြုခဲ့သည်။ ၁၉၅၉ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တရားဝင်အာဏာရရှိရန် ဦးနေဝင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ပြီး ဝန်ကြီးချုပ်ရာထူးကို ဆက်ယူခဲ့သည်။ အဆိုပါ ၁၉၅၈ - ၁၉၆၀ ခုနှစ်များကို အိမ်စောင့်အစိုးရ ခေတ်ဟု ခေါ်သည်။ [68]

၁၉၅၉ ခုနှစ်၊ ဧပြီ (၂၄)ရက်နေ့တွင် ရှမ်းစော်ဘွား(၃၄)ဦး၏ တရားဝင် အာဏာစွန့်လွှတ်ပွဲ ကျင်းပခဲ့ရသည်။[69]

၁၉၅၉ ခုနှစ်တွင် ကရင်နီလက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးများနှင့် ကရင်၊ မွန်၊ ချင်းနှင့် ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်(CPB) ပါဝင်သော အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု (မ ဒ ည တ)ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ [70]

၁၉၆၀ - ၁၉၆၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ရွေးကောက်ပွဲတွင် သန့်ရှင်း ဖ.ဆ.ပ.လ အနိုင်ရပြီး ၎င်း၏ အဖွဲ့ချုပ်ကို ပြည်ထောင်စုပါတီဟု အမည်ပြောင်းခဲ့သည်။ ထိုခေတ်အစိုးရကို ပ.ထ.စ အစိုးရဟုခေါ်သည်။ [71]

၁၉၆၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ရှမ်းခေါင်းဆောင်များသည် တောင်ကြီးတွင် ညီလာခံ ကျင်းပခဲ့သည်။ ဖက်ဒရယ်မူကို ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ ထိုမူသည် ခွဲထွက်ရေးဖြစ်ကြောင်း တပ်မတော်က စွပ်စွဲပြီး ၁၉၆၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ (၂) ရက်နေ့တွင် အာဏာသိမ်းခဲ့သည်။ [72]

၁၉၆၃ ခုနှစ်တွင် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု ခေါင်းဆောင်များကို ဖမ်းဆီး ထိန်းသိမ်းရာ၌ စဝ်ဝဏ္ဏ အဖမ်းခံခဲ့ရပြီး ကရင်နီစောဗွားနှင့် စောဗွားများ၏ အုပ်ချုပ်ရေးလည်း အဆုံးသတ်သွားခဲ့သည်။[73] ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် စောဗွားနှင့် စော်ဘွားများအား လူမျိုးစုလွှတ်တော်တွင် နေရာပေးခဲ့သည်။ ကရင်နီနယ် (၄)နယ်မှ စောဗွား (၄)ဦး နေရာရခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် စောဗွားများ၏ အုပ်ချုပ်ရေးကို ရုပ်သိမ်းသည့်အချိန်တွင် ၎င်းစောဗွားတို့၏ လွှတ်တော်တွင်းမှ ကိုယ်စားပြုခွင့်ကိုပါ ရုပ်သိမ်းခဲ့သည်။ ထိုဖြစ်ရပ်သည် သီးခြားလွတ်လပ်သော ကရင်နီပြည်၏ နိုင်ငံရေးကို ပိုမိုထိခိုက်စေခဲ့သည်။

၁၉၆၄ ခုနှစ်တွင် ကရင်နီနယ်၌ ကယန်းပြည်သစ်ပါတီ (KNLP) ထွက်ပေါ် လာသည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် ကျောင်းသားအရေးခင်း ဖြစ်ပွားခဲ့ ပြီးနောက် ဗိုလ်ပျံနှင့် ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် ဦးရွှေအေး (ငိန်းကယန်းထန်) တို့သည် KNLPကို ဦးဆောင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။[74]ကယန်းပြည်သစ်ပါတီ (KNLP) ၏ ဌာနချုပ်သည် ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ (KNPP) ဌာနချုပ်အနီးရှိ နန်းအွမ်းတွင် ထားရှိသည်။ ထိုစဉ်က ကယန်းပြည်သစ်ပါတီ (KNLP) နှင့် (KNPP) တို့၏ ဆက်ဆံရေးသည် အလွန်ကောင်းမွန်ခဲ့သည်။ ကယန်းပြည်သစ်ပါတီသည် ကယန်းဒေသကို စုစည်းရန်အတွက် အဓိက ရည်ရွယ်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ အတူတကွ ပူးပေါင်းရပ်တည်သည့်

အချိန်တွင်လည်း ကယန်းပြည်သစ်ပါတီနှင့် KNPP တို့သည် တဖွဲ့တည်း ပေါင်းစည်း ဖွဲ့စည်းနိုင်ရေးကိုလည်း ညှိနှိုင်းမှုရှိခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် "ကရင်နီ" ဟူသော ဝေါဟာရအပေါ် နားလည်ခံယူမှု မတူသောကြောင့် မအောင်မြင်ခဲ့ပေ။ သို့ဖြစ်၍ ထိုစဉ်က လူမျိုးရေးနှင့် နယ်မြေရေးရာသည် အမြင်မတူမှု အနည်းငယ် ရှိခဲ့ကြောင်း လေ့လာသိရှိနိုင်သည်။

၁၉၆၇ ခုနှစ်တွင် ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ(KNPP)၊ ကရင် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးပါတီ(KNUP)၊ ကယန်းပြည်သစ်ပါတီ (KNLP)၊ ဖိုမီးအမျိုးသားတပ်ဦးတို့ ပါဝင်သည့် လူမျိုးစုများညီညွတ်ရေးတပ်ဦး (လ.ည.တ)ကို ညီညွတ်စွာ ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ [75]

၁၉၇၁ ခုနှစ်တွင် KNPP, KNUP, KNLP, SSPP, ရလလဖ (SNPLO)၊ ဖိုမီးချင်း အမျိုးသားတပ်ဦးတို့ပါဝင်သော လူမျိုးပေါင်းစုံဖြစ်မြောက်ရေး ကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ထိုခုနှစ်တွင်ပင် နယ်မြေချင်း ထိစပ်နေသည့် KNPP, KNLP, SNPLO တို့သည် တပ်ပေါင်းစုတခုကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သေးသည်။ [76]

၁၉၇၃ ခုနှစ်တွင် KNPP, SSPP, KNLP တို့ပါဝင်သော တော်လှန်သော လူမျိုးပေါင်းစုံ မဟာမိတ်အဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြန်သည်။ [77]

၁၉၇၄ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၃)ရက်နေ့တွင် ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသစ် ရေးဆွဲပြီး မ.ဆ.လ အုပ်ချုပ်ရေးကို စတင်ခဲ့သည်။ ထိုအာဏာသိမ်းမှုသည် ကရင်နီပြည်၏ သီးခြားလွတ်လပ်မှုကို လုံးဝသိမ်းယူခဲ့သည်။ မ.ဆ.လ အစိုးရသည် လွတ်လပ်သော လွှတ်တော်များကို ပိတ်သိမ်းလိုက်ပြီး တစ်ပါတီ အာဏာရှင်စနစ်ကို ပုံဖော်လိုက်သည်။ [78]

Footnote

59. ခူးဦးရယ်၊ အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှုနှင့် ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ၏ အခန်းကဏ္ဍတစေ့တစောင်း၊ စာ- ၄၇-၅၀
ကရင်နီပြည်လူမျိုးပေါင်းစုံပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး၊ ၂၅နှစ်မြောက် အထိမ်းအမှတ် သမိုင်းအကျဉ်း၊ စာ-၇

60. ခူးဦးရယ်၊ အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှုနှင့် ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ၏ အခန်းကဏ္ဍတစေ့တစောင်း၊ စာ- ၁၈၊ ၁၉၊ ၂၂

61. ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ၊ ကရင်နီပြည်၏ သီးခြားလွတ်လပ်ရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်၊ စာ- ၁၇

62. ကယောစာပေယဉ်ကျေးမှု၊ ကယောလူမျိုးစု၏ နောက်ခံရိုးရာသမိုင်း၊ စာ- ၃၂၁၊ ၃၂၂
ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ၊ ကရင်နီပြည်၏ သီးခြားလွတ်လပ်ရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်၊ စာ- ၄၆၊ ၄၇

63. ကယောစာပေယဉ်ကျေးမှု၊ ကယောလူမျိုးစု၏ နောက်ခံရိုးရာသမိုင်း၊ စာ- ၃၂၂၊ ၃၂၃

64. ကရင်နီပြည်နယ် အထူးစုံစမ်းရေးကော်မရှင်၏ အစီရင်ခံစာ(၁၉၅၅)၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ

65. ကရင်နီပြည်လူမျိုးပေါင်းစုံပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး၊ ၂၅နှစ်မြောက် အထိမ်းအမှတ် သမိုင်းအကျဉ်း၊ စာ-၈

66. ဦးစောသိန်းရေးသားသော ကယားသမိုင်းအကျဉ်းချုပ်၊ စာ- ၃၆

67. ခူးဦးရယ်၊ အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှုနှင့် ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ၏ အခန်းကဏ္ဍတစေ့တစောင်း၊

68., 69. စည်သူကျော်(မြန်မာပြန်)၊ တော်လှန်မှုများထဲက ဗမာပြည်၊ စာ- ၂၃၆၊ ၂၆၂

70. ကရင်နီပြည်လူမျိုးပေါင်းစုံပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး၊ ၂၅နှစ်မြောက် အထိမ်းအမှတ် သမိုင်းအကျဉ်း၊ စာ-၈

71. ဝင်းတင့်ထွန်း၊ အမှောင်ကြားက ဗမာပြည်၊ စာ-၂၅၅

72. ဝင်းတင့်ထွန်း၊ အမှောင်ကြားက ဗမာပြည်၊ စာ-၂၇၄၊ ၂၉၀

73.   ဦးကျော်သန်း-ဖယ်ခုံ၊ ရှမ်း/ကယား ခွဲရေးတွဲရေးနှင့် ကရင်နီနိုင်ငံရေး၊ စာ-၈၃

74.   UKSY၊ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် လူထုအသံ(၂၀၁၅)

75., 76., 77.   ကရင်နီပြည်လူမျိုးပေါင်းစုံပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး၊ ၂၅နှစ်မြောက် အထိမ်းအမှတ် သမိုင်းအကျဉ်း၊ စာ- ၈၊ ၉

78.   ဝင်းတင့်ထွန်း၊ အမှောင်ကြားက ဗမာပြည်၊ စာ-၄၀၆

## ၅)	ဗမာပြည် အာဏာရှင်အစိုးရများ အုပ်စိုးသည့်ကာလ (ကရင်နီအဖွဲ့အစည်းများ၏ အကွဲအပြဲများ)

၁၉၇၅ ခုနစ်တွင် KNPP, KNU, SSPP, KIO, PSLP, WNO, NMSP, ALP, LNO တို့ပါဝင်သော အမျိုးသားဒီမိုကရေစီတပ်ပေါင်းစု (မ ဒ တ - NDF) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ထိုစဉ်အချိန်တွင် မ.ဒ.တ သည် အမျိုးသားရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီအရေးကို ဦးတည်ရည်ရွယ်ပြီး အာဏာရှင်အစိုးရကို တော်လှန်နေသကဲ့သို့ ကွန်မြူနစ်ဝါဒကိုလည်း စိုးရိမ်စွာစောင့်ကြည့်နေသည့် ကာလဖြစ်သည်။[79] ထိုစဉ်က ကယန်းပြည်သစ်ပါတီ KNLP နှင့် KNPP တို့၏ ဆက်ဆံရေးမှာ အဖုအထစ် ကြီးမားစွာ မရှိခဲ့သေးပေ။ သို့ရာတွင် ကယန်းပြည်သစ်ပါတီ (KNLP)သည် မ.ဒ.တ (NDF)တွင် ပါဝင်ခြင်း မရှိခဲ့ချေ။ ကယန်း (ကယန်းလူမျိုး) ပြည်သစ်(ပြည်နယ်သစ်လိုလားခြင်း) အဖွင့်ကို KNPP တို့ မလိုလားပါ။ ကရင်နီသည် ကယားဖြစ်သည်ဟူသော သန်းခေါင်စာရင်း သတ်မှတ်ဖော်ပြချက်များနှင့် နယ်မြေပိုင်းခြားခံရမှုကို ကယန်းပြည်သစ်ပါတီတို့ မလိုလားချေ။ ထိုစဉ်က ထိုအဖွဲ့အစည်း (၂)ခု မပေါင်းစည်းနိုင်ခြင်းသည် ထိုကဲ့သို့သော လူမျိုးရေးနှင့် နယ်မြေပြဿနာများကြောင့် ဖြစ်သည်။

၁၉၇၇ ခုနစ်တွင် မြောက်ပိုင်းသို့ လေ့လာရေးခရီးစဉ် သွားခဲ့ကြသည်။ KNPP, KNLP နှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများစွာပါဝင်သည်။ ရှမ်းအဖွဲ့အစည်းအတွင်းတွင် လည်းကောင်း၊ ပအိုဝ်းအဖွဲ့ အစည်းအတွင်းတွင် လည်းကောင်း၊ ကချင် အဖွဲ့အစည်းအတွင်းတွင် လည်းကောင်း ကွန်မြူနစ်ဝါဒ နှင့် အမျိုးသားရေးဝါဒ အကြား သဘောထားကွဲလွဲမှုများ ရှိခဲ့ကြသည်။ ထိုခရီးစဉ်ကြောင့် ကရင်နီ အင်အားစုများကြား အမျိုးသားရေးနှင့် ကွန်မြူနစ်ဝါဒ အပေါ်ထားသော သဘောထားကွဲလွဲမှု ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။[80]

၁၉၇၈ ခုနစ်၊ ဇွန်လ (၂၆)ရက်နေ့တွင် ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ (KNPP) မှ မြောက်ပိုင်း ကွန်မြူနစ်များထံသို့ လေ့လာရေးခရီးစဉ်အပြီးတွင်

ၵ ငင်းပါတီမှ ကရင်နီပြည်လူမျိုးပေါင်းစုံပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး (KN-PLF) ခွဲထွက်သွားခဲ့သည်။[81] ထိုစဉ်က KNPP ဗဟိုကော်မတီဝင်များအကြားတွင် အမျိုးသားရေးဝါဒနှင့် ကွန်မြူနစ်ဝါဒရေးရာများ အပေါ် စိုးရိမ်ထိတ်လန့်မှု ကြီးမားခဲ့သည်။ ကရင်၊ ကရင်နီ၊ စသည့် တိုင်းရင်းသားတို့၏ တော်လှန်ရေး ရည်မှန်းချက်များတွင် အမျိုးသားနိုင်ငံနှင့် ဒီမိုကရေစီဖြစ်ပေါ်ရေးကို ဦးတည် သည်။ သို့ရာတွင် တရုတ်နိုင်ငံကွန်မြူနစ်ဝါဒ ကြီးစိုးချိန်တွင် ကွန်မြူနစ်ရေးရာ ကိုစွဲကိုင်သည့် အဖွဲ့အစည်းများအား ကွန်မြူနစ်များက အထူးထောက်ပံ့ခဲ့ သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဝါဒရေးရာကွဲပြားမှုသည် KNPP အတွင်းတွင် စတင်ခဲ့သည်။ မြောက်ပိုင်းခရီးစဉ်ကို KNPP ဗဟို၏ သဘောထားဖြင့်သွားခဲ့ပြီး အချို့က ပြန်လာကြသည်။ ခရီးစဉ်ကို ဆက်သွားသူများကမူ အထက်ဆိုခဲ့ပါဝါဒ ကြောင့် KNPP မှ KNPLF အဖြစ် ခွဲထွက်သွားခဲ့သည်။ ထိုကရင်နီ လက်နက်ကိုင် (၂)ဖွဲ့ အကြားတွင် တိုက်ပွဲများ စတင်ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ထိုစဉ် က ကရင်နီအမျိုးသား တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများအကြား ကွဲပြားမှု ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီးနောက် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရန်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြရန် ခေါင်းဆောင်အများအပြား တိုက်တွန်းခဲ့သေးသည်။

၁၉၈၁ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် KNPP ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်သူ ဗိုလ်ချုပ်အောင်သန်းလေးနှင့် KNPLF တို့က သင့်မြတ်ရေးကို ရည်မှန်း၍ KNPP နှင့် KNPLF တဖွဲ့တည်းအဖြစ် ပြန်လည် ပူးပေါင်းရေးကို ဆွေးနွေးခဲ့သော်လည်း မဖြစ်မြောက်ခဲ့ပေ။[82] ထိုစဉ်က KNPP နှင့် KNPLF တို့၏ ဆွေးနွေးမှုများမှာ မူလမိခင်အဖွဲ့ဖြစ်သော KNPP အဖွဲ့အစည်းတွင်သာ ပြန်ပေါင်းစည်းရေးကို လက်ခံရေး၊ လက်မခံရေးနှင့် ကွန်မြူနစ်ဝါဒကို စွန့်လွှတ်ရေး၊ မစွန့်လွှတ်ရေး ကိုသာ အဓိကဦးတည်ထားပြီး ဆွေးနွေးခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၉၈၃ ခုနှစ်တွင် ကယန်းပြည်သစ်ပါတီ (KNLP), ကရင်နီပြည် လူမျိုး ပေါင်းစုံ ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး (KNPLF), နှင့် ရှမ်းပြည် လူမျိုးပေါင်းစုံပြည် သူ့လွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့ - ရလလဖ(SNPLO) တို့ပါဝင်သော နယ်မြေဆိုင်ရာ စစ်ရေးမဟာမိတ်အဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် KNLP, KNPLF,

SNPLO အဖွဲ့အစည်းများသည် လူမျိုးပေါင်းစုံ ပြည်သူ့ဒီမိုကရေစီတပ်ပေါင်းစု (လ.ပ.ဒ.တ)အဖြစ် ပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ (CPB) ၏ လမ်းညွှန်မှုကို ခံယူခဲ့သည်။[83] လူမျိုးပေါင်းစုံ ပြည်သူ့ဒီမိုကရေစီတပ်ပေါင်းစု (လ.ပ.ဒ.တ) ၏ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဦးတာကလယ်နှင့် ဒုဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ငိန်းကယန်းထန် (ခ) ဦးရွှေအေးက တာဝန်ယူခဲ့သည်။ လ.ပ.ဒ.တ သည် ဗမာပြည် ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့် ဆက်စပ်သည်။ ယခင်ကဖွဲ့စည်းခဲ့သော အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီတပ်ပေါင်းစု (မ ဒ တ - NDF) သည် အမျိုးသားရေးကို ဦးတည်သည့် တပ်ပေါင်းစုဖြစ်သည်။ ထိုတပ်ပေါင်းစုကြီး (၂)ခုသည် မ.ဆ.လ အစိုးရနှင့် တိုက်ပွဲဖြစ်သကဲ့သို့ အချင်းချင်းတိုက်ပွဲများလည်း ရှိခဲ့သည်။

၁၉၈၈ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ (၈)နေရက်တွင် (၈)လေးလုံး အရေးတော်ပုံ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ကရင်နီပြည်တွင်လည်း ဆန္ဒပြပွဲများစွာ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ရက်စက်စွာ ပစ်ခတ်ဖြိုခွဲခြင်း မခံရသော်လည်း လိုက်လံဖမ်းဆီးခြင်းများကြောင့် ကျောင်းသားများနှင့် ပြည်သူအချို့ တောခိုခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် ရန်ကုန်တွင် ပစ်ခတ်နှိမ်နင်းဖမ်းဆီးခြင်းနှင့် အောက်မြန်မာပြည် မြို့အချို့တွင် လိုက်လံ ဖမ်းဆီးခြင်းတို့ကြောင့် တောခိုလာကြသည့် ကျောင်းသားများသည် ကရင်နီပြည်ရှိ အဖွဲ့အစည်းများသို့ ရောက်လာခဲ့သဖြင့် ကရင်နီတော်လှန်ရေး တပ်ဖွဲ့များ အင်အားတိုးလာခဲ့သည်။[84]

၁၉၈၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ (၁၈)ရက်နေ့တွင် အစိုးရမှ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ (နဝတ- ၁၉၈၈ - ၁၉၉၇) ကို ဖွဲ့စည်းပြီး အာဏာသိမ်းယူခဲ့သည်။ [85]

၁၉၉၀ ခုနှစ် မေလ (၂၇) ရက်နေ့တွင် နဝတမှ အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲကို ကျင်းပပေးခဲ့သည်။ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (လက်ရှိ - NLD) က အနိုင်ရခဲ့သော်လည်း ၁၉၉၀ ဇူလိုင်လ (၂၇) ကြေညာချက်အမှတ် ၁/၉၀ ဖြင့် အာဏာလွှဲပေးခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ [86]

၁၉၉၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ကရင်နီပြည်မှ ခေါင်းဆောင်များသည် နိုင်ငံရေးပါတီအသီးသီးတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြပြီး ရွေးကောက်ပွဲဝင်ခဲ့ကြသည်။ ကရင်နီပြည်တွင်လည်း ရွေးကောက်ပွဲဝင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုစဉ်က ကရင်နီ နိုင်ငံရေးသမားများ ညီညွတ်မှု ဖန်တီးခဲ့ကြသည်။ ကယားပြည်နယ် လူမျိုးပေါင်းစုံ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်၊ ကယန်းအမျိုးသားများ စည်းလုံး ညီညွတ်ရေး ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ (DOKNU) နှင့် အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) တို့သည် မဟာမိတ်ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုစဉ်က တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေးပါတီ (NUP)နှင့် အဓိက ပြိုင်ခဲ့ရသည်။

ကယန်းအမျိုးသားများစည်းလုံးညီညွတ်ရေး ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ (DOKNU) မှ ဖယ်ခုံမြို့နယ်(ယခင် မိုးပြဲနယ်)တွင် ခွန်းမတ်ရ်ကိုဘန်(သက်ရှိထင်ရှား) နှင့် သံတောင်မြို့နယ် (ယခင် ကြယ်ဖိုးကြီးနယ် အတွင်းရှိ)တွင် ဦးအာရ်ပီသောင်း (ကွယ်လွန်)တို့ အနိုင်ရခဲ့သည်။ ဒီးမော့ဆိုမြို့နယ်တွင် ကယားပြည်နယ် လူမျိုးပေါင်းစုံ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်မှ ဦးခင်မောင်ချို၊ ဦးဗစ်တာလေး တို့ အနိုင်ရခဲ့သည်။ NLDပါတီမှ လွိုင်ကော်မြို့နယ်(ကန္တာရဝတီနယ်) တွင် တယ်ရီဘူးရီ(သက်ရှိထင်ရှား)နှင့် ဦးဖိုးသင်း(ကွယ်လွန်) တို့ အနိုင်ရသကဲ့သို့ ရှားတောမြို့နယ် - ဦးအောင်ဒင် (သက်ရှိထင်ရှား) နှင့် ဖရူဆိုမြို့နယ် စောဦးရယ်(ကွယ်လွန်)တို့ အနိုင်ရခဲ့သည်။ တ.စ.ည (NUP) ပါတီမှ ဦးအောင်သိန်းကမူ ဘောလခဲမြို့နယ်တွင်အနိုင်ရခဲ့ပြီး ဖာဆောင်းမြို့နယ်တွင် စောသာရုတူး အနိုင်ရခဲ့သည်။ အာဏာလွှဲပေးခြင်းမရှိသဖြင့် ခွန်းမာရ်ကိုဘန်၊ ဦးတယ်ရီဘူးရီ တို့သည် ပြည်ပသို့ထွက်ခွာပြီး လွတ်မြောက်အစိုးရ (NCGUB) ကို သွားရောက်ဖွဲ့စည်းသော်လည်း စောဦးရယ်မှာ စစ်အစိုးရ၏ ဖမ်းဆီး ခြင်းခံရကာ ထောင်ဒဏ် (၁၇)နှစ် ချမှတ်ခံခဲ့ရသည်။ [87]

၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် မ.ဒ.တ (NDF) တွင် KNLP က အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ပါဝင်ရေး အတွက် (KNPP) မှ ထောက်ခံခဲ့သည်။ (NDF) အဖွဲ့ဝင်တိုင်းသည် တပ်ပေါင်းစုတွင် တာဝန်ယူကြရသည်။ ထို့ကြောင့် ကယန်းပြည်သစ်ပါတီ (KNLP) နှင့် (KNPP) တို့သည် ဆက်ဆံရေးပြန်လည်တည်ဆောက်နိုင်

ခဲ့သည်။[88] လ.ပ.ဒ.တ တွင်ပါဝင်ခြင်းနှင့် လူမျိုးစုအရေးများကြောင့် ကယန်းပြည်သစ်ပါတီအတွင်းတွင် သဘောထားကွဲမှု စတင်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန် (၁၉၈၉)ခုနှစ်ဝန်းကျင်တွင် မြောက်ပိုင်းရှိ ဗမာပြည် ကွန်မြူနစ်ပါတီ (CPB) အတွင်းတွင်လည်း သဘောထားကွဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ 'ဝ'များအာဏာသိမ်း၍ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။

၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် ကယန်းအမျိုးသားကာကွယ်ရေးတပ် (KNG) သည် ကယန်းပြည်သစ်မှ ခွဲထွက်ခဲ့သည်။ ထို့အနောက် ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် နဝတအစိုးရနှင့် ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးယူခဲ့သည်။ [89]

၁၉၉၃ ဇန်နဝါရီလ ၉ ရက်တွင် ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေကို ဖျက်သိမ်းပြီး အသစ်ရေးဆွဲရန် ညောင်နှစ်ပင် ညီလာခံကို န.ဝ.တ အစိုးရမှ ခေါ်ယူကျင်းပခဲ့သည်။ [90]

၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် KNPP နှင့် KNPLF တို့သည် အမျိုးသားပြန်လည်ညီညွတ်ရေးအတွက် ဆွေးနွေးခဲ့သေးသည်။ သို့သော် တိုးတက်မှု မရှိခဲ့ပေ။ [91] ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် ကရင်နီအဖွဲ့အစည်းများ ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်နေသည့်ကြားမှ အချင်းချင်း လုပ်ကြံမှုများ ရှိခဲ့သည်။ ၎င်းဖြစ်စဉ်များတွင် KNPPမှ လ.ပ.ဒ.တ ပါဝင်သည်ဟု ယူဆသဖြင့် လ.ပ.ဒ.တ ဒုဥက္ကဋ္ဌတာဝန်ယူထားသည့် ငိန်းကယန်းထန်(ခ) ဦးရွှေအေးကို ဖမ်းဆီးခဲ့ပြီး (၈)လအကြာမှ ပြန်လွှတ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် KNLPနှင့် KNPPတို့၏ ဆက်ဆံရေးမှ ပို၍ ကင်းကွာသွားခဲ့သည်။

၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ မေလ(၉)ရက်နေ့တွင် ကရင်နီပြည်လူမျိုးပေါင်းစုံပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး (KNPLF) သည် နဝတအစိုးရနှင့် ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး ယူခဲ့သည်။ [92]

၁၉၉၄ ခုနှစ်မှာပင် ကယန်းပြည်သစ်ပါတီ (KNLP)သည် နဝတအစိုးရ နှင့် ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး ယူခဲ့သည်။သို့ဖြစ်၍ ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် ကရင်နီပြည်အတွင်း တွင် အဓိက လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း (၃)ဖွဲ့အနက် KNPP မှ လွဲ၍ ကျန် (၂) ဖွဲ့ ဖြစ်သော KNPLF နှင့် KNLP က ပစ်ခတ်ရပ်စဲမှု ယူခဲ့ကြသည်။ ထို အဖွဲ့အစည်းများ ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးယူရခြင်း အကြောင်းအရင်းများစွာ အနက် တခုမှာ အရှေ့မြောက်ပိုင်းတွင်ရှိသော ဗမာပြည် ကွန်မြူနစ်ပါတီ ပြိုလဲခြင်း (၁၉၈၉)ကြောင့် များစွာပါဝင်သည်။ [93]

၁၉၉၅ ခုနှစ်၊ မတ်လ တွင် KNPP သည် ထောက်လှန်းရေးတပ်၏ အစီအစဉ်ဖြင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ တပ်မတော်၏ သစ်ထုတ်လုပ်မှုများကြောင့် (၃)လခန့်သာ ကြာပြီး တိုက်ပွဲ ပြန်ဖြစ်ခဲ့သည်။ [94]

၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် KNPP ၏ အပစ်အခက်ရပ်စဲရေး ပျက်ပြားခဲ့ပြီးနောက် KNPP နှင့်အတူ တောတွင်းသို့ ပြန်သွားလိုခြင်းမရှိသော ရဲဘော်အုပ်စုတို့သည် အစိုးရတပ်နှင့် ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးယူပြီး ကရင်နီအမျိုးသားဒီမိုကရေစီပါတီ - နဂါး (KNDP) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ [95]

၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ၂၀၀၃ ခုနှစ်၊ ၂၀၀၇ ခုနှစ် တွင် KNPP အနေဖြင့် အစိုးရနှင့် ဆွေးနွေးခဲ့သော်လည်း ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီမှု မရရှိခဲ့ပေ။[96]

၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် နဝတ အမည်မှ နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ (နအဖ) သို့ ပြောင်းလဲခေါ်ဝေါ်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၀ ခုနှစ် အထိ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ [97]

၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် ကရင်နီအမျိုးသား ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ - ကယောနီ (KNPDP) သည် KNPP မှ ခွဲထွက်ပြီး ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးယူကာ ဟိုယာဒေသ တွင် တပ်စွဲခဲ့သည်။[98]

၂၀၀၀ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် KNPP သည် ကရင်နီပြည် လုံးဝလွတ်လပ်ရေး ရရှိရေး ဟူသောမူကို စတင်စွန့်လွှတ်ခဲ့သည်။ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိသော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ် ကျင့်သုံးနိုင်မည်ဆိုပါက မူလကရင်နီအမျိုးသား ရည်မှန်းချက်မှာ ပျက်စီးသွားမည် မဟုတ်ဟူသော ယုံကြည်ချက်ကြောင့် ဖြစ်သည်။[99] နှစ်ပေါင်းများစွာ စောဖျာတို့၏ နိုင်ငံရေး ခံယူမှုနှင့် သမိုင်းဖြစ်စဉ်ကို မူဝါဒချမှတ်၍ အဆက်မပြတ်ကိုင်စွဲခဲ့သော KNPP သည် သီးခြားလွတ်လပ်ရေးကို စွန့်လွှတ်လိုက်ခြင်းမှာ Status Quote ကို ပြောင်းလဲလိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းသည် KNPP သည် သမိုင်းဖြစ်စဉ်တလျှောက် ပြောင်းလဲခဲ့မှုနှင့် အနာဂတ် ဖြစ်သင့်ရာများကို သုံးသပ်ခဲ့သည်ဟု ခန့်မှန်းနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ UNFC တွင် KNPP ပါဝင်ခဲ့ပြီး ဖက်ဒရယ်မူဝါဒများကို ချမှတ်ခဲ့သည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံသော ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံများကို ရေးဆွဲပြီး အနာဂတ် ကရင်နီပြည်အတွက် မူဝါဒအသစ်များ ရေးဆွဲလျက်ရှိသည်။

၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် KNPP မှ ကရင်နီအမျိုးသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေးအဖွဲ့ - ကြယ်ဖြူ (KNSO) က ခွဲထွက်ပြီး ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးယူခဲ့သည်။[100]

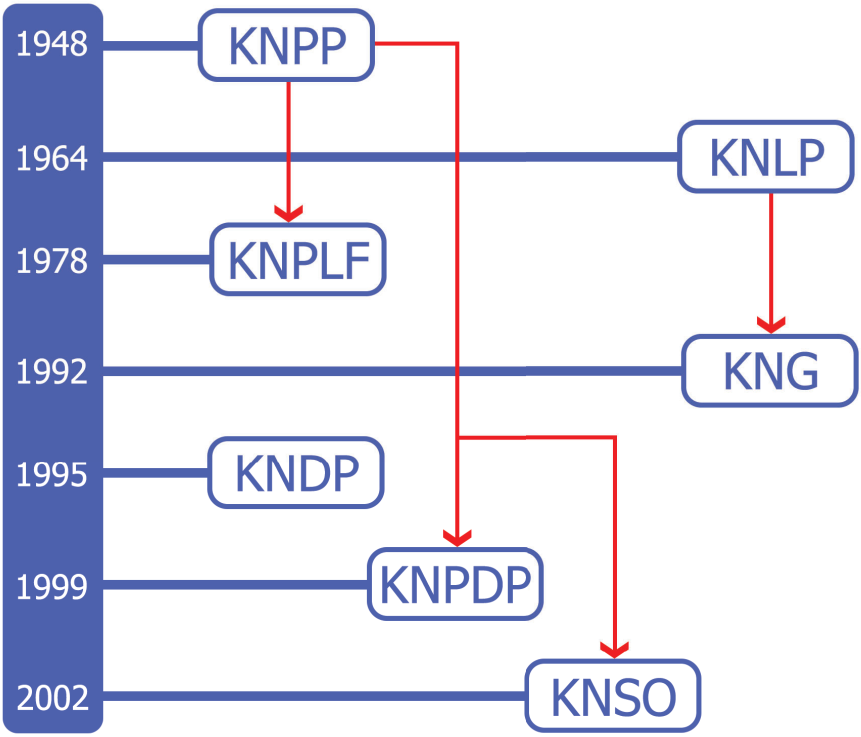

ကရင်နီလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ခွဲထွက်မှုဇယား

၂၀၀၀ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် ကရင်နီလူမျိုးစုများအကြား ကွဲပြားသော စာပေနှင့် ယခင်က စနစ်တကျ ပြုစုထားခြင်းမရှိသော ယဉ်ကျေးမှုအသင်းအဖွဲ့များကို စတင်ထူထောင်ခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်၍ ကရင်နီညီညွတ်ရေးဟုဆိုရာတွင် လူမျိုးရေး သတ်မှတ်ခံယူမှု၊ လူမျိုးရေးနှင့် ဆက်စပ်သော စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးများလည်း ဆက်စပ်ပါဝင်နေသည်ဟုဆိုရမည်။

၂၀၀၅ ခုနှစ်နှစ်ဦးပိုင်းတွင် တပ်မတော်မှဦးဆောင်ပြီး KNPP မှ ခွဲထွက်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် ပူးပေါင်း၍ KNPP ၏ ဌာနချုပ်ကို သိမ်းသည့်တိုက်ပွဲကို လပေါင်းများစွာ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထိုတိုက်ပွဲသည် ကရင်နီ လက်နက်ကိုင် အချင်းချင်း၏ အကြီးမားဆုံးသော တိုက်ပွဲဖြစ်သည်။

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်

79., 80., 81., 82., 83. ကရင်နီပြည်လူမျိုးပေါင်းစုံပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး၊ ၂၅နှစ်မြောက် အထိမ်းအမှတ် သမိုင်းအကျဉ်း၊ စာ- ၉၊ ၁၂၊ ၁၆၊ ၂၃၊ ၂၅

84., 85. ဆရာအောင်ထွန်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုသမိုင်း

86., 87. Khin Kyaw Han, 1990 Multi-Party Democracy General Election

88. ကရင်နီပြည်လူမျိုးပေါင်းစုံပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး၊ ၂၅နှစ်မြောက် အထိမ်းအမှတ် သမိုင်းအကျဉ်း၊ စာ- ၂၆

89. UKSY, ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် လူထုအသံ (၂၀၁၅)

90. ဝင်းတင့်ထွန်း၊ အမှောင်ကြားက ဗမာပြည်၊ စာ- ၅၂၇

91.

92. ကရင်နီပြည်လူမျိုးပေါင်းစုံပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး၊ ၂၅နှစ်မြောက် အထိမ်းအမှတ် သမိုင်းအကျဉ်း၊ စာ-

93. UKSY, ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် လူထုအသံ (၂၀၁၅)

94. ခူးဦးရယ်၊ အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှုနှင့် ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ၏ အခန်းကဏ္ဍတစေ့တစောင်း၊ စာ- ၈၇၊ ၉၁

95. UKSY, ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် လူထုအသံ (၂၀၁၅)

96. ခူးဦးရယ်၊ အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှုနှင့် ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ၏ အခန်းကဏ္ဍတစေ့တစောင်း၊ စာ- ၁၀၁

97. ဝင်းတင့်ထွန်း၊ အမှောင်ကြားက ဗမာပြည်၊ စာ- ၅၄၆

98. UKSY, ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် လူထုအသံ (၂၀၁၅)

99. KNPP၏ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ် ရှင်းလင်းချက်

100. UKSY, ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် လူထုအသံ (၂၀၁၅)

၆)　　၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဖြင့် ဒီမိုကရေစီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အစပြုသည့်ကာလ

(ကရင်နီအဖွဲ့အစည်းများ၏ ညီညွတ်ရေးအဖြေရှာခြင်း)

၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် တက်ကြွသော ကရင်နီလူငယ်များစွာတို့သည် ပြည်တွင်း / ပြည်ပတွင် ပြုလုပ်သည့် နိုင်ငံရေးသင်တန်းများစွာတို့တွင် တက်ရောက်လေ့လာခွင့် ရခဲ့သည်။

၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် KNPP လူငယ်၊ KNPLF လူငယ်နှင့် ကယန်းမျိုးဆက်သစ်လူငယ် (KNGY) တို့သည် ကယားပြည်နယ်လူငယ်အဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် "ကရင်နီပြည်လူငယ်များသမဂ္ဂ (UKSY)" အမည်ဖြင့် ပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ထိုအဖွဲ့သည် ပြည်ပနှင့် ပြည်တွင်းရှိ တက်ကြွလူငယ်များ စုစည်းရာနေရာ ဖြစ်သကဲ့သို့ မိခင်အဖွဲ့အစည်းများ မည်မျှပင် သင့်မြတ်မှု မရှိစေကာမူ လူငယ်များက စည်းလုံးစွာလက်တွဲရန် ပြင်ဆင်မှု၏ ခြေလှမ်းအစ ဖြစ်ခဲ့သည်။ UKSY ဖွဲ့စည်းပြီး လူငယ်များသည် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း အသီးသီးထံသို့ သွားလာဆက်ဆံပြီး ကရင်နီပြည်အတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားအခွင့်အရေး၊ ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို လှုပ်ရှားလှုံ့ဆော်လာကြသည်။ ထိုသို့ လူငယ်များ၏ အစွဲကင်းစွာ ကြိုးစားမှုကြောင့် ယခင်ဖြစ်ခဲ့သော တိုက်ပွဲ၊ မယုံကြည်မှု၊ အတ္တစွဲများကို လျှော့ချရေးအတွက် လှုံ့ဆော်နိုင်ခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် လူလတ်ပိုင်း ခေါင်းဆောင်များသည် ယခင်ဖြစ်ရပ်များကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် အင်အားစုတခုအဖြစ် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ကရင်နီလူငယ်များစွာတို့သည် "Vote No" Campaign ခေါ် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအား လူထုဆန္ဒခံယူပွဲတွင် ကန့်ကွက်မဲပေးရေး လှုပ်ရှားမှုကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထိုလှုပ်ရှားမှုဖြင့် လူငယ်အချို့ အဖမ်းခံခဲ့ရ သဖြင့် လက်နက်ကိုင်များ၊ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ၊ လူမျိုးစု ခေါင်းဆောင်များနှင့်

လူငယ်များ၏ ညီညွတ်ရေးကြိုးပမ်းမှု အရှိန်လျှော့ သွားခဲ့ရသည်။

ထိုစဉ်က ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် -
(၁) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး လုံးဝမပါဝင်ခြင်း၊

(၂) စစ်တပ်၏ နိုင်ငံရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ခွင့် အခွင့်အရေးကိုသာ အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊

(၃) ကရင်နီလူထုနှင့် နိုင်ငံရေးအင်အားစုများအားလုံး လိုလားသော ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် လုံးဝသွေဖယ် နေခြင်းများကြောင့် ကန့်ကွက်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် မဲမထည့်ရန် လှုပ်ရှားမှုများထက် လူထုများအားပညာပေးပြီး ကန့်ကွက်မဲ ပေးနိုင်ရေးကိုသာ လှုံ့ဆော် ခဲ့ကြသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ မေလ (၁၀)ရက်နေ့တွင် န.အ.ဖ စစ်အစိုးရမှ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ကန့်ကွက်ခွင့်မပေးဘဲ ထောက်ခံမှုများဖြင့် အတည်ပြု ခဲ့သည်။

၂၀၁၀ ခုနှစ်၊ မေလ (၂၀)ရက်နေ့တွင် ကယန်းအမျိုးသားများက ကယန်းအမျိုးသားပါတီကို ဖွဲ့စည်းပြီး ရွေးကောက်ပွဲဝင်ရန် ပြင်ဆင် ခဲ့သည်။ ရွေးကောက်ပွဲမှ ပါတီကိုယ်စားလှယ်(၂)ဦး အနိုင်ရခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ကယန်းအမျိုးသားပါတီနှင့် ကယားပြည်နယ်ရှိ နိုင်ငံရေးပါတီများသည် ညီညွတ်ရေးနှင့် ပူးပေါင်းရေးများကို ဆွေးနွေး ခဲ့ကြသည်။

၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပခဲ့သည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ (၇)ရက်နေ့တွင် ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ (KNPP)သည် ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးယူရန် စတင်ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ပြည်နယ်အဆင့်နှင့် ပြည်ထောင်စုအဆင့်တွင် ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးများကို သဘောတူပြီး ဇူလိုင်လအတွင်းတွင် ဆက်ဆံရေးရုံးများ ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ KNPPသည် ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးယူခဲ့ပြီး ဒေသအတွင်းရှိ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တွေ့ဆုံနိုင်ခဲ့သဖြင့် ၂၀၂၀ ခုနှစ် (၈)နှစ်ကြာသောအချိန်ထိ ဒေသအတွင်း ကရင်နီတပ်ဖွဲ့အချင်းချင်း တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားမှု မရှိတော့ပါ။ အခြားသော စီးပွားရေး၊ နယ်မြေရေးနှင့် အမျိုးသားရေး အခက်အခဲများစွာကိုလည်း ကျော်လွှားနိုင်ခဲ့ကြသည်။

ဓာတ်ပုံ - KNPPနှင့် ကယားပြည်နယ် အစိုးရအဖွဲ့

၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ကရင်နီပြည်အတွင်းရှိ လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများအားလုံးသည် KNPLF ၏ ရောင်နီဦးခန်းမတွင် တွေ့ဆုံကြပြီး ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေး ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြရန် ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

ဓာတ်ပုံ - KNPP

၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ကရင်နီပြည် (ကယားပြည်နယ်)ရှိ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၏ စုံညီ "ညီညွတ်ရေးကော်မတီ" တခုကို ဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ကော်မတီဝင်တို့၏ အချိန်ပေးတွေ့ဆုံနိုင်မှု အားနည်းခဲ့သည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ကရင်နီပြည်ရှိ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ ကျန်းမာရေးဌာနများသည် ဒေသကျန်းမာရေးကူညီစောင့်ရှောက်မှုအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ထို့အတွက် Civil Health and Development Network (Karenni State) - CHDN ကို ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ဖွဲ့စည်းပြီး လူထု ကျန်းမာရေး စီမံကိန်းများကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လာကြသည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ ဖွဲ့စည်းသည့် "ညီညွတ်ရေး ကော်မတီ"သည် တွေ့ဆုံမှု အားနည်းသဖြင့် "ကယားပြည်နယ်နှင့် ကယန်းဒေသ ငြိမ်းချမ်းရေး ပူးတွဲလေ့လာစောင့်ကြည့်ရေး ကော်မတီ" ကို လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများသာမက နိုင်ငံရေးပါတီများ ပါဝင်ကြရန် တိုက်တွန်းဖွဲ့စည်း ကြပြန်သည်။ သို့ရာတွင် ကော်မတီ၏ ဒေသအရေး (ကယန်းဒေသ)နှင့် လူမျိုးရေး(ကရင်နီ) အသုံးအနှုန်းများကြောင့် အဆိုပါ ကော်မတီသည်လည်း ရပ်တည်မှု အားနည်းသွားခဲ့ရသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင်လည်း ကရင်နီပြန်လည် ညီညွတ်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းမှုများစွာ ရှိခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ကရင်နီပြည်ရှိ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းအများစု ပါဝင်သည့် ကရင်နီအမျိုးသားညီညွတ်ရေး ပူးတွဲကော်မတီ(KNUJC)ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြသည်။

ကရင်နီ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးလုပ်ဆောင်မှုသည် ယခုမှ စတင်ခဲ့ခြင်း မဟုတ်ပါ။ တာဝန်ရှိသူအသီးသီးတို့က နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြိုးပမ်းခဲ့ကြပြီး ဖြစ်သည်။ ဘာသာရေး ခေါင်းဆောင်များ၊ အရပ်ဖက် ခေါင်းဆောင်များ၏ တိုက်တွန်းမှု၊ တွေ့ဆုံပေးမှုသည် အရေးကြီးပါသည်။ ထိုနည်းတူ ကရင်နီ ခေါင်းဆောင်အချင်းချင်း တွေ့ဆုံမှု၊ ဆွေးနွေးမှုနှင့် သဘောတူညီမှုများသည်

လည်း အရေးပါသည်။ သို့ရာတွင် ဖြစ်စဉ် နှင့် ကြိုးပမ်းမှုအချို့သည် မအောင်မြင်ခဲ့ပါ။ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ညီညွတ်ရေးသည် အကန့်အသတ်များ ကြီးမားစွာရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်။

အခန်း (၃)

လက်ရှိကာလ ကရင်နီအမျိုးသားများ ညီညွတ်ရေးအခြေအနေ တွေ့ရှိချက်များ

ကရင်နီညီညွတ်ရေးသည် ကရင်နီပြည်အတွက် သာမက မြန်မာနိုင်ငံအတွက်ပါ အရေးပါသည်။ ကရင်နီလူထုများသည် တူညီသော သဘောထားနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုရရှိပါက အချင်းချင်းမုန်းတီးမှု၊ စိုးရိမ်မှု နှင့် မနာလိုမှုများကို ကျော်လွှားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ လက်ရှိပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့်လည်း ပြည်နယ်တခု၏သမိုင်းကြောင်းနှင့် ကရင်နီ အင်အားစုများ ညီညွတ်စွာလိုလားသော အနာဂတ်နိုင်ငံရေးလိုအပ်ချက်ကို ရှင်းလင်းစွာသိရှိနိုင်သဖြင့် ဖြေရှင်းရမည့်နည်းလမ်းများအတွက်လည်း ပိုမို လွယ်ကူစွာ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကရင်နီပြည် စည်းလုံး ညီညွတ်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် မင်္ဂလာတပါးပင်ဖြစ်သည်။

ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းတွင် တည်ရှိပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကောင်းမွေ ဆိုးမွေများကို ခံစားသွားရမည့် ကရင်နီပြည်(ကယားပြည်နယ်)နှင့် စပ်ဆိုင် သော နိုင်ငံရေး၊ လူမှုစီးပွားရေး အခက်အခဲများကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် ၎င်း၏ သမိုင်းကြောင်းနှင့်ဆက်စပ်သော အချက်အလက်များကို သိရှိရန် လိုအပ်ပေသည်။ ကရင်နီအမျိုးသားများသည် ညီညွတ်ရေးပြိုကွဲခြင်းမှသည် တိုင်းပြည်ပျောက်သည့်အပြင် ယနေ့အချိန်အထိ ဖိနှိပ်မှုနှင့် ခွဲခြားခံရမှုများစွာ

ခံစားရသည့်အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိနေပါသည်။ နိုင်ငံအနေဖြင့် ဖိနှိပ်မှုကင်းပြီး တန်းတူ အခွင့်အရေးပေးသည့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံဖြစ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ ထိုသို့ဖြစ်လာစေရန် ကရင်နီပြည်ရှိလူထုများကို ကိုယ်စားပြုနေသော နိုင်ငံရေးအင်အားစုများဖြစ်စေ၊ ဗမာအမျိုးသားခေါင်းဆောင်များဖြစ်စေ၊ ပါတီအသီးသီးနှင့် တပ်မတော်ဖြစ်စေ၊ ကရင်နီ၏ ရပ်တည်ချက်များကို မှန်ကန်စွာ သိရှိလေ့လာသုံးသပ်ရန် လိုအပ်ပေသည်။

မြန်မာ့နိုင်ငံရေး သမိုင်းတလျှောက်တွင် ကရင်နီအင်အားစုများ၏ အဆက်မပြတ်ရပ်တည်ခဲ့မှုများ၊ ညီညွတ်ရေးနှင့် ကွဲထွက်ခဲ့မှုများ၏ ဖြစ်စဉ်များကို အပိုင်းအခြား (၆)ခုဖြင့် အခန်း(၂)တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ကရင်နီပြည်(ကရင်နီနိုင်ငံငယ်)သည် စည်းလုံးညီညွတ်မှုနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို ၁၇ ရာစုမှ ၂၀ ရာစုအစပိုင်းအထိတိုင် ကျင့်သုံးနိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၆ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၂ ခုနှစ်အထိ ကရင်နီပြည်အတွင်းတွင် စစ်ပွဲများ ဖြစ်ပွားမှုကြောင့် ညီညွတ်မှုကင်းမဲ့ခဲ့သည့်နည်းတူ ဖွံ့ဖြိုးရေးများသည်လည်း များစွာကျဆင်းသွားခဲ့သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် ကရင်နီညီညွတ်ရေးကို ပြန်လည်စတင်နိုင်ခဲ့ပြီး ဒေသအတွင်းတွင် အချင်းချင်းဖြစ်စေ၊ တပ်မတော်နှင့်ဖြစ်စေ ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး ရယူနိုင်ခဲ့သည့်အပြင် ဖွံ့ဖြိုးရေးသည်လည်း ပိုမိုတိုးတက်လာခဲ့သည်။ ကရင်နီသမိုင်းဖြစ်စဉ်နှင့် ညီညွတ်ရေး အခြေအနေကို အမှန်တကယ်နားလည်နိုင်ရန်အတွက် ကရင်နီအမျိုးသား ညီညွတ်ရေးဆိုင်ရာ ဖြစ်စဉ်များကို တိုင်းတာချက်(၃)ချက်ဖြင့် သုံးသပ်ဖော်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၁)　　လက်ရှိအချိန် ကရင်နီညီညွတ်ရေး၏ အောင်မြင်တိုးတက်မှုများ

ကရင်နီအမျိုးသားများသည် ညီညွတ်ရေးအတွက် အစဉ်တစိုက် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ်က စတင်ကွဲပြားသွားပြီး ပဋိပက္ခဖြစ်ခဲ့သည့် အချိန်မှစ၍ ညီညွတ်ရေးကြိုးပမ်းမှုများသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်ရောက်သောအခါ တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုများ စတင်ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ထင်သာမြင်သာသော ညီညွတ်မှုများ ဟူ၍တော့ မဆိုသာချေ။ အမှန်တကယ် ရာနှုန်းပြည့် ညီညွတ်ခြင်းဟူသည်မှာ ညီညွတ်သောအသင်းအဖွဲ့တခုတွင် အားလုံးအတူ တကွ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြခြင်း၊ ထိုပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတိုင်းတွင် အားလုံးက ငွေအား၊ လူအား၊ စိတ်သဘောထားပါဝင်ခြင်းနှင့် မည်သည့်ပြင်ပ ဖိအားများကိုမဆို တွန်းလှန်နိုင်ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ထင်သာမြင်သာသော ညီညွတ်မှုမျိုး မဟုတ်သေးသော်လည်း တိုးတက်မှုတိုင်းကို အသိအမှတ်ပြု ပေးခြင်းသည် အစကောင်းခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

ထိုကဲ့သို့ တိုးတက်လာရခြင်းမှာ စစ်ပွဲများကို မနှစ်မြို့ခြင်းနှင့် ပိုမို ပွင့်လင်းလာသည့် အခြေအနေများကြောင့်အပြင် ခေါင်းဆောင်များ၏ စိတ်နေစိတ်ထား ပြောင်းလဲလာမှုများကြောင့်လည်း ပါဝင်ပါသည်။ ကရင်နီ ညီညွတ်လာခြင်း၏ ကြိုးပမ်းမှုဖြစ်စဉ်တိုင်းတွင် ပါဝင်သူများ၏ အပြန်အလှန် နားလည်လိုက်လျောပေးမှုများနှင့် အနာဂတ်အတွက် ကြိုးပမ်းလိုသော စိတ်ဆန္ဒရှိမှုများက အရေးပါခဲ့သည်။ ထို့အပြင် တိုက်တွန်းမှုနှင့် အားပေးမှုများကြောင့် အဆိုပါညီညွတ်ရေးအတွက် ပိုမိုကြိုးပမ်းလာကြသည်။ ထိုအကြောင်းအရာများသည်လည်း ကရင်နီ ညီညွတ်ရေးတိုးတက်မှု၏ မှတ်ကျောက်များ ဖြစ်ပါသည်။

၁.၁) ကရင်နီအင်အားစုအချင်းချင်း တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများ

ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ (KNPP)သည် ၂၀၁၂ခုနှစ်တွင် ပြည်နယ်အဆင့် ပစ်ခတ်ရပ်စဲမှု ယူလိုက်သောအချိန်မှစ၍ ကရင်နီပြည်နယ် အတွင်းတွင် ကရင်နီအင်အားစုအချင်းချင်း တိုက်ခိုက်မှုနှင့် ပဋိပက္ခများမှာ များစွာ လျော့ကျသွားခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ၂၀၁၂ခုနှစ်တွင် KNPP၏ ပစ်ခတ်ရပ်စဲမည့် အစီအစဉ်ကို လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးမှ လူငယ်များ၊ လက်နက်ကိုင်ခေါင်းဆောင်များက ကြိုတင်သိရှိပြီး လှိုက်လှဲ ဝမ်းသာကြိုဆိုကာ ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး အစီအစဉ် အတွက် ဖော်ဆောင်ပေး ခဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

ပြည်နယ်အဆင့် KNPP ပစ်ခပ်ရပ်စဲကြောင်း လက်မှတ်ထိုးပြီး သည်နှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများအချင်းချင်း စတင်တွေ့ဆုံပြီး ညီညွတ်ရေးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မည့်အစီအစဉ်များကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြ သည်။ ထိုတွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုနှင့် ညီညွတ်ရေးတည်ဆောက်မှုများကြောင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် မတ်လတွင် ကရင်နီညီညွတ်ရေးကော်မတီတရပ်ကို ဖွဲ့စည်း နိုင်ခဲ့ကြသည်။ နောက်ဆက်တွဲ ရလဒ်အနေဖြင့် အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးမှ လူငယ်နှင့်လူလတ်ပိုင်းများ ပိုမိုတွေ့ဆုံဆွေးနွေး ဖြစ်ခဲ့ကြသကဲ့သို့ ၂၀၂၀ နှစ်ဦးပိုင်းအထိ ကရင်နီလက်နက်ကိုင် ခေါင်းဆောင် အချင်းချင်းကြားတွင် ဥက္ကဋ္ဌရာထူးအဆင့်မှ လူလတ်ပိုင်းနှင့်လူငယ်ပိုင်း အဆင့်အထိ တွေ့ ဆုံချိတ်ဆက်မှုများရှိခဲ့ကြသည်။ ထိုကဲ့သို့တွေ့ဆုံဆွေးနွေး မှုများသည် ကရင်နီညီညွတ်ရေးတိုးတက်မှုအတွက် များစွာ အထောက်အကူဖြစ်ခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် လူမျိုးရေး၊ နယ်မြေရေး၊ အကျိုးစီးပွားရေးနှင့် ဆက်စပ်၍ ဖြစ်ပွားလာမည့် ပဋိပက္ခများစွာကို ကျော်လွှားနိုင်ခဲ့သည်။ ကရင်နီအင်အားစု အချင်းချင်းကြား ဖြစ်ပွားသော တိုက်ပွဲများလည်း ၂၀၁၂ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် လုံး၀ ရပ်စဲသွားခဲ့သည်။

၂၀၂၀ ခုနှစ်အထိ ညီညွတ်ရေးအတွက်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် မျှော်မှန်းချက်နှင့် အနာဂတ်နိုင်ငံရေးအတွက် များစွာ ဆွေးနွေးဖြစ်ခဲ့ကြောင်း သိရှိရသည်။ အရေးကြီးဆုံးအချက်မှာ ကရင်နီအင်အားစုများ တွေ့ဆုံဆွေးနွေး ခြင်းသည် ပြည်ထောင်စုမှ ခွဲထွက်ရန်နှင့် စစ်ပွဲများအတွက် ပြင်ဆင်ခြင်း စသည့် ကိစ္စရပ်များအတွက် လုံးဝ(လုံးဝ)မဟုတ်ဆိုသည့် အချက်ပင်ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် ထိုကဲ့သို့တွေ့ဆုံမှုများကို ကန့်သတ်လိုမှုနှင့် ခြားနားစေသော ဥပဒေရေးရာ၊ မူဝါဒရေးရာ များစွာရှိနေခဲ့သည်။ ကရင်နီအချင်းချင်း ညီညွတ်မှုနှင့် တွေ့ဆုံမှုများကို တက်လာသည့် အစိုးရအဆက်ဆက်က ဟန့်တားပိတ်ပင်လာခဲ့သည်မှာ လက်ရှိအစိုးရလက်ထက်အထိပင် ဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ကယားပြည်နယ် အခြေစိုက်တပ်မတော်မှ ကန့်ကွက်ခြင်းနှင့် ပစ်ခတ်ရပ်စဲထားသည့် အဖွဲ့အစည်းများကိုခေါ်ယူ ကြိမ်းမောင်းခြင်း စသည့်လုပ်ရပ်များလည်း ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ဥပဒေရေးရာအရ (၁၇/၁)ကဲ့သို့ မတရားအသင်းနှင့် ဆက်သွယ်သည့် ပုဒ်မများရှိသဖြင့် ညီညွတ်ရေး ကြိုးပမ်းမှုများအားလုံးသည် ဥပဒေအရ အရေးယူခံရနိုင်သည့်အဖြစ်မျိုး ဖြစ်နေသေးသည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း မြင်းစီးကြေးရုပ်ကြောင့် ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ဒေသန္တရအမိန့်ဖြင့် စုဝေးခြင်းနှင့် တွေ့ဆုံခြင်းများကို ကန့်သတ်ခဲ့သဖြင့် ကရင်နီအင်အားစုများအကြား ကန့်သတ်မှုများ ပိုမိုများပြားလာခဲ့သည်။ ကရင်နီသမိုင်းနှင့် ကရင်နီညီညွတ်ရေး ဟောပြောမှုများကိုလည်း တားဆီးပိတ်ပင်၍ ပုဒ်မမျိုးစုံဖြင့် ဖမ်းဆီးထောင်ချခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ အစိုးရနှင့် တပ်မတော်တို့သည် ၎င်းတို့ အကျိုးစီးပွားများဖြစ်သောပါတီစည်းရုံးရေး၊ ဒေသထိန်းချုပ်ရေး နှင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်နိုင်ရေးအတွက် ကရင်နီပြည်ရှိ အင်အားစုများ ညီညွတ်ရေးကို တားမြစ်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ကရင်နီအင်အားစုများက သုံးသပ်ထားခဲ့ကြသည်။

ကရင်နီအင်အားစုများအချင်းချင်း တွေ့ဆုံမှုတိုင်းတွင် ညီညွတ်ရေးကို ဦးတည်စေသော လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ပါဝင်လေ့ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ အချို့ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများသည် လျှင်မြန်ပြီး ရလဒ်

ကောင်းများစွာ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သော်လည်း အချို့သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များမှာမူ ခိုင်မာမှုမရှိခဲ့ပေ။ ကရင်နီ အင်အားစုများစွာ အတူတကွ စုပေါင်းထုတ်ပြန်သည့် ကြေညာချက်များထွက်ရှိခဲ့သကဲ့သို့ ဖိအားများကြောင့် ဖျက်သိမ်းခဲ့ရသည့် အစည်းအဝေးနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များလည်းရှိခဲ့သည်။ အထက်ပါ ဖြစ်စဉ်များကြောင့် ကရင်နီအင်အားစုများအကြားတွင် ယခင်က မရရှိခဲ့သည့် ယုံကြည်မှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ခြင်းဟူသော အသိစိတ်ကို နိုးဆော်ပေးခဲ့သည်။

ကရင်နီအင်အားစုအချင်းချင်း တွေ့ဆုံမှုများမှတဆင့် စစ်ပွဲများကို ရပ်ဆိုင်းပေးသကဲ့သို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ကရင်နီပြည်အင်အားစုများညီညွတ်ရေးသည် ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် များစွာ အထောက်အကူပြုခြင်းဖြစ်မည်ဖြစ်ရာ မြန်မာနိုင်ငံအတွက်လည်း အလွန်အရေးပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကရင်နီပြည်ရှိအင်အားစု အချင်းချင်း တွေ့ဆုံမှုများအပေါ် တားဆီးပိတ်ပင်သောလုပ်ရပ်များကို မပြုလုပ်သင့်သည့်အပြင် အကူအညီ ပေးသင့်သည်ဟု သုံးသပ်တင်ပြလိုပါသည်။

၁.၂) ကရင်နီအင်အားစုအချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ

အချင်းချင်းတွေ့ဆုံမှုဖြင့်သာ ကရင်နီပြည်အင်အားစုအချင်းချင်း ညီညွတ်မှု အခြေအနေတိုးတက်လာမှုကို တိုင်းတာ၍ မရသကဲ့သို့ ညီညွတ်ရေးလည်း ပိုမိုကောင်းမွန်လာသည်ဟုလည်း ကောက်ချက်ဆွဲ၍ မရပါ။ မည်မျှအတိုင်းအတာအထိ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုရှိသည်ကို လေ့လာဖော်ထုတ်ခြင်းဖြင့်သာ တိုင်းတာနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အကြောင်းအရာတခု (သို့မဟုတ်) ဖြစ်စဉ်တခုတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုမှာ အတိုင်းအတာတစ်ခုထိ ရှိနေတတ်သည်။

၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ကရင်နီလက်နက်ကိုင်များနှင့် အင်အားစုများစွာတို့သည် ညီညွတ်ရေးအတွက် ပိုမိုဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံရေးတွင် ပိုမိုလေ့လာသည့် ခေတ်ပညာတတ်လူငယ်များစွာ ပါဝင်ပါသည်။ အဖွဲ့အစည်းစွဲ၊ ဒေသစွဲနှင့် လူမျိုးစွဲများကို ချန်ခဲ့ပြီး ညီညွတ်မှုကိုပြသရန် လူငယ်များစွာတို့သည် ၂၀၀၇ခုနှစ်တွင် ကယားပြည်နယ်လူငယ်အဖွဲ့ (Kayah State Youth - KSY)ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ လူငယ်အဖွဲ့ဝင်များသည် နိုင်ငံရေးပညာပေးခြင်းနှင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံကို ကန့်ကွက်သည့် လှုပ်ရှားမှုများပြုလုပ်ခြင်း စသည်တို့ကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ထိုလူငယ်အဖွဲ့ကို ကရင်နီပြည်လူငယ်များသမဂ္ဂ (UKSY) အဖြစ် ပြောင်းလဲဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ယနေ့အချိန်အထိ တည်ရှိကာ ကရင်နီပြည်နိုင်ငံရေးတွင် တက်ကြွစွာပါဝင်နေသော လူငယ်အသင်းအဖွဲ့အဖြစ် ဆက်လက်ရပ်တည်နေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် လူထုအခြေပြု ကျန်းမာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး ကွန်ရက် (ကရင်နီပြည်) Civil Health and Development Network (Karenni State)- CHDN ကို ကရင်နီပြည်ရှိ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းပေါင်းစုံ၏ ကျန်းမာရေးဌာနများက စုပေါင်းဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုကျန်းမာရေးကွန်ရက်သည် ယနေ့အချိန်တွင် နယ်မြေနှင့်လူမျိုးကွဲပြားမှုကို

ကျော်လွှား၍ ဒေသအတွင်းရှိ လူထုတိုင်းကို ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အစီအစဉ်များစွာ ဆောင်ရွက်ပေးလျက်ရှိသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ကယားပြည်နယ်ညီလာခံတရပ်ကိုကျင်းပခဲ့ပြီး ထိုညီလာခံမှတဆင့် ကရင်နီအင်အားစုများသည် အရေးကြီးသောနိုင်ငံရေး သဘောတူညီချက်များကို လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့သည်။ ခွဲထွက်ရေးမပါသော သဘောတူညီချက် (၇)ချက်ကို လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံရေး ပါတီများ၊ မျိုးနွယ်စုခေါင်းဆောင်များက လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။ ထို ညီလာခံဖြစ်မြောက်ရန်အတွက် အင်အားစုအသီးသီးက လုပ်အားပေးခြင်း၊ ငွေကြေးထည့်ဝင်ခြင်းနှင့် နေရာထိုင်ခင်းစီစဉ်ပေးခြင်း စသည့်လုပ်ငန်း များစွာတွင် ပါဝင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ညီလာခံတွင် လူထုများစွာပါဝင်နိုင် ရန်အတွက် လွိုင်ကော်၊ ဒီးမော့ဆိုနှင့် ဖားဆောင်းမြို့များတွင် မြို့နယ်အဆင့် ကြိုတင်ညှိနှိုင်းမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သေးသည်။ ယခုကဲ့သို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် မှုများ လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ခြင်းမှာ အချင်းချင်းယုံကြည်မှုရှိခြင်းနှင့် မျှော်မှန်းချက် တူညီခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ နှစ်စဉ် ကရင်နီအမျိုးသားနေ့နှင့် ကရင်နီခုခံ တော်လှန်ရေးနေ့များအတွက် ကရင်နီအင်အားစုအသီးသီးက ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။

အထက်ပါ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ကရင်နီပြည်အတွင်း ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ရည်မှန်းချက်အတွက် ညီညွတ်မှုဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ အထက်ပါကဲ့သို့ အားကောင်းစွာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည့် ဖြစ်စဉ်များ ရှိခဲ့သည့်နည်းတူစွာ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့ကြသော်လည်း ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိသည့် ဖြစ်စဉ်များလည်း ရှိခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ရခြင်းမှာ အစိုးရနှင့် တပ်မတော် တို့၏ ဖိအားများကြောင့်ဖြစ်သည်။ အသင်းအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခြင်းကို ဥပဒေအရ ခွင့်ပြုထားသော်လည်း နိုင်ငံရေးအရ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည့် ဖြစ်စဉ်များကို တားမြစ်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ပြုလုပ်သည့် ညီလာခံကို MPC မှ တားမြစ်ခဲ့သကဲ့သို့ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် ပြုလုပ်သည့် ကရင်နီခုခံတော်လှန်ရေးနေ့ကို တပ်မတော်က တားမြစ်ခဲ့သဖြင့် ခေါင်းစဉ်ပြောင်းပြီး ကျင်းပခဲ့ရသည်။

၁.၃) ကရင်နီအင်အားစုအချင်းချင်း နိုင်ငံရေး သဘောတူညီမှုများ

ညီညွတ်ရေးအတွက် ဆွေးနွေးမှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများသည် ညီညွတ်ခြင်း၏ ပြယုဂ်များဖြစ်သည့်နည်းတူစွာ လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် သဘောတူညီချက်များအပေါ် ပိုမိုအားကောင်းနိုင်မာကြောင်း ပြသရာရောက်သည်။ ကရင်နီအင်အားစုများအတွင်းတွင် နိုင်ငံရေးအရသဘောတူညီချက်အတွက် (၁) ကြိမ်သာ သဘောတူညီချက် ရယူလက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့ဖူးသည်။ ကယားပြည်နယ်ညီလာခံတွင် အခက်အခဲများကြားမှ အောက်ပါအတိုင်း သဘောတူညီချက်များကို လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့သည်။

<u>ကရင်နီပြည်နယ်ညီလာခံမှ</u>

<u>ချမှတ်လိုက်သော အမျိုးသား ဘုံသဘောထား ရပ်တည်ချက်များ</u>

၁၆ ရက်နေ့၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၀၁၅ ခုနှစ်

၁။ စစ်မှန်သောဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု စနစ်ဖြင့် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ငြိမ်းချမ်းရေးရှိသည့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံကို တည်ဆောက်ရန်။

၂။ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြည်သူလူထု၏ လိုလားချက်များနှင့်အညီ ပြင်ဆင်ရန်နှင့် ပြည်သူလူထုအားလုံး ပါဝင်အကြံပြုခွင့်ရှိရန်။

၃။ တရားမျှတရေး၊ တန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိသော ကရင်နီပြည်နယ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တစ်ရပ် ရေးဆွဲပြဌာန်းရန်။

၄။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုကို ကာကွယ်နိုင်ရန်အတွက် ဖယ်ဒရယ် ပြည်ထောင်စု တပ်မတော် တည်ဆောက်ရန်။

၅။ ပေါ်ထွန်းလာမည့် ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ ပြည်နယ်လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့အား စနစ်တကျ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းရန်။

၆။ စစ်မှန်သော ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်ရန်။

၇။ ကရင်နီအမျိုးသားများ၏ စည်းလုံးညီညွတ်မှု၊ တန်းတူညီမျှမှုဖြင့် အနာဂတ် ပြည်နယ်ရေးရာကိစ္စတွင် ကရင်နီပြည်နယ် / ကရင်နီ ဟူသော ဝေါဟာရ အဓိပ္ပာယ်အောက်တွင် တည်ဆောက်ရန်။

ညီလာခံကိုလည်း အခက်အခဲများကြားက ကျင်းပခဲ့ရသည်။ ပထမအခက်အခဲမှာ ညီလာခံ၏အမည်ကို "ကယားပြည်နယ်" ဟု သတ်မှတ်သဖြင့် ကရင်နီနယ်ပြင်ပတွင်ရှိနေသည့် "ကယန်းဒေသ" ဟု သတ်မှတ်ထားသော ဒေသများအတွက်မူ နယ်မြေအကန့်အသတ်ဘောင်ထဲ ရောက်သွားသဖြင့် အင်အားစုများအားလုံးပါဝင်ခြင်း မပါဝင်ခြင်းအတွက် အခက်အခဲဖြစ်သွားခဲ့သည်။

ဒုတိယအခက်အခဲမှာ ညီလာခံတခုလုံးကို လွတ်လပ်ပွင့်လင်းစွာ ကျင်းပနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ အစိုးရ၏ဖိအားပေးမှုနှင့် ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့များ၏ နှောင့်ယှက်မှုများကိုခံခဲ့ရသည်။ တတိယအခက်အခဲမှာ နောက်ဆက်တွဲ လုပ်ငန်းစဉ်များကို ဆက်လက် အကောင်အထည်ဖော်မှု အားနည်းခြင်းဖြစ်သည်။

ကရင်နီညီညွတ်ရေးတိုးတက်ရခြင်းမှာ အခြားသော ပွဲ့ပိုးမှုများစွာရှိခြင်းကြောင့်လည်းဖြစ်သည်။

(က) နိုင်ငံရေးပွင့်လင်းလွတ်လပ်မှု၏ ပံ့ပိုးမှုများ

နိုင်ငံရေးအခြေအနေ ပွင့်လင်းလာခြင်းနှင့် ဥပဒေအပြောင်းအလဲများကြောင့် ကရင်နီပြည်အတွင်းရှိ အင်အားစုများ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ညီညွတ်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရာတွင် အောင်မြင်မှုရရှိလာခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုရမည်။ နိုင်ငံရေး ပွင့်လင်းလွတ်လပ်မှုကို တိုင်းတာလျှင် ၂၀၁၀ - ၂၀၁၅ အစိုးရ နှင့် ၂၀၁၅ -၂၀၂၀ အစိုးရများအကြားတွင် မတူကွဲပြားသောအနေအထားများ ရှိသည်။ ၂၀၁၀ - ၂၀၁၅ အစိုးရလက်ထက်တွင် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဖွဲ့စည်းခွင့်၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခွင့်နှင့် လှုပ်ရှားမှုများအပေါ် လက်သင့်ခံခြင်းကို အစပျိုးခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းအပေါ် အစိုးရအနေဖြင့် စိုးရိမ်မှုနှင့် စောင့်ကြည့်မှုများရှိခဲ့ပြီး ဖိအားပေးမှုများ ရှိခဲ့သည်။

၂၀၁၂ခုနှစ် မတိုင်ခင်တွင် ကရင်နီအင်အားစုများသည် အထက်ဆိုခဲ့ပါ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခြင်း၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ သဘောတူညီချက်များ ပြုလုပ်ခြင်းကို အကောင်အထည်မဖော်နိုင်ခဲ့ပါ။ ထို့ကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီချက်အပြင် နိုင်ငံရေးလွတ်လပ်မှု၊ ပွင့်လင်းမှုများ ရှိလာခြင်းသည် အရေးပါသောအချက်တစ်ချက် ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၂ - ၂၀၁၅ ခုနှစ်ကာလများတွင် ကရင်နီညီညွတ်ရေးမှာ အစပျိုးမှု အားကောင်းခဲ့သည်။ တွေ့ဆုံမှုနှင့် ပူးတွဲကော်မတီ ဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့သကဲ့သို့ ၂၀၁၅ ခုနှစ် နှစ်ကုန်ပိုင်းတွင် ညီလာခံတရပ်နှင့် သဘောတူညီချက်များလည်း ချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ခဲ့ကြပါသည်။

၂၀၁၅-၂၀၂၀ခုနှစ် ကာလများတွင် ငြိမ်း/စု/စီ ပါ ပုဒ်မအချို့ကို ပြန်လည်ကန့်သတ်ခြင်း၊ နိုင်/လွတ်/လုံ ဥပဒေနှင့် ၆၆(ဃ)ကဲ့သို့ ပုဒ်မများကြောင့် နိုင်ငံရေးလွတ်လပ်ပွင့်လင်းမှုများ ပိုမို ထိခိုက်လာပါသည်။ ကရင်နီပြည်တွင် ကြေးရုပ်ပြဿနာကြောင့် ဒေသန္တရအမိန့်

များပါ ကျင့်သုံးလာသဖြင့် ၂၀၁၇-၂၀၁၈-၂၀၁၉ခုနှစ်များတွင် ဖမ်းဆီးထောင်ချမှု ပိုမိုများပြားလာခဲ့သည်။ ထိုကာလများတွင် ကရင်နီ ညီညွတ်ရေး ကြိုးပမ်းမှုများသည် ရလဒ်ပိုမိုအားကောင်းလာခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ ထို့အပြင် ကယားပြည်နယ်အတွင်းတွင် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေးများဆုတ်ယုတ်ခြင်းမှာ KNPP မှ NCA မထိုးခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု အစိုးရအနေဖြင့် မှားယွင်းစွာ ယူဆခဲ့ခြင်းကြောင့် နိုင်ငံရေးအရ လွတ်လပ်စွာ လုပ်ရှားမှုများကို မပြုလုပ်နိုင်ရန် ဒေသန္တရအမိန့်များဖြင့် ပိုမို ထိန်းချုပ်ခဲ့သည်။ ထို့အတွက် ကရင်နီအင်အားစုများအပေါ် အစိုးရနှင့် တပ်မတော်မှ တိုက်ရိုက်ဖိအားပေးမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ကရင်နီညီညွတ်မှုသည် အရေးကြီးသော ဖြစ်စဉ်တခုဖြစ်နေ ပါသော်လည်း နိုင်ငံရေးလွတ်လပ်ပွင့်လင်းမှုကို ဖန်တီးပေးခြင်းမရှိလျှင် ထိုညီညွတ်ရေးသည် ဆက်လက်တိုးတက်ရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။

(ခ) အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပံ့ပိုးမှုများ

ကရင်နီအင်အားစုများ၏သင့်မြတ်ရေးနှင့်ညီညွတ်ရေးကိုကရင်နီပြည်ရှိ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ အလိုလားဆုံးဖြစ်သည်။ အကြောင်းအရင်းမှာ ညီညွတ်မှုဖြင့်သာလျှင် ကရင်နီပြည်အတွက် ကောင်းမွန်မျှတသော နိုင်ငံရေးစနစ် သဘောတူညီချက်များ တည်ဆောက်နိုင်မည်ဖြစ်သကဲ့သို့ ကရင်နီပြည် ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုကို ဖန်တီးပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကရင်နီအခြေပြု အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်း (CSOs/CBOs) များစွာတို့သည် ကရင်နီသင့်မြတ်ရေးနှင့် ညီညွတ်ရေးအတွက် များစွာ တိုက်တွန်းခဲ့ကြသည်။

ကရင်နီ CSOs/CBOs များသည် ကရင်နီအင်အားစုများ အားလုံး ပါဝင်နိုင်သော အစီအစဉ်များကို ဖန်တီးပေးခြင်းဖြင့် ကရင်နီညီညွတ်ရေးကို

နည်းပေါင်းစုံဖော်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ မတူကွဲပြားသော အဖွဲ့အစည်းများကို နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှု ဖန်တီးပေးခြင်း၊ အခမ်းအနားတွင် အလွတ်သဘော တွေ့ဆုံနိုင်ခွင့် ဖန်တီးပေးခြင်း၊ သဘောထားတူညီသော ကိစ္စရပ်များတွင် အတူတကွရပ်တည်ရန် နှင့် ကြေညာချက်ပူးတွဲထုတ်ပြန်စေခြင်း စသည်ဖြင့် အရေးပါသောလုပ်ငန်းစဉ်များကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ကရင်နီ CSOs, CBOs များသည် ညီညွတ်ရေးကို တွန်းအားဖြစ်စေသော အခမ်းအနားနှင့် အစီအစဉ်များတွင် အင်အားအပြည့် ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် အင်အားစု အချင်းချင်း နားလည်မှုမတူကွဲပြားမှုများကို ဆောင်ရွက်သင့် ဆောက်ရွက် ထိုက်သည့်နည်းနာများဖြင့် ရှင်းလင်းဖော်ဆောင်မှုများစွာကိုလည်း ပြုလုပ် ခဲ့ကြသည်။ အထူးသဖြင့် အလွန်အရေးပါသော လုပ်ငန်းစဉ် တစ်ရပ်မှာ အင်အားစုအသီးသီး၏ ထိပ်ပိုင်းခေါင်းဆောင်များကို ညီညွတ်စွာ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ကြရန် အစဉ်အမြဲ တောင်းဆိုတိုက်တွန်းပေးခြင်း ဖြစ် သည်။

သို့ရာတွင် အဆိုပါသက်ဆိုင်သော NGOs, အစိုးရနှင့် တပ်မတော် တို့သည် ကရင်နီညီညွတ်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အကြံအဉာဏ်ပေးခြင်းနှင့် အားပေးကူညီမှု လုံးဝ မရှိခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ၂၀၂၀ခုနှစ် အလွန်တွင် ကရင်နီအရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများအပြင် အစိုးရနှင့်တပ်များ ပါဝင်ပံ့ပိုးသော ကရင်နီအင်အားစု ညီညွတ်ရေးဖြစ်ပေါ်လာနိုင်မည်ဆိုလျှင် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ လူမျိုးနှင့် ဒေသပေါင်းစုံရှိ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်မှု၏ အစပင် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ကရင်နီ CSOs, CBOsများ တောင်းဆိုဆောင်ရွက်နေသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို မြန်မာနိုင်ငံအဝန်းရှိ CSOs, NGOs, INGOs တို့အပြင် အစိုးရနှင့် တပ်မတော်တို့လည်း ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ပေးပါက ကရင်နီအင်အားစုများအတွင်း သင့်မြတ်ခြင်းနှင့် ညီညွတ်ခြင်းများ ရရှိလာပါလိမ့်မည်။

ကရင်နီ CSOs, CBOs များသည် ကရင်နီအင်အားစုများ၏ ညီညွတ်ရေးကို ဆက်လက်တိုက်တွန်းအားပေးသင့်သည်။ ကရင်နီပြည်ရှိ အင်အားစုများ အသီးသီးသည် လူထု၏အသံကို နားထောင်မှုရှိရန်

လိုအပ်သကဲ့သို့ လူထုကိုကိုယ်စားပြုနေသော အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ သည်လည်း ထိုအခွင့်အရေးကိုအရယူ၍ လူထုလိုလားသော ညီညွတ်မှုများ ရရှိစေရန် ကရင်နီအင်အားစုများကို ဆက်လက်တိုက်တွန်းသင့်ပါသည်။

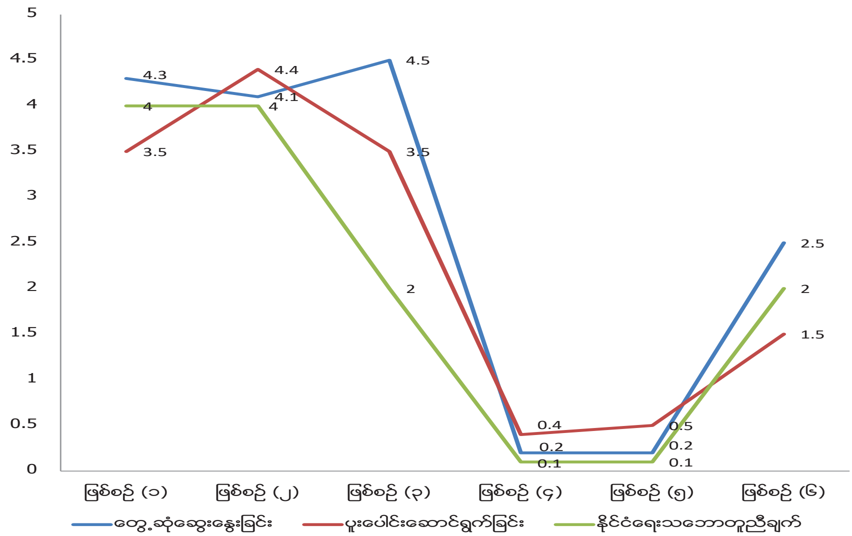

ဖြစ်စဉ် (၁) ကရင်နီနိုင်ငံတော် နှင့် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများ

ဖြစ်စဉ် (၂) ကရင်နီပြည် ဂျပန်အုပ်ချုပ်ရေး

ဖြစ်စဉ် (၃) ဗမာပြည်မနှင့် တွဲရေးခွဲရေး

ဖြစ်စဉ် (၄) ပါလီမာန်အစိုးရလက်ထက် ကရင်နီပြည် အုပ်ချုပ်ရေး

ဖြစ်စဉ် (၅) ဗမာပြည် အာဏာရှင်အစိုးရများ အုပ်စိုးသည့်ကာလ

ဖြစ်စဉ် (၆) ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် ကရင်နီပြည် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေး

## ၂)	လက်ရှိအချိန်အထိ ကရင်နီညီညွတ်ရေးအတွက် အဟန့်အတားများ

သုတေသနတွေ့ရှိချက်များအရ လက်ရှိအချိန်အထိ ကရင်နီ ညီညွတ်ရေးမှာ တိုးတက်လာသည်မှန်သော်လည်း အင်တာဗျူးနှင့် ဖြစ်စဉ်များကို လေ့လာပြုစုမှုအရ သတိထားရမည့် အဟန့်အတားများစွာ ရှိနေသေးသည်ကို အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ခေါင်းဆောင်မှု

အင်အားစုအသီးသီးတွင် လက်ရှိ လွှမ်းမိုးမှုအားကောင်းသော ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးချင်း၏ အတိတ်ဖြစ်စဉ်များအပေါ် သင်ပုန်းမချေနိုင်သော ပြဿနာများကြောင့် ဖြစ်သည်။ အရေးကြီးသော အချိုးအကွေ့နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် ခေါင်းဆောင်များ၏ သဘောထားသည် အရေးကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ အမှားကို ခွင့်လွှတ်ခြင်း၊ အတားအဆီးများကို ကျော်လွှားရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းနှင့် ပူးပေါင်းမှုများကို အစွမ်းကုန် ကြိုးစားခြင်းသည် ခေါင်းဆောင်များအပေါ်တွင် အဓိက မူတည်သည်။

ပြင်ပဖိအား

အစိုးရ၊ တပ်မတော်နှင့် နိုင်ငံတကာတို့၏ဖိအားသည် ညီညွတ်ရေးအပေါ်များစွာ သက်ရောက်စေပါသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ သတ်မှတ်ချက်နှင့် ပေးထားသည့် အခွင့်အလမ်းများသည် လည်းကောင်း၊ KNPP မှ NCA ထိုးခြင်း/မထိုးခြင်းကြောင့် တွေ့ဆုံမှု အကန့်အသတ်များသည် လည်းကောင်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တခုလုံးအပေါ် ဖိအားသက်ရောက်စေပါသည်။

လူမျိုးရေးဝိသေသလက္ခဏာ (Identity)

ကရင်နီအင်အားစုများအကြား မရှင်းလင်းသေးသော ကရင်နီဝေါဟာရနှင့် လူမျိုးရေး အသိအမှတ်ပြုမှုများကြောင့် ဖြစ်သည်။ အနာဂတ်တွင် တည်ထောင်လိုသော အမျိုးသားနိုင်ငံရေး၊ အမျိုးသားရေး၊ နိုင်ငံရေးများသည် ရည်မှန်းချက်တိုင်းတွင် ပြည်နယ်အမည်နှင့် လူမျိုးရေးပါဝင်သောကြောင့် အကန့်အသတ်ဖြစ်နေပါသည်။)

အကျိုးစီးပွား

အဖွဲ့အစည်းများ၏ ရပ်တည်ရေးနှင့်ခေါင်းဆောင်တို့၏ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားအခွင့်အလမ်းများကို ဦးစားပေးလွန်းခြင်းကြောင့် လက်ရှိညီညွတ်ရေးအတွက် အဟန့်အတား ဖြစ်စေသည်။ ကရင်နီအင်အားစုအချင်းချင်း ထိပ်တိုက်တွေ့မှုများသည် အဆိုပါ အကျိုးစီးပွားများကြောင့် အများဆုံးဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

နယ်မြေ

အင်အားစုအသီးသီး၏ ထိန်းချုပ်နယ်မြေနှင့် လက်ရှိပြည်နယ်နယ်နိမိတ်များသည် ညီညွတ်ရေးဆောင်ရွက်ရာတွင် အကန့်အသတ်ဖြစ်စေသည်။ အင်အားစုများအကြား ဒုတိယအများဆုံး ထိပ်တိုက်တွေ့ရသည့်ကိစ္စမှာ နယ်မြေဆိုင်ရာ နားလည်မှုနှင့် သဘောတူညီမှု မရှိသေးသောကိစ္စကြောင့် ဖြစ်သည်။

၁၉၄၇-၁၉၆၂ ခုနှစ်အထိ ကရင်နီအင်အားစု၏ ကွဲပြားရခြင်း အကြောင်းအရင်း

အကြောင်းအရာ/စဉ်	တွဲရေးခွဲရေး	ကွန်မြူနစ်	လူမျိုးရေး	နယ်မြေစိုးမိုးမှု	ခေါင်းဆောင်မှု	ဘာသာရေး	အကျိုးစီးပွား	စာပေ/ ယဉ်ကျေးမှု	ပြင်ပဖိအား
ကရင်နီပြည် ပြည်သူ့ လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့	စွဲကိုင်မှု		ကရင်နီ	နယ်မြေအားလုံး စိုးမိုးလိုခြင်း	ခေါင်းဆောင်/ ဆုံးဖြတ်ချက်	နှစ်ခြင်း / RC			အစိုးရမှ လေ့လာ နားထောင်မှု မရှိခြင်း
ကရင်နီ- ပဒေါင်ကောင်စီ	ပူးပေါင်းရေး		ကရင်နီ/ ကယန်း	ကရင်နီပြည်/ မိုးဗြဲနယ်	ခေါင်းဆောင်/ ရပ်တည်မှု	နှစ်ခြင်း / RC			အစိုးရအလွန် စည်းရုံးသိမ်းသွင်းခြင်း

သမိုင်းဖြစ်စဉ်များကို လေ့လာပါက နိုင်ငံရေးအရ မကျေလည်ခဲ့ခြင်း နှင့် ကရင်နီအင်အားစုများ ညီညွတ်မှုပျက်ပြားရခြင်းကို လေ့လာကြည့်ပါက -

(၁) တွဲရေး၊ ခွဲရေး ပဋိပက္ခဖြစ်သော ဗမာပြည်မနှင့်အတူ လွတ်လပ်ရေး ပူးတွဲယူရေးနှင့် သီးခြားလွတ်လပ်ရေးတွင် ဆက်လက်ရပ်တည်ရေးသည် အဓိကပြဿနာ ဖြစ်ခဲ့သည်။

(၂)ထို့နောက်တွင် ဘာသာရေးကို အသုံးချခြင်း နှင့် စည်းရုံးခြင်း ကြောင့် ညီညွတ်ရေး ပိုမို ကွဲပြားခဲ့ရသည်။

(၃) ပြင်ပဖိအားဖြစ်သော အစိုးရ၏ အတင်းအကြပ်စည်းရုံးခြင်း ကြောင့်လည်း ညီညွတ်ရေး ကွဲပြားခဲ့ရသည်။ အထက်ပါဇယားတွင် ကရင်နီညီညွတ်ရေးအတွက် အကြောင်းအရာအလိုက်တွင် အသင်းအဖွဲ့အသီးသီး၏ ကွဲပြားသော ရပ်တည်ချက်ကြောင့် ညီညွတ်ရေး ကွဲပြားရခြင်းကို အနီရောင်ဖြင့် ဖော်ပြထားသည်။ လိမ္မော်ရောင်သည် ဒုတိယအရေးပါသော အကြောင်းအရာများ ဖြစ်သည်။

၁၉၄၇-၁၉၆၂ ခုနှစ်အထိ ကရင်နီအင်အားစု၏ ကွဲပြားရခြင်း အကြောင်းအရင်း

စဉ်	တွဲရေးခွဲရေး	ကွန်မြူနစ်	လူမျိုးရေး	နယ်မြေစိုးမိုးမှု	ခေါင်းဆောင်မှု	ဘာသာရေး	အကျိုးစီးပွား	စာပေ/ယဉ်ကျေးမှု	ပြင်ပဖိအား
KNPP	စွဲကိုင်မှု	ဆန့်ကျင်ခြင်း	ကရင်နီ	နယ်မြေအားလုံး စိုးမိုးလိုခြင်း	ခေါင်းဆောင်/ ဆုံးဖြတ်ချက်	နှစ်ခြင်း / RC			
KNLP		လိုလားခြင်း	ကယန်း	ကယန်းဒေသ	ခေါင်းဆောင်/ ရပ်တည်မှု			ကယန်းစာပေ/ ယဉ်ကျေးမှု	အစိုးရအစီအစဉ် (ပစ်ရပ်/ပြည်သူ့စစ်)
KNPLF		လိုလားခြင်း		နယ်မြေအားလုံး လှုပ်ရှားလိုခြင်း	ခေါင်းဆောင်/ ဆုံးဖြတ်ချက်				အစိုးရအစီအစဉ် (ပစ်ရပ်/နယ်ခြားတပ်)
KNG			ကယန်းလူမျိုးစု အရေး		ခေါင်းဆောင်/ ဆုံးဖြတ်ချက်				အစိုးရအစီအစဉ် (ပစ်ရပ်/ပြည်သူ့စစ်)
KNDP					ခေါင်းဆောင်/ ဆုံးဖြတ်ချက်				အစိုးရအစီအစဉ် (အဖွဲ့အစည်းထောင်/ ပြည်သူ့စစ်)
KNPDP			ကယော/ပရဲ့		ခေါင်းဆောင်/ ဆုံးဖြတ်ချက်				အစိုးရအစီအစဉ် (ပစ်ရပ်/ပြည်သူ့စစ်)
KNSO			ပကူး/ကရင်		ခေါင်းဆောင်/ ဆုံးဖြတ်ချက်				အစိုးရအစီအစဉ် (ပစ်ရပ်/ပြည်သူ့စစ်)
လူမျိုးစု			လူမျိုးဂိုဏ်းသဘ	လူမျိုးစုနယ်မြေ				လူမျိုးနှင့် စာပေ	အစိုးရ၏ လူမျိုး/ သန်း ခေါင်စာရင်း/ မှတ်ပုံတင် - သတ်မှတ်မှု
နိုင်ငံရေး ပါတီ			လူမျိုးအခြေခံ ပါတီနိုင်ငံရေး	ပါတီအခြေစိုက် နယ်မြေများ	ခေါင်းဆောင်/ ဆုံးဖြတ်ချက်				
လူမှုရေး အသင်းအဖွဲ့			လူမျိုးအခြေခံ CSOs	နယ်မြေအခြေခံ CSOs					

၁၉၆၂ ခုနှစ်နောင်းပိုင်းတွင် တွဲရေးခွဲရေးသည် အဓိကပြဿနာ မဟုတ်တော့သကဲ့သို့ ဘာသာရေးသည်လည်း ကွဲပြားရေးအတွက် အရေးပါသောအကြောင်းအရာ မဟုတ်တော့ချေ။ ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့် လက်တွဲ ရပ်တည်ခြင်းသည် အရေးကြီးသောအကြောင်းအရာ ဖြစ်လာသကဲ့သို့ ခေါင်းဆောင်မှု၊ လူမျိုးရေး၊ နယ်မြေစိုးမိုးရေးနှင့် ပြင်ပဖိအားများသည် အရေးကြီးသော အကြောင်းအရာများ ဖြစ်လာသည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ်နှောင်းပိုင်းမှ ယနေ့အထိ ကရင်နီအင်အားစု၏ ကွဲပြားရခြင်း အကြောင်းအရင်း

စဉ်	သီးခြားလွတ်လပ်ရေး/ခွဲထွက်ရေး	ကွန်မြူနစ်	လူမျိုးရေး	နယ်မြေစိုးမိုးမှု	ခေါင်းဆောင်မှု	ဘာသာရေး	အကျိုးစီးပွား	စာပေ/ယဉ်ကျေးမှု	ပြင်ပဖိအား
KNPP			ကရင်နီ	နယ်မြေအားလုံး စိုးမိုးလိုခြင်း	ခေါင်းဆောင်/ဆုံးဖြတ်ချက်	နှစ်ခြင်း / RC	အဖွဲ့၏ အကျိုး		
KNLP			ကယန်း	ကယန်းဒေသ	ခေါင်းဆောင်/ရပ်တည်မှု		အဖွဲ့၏ အကျိုး	ကယန်းစာပေ/ယဉ်ကျေးမှု	အစိုးရအစီအစဉ် (ပစ်ရပ်/ပြည်သူ့စစ်)
KNPLF				နယ်မြေအားလုံး လွှပ်ရှားလိုခြင်း	ခေါင်းဆောင်/ဆုံးဖြတ်ချက်		အဖွဲ့၏ အကျိုး		အစိုးရအစီအစဉ် (ပစ်ရပ်/နယ်ခြားတပ်)
KNG			ကယန်းလူမျိုးစုအရေး		ခေါင်းဆောင်/ဆုံးဖြတ်ချက်		အဖွဲ့၏ အကျိုး		အစိုးရအစီအစဉ် (ပစ်ရပ်/ပြည်သူ့စစ်)
KNDP					ခေါင်းဆောင်/ဆုံးဖြတ်ချက်		အဖွဲ့၏ အကျိုး		အစိုးရအစီအစဉ် (အဖွဲ့အစည်းထောင်/ပြည်သူ့စစ်)
KNPDP			ကယော/ပရဲ့		ခေါင်းဆောင်/ဆုံးဖြတ်ချက်		အဖွဲ့၏ အကျိုး		အစိုးရအစီအစဉ် (ပစ်ရပ်/ပြည်သူ့စစ်)
KNSO			ပကူး/ကရင်		ခေါင်းဆောင်/ဆုံးဖြတ်ချက်		အဖွဲ့၏ အကျိုး		အစိုးရအစီအစဉ် (ပစ်ရပ်/ပြည်သူ့စစ်)
လူမျိုးစု			လူမျိုးဂိုဏ်းသေသ	လူမျိုးစုနယ်မြေ			အဖွဲ့၏ အကျိုး	လူမျိုးနှင့် စာပေ	အစိုးရ၏ လူမျိုး/သန်း ခေါင်စာရင်း/မှတ်ပုံတင်-သတ်မှတ်မှု
နိုင်ငံရေးပါတီ			လူမျိုးအခြေခံပါတီနိုင်ငံရေး	ပါတီအခြေစိုက်နယ်မြေများ	ခေါင်းဆောင်/ဆုံးဖြတ်ချက်		အဖွဲ့၏ အကျိုး		
လူမှုရေးအသင်းအဖွဲ့			လူမျိုးအခြေခံ CSOs	နယ်မြေအခြေခံ CSOs			အဖွဲ့၏ အကျိုး		

၂၀၁၁ ခုနှစ်နှောင်းပိုင်းတွင် တွဲရေး/ခွဲရေးသည် ပြဿနာမဟုတ်တော့သကဲ့သို့ ကွန်မြူနစ်အရေးသည်လည်း အဓိကအကြောင်းအရာ မဟုတ်တော့ပေ။ အကျိုးစီးပွားနှင့် အခြားအကြောင်းအရာများသည် အရေးပါသောအရာများဖြစ်လာသည်။

အမျိုးသားညီညွတ်ရေး၏ အဓိကအဟန့်အတားများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ကရင်နီအင်အားစုအသီးသီးမှ ခေါင်းဆောင်များသည် အောက်ပါအတိုင်း မှတ်ချက်ပြု ဖြေဆိုခဲ့ပါသည်။

၂.၁။ ခေါင်းဆောင်မှု

ကရင်နီအင်အားစုအသီးသီး၏ ညီညွတ်ရေးအတွက် အရေးကြီးဆုံးမှာ အင်အားစုအသီးသီးတွင် လက်ရှိတာဝန်ရှိသည့် ခေါင်းဆောင်များသာ ဖြစ်သည်ဟု မိမိတို့အင်တာဗျူးသည့် ကရင်နီအင်အားစုများ အသီးသီးရှိ ခေါင်းဆောင်များကိုယ်တိုင်နှင့် လေ့လာသုံးသပ်သူများစွာတို့က သဘောတူထားကြသည်။ ကရင်နီအမျိုးသားများ၏ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ညီညွတ်ရေးသည် ခေါင်းဆောင်များအပေါ် မူတည်ခြင်းကို ယခင်နှင့်ယခု အခြေအနေများကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသကဲ့သို့ အင်တာဗျူး ဖြေကြားချက်ရလဒ်များအရ လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ပါလီမန်အစိုးရ လက်ထက်နှင့် ဗမာပြည်အာဏာရှင်အစိုးရများ လက်ထက်တွင်လည်း ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ကရင်နီညီညွတ်ရေးအတွက် အင်အားစုအသီးသီးရှိ ခေါင်းဆောင်များ ကြိုးစားခဲ့ကြကြောင်း အခန်း(၂)တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ကရင်နီ၏ ညီညွတ်ရေးအောင်မြင်မှုများကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါသေးသည်။

အင်အားစုအသီးသီးတွင် တာဝန်ယူလျက်ရှိပြီး မိမိတို့၏ အဖွဲ့အစည်းနှင့် လူထုများအပေါ်တွင် ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုအားကောင်းသော အချို့ခေါင်းဆောင် တစ်ဦးချင်း၏အတိတ်ဖြစ်စဉ်များအပေါ် သင်ပုန်းမချေနိုင်သော စိတ်အခံပြဿနာများနှင့် အပြန်အလှန် ယုံကြည်မှု မတည်ဆောက်နိုင်ခြင်းကို တွေ့ရှိရသည်။ အင်အားစုအသီးသီးရှိ ခေါင်းဆောင်များသည် ကရင်နီညီညွတ်ရေးအတွက် ဆန္ဒကိုယ်စီရှိကြသော်လည်း တစ်ဦးချင်း၏ အတ္တ၊ အကျိုးစီးပွားများနှင့် သင်ပုန်းမချေနိုင်သော ဖြစ်စဉ်များက ညီညွတ်ရန်အတွက် အလွန်ပင် အခက်အခဲဖြစ်စေကြောင်း ဖော်ပြကြသည်။

ကယား/ကရင်နီပြည်၏ အနာဂတ် ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံ၊ ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် လူထုအားလုံး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးများအတွက် အင်အားစု အသီးသီး၏ ခေါင်းဆောင်များသည် သင်ပုန်းချေခွင့်လွှတ်မှု၊ အပြန်အလှန် အသိအမှတ်ပြုမှု၊

အချင်းချင်း ယုံကြည်မှုများဖြင့် ညီညွတ်စွာ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခြင်းများနှင့် စတင်ကြရမည် ဖြစ်သည်။

"ကရင်နီအင်အားစုအသီးသီး ညီညွတ်ရေး အခုအချိန်အထိ ကင်းမဲ့နေရခြင်းဟာ ခေါင်းဆောင်တစ်ချင်းစီကြောင့် ဖြစ်တယ်။ တချို့က ကိုယ်ကျိုးစီးပွားရေးအတွက်... အချို့က နာကြည်းမှုကြောင့်..။ အချို့က လူမျိုးရေးကြောင့်...။ ဒါတွေနဲ့ အကြောင်းပြပြီး အကြောင်းပြုပြီး ခေါင်းဆောင်တွေက မညီညွတ်ကြဖို့ ရွေးနေတာဖြစ်တယ်....။"

" တစ်ဦးချင်းစီလို့ ကျွန်တော်ပြောတာလေ...နော်။ တည့်တည့်ပြော ရင် အတ္တပဲ။ အတ္တအစွဲကို ဖျောက်ပါ။ မဖြစ်နိုင်စရာမရှိဘူး။ .... အတ္တအစွဲက အတ္တအကျိုးကို ဖြစ်စေတာပေါ့။ (အတ္တ)အဲ့ဒါကို သိပ်.....အလေးထားလွန်း အားကြီးတော့ .... ဘယ်အထိ ..... ဆက်ဖြစ်သွားသလဲဆိုတော့ ယုံကြည်မှု ကင်းမဲ့စေတာပေါ့။ .... တစ်ယောက်နဲ့ တစ်ယောက် ယုံကြည်မှုမရှိရင်တော့ ဘယ်လိုလုပ် Reconcile လုပ်လို့ရမလဲ.?။"

"ကျနော်တို့ ကရင်နီမျိုးနွယ်စု(များ) ညီညွတ်ဖို့ဆိုရင် ..... ခေါင်းဆောင်ရဲ့ အတ္တပေါ်မှာလေ .... အဟန့်အတားဖြစ်(နေတယ်)လို့ ကျနော်ထင်တယ်။ ကိုယ်က ကယားပဲ၊ ကိုယ်က ကယန်းပဲ၊ ကိုယ်က ဒီအဖွဲ့ပဲ.. (သူက ဟိုအဖွဲ့) ဒီလို အစွန်းရောက်(ဘက်ယိုင်)တဲ့ ခေါင်းဆောင်တွေ၊ အစွန်းရောက်တဲ့ အတ္တတွေ၊ လူမျိုးအစွန်းရောက်....(နေတဲ့) အဟန့်အတားပဲလို့ ကျနော်ထင် တယ်...။"

" အချင်းချင်းပေ့ါ.. နားလည်မှုတွေ ယုံကြည်မှုတွေ ဘယ်လောက် တည်ဆောက်နိုင်မလဲပေ့ါ။ တယောက်နဲ့တယောက် နားလည်မှုယူနိုင်တယ်.. တယောက်နဲ့တယောက် လေးစားကြတယ်ဆိုရင် (ကျန်)အဟာနဲ့အတားတွေ နည်းသွားမှာပေ့ါ။".....

" အမြင်မကျယ်ဘူး အမြင်ကျဉ်းတယ် ပြောရမှာပေ့ါနော်. သူ့ဟာသူ ကိုယ့်ဟာကိုယ် ငါဟာ ငါမှငါပဲဆိုတော့ ..မြေဆို..ငါ့မြေ။ ငါ့အဖွဲ့အစည်းမှ ငါ့အဖွဲ့အစည်း။ ငါ့သားသမီးမှ ငါ့သားသမီး။ ငါ့မိသားစုမှ ငါ့မိသားစုဆိုတဲ့ အမြင်မကျယ်သေးတာပဲ ဖြစ်တယ်လို့ အမေအဲ့လိုမျိုး အမေကြီး အဲ့လိုမျိုး မြင်မိတယ်....။"

"ညီညွတ်ရေးမှာ ...လုပ်နေကြတယ်၊ တကယ်စိတ်ပါကိုယ်ပါ ရှိကြရဲ့လား။"

" လူတွေက နာကြည်းမှု အမျိုးမျိုးရှိကြတယ်လေ။ နာကြည်းမှုအနည်းနဲ့ အများတော့ ခံစားရတယ်။ အဲလိုရှိတဲ့အခါကျတော့ တစ်ချို့ဆို အဲဒီအဖိုးကြီး ခေါင်းဆောင်နေရာက ဖယ်လိုက် .. အဲလိုဖြစ်လာတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲ ဆိုတော့ တစ်ချို့နာကျည်းမှုတွေက ဘယ်လိုမှ ခွင့်မလွှတ်နိုင်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ အတတ်နိုင်ဆုံးတော့ အကောင်းမြင်တတ်အောင် ကြိုးစားပါတယ်။....."

ကရင်နီအင်အားစုအသီးသီးရှိ ခေါင်းဆောင်တို့သည် အတိတ် ဖြစ်စဉ်များကြောင့် အချင်းချင်းကြားတွင် နာကြည်းမှုများ ရှိနေဆဲဖြစ်သည့် အတွက် ညီညွတ်ရေးကို ခိုင်မာစွာ မတည်ဆောက်နိုင်သေးကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ထိုခေါင်းဆောင်များ အချင်းချင်း ခွင့်လွှတ်နိုင်ပါက ညီညွတ်ရေးအတွက် ခြေလှမ်းသစ်ဖန်တီးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။သို့ရာတွင် ခေါင်းဆောင်များအချင်းချင်းကြား အတိတ်ကဖြစ်ပွားခဲ့သော ပဋိပက္ခ

များကြောင့် နှစ်ဖက်လုံးတွင် ရဲဘော်များ၏အသက်များ ပေးဆပ်ခဲ့ရသည့်အပြင် ထိခိုက်မှုလည်း များပြားခဲ့သဖြင့် လွယ်ကူစွာ ခွင့်လွှတ်ရန် မှာမူ ခက်ခဲမည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ညီညွတ်ရေးအတွက် အချိန်ယူရဦးမည်ဖြစ်သည့်နည်းတူ ညီညွတ်ရေး တည်ဆောက်နိုင်ဖို့ရန်အတွက် ခေါင်းဆောင်များသည် အပြန်အလှန် အပြစ်တင်ခြင်းထက် တစ်ဖက်၏ ကြုံတွေ့ခံစားခဲ့ရမှုများပေါ် နားလည်ပေးခြင်းဖြင့် အဖွဲ့အစည်းအချင်းချင်းကြားတည်ရှိနေသော အခက်အခဲ အဟန့်အတားများကို ကျော်လွှားနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး အဖွဲ့အစည်းအချင်းချင်း ညီညွတ်ရေးကို တည်ဆောက်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ညီညွတ်ရေးသည် ကရင်နီပြည်အတွက် အရေးကြီးသော အချိုးအကွေ့ဖြစ်သည်။ ထိုညီညွတ်ရေးကို ဖန်တီးနိုင်မှသာလျှင် ကောင်းမွန်သော နိုင်ငံနှင့် လူထုအနာဂတ်ဘဝကို ဖန်တီးနိုင်မည်ဖြစ်သည့်အတွက်ကြောင့် ခေါင်းဆောင်များ၏သဘောထားနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် အရေးကြီးပါဖြစ်သည်။

၂.၂။ ပြင်ပဖိအား

ကရင်နီပြည်ရှိ အင်အားစုများအားလုံး ညီညွတ်ရေးအတွက် ဒုတိယကျသော အဟန့်အတားမှာ ပြင်ပဖိအားများဖြစ်သည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် တွဲရေး ခွဲရေးမှစ၍ ကရင်နီပြည်ရှိ ခေါင်းဆောင်များသည် ပြန်လည်ညီညွတ်ရေးအတွက် အကြိမ်ကြိမ်၊ အဖန်ဖန်ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် မဆလ အစိုးရလက်ထက်တွင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကို လက်နက်ဖြုတ်ရန် ဖိအားပေးခဲ့သည်။ န.ဝ.တ အစိုးရလက်ထက်တွင် အဖွဲ့အစည်းများကို ခွဲခြားပြီး မက်လုံးအမျိုးမျိုးဖြင့် အပစ်ရပ်ရေးကို ဖိအားပေးခဲ့သည်။ န.အ.ဖ အစိုးရ နောက်ပိုင်းတွင် လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေးအပြင် နေရာဒေသများကို

အကြောင်းပြုပြီး ခွဲခြားဖိအားပေးမှုများရှိခဲ့သည်။ ယနေ့ခေတ် အစိုးရလက်ထက်တွင် ဒို့တာဝန်အရေးသုံးပါး၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် NCA စာချုပ်များ ရေးထိုးစေခြင်းများဖြင့် ခွဲခြားခြင်း၊ ဖိအားပေးခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။

ကရင်နီအင်အားစုများ ညီညွတ်မှုပြိုကွဲစေရန်နှင့် ရင်ကြားစေ့ရေးကို အတားအဆီးဖြစ်စေမှုများသည် ကရင်နီအင်အားစု အချင်းချင်းအတွင်းမှ မဟုတ်ဘဲ ပြင်ပမှလာသည့် ဖိအားများစွာရှိသည်။ ၎င်းတို့အနက် အစိုးရနှင့် တပ်မတော်၏ဖိအားသည် အလွန်အရေးပါပြီး အဓိကကျသည် အခန်းကဏ္ဍတွင် ရှိနေသည်။

(အင်တာဗျူးဖြေကြားချက်မှ ကောက်နုတ်ချက်အချို့)

"........ကျွန်တော်တို့ကလေ ဟိုလူမျိုးရေးလို့ အမှန်တကယ်ကတော့ နဂိုမူလတော့ လူမျိုးရေးကိစ္စမရှိပါဘူး....။ ဒါနဲ့ နိုင်ငံရေးအရ လူမျိုးရေးကို ဖန်တီးတာတွေရှိတယ်....။ သူ့ရဲ့ပါဝါအရ .... လူမျိုးရေးကို ဆွဲယူသုံးတာမျိုးတွေရှိတယ်...။"

" အဓိကကတော့ အာဏာရှင်စနစ်ပါပဲ။ အာဏာရှင်စနစ်ကို တွန်းလှန်ရင်း ကိုယ့်အချင်းချင်းကြားမှာ စိတ်ဝမ်းကွဲလိုက်တယ်ဆိုတာတော့ ပိုပြီးတော့မှန်ပါတယ်။ နိုင်ငံရေး ခံယူချက်နဲ့ တိုက်ခိုက်ရေးကို စစ်တပ်က အသုံးချပြီး အချင်းချင်းသတ်အောင် လုပ်နေတာပေါ့နော်။"

"ပြင်ပဖိအားဆိုတာ ကိုယ်ဂရုစိုက်မှုဖြစ်တဲ့ကိစ္စ၊ တပ်မတော်က ဘယ်လောက်ဖိအားပေးပေး၊ အစိုးရက ဘယ်လောက်ဖိအားပေးပေး ညီညွတ်ရေးကို တကယ်သွားချင်တယ်ဆိုရင် ကိုယ်တိုင်လုပ်ယူမှပဲရမှာ"

"…….ပြင်ပဖိအားကတော့ အဓိကအားဖြင့် အစိုးရပေ့ါ ဒီအာဏာရ အစိုးရပဲဖြစ်ဖြစ် တပ်မတော်ပဲဖြစ်ဖြစ် ကျွန်တော်တို့စည်းလုံး ကြမှာကို သူတို့ကမလိုလားကြဘူးပြောရမှာပေ့ါ။ ကျွန်တော်တို့ကစုစည်း နေရင် သူတို့ကတားရခက်တယ်။ ဖြန့်ခွဲနေရင် တိုက်ရလွယ် တယ်ဆိုတဲ့ သူတို့မူရှိတယ်လေ။ သူတို့မူအတိုင်း သူတို့လုပ်နေတယ်ပေ့ါ။ အဲလိုမှ ကျွန်တော်တို့က မတွန်းလှန်နိုင်ဘူး။ အဲလိုဖြစ်နေတာ။"

"…….အမျိုးသားရေးကို ဘာမှ လွတ်လွတ်လပ်လပ်လုပ်လို့ မရသေးဘူး။ ဒီမိုကရေစီရှိ တယ် ပြောတယ်။ တကယ့်လက်တွေ့ကျတော့ ဒီမိုကရေစီ စံချိန်စံနှုန်းနဲ့ ဘာမှလုပ်လို့မရသေးဘူး။"

"…….ကိုယ့်ရန်သူရဲ့ လှည့်ကွက်တွေပဲလေ။ တိုင်းရင်းသားတွေအချင်းချင်း စည်းလုံးညီညွတ်မှုကို လိုလားတာမဟုတ်ဘူးလေ။ မရမက တစ်နည်း မဟုတ်တစ်နည်းဖြိုမှာပဲ။ ဥပမာ - BGF လိုဟာမျိုးကို ရာထူးကြီးကြီး၊ လခ ကြီးကြီးပေးလိုက်ခြင်း၊(ပြည်သူ့စစ်) ကာကွယ်ရေးဆိုလည်းအတူတူပဲ။ပုံစံသွင်းလိုက်ခြင်းပဲ။ အဲဒါတွေကြောင့် ညီညွတ်ရေးမှာ ပြန်ဆုံဖို့ခက်ခဲတာလည်းပါတယ်။"

ပြင်ပဖိအားများဖြစ်သော တပ်မတော်နှင့်အာဏာရအစိုးရ အပြင် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှု ဖြစ်စဉ်များသည်လည်း ညီညွတ်ရေးအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ကရင်နီပြည်၏ ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုင်ရာ စေ့စပ်ရေး ဖြစ်စဉ်အချက်များအနေဖြင့် ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ဖဆပလမှ ပိုမိုပွင့်လင်းသော စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများ ပြုခဲ့မည်ဆိုပါက ကရင်နီအုပ်စုများ အတွင်းတွင် ကွဲပြားစရာအကြောင်းရှိခဲ့မည် မဟုတ်ပါ။ ထိုနည်းလည်းကောင်း ၁၉၉၄ ခုနှစ်များတွင် ကရင်နီတော်လှန်ရေး အင်အားစုအားလုံးကို မျှတစွာ ငြိမ်းချမ်းရေးကမ်းလှမ်းပြီး နိုင်ငံရေးအဖြေ ရှာနိုင်ခဲ့မည်ဆိုပါက ယခုကဲ့သို့ ပဋိပက္ခများသက်ဆိုးရှည်မည် မဟုတ်ပါ။

ယခင် ဦးသိန်းစိန်အစိုးရ လက်ထက်မှ လက်ရှိ NLD အစိုးရ လက်ထက်တွင် ဖော်ဆောင်နေသော ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ် (NCA)သည် လည်း ကရင်နီအမျိုးသားများညီညွတ်ရေးအပေါ် တစ်စုံတရာ အတိုင်းအတာ ထိ သက်ရောက်မှုရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ မြန်မာ့ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ် ကြောင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အချင်းချင်းကြားသော်လည်းကောင်း၊ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်နှင့် ကရင်နီလူထုများအကြားတွင် သော်လည်း ကောင်း တွေ့ဆုံရန်ခက်ခဲသည့် အခြေအနေမှ အခွင့်အလမ်းများရရှိလာသဖြင့် အပြန်အလှန် အမြင်သဘောထားဖလှယ်ခွင့်များအပြင် နားလည်မှုများကို လည်း ပိုမိုတည်ဆောက်လာနိုင်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း တစ်ဖက်တွင်မူ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တွင် တရားဝင်ပါဝင်ဆွေးနွေးရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး အစိုးရမှ အဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ခွဲခြားကန့်သတ်ထားမှုများက လည်း လက်နက်ကိုင်အင်အားစုများအကြား မညီညွတ်မှုကို ဖန်တီးပေး သကဲ့သို့ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အတွက်လည်း အဟန့်အတား ဖြစ်စေခဲ့သည်။

ထို့အပြင် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်နှင့် ဆက်စပ်၍ စီးပွားရေးအရ လုပ်ပိုင်ခွင့် (permit)များ ပေးခြင်းကြောင့် လက်နက်ကိုင်အချင်းချင်းကြား သော်လည်းကောင်း၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်နှင့် ပြည်သူများအကြား သော်လည်းကောင်း သဘောထားမတူညီမှုများနှင့် နားလည်မှုလွဲခြင်းများ ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် ကရင်နီ အင်အားစု အချင်းချင်းတွေ့ဆုံမှု၊ နိုင်ငံရေးငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အတူတကွ လေ့လာ ပြင်ဆင်မှုများကို အစိုးရမှ မတားဆီးခဲ့လျှင် ယခုကြိုးပမ်းနေသော ညီညွတ်ရေးသည် ထိရောက်အောင်မြင်မည်ဖြစ်သလို လက်ရှိနိုင်ငံတော် အစိုးရမှ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နေသော ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ် သည်လည်း ပိုမိုအောင်မြင်မည်ဖြစ်သည်။ ဖြစ်စဉ်များ အားလုံးကို ခြုံငုံ ကြည့်လိုက်လျှင် ကရင်နီအင်အားစုများ၏ ညီညွတ်မှုကို အစိုးရအသီးသီးက အားမပေးခဲ့ကြောင်း ပေါ်လွင်ခဲ့ပါသည်။

"ပြင်ပဖိအား စစ်အာဏာရှင်များမှ သေနတ်နှင့် တိုက်ခိုက်မှ ဖိအားရယ်လို့မဟုတ်ဘဲ စစ်အာဏာရှင်များမှ စီးပွားရေး၊ လုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အလမ်း၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ၊ နယ်မြေဒေသအုပ်ချုပ်လုပ်ပိုင်ခွင့် များပေးခြင်းများကလည်း ပြင်ပ၏အဓိကဖိအား ဖြစ်သည်။" ၁၉၉၃ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးယူထားသော လက်နက်ကိုင်များအား ပြည်သူ့စစ်အဖြစ် ဖိအားပေးပြောင်းစေခြင်းများ၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်အဖြစ် ဖိအားပေးပြောင်းစေခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း၏ အကြီးအကဲများကို တပ်မတော်၏ ဂုဏ်ထူးဆောင် ဗိုလ်မှူးကြီး ရာထူးချီးမြှင့်ခြင်းများနှင့် ပြည်သူ့စစ်များနှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များအား တပ်မတော်၏လက်အောက်တွင်ရှိသည့် သဏ္ဌာန် လုပ်ဆောင်မှုများသည်လည်း လက်ရှိအချိန်ထိ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ အချင်းချင်းကြား၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ အချင်းချင်းကြား အပြန်အလှန် ယုံကြည်မှုများ မတည်ဆောက်နိုင်ခြင်းနှင့် သံသယစိတ်များကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ အဖွဲ့များကွဲနေခြင်းကို အသုံးချ၍လည်း သီးခြားစီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများကို အပြိုင်အဆိုင် ပေးခဲ့သည်။ စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများကြောင့် ကရင်နီအင်အားစု အချင်းချင်းအကြားတွင် များစွာသော ပဋိပက္ခများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။

တပ်မတော်နှင့် အစိုးရသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုနှင့် စာပေ ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့များအား မတူညီသောအခွင့်အရေးနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ပေးခြင်းကလည်း အချင်းချင်းကြား တစ်ဘက်နှင့်တစ်ဘက် အမြင်စောင်းမှု များကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ထို့အပြင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးနှင့် စာပေ ယဉ်ကျေးမှု နှီးနှောဖလှယ်မှုများကိုလည်း ပိတ်ပင်ခဲ့သည်။ အချို့လူမျိုးစုများကို လွတ်လပ်စွာ တွေ့ဆုံခွင့်ပေးသော်လည်း အချို့ကိုမူ လုံးဝကန့်သတ်ခဲ့သည်။ ညီညွတ်မှုကိုပြသသော စုပေါင်းတိုင်းရင်းသားစာပေ ယဉ်ကျေးမှုနှီးနှော ဖလှယ်ပွဲများကို ပိတ်ပင်တားမြစ်ခြင်းများ၊ စုပေါင်းတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အမျိုးသားဝိသေသလက္ခဏာရပ်များကို ဖော်ဆောင်သည့် အထင်ကရ

နေ့ထူးနေ့မြတ်များကျင်းပရာတွင် တားဆီးပိတ်ပင်ခြင်းများ ပြုလုပ်သည်။ ထိုသို့သောလုပ်ရပ်များသည် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အချင်းချင်းကြား နှင့် လူမျိုးစုအချင်းချင်းကြား အပြန်အလှန်နားလည်မှု တည်ဆောက်ရာတွင် သော့်လည်းကောင်း၊ ကရင်နီ၏အနာဂတ်အတွက် အားလုံးလက်ခံနိုင်သော ဘုံသဘောထားများ ချမှတ်နိုင်ရေးအတွက်သော်လည်းကောင်း၊ ညီညွတ်ရေး ဖော်ဆောင်ရာတွင် သော်လည်းကောင်း အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ လွတ်လပ်စွာတွေ့ဆုံမှု မရှိခြင်း၊ တွေ့ဆုံမှုများကို တားဆီးပိတ်ပင်ခြင်းနှင့် ဖိအားပေးခြင်းစသည့် လုပ်ရပ်များသည် ပြင်ပအဟန့်အတား တစ်ခုအနေနှင့် တည်ရှိနေပါသည်။ ဤလုပ်ဆောင်မှုများသည် ခေတ်အဆက်ဆက် အာဏာရှင်များ ကျင့်သုံးခဲ့သည့် သွေးခွဲအုပ်ချုပ်သည့်စနစ်၏ အခြေခံ အကြောင်းရင်းဖြစ်သည်။

အစိုးရ၏ဖိအားသည် အခြေအနေနှင့် အကြောင်းအရာပေါ်တွင် အများဆုံးပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ အချို့သော ကန့်သတ်ပိတ်ပင်မှုများသည် ဥပဒေ၊ အင်စတီကျူးရှင်းများ နှင့် လုံးဝသက်ဆိုင်ပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်လိုပါက ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတိုင်း လိုက်နာ စေခြင်း၊ NCA မထိုးပါက မတရားအသင်းအဖွဲ့အတွက် ပြဋ္ဌာန်းပါ ဥပဒေများ ဖြင့် ညှိစွန်းစေခြင်း စသည်တို့သည် ဥပဒေအရ ငြိမ်းချမ်းရေးအဖြေရှာမှုနှင့် ညီညွတ်မှုများကို ဟန့်တားနေပါသည်။

၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် စစ်အာဏာရှင်ကို ကာကွယ်ထား သည့် တပ်မတော်က ရေးဆွဲထားသော တစ်ပြည်ထောင်စနစ် ဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီအနစ်သာရ ပျောက်ကွယ်နေသည့်အတွက် တိုင်းရင်းသားများ အနေဖြင့် မိမိတို့၏ အမျိုးသားရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို လွတ်လပ်စွာ လုပ်ကိုင်ခွင့် မရရှိသည့်အနေအထားတွင် ရှိသည်။ ထို့အပြင် လူမျိုးတစ်မျိုး၏ လူဦးရေ ဝ.၁% ပြည့်ပါက တိုင်းရင်းသားရေးရာ ဝန်ကြီးဖြစ်ခွင့်ရှိသည် ဆိုသည့် ၂၀၀၈ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပါအချက်သည်လည်း တစ်ပြည်နယ် တည်းတွင် နေထိုင်ကြသည့် ညီနောင်တိုင်းရင်းသား လူမျိုးအချင်းချင်းကြား

အားပြိုင်မှုဖြစ်စေရန် ဖန်တီးပေးသည့် အနေအထားတွင် ရှိနေသည်။ ထို့အပြင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အချက်အလက်များကို ဆုပ်ကိုင်၍ ကန့်သတ်မှုများ ပြုလုပ်ခြင်းသည်လည်း ကရင်နီအမျိုးသားများ ညီညွတ်ရေးအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့်လည်း ကရင်နီခေါင်းဆောင်များက ဥပဒေအကန့်အသတ်များသည် ညီညွတ်ရေး အဟန့်အတားဖြစ်ကြောင်း မှတ်ချက်ပြုကြသည်။

သဘောထားမှတ်ချက်များ-

"ငြိမ်းချမ်းရေးရဖို့ဆို ၂၀၀၈ ကို မီးရှို့ဖျက်ဆီးလိုက်။ တိုင်းပြည်တစ်ပြည်ကို အုပ်ချုပ်တဲ့ဥပဒေကို သူတို့ရေးရမယ်။ ဥပဒေရေးဆွဲတဲ့နေရာမှာလည်း ပြည်သူလူထုတစ်ရပ်လုံးရဲ့ ဆန္ဒပါဝင်ဖို့လိုတယ်။ အခု ၂၀၀၈ကနာဂစ်မုန်တိုင်း ဥပဒေပဲ။ ၂၀၀၈ က ဘယ်နစ်မဆို ပြင်ဖို့လိုတယ်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က ပြင်ဖို့ ဘာဖို့လုပ်နေတယ် လက်မခံဘူးဆိုရင် ဘယ်လိုလုပ်မလဲ၊ တိုင်းရင်းသားတွေနဲ့ တန်းတူညီတူဖြစ်ဖို့ဆိုတာ ၂၀၀၈ ရှိလို့မရဘူး။"

"တစ်ခုလုံးခြုံကြည့်ရင်တော့ ဒီ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ. တကယ့်အဟန့်အတား တကယ့်ထင်ထင်ရှားရှား အဟန့်အတားကြီးတစ်ခုပဲ။ တပ်မတော်တစ်ခုတည်းရှိရမယ့်မူဆိုတဲ့အပေါ်မှာ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အားလုံးက ဒီတပ်မတော်အောက်မှာ ဝင်ပြီးတဲ့နောက်ပိုင်းမှာ ဝင်ပြီးပြီဆိုပါစို့။ ဒီပြန်လည်ညီညွတ်ရေး လုပ်ဖို့ကိစ္စမှာ အကန့်အသတ်တွေဖြစ်ကုန်တယ်။ ပူးပေါင်းပါဝင်ဖို့ အကန့်အသတ်တွေ ဖြစ်ကုန်တယ်။ နှုတ်အားဖြင့် ညီညွတ်ဖို့ပြောပေမယ့်လည်း လက်တွေ့မှာတော့ ဘယ်လိုမှသူတို့မလုန်တဲ့ဟာမျိုးတွေ ရှိတယ်။ အဲ့ဒါတော့ ဒါထင်ရှားတဲ့ အဟန့်အတားပေါ့နော်။ ကိုယ့်ဟာနဲ့ ကိုယ် ကိုယ့်ဟာကိုယ်ပဲ Promote လုပ်ဖို့ပဲစိတ်ဇောအားကြီးနေတယ်။ ဒီဘက်ကို သိပ်အာရုံမစိုက်ကြဘူးပေါ့နော်။ ဒါကလည်း ဦးဆောင်ဦးရွက်တဲ့သူတွေကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ မတွန်းတာလည်း ပါတာပေါ့နော်။ ကိုယ့်ကိုကိုယ် Promote လုပ်ဖို့ပဲ

စဉ်းစားနေတဲ့အခါ ဒီဘက်မှာက တကယ့်အခရာကျတဲ့ ညီညွတ်ရေး၊ ဒီငြိမ်းချမ်းရေး နိုင်ငံရေးဆက်စပ်နေတဲ့ဟာက အရမ်းကိုဟာတယ်။ အဲလိုမျိုး ဖြစ်နေတယ်။ အဲဒီတစ်ချက်က အင်မတန်မှ အရေးကြီးတယ်လို့ ကျွန်တော် မြင်တယ်။ လျစ်လျူရှုတဲ့ပုံစံမျိုး ဖြစ်နေတယ်။ ကျွန်တော်မြင်တာလေ.။ အဲ့ဒါမျိုးတွေပေ့ါ။ ဒါက ယေဘုယျ အဟန့်အတားတွေပေ့ါနော်"

"လက်ရှိ တည်ဆဲဥပဒေကလည်း ကျနော်တို့အပေါ် ပိတ်ပင်တားဆီးမှု တွေ ရှိနေတယ်။ နောက်ပြီး စီမံခန့်ခွဲမှုကလည်း သူများလက်ထဲမှာ ရှိနေတယ်။ အဲတော့.. မညီညွတ်ဘူး။"

အနှစ်ချုပ်အားဖြင့်ဆိုရလျှင် ကရင်နီအင်အားစု အသီးသီးအကြား အစိုးရနှင့် ဥပဒေကဲ့သို့ ဖိအားများပေးခြင်းကြောင့် ညီညွတ်မှုပျက်စီးခဲ့ရသည်။ ယနေ့အချိန်အထိ အထက်ပါကဲ့သို့ ပြင်ပမှဖိအားပေးသော အဟန့်အတားများ စွာ ကျန်ရှိနေသေးသည်။ အစိုးရနှင့် ဥပဒေများသည် အင်အားစု အချင်းချင်း အကြား မတူညီသည့် အခွင့်အရေးပေးခြင်းနှင့်အတူ မတူညီသောဖိနှိပ် တားဆီးပိတ်ပင်မှုများပြုခြင်းတို့ ရှိနေပါသည်။ ယခုကဲ့သို့ အစိုးရ၊ ဥပဒေနှင့် အင်စတီကျူးရှင်းများက ကရင်နီအညီညွတ်ရေးကို တားဆီးခြင်းသည် ငြိမ်းချမ်းရေးကို တားဆီးခြင်းသာဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် ပြင်ပအတားအဆီး အဟန့်အတားများကို အမှန်တကယ် ကျော်လွှားနိုင်ရန်မှာ ကရင်နီအင်အားစုအသီးသီး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ်တွင် မူတည်သည်။

"ပြင်ပဖိအားဆိုတာ ကိုယ်ဂရုစိုက်မှဖြစ်တဲ့ကိစ္စ၊ တပ်မတော်က ဘယ်လောက်ဖိအားပေးပေး၊ အစိုးရကဘယ်လောက် ဖိအားပေးပေး ညီညွတ်ရေးကို တကယ်သွားချင်တယ်ဆိုရင် ကိုယ်တိုင်လုပ်ယူမှပဲရမှာ.."

၂.၃။ လူမျိုးရေဝိသေသလက္ခဏာ (Identity)

ကိုယ်ကျိုးစီးပွားနှင့် နယ်နမိတ်၏အရေးများအပြင် လူမျိုးရေး ဝိသေသလက္ခဏာသည်လည်း ညီညွတ်ရေးအတွက် အဟန့်အတား ဖြစ်စေပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း (အင်တာဗျူး) နှင့် ဖြစ်စဉ်များ အပေါ်လေ့လာမှုအရ ကရင်နီအမျိုးသား ဝိသေသလက္ခဏာဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များသည်ထိပ်တိုက်မှု ပိုမိုများပြား သောကြောင့် ၎င်းကိစ္စရပ်များသည် တတိယအရေးကြီးသော အဟန့်အတားတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

က) ကရင်နီအမျိုးသားဝိသေသ လက္ခဏာ

ကရင်နီဆိုသည့် ဝိသေသလက္ခဏာရပ်ပေါ် နားလည်လက်ခံထားမှု မတူညီခြင်းကလည်း ကရင်နီအမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတွက် အခက်တွေ့ စေသည့် အချက်များဖြစ်သည်။ ကရင်နီပြည်ညီလာခံဟု မသုံးနှုန်းခဲ့သဖြင့် ကယန်းပြည်သစ်ပါတီသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင်ပြုလုပ်သော ကယားပြည်နယ် ညီလာခံသို့ ကိုယ်စားလှယ်စေလွှတ်ခြင်းနှင့် ညီလာခံသဘောတူညီချက်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ အချို့သော ကယန်းအင်အားစုများစွာ သည် ကရင်နီဟူသောအသုံးအနှုန်းကို လက်ခံပြီး ၎င်းတို့အတွက် အနှစ်သာရရှိသော နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအသုံးအနှုန်းအဖြစ် အသုံးပြုကြသည်။ သို့ရာတွင် ထိုဝေါဟာရနှင့် ပတ်သက်၍မူ ယနေ့အချိန်အထိ သဘောတူညီမှု မရသေးသော ဝေါဟာရဆိုင်ရာ ပြဿနာရှိနေသေးသည်။

"ကရင်နီ" ဟုဆိုလျှင် မည်သည့်အရာများကို ကိုယ်စားပြုသနည်း၊ မည်သူကို ကိုယ်စားပြုသနည်း၊ မည်သည့်အတိုင်းအတာထိ ကိုယ်စားပြု သနည်း ဆိုသည့် မတူညီသော အမြင်သဘောထားများနှင့် နားလည်မှု မရှင်းလင်းခြင်း စသည့်အခြေအနေများ ရှိနေပါသည်။

"........အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတွက် အဟန့်အတား ဖြစ်စေတဲ့ဟာက ဘာလဲဆိုလို့ရှိရင်တော့ ကရင်နီအမျိုးသား ဝိသေသလက္ခဏာပါလို့ ထုတ်ဖော်တဲ့အချိန်မှာ ခုနပြောတဲ့ ကရင်နီရဲ့ လူမျိုးစုအားလုံးရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက် အားလုံးရဲ့ သဘောထားပါဝင်မှသာ အဟန့်အတားက နည်းသွားမယ်ပေါ့။ ....။ ဆိုတော့ ကယန်းတို့၊ ကယောတို့ အားလုံးပါဝင်မှု ရှိမရှိ ပေါ့နော်။ (အဲဒီအပေါ်) ပေါ်မှာပဲ မူတည်တယ်။ (ကရင်နီ) အလံပဲ အတည်ပြုပြု စာပေပဲ အတည်ပြုပြုပေါ့......။"

"......ကျွန်တော့်အနေတော့ ဘာသာစကားမှာလည်း ...... အဟန့်အတားဖြစ်(စေ)တယ်။ ဥပမာ.. ခုနပြောတဲ့မျိုးပေါ့။ ကရင်နီအမျိုးသားနေ့ လုပ်တယ်လို့ပြောရင် ဘာသာစကားက ..Agenda မှာ တော်တော့်ကို လူတွေက Emotion တက်ကြတယ်လေ။ .... ရှင်းရှင်းပြောရင် ဘာသာစကား.... အခမ်းအနားတစ်ခုမှာ ဘာသာစကားတစ်ခု၊ နှစ်ခုပဲ သုံးနိုင်တဲ့ဟာမျိုးက လူတွေကိုပိုပြီး မှ Emotion ဖြစ်တဲ့ဟာတွေလေ.. အဲ့ဒါတွေလည်း ပြဿနာ ဖြစ်တယ်....။"

အမျိုးသားဝိသေသလက္ခဏာသည် အခြေခံကျသော နိုင်ငံရေး ကိုယ်စားပြုမှု တခုဖြစ်သည်။ လူတိုင်းတွင် မိမိတို့ ခံယူသည့်လူမျိုး၊ အမှတ်လက္ခဏာနှင့် ဓလေ့များကို အထိအခိုက် မခံသကဲ့သို့ အသိအမှတ်ပြု ခံလိုကြသည်။ ကရင်နီပြည်အတွင်းရှိဌာနေလူမျိုးစုများသည်အမျိုးသားရေးနှင့် ပတ်သက်သော ဝိသေသလက္ခဏာများကို အပြန်အလှန် အသိအမှတ်ပြုရန် အရေးကြီးသည်။ ထို့အတူ စုစည်းနိုင်သော အမှတ်လက္ခဏာကိုလည်း သဘောတူနိုင်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ လက်ရှိအချိန်တွင် အမျိုးသားရေး ဝိသေသလက္ခဏာကို တိကျသောအဖြေပေးနိုင်ခြင်း မရှိသေးပေ။ ထို့ကြောင့်လည်း အမျိုးသားအမည်ဖြစ်သော ကရင်နီ၊ အလံ၊ အမျိုးသားနေ့ စသည်တို့အပြင် လူမျိုးစုများ၊ လူမျိုးစုနှင့်ပတ်သက်သော နေ့ထူးနေ့မြတ်များ

(အမျိုးသားနေ့)၊ စာပေ၊ ဓလေ့နှင့် ဝတ်စားဆင်ယင်မှုများအတွက် အသိအမှတ်ပြုပေးခြင်းဖြင့် ညီညွတ်ရေးကို အထောက်အကူပြုစေနိုင်ပါသည်။

ထိုနည်းတူစွာ ကရင်နီ ဆိုသည့်အမည်နာမအပေါ် နားလည်လက်ခံထားမှု မတူညီခြင်းအပြင် ကရင်နီအမျိုးသားတစ်ရပ်လုံးကို ကိုယ်စားပြုသည့် ဘုံစာပေရှိရေးနှင့်ပတ်သက်၍လည်း ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ အမြင်သဘောထားနှင့် လက်ခံထားမှုမတူညီကြပါ။ အချို့သောသူများက လက်ရှိကရင်နီစာပေသည် ကယားစာပေဖြစ်သည် ဟူသော အမြင်ရှိသော်လည်း ကယားလူမျိုးအချင်းချင်းကြားမှာပင် လက်ရှိကရင်နီစာပေ၏ ကိုယ်စားပြုမှုအပေါ် လက်ခံထားမှုက တူညီခြင်းမရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် ကရင်နီစာပေအရေးသည်လည်း ညီညွတ်ရေး၏ စိန်ခေါ်မှု တစ်ခုအဖြစ်သတ်မှတ်နိုင်သည်။

"........ အဟန့်အတားတွေလို့ပြောရင် ..... နံပါတ် တစ် ကတော့ ကရင်နီဆိုတဲ့ ဝေါဟာရအဓိပ္ပာယ်နဲ့ နယ်ပယ်အကျယ်အဝန်းကို ကျွန်တော်တို့ သေသေချာချာ အားလုံးသဘောတူညီနေတဲ့ အခင်းအကျင်းတစ်ခု ကျွန်တော်တို့ မဖော်ထုတ်နိုင်သေးသရွေ့ကတော့ ကရင်နီဟာ ကယားလူမျိုးဖြစ်တယ်။ ကယောဟာ ကရင်နီဖြစ်တယ်.. ဘာညာ အငြင်းပွားတွေရှိနိုင်တယ်။ ကရင်နီဆိုတဲ့ စကားလုံးအသုံးအနှုန်းကိုတော့ နည်းနည်းအားလုံးကျေလည်အောင် အရင်လုပ်ဖို့လိုတယ်လို့ ကျွန်တော်တို့မြင်တယ် အဲ့ဒါကလေ. ဟိုဒေသအခေါ်အဝေါ်ဆိုလည်း ဒေသအခေါ်အဝေါ်ဖြစ်ရအောင်ဆို အားလုံးနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ဟာမျိုးပေါ့. ဒါ ဒို့လူမျိုးဖြစ်တယ်ဆိုလည်း လူမျိုးဖြစ်တယ်ပေါ့။ အဲ့ဒါပေါ့။ ဘာဖြစ်ဖြစ် အားလုံးကမြင်တဲ့ဟာပေါ့.။"

အင်တာဗျူးသူ တစ်ဦးက သူ၏ အမြင်ကို ထုတ်ပြောထားသည်။

(ခ)။ ကရင်နီနှင့် လူမျိုးများ

သမိုင်းကို ပြန်လေ့လာပါက သီးခြားလွတ်လပ်သော တိုင်းပြည် အမည်ကို ကရင်နီပြည်ဟု အမည်ပေးခဲ့သကဲ့သို့ ထိုဒေသတွင် နေထိုင်သူများကို ကရင်နီဟု ခေါ်ဝေါ်ရေးသားခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေးရှုထောင့်မှလေ့လာပါက အမျိုးသား တိုင်းပြည်ဖြစ်ခဲ့သဖြင့် ယနေ့အချိန်တွင် ကရင်နီပြည်နယ်နှင့် ပြည်နယ်အတွင်းတွင် နေထိုင်သူများအားလုံးကို ကရင်နီ (အဓိပ္ပါယ်မှာ ကရင်နီပြည်သား) ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သည်။

သမိုင်းစဉ်တလျှောက်လုံးတွင် ကရင်နီပြည်အတွင်းရှိ ပရဲ့ကယော၊ ကယန်း(ပဒေါင်)၊ ဇယိမ်း ကဲ့သို့ လူမျိုးစုများကို သီးခြား အသိအမှတ်ပြု သုံးနှုန်းထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရသည်။ အထူးသဖြင့် သမိုင်းမှတ်တမ်းအချို့တွင် ကရင်နီလူမျိုးဟူသော အသုံးအနှုန်းသည် ယခင်ဝတ်စုံအနီရောင် ဝတ်ဆင်သူ ကယားလူမျိုးကို အဓိက ရည်ညွှန်းခဲ့သကဲ့သို့ ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် ပြည်နယ်အမည်နှင့် လူမျိုးအမည်အား ကယားလူမျိုးဟု ပြန်လည် သုံးနှုန်းခဲ့သည်။ ပြင်ဆင်ရန်ခက်ခဲသော သမိုင်းအလှည့်အပြောင်းများ ဖြစ်သည်။ ထိုနောက်ပိုင်းတွင် လူမျိုးစုများအတွင်း လူမျိုးရေး ပိုမိုပြင်းထန်လာခဲ့သည်။ လူမျိုးအမည်ဖြင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ စာပေ နှင့် အမျိုးသားနေ့ကိုလည်း အသီးသီးကိုယ်စီ ကျင့်သုံးလာကြသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် သင့်လျော်မျှတသော အဖြေရှိနိုင်မှသာလျှင် ညီညွတ်ရေးကို ပိုမို အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေမည်ဖြစ်သည်။

"ကျွန်တော်တို့က စုစည်းအောင် ဘယ်လိုနေကြမလဲ။ စုစည်းတဲ့နေရာမှာလည်း နိုင်ငံရေးအရပြောရင်တော့ အမျိုးသား တစ်ခုပဲ ရှိရမယ်။ နှစ်ခု၊ သုံးခု ရှိလို့မရဘူး။ အမျိုးသားတစ်ခုရဲ့

အလံတော်တစ်ခုအောက်မှာ စုစုစည်းစည်းရှိဖို့ လိုအပ်တယ်။ ခုနကွဲပြားတဲ့ လူမျိုးစုကတော့ လူမျိုးစုပေါ့။ (ကယန်း၊ ကယား၊ ကယောလူမျိုးများကို ရည်ညွှန်း)။ ဒီလူမျိုးစုလည်း ဖျက်မှာ မဟုတ်ဘူး။ ဆိုတော့ အထူးသဖြင့်ဒါတွေကို လေ့လာထားရှိဖို့ လိုတယ်။ နိုင်ငံရေးအခေါ် အဝေါ် သဘောတရား၊ ဘယ်လိုခေါ်လဲ၊ ဘယ်လိုဆိုလိုလဲ၊ ဘာအဓိပ္ပာယ်ရှိလဲ (ဆိုတာ) နားလည်ဖို့လိုတယ်။ နားလည်လို့ရှိရင် အမျိုးသားတစ်ခုဘယ်လိုရှိလဲ။ အမျိုးသားတစ်ခု အောက်မှာ လူမျိုးစု ဘယ်နမျိုးရှိလဲ။ လူမျိုးစုက ယဉ်ကျေးမှု အနည်းငယ် ကွဲပြားနိုင်တယ်။"

အထက်ပါသဘောထားအရ ကရင်နီပြည်နှင့်ကရင်နီအမျိုးသား ဖြစ်သည့် လူမျိုးများဖြစ်သော ကယန်းလူမျိုး၊ ကယားလူမျိုးများမှာ လွတ်လပ်စွာ ကွဲပြားနိုင်ပြီး အပြန်အလှန် အသိအမှတ်ပြုရမည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ကရင်နီအမျိုးသား ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဟု ပြောမည်ဆိုလျှင် အထက်တွင်ဖော်ပြသည့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များ၏ အခန်းကဏ္ဍ အပြင် ကရင်နီမျိုးနွယ် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ချန်လှပ်ထား၍ မရပေ။ ကရင်နီပြည်နယ်တွင် မတူကွဲပြားသော ကရင်နီ လူမျိုးစုများ၊ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများသည် ဘာသာရေးနှင့် ပထဝီ အနေအထား အောက်တွင် အတူတကွယှဉ်တွဲ နေထိုင်ကြသည်။ ထိုမတူကွဲများမှုများ များပြားနေခြင်းနှင့် မတူကွဲပြားခြင်းက ပြဿနာမဟုတ်သော်လည်း မတူ ကွဲပြားမှုများအပေါ် လက်သင့်ခံမှုအားနည်းခြင်းများက ညီညွတ်ရေးအတွက် အဟန့်အတားဖြစ်စေပါသည်။

"လူမျိုးတမျိုးနဲ့ တမျိုးအပေါ်မှာ သံသယအစွဲတွေ မရှိကြဖို့ အရေးကြီးတယ်။ ဟို့ရှေးတုန်းက လူကြီးတွေ တယောက်နဲ့ တယောက် သံသယတွေရှိတယ်။"

အင်တာဗျူးထားသူများထဲမှ တစ်ဦး၏ မှတ်ချက်ဖြစ်သည်။ ယနေ့အချိန်တွင် အသိအမှတ်ပြုကြရန်အရေးကြီးပြီး ထိုသို့အသိအမှတ်ပြုခြင်းမှ ညီညွတ်ရေးကို တည်ဆောက်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။

မိမိလူမျိုး၊ မိမိလူမျိုးစု အရေးကိုသာ ရှေ့တန်းတင်လုပ်ဆောင်လာခြင်းဖြင့် တစ်ဘက်တွင် လူများစုဖြစ်သည့် လူမျိုးစုများက လူနည်းစုဖြစ်သည့် လူမျိုးစုများအပေါ် ထိခိုက်မိသည့်အခြေအနေများ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ တစ်ဘက်နှင့်တစ်ဘက် အပြန်အလှန်လေးစားမှုများလည်း လျော့နည်းလာပြီး အားပြိုင်မှုများ ဖြစ်လာခြင်းကြောင့် အချင်းချင်းကြား အပြန်အလှန်ယုံကြည်မှုများ လျော့နည်းလာပါသည်။ ဤအကြောင်းအရာများသည်လည်း ကရင်နီတမျိုးသားလုံး၏ ညီညွတ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတွက် အလုမ်းဝေးနေသည့် အဓိကအဟန့်အတား တစ်ခုဖြစ်သည်။

"....လူမျိုးရေးပြဿနာပေ့ါနော်။ ငါကမှ ကယား၊ ငါကမှ ကယန်း၊ ငါကယောမှ ကယောဆို (ဖြစ်နေတယ်)။ အခု ကယောနဲ့ ကော်ယော်တောင်မှ (၎င်းတို့အတွင်းတွင်) ထပ်ကွဲနေတဲ့ လိုမျိုးပေ့ါနော်။ အဲ့ဒီလိုမျိုး အရေးကိစ္စကတော့ အများကြီးပါနိုင်တာပေ့ါ....။"

ညီညွတ်ရေး အမှန်တကယ်ရဖို့အတွက်ဆိုလျှင် လူမျိုးရေးများကို ကျော်လွှားနိုင်ဖို့ရန် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။

ကရင်နီပြည်အတွက် အဆိုပါအမျိုးသားရေးနှင့် State Building သည် ထပ်တူဖြစ်နေသည်။ ခေတ်အဆက်ဆက်က မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ အမျိုးသားရေးလက္ခဏာတည်ဆောက်ခြင်း (National Building)တွင် ဗမာလူမျိုးအခြေပြု အမျိုးသားရေးလက္ခဏာကို ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ လူမျိုးတစ်မျိုး၏ သမိုင်းဆိုင်ရာ အတွေ့အကြုံများ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများ၊ စာပေဘာသာစကားနှင့် အမှတ်သရုပ်လက္ခဏာများကို နိုင်ငံတစ်ခုလုံး၏ အမျိုးသားရေး

လက္ခဏာအဖြစ် သွတ်သွင်းခြင်းလမ်းစဉ်ကို ကျင့်သုံးခဲ့ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ (စလင်းကိုလှိုင်, 2019) ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေအောက်တွင် ကျန်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် မိမိတို့၏ စာပေယဉ်ကျေးမှုများ၊ သမိုင်းဆိုင်ရာ အတွေ့အကြုံများ၊ လူမျိုးစုဆိုင်ရာ အမှတ်သရုပ် လက္ခဏာရပ်များကို လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့် မရရှိခဲ့သကဲ့သို့ မေးမှိန်သွားအောင် စနစ်တကျဖိနှိပ်ခြင်းကိုလည်း ခံခဲ့ကြရသည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ သန်းခေါင်စာရင်းတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ၁၃၅ မျိုးဟု သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ထိုသို့သတ်မှတ်ရာတွင်လည်း တိုင်းရင်းသား လူမျိုး ၈ မျိုးပေါ် အခြေခံကာ ကျန်တိုင်းရင်းသားများသည် ၎င်းတိုင်းရင်းသား လူမျိုး ၈ မျိုးထဲမှ လူမျိုးတစ်မျိုး၏ လူမျိုးစုဝင်များအဖြစ် အုပ်စုဖွဲ့ကာ ခွဲခြား သတ်မှတ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ (စလင်းကိုလှိုင်, 2019)

ထိုကဲ့သို့သော သတ်မှတ်ချက်များကြောင့် အကျိုးဆက်အနေဖြင့် အခြားမျိုးနွယ်စုဝင်တွင် ထည့်သွင်းခံရသော တိုင်းရင်းသားများက မိမိတို့၏ လူမျိုး၊ မိမိတို့၏လူမျိုးစုဆိုင်ရာ စာပေယဉ်ကျေးမှုများ၊အမျိုးသားရေး ဆိုင်ရာ အမှတ်သရုပ်ဝိသေသလက္ခဏာရပ်များ ပျောက်ပျက်မသွားစေရန် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းမှုကို လုပ်ဆောင်လာသဖြင့် လူမျိုးရေးအစွဲ ကြီးထွား လာခြင်း၊ လူမျိုးရေးသဏ္ဍာန်ဆန်လာခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့်ပင် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ခဲ့သကဲ့သို့ ထိုလူမျိုးရေးနှင့် အမျိုးသားရေး သပွက်အူကြီးထဲတွင် ညီညွတ်မှုပျက်ပြားစေသည်။ တနိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် အစိုးရ၏လူမျိုးရေး သတ်မှတ်မှုနှင့် နိုင်ငံရေး ကိုယ်စားပြုမှုကိုလည်း နည်းလမ်းရှာဖွေနိုင်ဖို့ရန် အရေးကြီးပါသည်။

၂.၄)။ အကျိုးစီးပွား

ကရင်နီပြည်ရှိ အင်အားစုအားလုံးသည် လူထုကိုဦးထိပ်ထားပြီး အမျိုးသားအကျိုးအတွက် မျှတသော နိုင်ငံရေးစနစ် ပေါ်ပေါက်လာစေရန် တိုက်ပွဲဝင်လာခဲ့ကြသည့် အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည်။ ဝါဒရေးရာအတွက် သော်လည်းကောင်း၊ ဘာသာရေးတခုအတွက် သော်လည်းကောင်း အောင်ပွဲဆင်လို၍ အဖွဲ့အစည်းတည်ထောင်ခဲ့သည့် ရည်ရွယ်ချက်များ မရှိခဲ့ကြပါ။ လူထုအတွက် အမျိုးသားသမိုင်းနှင့် ရသင့်ရထိုက်သော နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးကို ဖော်ဆောင်ရန် စတင်ဖွဲ့စည်းလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ရှည်လျားသော ပြည်တွင်းစစ်နှင့် အောင်မြင်မှုကင်းမဲ့သော နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားမှုအောက်တွင် အဖွဲ့အစည်းများသည် ၎င်း၏ ကိုယ်ကျိုး အတွက်အပြင် ခေါင်းဆောင်များ၏ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားများအတွက် ပြောင်းလဲ ရပ်တည်လာကြသည်။ အဖွဲ့အစည်း၏ ရပ်တည်ရေးနှင့် ခေါင်းဆောင် အသီးသီး၏ဂုဏ်သည် အရေးကြီးသော်လည်း အကျိုးစီးပွားကို ဦးတည် လွန်းသောအခါများတွင် မူလ အမျိုးသားရည်မှန်းချက်၊ နိုင်ငံရေး ရည်မှန်းချက်များ ပျောက်ကွယ်သွားကာ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားက ရှေ့တန်းရောက် လာပါသည်။ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားများက ရှေ့တန်းရောက်သောအခါ အချင်းချင်း ထိပ်တိုက်တွေ့မှု ပိုမိုများပြားလာသဖြင့် ကိုယ်ကျိုးစီးပွားသည် ကရင်နီ အင်အားစုများ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ညီညွတ်ရေးအတွက် အရေးပါသော အဟန့်အတားဖြစ်လာပါသည်။

အဖွဲ့အစည်းများ၏ အကျိုးစီးပွားဟု ပြောဆိုရာတွင် အထက်တွင် ဖော်ပြသကဲ့သို့ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများက မိမိ၏အဖွဲ့အစည်းရပ်တည် ရှင်သန်ရေး၊ ဩဇာသက်ရောက်ရေးစသည့် အစွန်းရောက် ရပ်တည်ချက် များဖြင့် ရပ်တည်နေသဖြင့် ညီညွတ်ရေးကို ဖော်ဆောင်သည့်ဖြစ်စဉ်တွင် အဟန့်အတားကြီးတစ်ခု ဖြစ်နေပါသည်။ အဖွဲ့အစည်းအကျိုးစီးပွားကို ဦးစားပေးရင်း အချင်းချင်းအားပြိုင်မှုများ ဖြစ်လာခြင်းကြောင့် နယ်မြေ လှုပ်ရှားမှုများ ကန့်သတ်၍ 'သူ့ခွင်' 'ကိုယ့်ခွင်' ဆိုသည့် နယ်မြေကန့်သတ်

လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာ အားပြိုင်မှုဖြစ်လာသည်။

အထူးသဖြင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး ယူပြီးနောက်ပိုင်းတွင် အဆိုပါစီးပွားရေးလုပ်ကွက် နှင့် ထိန်းချုပ်နယ်မြေများ တွင် နည်းမျိုးစုံဖြင့် စီးပွားရှာခဲ့သည့်အခြေအနေ မျိုးရှိခဲ့သည်။ နယ်စပ်တွင် ထိန်းချုပ်သည့် အင်အားစုများ၏ စီးပွားရေးနှင့် တောတောင်ကို မှီခို ရပ်တည်နေသည့်အင်အားစုများ၏ စီးပွားရေး အစီအစဉ်များမှာ မတူညီကြ ပေ။ ယနေ့အချိန်တွင် အင်အားစုအသီးသီး ကြားတွင် သူ့နယ်၊ ကိုယ့်နယ် စသည့် သက်ဆိုင်ရာနယ်မြေနှင့်ယှဉ်သော အကျိုးစီးပွားကိစ္စရပ်များ ဖြစ်ပေါ် လာပါသည်။

ယခင် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးစတင်ခဲ့စဉ်တွင် လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့ တစ်ဖွဲ့တည်းသာရှိသည့်အတွက် ကရင်နီပြည်တစ်ခုလုံး အတိုင်းအတာထိ လွှမ်းခြုံနိုင်သည်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း လက်နက်ကိုင် အင်အားစုကြား ခွဲထွက်မှုနောက်ပိုင်းတွင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများသည် ကရင်နီပြည် တစ်ခုလုံးကို လွှမ်းခြုံပြီး လုပ်ဆောင်သည့်ပုံစံများ မရှိတော့ဘဲ မိမိ စိုးမိုးနယ်မြေဆိုသည့် နယ်မြေဒေသကိုသာ အခြေခံလုပ်ဆောင်လာကြသည်။

နယ်မြေသတ်မှတ်မှုများကိုကြည့်လျှင် အချို့သောအကြောင်းအရာ များသည် အဖွဲ့အစည်း၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ဆက်နွယ်ပတ်သက် လာသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အဖွဲ့အစည်း ရပ်တည်ရေး၊ မိမိဒေသ မိမိထိန်းချုပ်နယ်မြေအတွင်း အာဏာတည်ဆောက်နိုင်ရေးနှင့် အဖွဲ့ဝင် ရဲဘော်များ ထောက်ပံ့နိုင်ရေးအတွက် အဖွဲ့အစည်းများသည် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများလုပ်ကိုင်ရန် လိုအပ်လာသည်။ ထိုလိုအပ်ချက်များကြောင့် ဝင်ငွေရရှိရေးကို အဓိကထားသဖြင့် တပ်မတော်၊ အစိုးရနှင့် လုပ်ငန်းရှင်များ လိုလားသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ဆက်လက်ဦးတည်စေသည်။

ထိုအခြေအနေအောက်တွင် တပ်မတော်၊ အစိုးရနှင့်စီးပွားရေးသမား များကို ထိခိုက်မခံနိုင်သဖြင့် အချင်းချင်းကြား ပြဿနာကြီးထွားမည့်အရေး ကိုလည်း ဂရုမစိုက်နိုင်သည့် အခြေအနေများ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ထိုသို့ ဖြစ်စေခြင်းမှာ လက်ရှိရောက်ရှိနေသည့် စနစ်၏ တွန်းပို့မှုကြောင့် စီးပွားရှာနေရပြီး ထိုစီးပွားရေးကြောင့် အချင်းချင်းပဋိပက္ခဖြစ်နေခြင်း ဖြစ်သည်။

"...... အခုလက်ရှိ ကျွန်တော်တို့ ရောက်ရှိနေတဲ့ (စီးပွားရေးနှင့် ရပ်တည်မှု အခြေအနေဟာ) စနစ်ရဲ့ တွန်းပို့မှုကြောင့်လည်းပါတယ်လို့ ကျွန်တော်ထင်တာပေါ့နော်..။ အဲ့ဒီစနစ်အောက်မှာမှ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အကျိုးစီးပွားက ပါလာတယ်....။"

"တချို့(ကရင်နီအင်အားစုများကို ရည်ညွှန်း)ကလည်း နွံမှာနစ် နေတယ်။ သူ(အစိုးရ)နဲ့လာပေါင်းရင် သူ(အစိုးရ)က တအား (အများအပြား) ပေးမှာဆိုတော့ မပေါင်းချင်လည်းပေါင်းနေရတယ်။........ (အဓိကကတော့) အဖွဲ့အစည်းရဲ့ ရပ်တည်မှုဖြစ်တဲ့ ရဲဘော်တွေကို ကျွေးမွေးဖို့နဲ့ ကိုယ်ပိုင် စီးပွားရေးအတွက် စိုးရိမ်မှုတွေ ရှိနေလို့ဖြစ်တယ် ....."

အထက်ပါ မှတ်ချက်များကိုလည်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ညီညွတ်ရေးကိုမလိုလားသော စစ်အာဏာရှင် အစုအဖွဲ့သည် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း၏ လိုအပ်ချက်ကို သိနေသည့်အတွက် ၎င်းတို့ကိုမတူညီသော လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ပေးခြင်း၊ မတူညီသော အခွင့်အရေးများကိုပေးခြင်းဖြင့် ခွင့်ပြု လုပ်ကိုင်စေသည်။ ဤအကြောင်းအရာများသည် လက်နက်ကိုင်အင်အားစုများကြား မျှတမှု မရှိခြင်းကို ဖန်တီးပေးသည့် ပြင်ပ၏လုပ်ဆောင်ချက်များဖြစ်သည်ကို တွေ့ရှိ ရပါသည်။

ထို့အပြင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများသည် အဖွဲ့၏ရပ်တည်ရှင်သန်ရေးအတွက် စီးပွားရေးဘက်ကို ဦးလှည့်ရင်း အဖွဲ့အစည်း၏ နိုင်ငံရေးမူပေါ်လစီများအပေါ် အကောင်အထည်ဖော်မှုအပိုင်းတွင် အားနည်းလာသည့်အပြင် စိတ်ဝင်စားမှု လျော့နည်းလာကြသည်။ နောက်ဆက်အတွဲနေဖြင့် အချို့သော လက်နက်ကိုင်ခေါင်းဆောင် အကြီးအကဲများသည် အဖွဲ့အစည်း၏ အကျိုးစီးပွားထက် တစ်ဦးချင်းအကျိုးစီးပွားကို ပိုမို လုပ်ဆောင်လာခြင်း၊ အဖွဲ့အစည်း၏ ဩဇာအာဏာထက် တစ်ဦးချင်း၏ ဩဇာအာဏာကို ပိုမို တည်ဆောက်လာခြင်းကို လုပ်ဆောင်လာကြသည်။ ထို့အပြင် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံး၏ အဓိကထောက်တိုင်ဖြစ်သော မူပေါ်လစီကို ဆုပ်ကိုင်၍ လုပ်ဆောင်သွားခြင်းထက် တစ်ဦးချင်း ဦးဆောင်မှုနောက်သို့ လိုက်ခြင်းများကြောင့်လည်း အဖွဲ့အစည်း၏ နိုင်ငံရေးရပ်တည်ချက်များ ပျောက်ဆုံးလာပြီး ညီညွတ်ရေးအတွက် ကြီးမားသော စိန်ခေါ်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

ထို့အပြင် တစ်ဦးချင်းစီ၏ ကိုယ်ကျိုးအတ္တများကို မစွန့်လွှတ်နိုင်သည့်အတွက် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးကို လုပ်ဆောင်ခြင်းထက် မိမိ၏ဘုံရန်သူစစ်အာဏာရှင်အပေါ် မလွန်ဆန်နိုင်သည့် အနေအထားတွင် ရပ်တည်နေရသဖြင့် ၎င်းအခြေအနေများသည် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတွက် အဓိကစိန်ခေါ်မှုကြီးတစ်ရပ် ဖြစ်နေပါသည်။

"…….အာဏာရှင်စနစ်ကို တွန်းလှန်ရင်း ကိုယ့်အချင်းချင်းကြားမှာ စိတ်ဝမ်းကွဲလိုက်တယ်။ ဆိုတော့ စီးပွားရေးအရ မတူဘူး။ ငွေကြေးက ပါဝါချင်းလည်း မတူဘူး။ နေရာချင်းလည်း မတူအောင် လုပ်ခဲ့တဲ့ဟာတွေက အဓိကကတော့ အဲ့ဒီစနစ်ကို ကျနော်တို့လည်း မတော်လှန်နိုင်ဘူး….။"

"…..တကယ်တော့ အာဏာရှင်များက တနေ့လျှင် ရွှေဥတလုံး ဥပေးတဲ့ ဘဲငန်းလိုပဲလို့ ဥပမာပေးထားပါတယ်။ ဒီလောဘကြောင့် မလုပ်ချင်လည်း ကိုယ်က လုပ်ချင်ရင်ရတာပဲ။

အခုဟာက ကိုယ်က ညီညွတ်ရေးဆိုတာက လုပ်ချင်ရင်ရတာပဲ။ တို့လက်ထဲမှာကလည်း အဲ့ဒါပဲလေ။ (အဓိကတော့ မလုပ်ချင်ကြဘူး ဆိုတဲ့ သဘောပေါ့။ ကိုယ်ကျိုး အတွက်ပဲ ပြန်ကြည့်ရတယ်ဆိုတဲ့ သဘောပေါ့) ကိုယ်ကျိုးအတွက်ပဲ ပြန်ကြည့်ကြတယ်။ငါအဲ့ဒီမှာ ဝင်လုပ်လို့ချင်ရင် ငါဥက္ကဌ မဖြစ်ရတော့ဘူး။ ငါ အတွင်းရေးမှူး လုပ်လို့ရှိရင် ငါဥက္ကဌမလုပ်ရတော့ဘူး ဗဟိုကော်မတီ မဖြစ်ရတော့ဘူး အဲ့လိုအမြင်တွေလည်းရှိနေတယ်။ ကိုယ်ကျိုးအမြင် ဆိုတာ အဲ့လို အမြင်မျိုးတွေ ရှိနေတာပဲ......။"

၂၀၁၂ ခုနှစ် KNPP ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးယူပြီး လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်း အချင်းချင်းအကြားတွင် သစ်ထုတ်လုပ်ရေးနှင့် ခဲ ထုတ်လုပ်ရေးများကြောင့် ထိပ်တိုက်တိုက်ပွဲဖြစ်လုနီးပါး ဖြစ်ခဲ့ကြ သည်။ ထိုကဲ့သို့ စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများအတွက် ထိပ်တိုက် တွေ့တော့မည့်ဖြစ်ရပ်များသည် ကရင်နီအင်အားစုခေါင်းဆောင် အချင်းချင်းတွေ့ဆုံပြီး ညီညွတ်ရေးအတွက် ပြောဆိုဆွေးနွေးသည့် အကြိမ်ရေထက် များစွာများပြားသည်။

".....စီးပွားရေး လုပ်ကိုင်နေမှုဟာလည်း ညီညွတ်ရေးကို အဟန့်အတား ဖြစ်စေတာပါပဲ။ ဥပမာ သစ်တောထိန်းသိမ်းချင်တဲ့ အဖွဲ့အစည်းရှိသလို သစ်ထုတ်လုပ်ချင်တဲ့အဖွဲ့လည်း ရှိတယ်ပေါ့။ အဲ့လိုမျိုးဖြစ်နေတဲ့ခါကျတော့ (သစ်ထုတ်ချင်တာလား။ သစ်တော ကာကွယ်ချင်တာလား..။ မရှင်းတော့ဘူး) တစ်ဘက်နဲ့တစ်ဘက် အမြင်စောင်းနေကြတာလည်း ရှိတယ် ...။"

မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ စီးပွားရေးကြောင့် ကရင်နီအင်အားစု အချင်းချင်းအကြား ပဋိပက္ခဖြစ်နိုင်ခြေများကိုမူ ထိန်းသိမ်းနိုင်ခဲ့ သည်။ ထို့အပြင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများစွာတို့သည် လွတ်လပ် ပွင့်လင်းလာသဖြင့် စီးပွားရေးကြောင့် ထိပ်တိုက်တွေ့မည့်

အခြေအနေမျိုးကို ပိုမို ရှောင်လွဲနိုင်မည် ဟု လေ့လာသူများ သုံးသပ်ထားကြသည်။ မည်သို့ဖြစ်စေ ကိုယ်ကျိုး စီးပွားများသည် ကရင်နီညီညွတ်ရေးအတွက် အဟန့်အတားဖြစ်သောကြောင့် သတိပြုကြရန် အလွန်ပင်အရေးကြီးသည်။

၂.၅။ ကရင်နီနှင့် ကိုယ်စားပြုသော နယ်နိမိတ်

ကရင်နီသမိုင်းတွင် နယ်နိမိတ်သည် အစဉ်အရေးပါခဲ့သည်။ နယ်(၃) နယ်မှ စတင်ခဲ့ပြီးနယ်(၄)နယ်ဖြင့် သီးခြားလွတ်လပ်သော ကရင်နီ နိုင်ငံ တည်ရှိခဲ့သည်။ မိုးဗြဲနယ်အပါအဝင် အနောက်ကရင်နီပြည်သည် သီးခြား လွတ်လပ်ကြောင်း အင်္ဂလိပ်အစိုးရနှင့် ဗမာဘုရင်များက အသိအမှတ်ပြု ခဲ့သည်။ ကိုလိုနီအင်္ဂလိပ်လက်ထက်တွင် မိုးဗြဲနယ်ကို ရှမ်းအုပ်ချုပ်ရေးတွင် ထားရှိခဲ့ပြီး (တောင်ပိုင်းရှိ) ယာဒိုအထိကိုမူ တောင်ငူအုပ်ချုပ်ရေးတွင် ထားရှိခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ကရင်နီပြည်၏မြေပုံသည် ကျဉ်းမြောင်း လာသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ဗမာပြည်မနှင့်တွဲရေးခွဲရေးအထိ နိုင်ငံရေး ရှုပ်ထွေးခဲ့သည့်အပြင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အတူတကွ ပူးတွဲနေထိုင်သွားရန် တစ်ဘက်သတ် ဆုံးဖြတ်သည်အထိ နိုင်ငံရေးအဆင့် လျော့ကျခဲ့သည်။

မည်သို့ပင်ရှိစေ ယနေ့ကရင်နီအမျိုးသားနိုင်ငံရေးသည် အဆိုပါ နယ်မြေနှင့် အာဏာရှင်အစိုးရအသီးသီး၏ ပိုင်းခြားအုပ်ချုပ်မှုများကို ကျော်လွန်၍ ဖြစ်သင့်သော နယ်မြေပြန်လည်စုစည်းခြင်းနှင့် ရရှိသင့် ရရှိထိုက်သော ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်များကို ဆက်လက်အရေးဆိုနေကြသည်။

လက်ရှိအာဏာရှိသူနှင့် ရွေးကောက်ခံ အစိုးရအသီးသီးတို့သည် ကရင်နီအင်အားစုများတောင်းဆိုနေသည့် ဖြစ်သင့်သော ပြည်နယ်ပြန်လည် စုစည်းခြင်းနှင့် ရရှိသင့်ရရှိထိုက်သော ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်များကို လျစ်လျူရှု နေပါသည်။ ကရင်နီနယ်မြေနှင့် ကရင်နီအုပ်ချုပ်ရေးသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း

တွင် အတိုင်းအတာတစ်ခုထိ အခွင့်အရေးရရှိလာရန် လက်ရှိ အာဏာရှိသူများနှင့် အားပြိုင်ရမည်ဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်၍ ကရင်နီအမျိုးသားနိုင်ငံရေး ပြန်လည်တည်ဆောက်မှုတွင် ကရင်နီပြည်နယ်နိမိတ်သည် အရေးပါလှသည်။ လူမျိုးနှင့် နယ်မြေ တစ်ဆက်တစ်စပ်တည်းရှိနေပါက နယ်မြေ ပြန်လည်ပေါင်းစည်းနိုင်ရေး ကို ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားသည်။ ထိုဥပဒေပုဒ်မများကိုအသုံးပြုပြီး ကရင်နီနယ်နိမိတ်များကို ပြင်ဆင်ရန်ကြိုးစားခြင်းသည် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ပိုမို ထိခိုက်စေလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။

ကရင်နီပြည် နယ်နိမိတ်ရေးရာကိစ္စရပ်များတွင် ကရင်နီပြည်ရှိ နိုင်ငံရေးအင်အားစုအချင်းချင်းဖြစ်စေ၊ ကရင်နီနှင့် အခြားသော ရှမ်း၊ ကရင် ကဲ့သို့ တိုင်းရင်းသားများနှင့် ညှိနှိုင်းအဖြေရှာနိုင်ရန် အထူး လိုအပ်လှပါသည်။ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်း နယ်နိမိတ်မြေပုံများကို ပြန်လည် ရေးဆွဲရာတွင်လည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားစရာ အရေးကိစ္စများလည်း ရှိပေလိမ့်မည်။ ယနေ့လက်တွေ့အချိန်တွင် နယ်မြေများ ပြောင်းလဲ သတ်မှတ်ပြင်ဆင်ရေးသည် ကရင်နီပြည်နှင့်ဆက်စပ်သော နယ်မြေများ၏ ပြဿနာဖြစ်နေသည် မဟုတ်ပေ။ အခြားပြည်နယ်များလည်း နယ်မြေများ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရေးဆွဲလိုကြသည်။ ထို့အပြင် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစု တောင်းဆိုနေသော ဗမာပြည်နယ် သတ်မှတ်ရေးသည်လည်း အရေးပါသော နယ်နိမိတ်ဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးမှုများဖြစ်ပေသည်။

ကရင်နီနယ်နိမိတ်များ ပြန်လည်စုစည်းနိုင်ရေးအတွက် ကရင်နီ အင်အားစုအသီးသီးမှ ခေါင်းဆောင်များလည်း သဘောထားရှိရမည်။ ကယားပြည်နယ်၏ နယ်နိမိတ် (boundary)ကို ကြည့်လျှင် ကရင်နီလူမျိုးစု ဌာနေတိုင်းရင်းသားဖြစ်သော ကယန်းလူမျိုးအများစု နေထိုင်သောဒေသများ မပါဝင်သည့်အတွက် ကရင်နီဟု ပြောဆိုသည့်အခါ အချို့သောသူများက လက်ရှိ ကယားပြည်နယ်၏ နယ်နမိတ်အတိုင်းအတာကိုသာ ရည်ညွှန်းပြောဆို

လုပ်ဆောင်မည်ဆိုလျှင် မိမိတို့မပါဝင်သကဲ့သို့၊ မိမိတို့ ဒေသလည်း မပါဝင်ကြောင်း စသည့်အမြင်များဖြင့် ရပ်တည်နေသည့် အခြေအနေများလည်း ရှိနေသဖြင့် ညီညွတ်ရေးအတွက် မဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဘုံသဘောထားများ မရယူနိုင်ခြင်း စသည့်အခက်အခဲများလည်း ရှိပါသည်။

"…..ကျွန်တော်တို့ ဒီနယ်မြေကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်ပြီးတော့မှ အခုလောလောဆယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ မလုပ်နိုင်သေးဘူးလေနော်..။ ခုနပြောတဲ့ အတိုင်းပဲ ညီညွတ်ရေးလို့ပြောရင် နယ်မြေကိစ္စက ပါလာမှာပါ။ ပါလာလို့ရှိရင် အဲ့ဒီမှာ လောလောဆယ်က နယ်မြေကိစ္စက လုပ်လို့မရသေးတဲ့ အချိန်မှာကတော့ တဘက်နဲ့တဘက် နားလည်အောင်၊ ပြေလည်အောင်ပြောဖို့ဆိုတာ အခက်အခဲရှိတယ်ပေါ့။ ဥပမာ ကျွန်တော်တို့ တစ်ချို့ကတော့ ပြောမှာပဲလေ ကျွန်တော်တို့ညီညွတ်ရေးလို့ပြောရင် ကရင်နီလူမျိုးစုအားလုံးနဲ့ သွားမယ်ဆိုရင် ကျန်တဲ့ဒေသကျတော့ ကရင်နီဒေသမဟုတ်လို့ ကျွန်တော်တို့ မပါနိုင်ဘူး စသဖြင့်ပေါ့။ နောက် .. ကျွန်တော်တို့ ဒါဆိုရင် ခင်ဗျားတို့ အကုန်လုံး ကရင်နီဒေသအကုန်လုပ်ပေး စသဖြင့်ပေါ့..ဈေးကိုင်တာတွေ ကိုင်မှာပေါ့။ အဲ့လိုမျိုးဆိုတော့ အခက်အခဲတွေ ရှိနိုင်တာပေါ့။"

နယ်မြေဒေသနှင့်ပတ်သက်၍ နောက်ထပ်အခက်အခဲ အဟန့်အတားတစ်ခုမှာ လူမျိုးစုတစ်စုနှင့်တစ်စုကြား နယ်မြေသတ်မှတ်မှုများ၊ လူမျိုးရေးအရ မိမိဘက်ပါလာအောင် စည်းရုံးမှုလုပ်ဆောင်ခြင်းများစသည့် လူမျိုးစုအချင်းချင်း လူမျိုးရေးအရ လွှမ်းမိုးလိုသော လုပ်ဆောင်လာမှုများ ရှိနေခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်သည်။

၃.၁။ အင်အားစုများ၏ ဦးတည်ချက်နှင့် နိုင်ငံရေးစုဖွဲ့မှု

အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးသည် အဖွဲ့အစည်းကို စတင်တည်ထောင်စဉ် ကတည်းက ၎င်းတို့ရည်မှန်းထားသော နိုင်ငံရေးဦးတည်ချက်များကို တစိုက် မတ်မတ် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ ကရင်နီအင်အားစု များ၏ ဦးတည်ချက်များကို လေ့လာပါက တူညီမှုများသော်လည်း အဓိက ကွဲပြားမှု (၂)ခုကို တွေ့ရှိရသည်။ ထိုကွဲပြားမှု(၂)ခုကြောင့် ညီညွတ်ရေး အတွက် အဟန့်အတားဖြစ်စေနိုင်ကြောင်းကို သတိပြုရန် ယခုသုတေသန ပြုချက်တွင် ဆက်လက်တင်ပြလိုပါသည်။

ပြည်သူ့ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ

ကရင်နီပြည်ရှိ ခေါင်းဆောင်များသည် သီးခြားလွတ်လပ်ရေး အရေးကိစ္စနှင့် ဗမာပြည်နှင့် တွဲရေး၊ ခွဲရေး ဒွိဟကြောင့် အချင်းချင်းပဋိပက္ခ ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၇၀ ခုနှစ် ရောက်သောအချိန်တွင် ကွန်မြူနစ်များနှင့် ကရင်နီတော်လှန်ရေး စတင်နီးစပ်လာသည်။ ထိုအချိန်မှာပင် ကရင်နီခုခံ တော်လှန်ရေး အင်အားစုများအတွင်းတွင် ဝါဒရေးရာကွဲပြားမှုစတင်ခဲ့သည်။ ကရင်နီသီးခြားလွတ်လပ်ရေးအတွက် ဦးတည်တိုက်ပွဲဝင်သည့် (KNPP) သည် ကရင်နီအမျိုးသားရေးဝါဒအဖြစ် အမျိုးသားနိုင်ငံ(ပြည်) တည်ဆောက် နိုင်ရေးဖြစ်ပြီး အုပ်ချုပ်ရေးတွင် ဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့် အလွှာပေါင်းစုံပါဝင်ရေး အတွက် ရပ်တည်သည်။ သို့ရာတွင် ကွန်မြူနစ်ဝါဒကို လက်ခံပြီးနောက် ခွဲထွက်သွားသည့် (KNPLF)သည် ပြည်သူ့ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးကို ရည်မှန်းသည်။ လူထုအာဏာဖြင့် တော်လှန်ရေးအောင်ပွဲဆင်ရန်နှင့် ဗဟို ချုပ်ကိုင်မှုရှိသော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်များကို လေ့လာအရေးဆိုခဲ့သည်။ ကွန်မြူနစ်ဝါဒကို လေ့လာသည့် KNLP သည်လည်း ပြည်သူ့ဒီမိုကရေစီကို

လက်ခံခဲ့သည်။ အခြားသော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများသည် ဒေသ အဆင့်တွင် ထိန်းချုပ်ရေးနှင့် လူမျိုးစုအရေးအတွက်သာ ဦးတည်ပြောဆိုပြီး နိုင်ငံရေးဝါဒအတွက်မူ ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း မရှိခဲ့ပေ။

ယနေ့အချိန်တွင် ကရင်နီအင်အားစုများအနက် KNPP သည် ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့် ဒီမိုကရေစီကို ဦးတည်သည်။ KNPP ပါတီအတွင်းတွင် ဗဟိုကော်မတီရွေးချယ်မှုမှစ၍ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချမှတ်သည်အဆုံးအထိ အများဆန္ဒနှင့် လွတ်လပ်ပွင့်လင်းမှုကို လက်ခံထား သည်။ KNPLF ၏ နောက်ဆုံးညီလာခံတွင် ဒီမိုကရေစီအရ ရွေးချယ်တင် မြှောက်မှုကို စတင်ပြုလုပ်သဖြင့် KNPLF အတွင်းတွင် ဒီမိုကရေစနစ်ကို အများအပြား လက်ခံကျင့်သုံးလာသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ သို့ရာတွင် KNPLF ၏ မူဝါဒတွင်မူ ပြည်သူ့ဒီမိုကရေစီအနှစ်သာရကိုသာ ဆက်လက် လက်ခံထားဆဲ ဖြစ်သည်။

ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကို KNLP, KNSO, KNPDP, KNG တို့က ကျင့်သုံးမြဲဖြစ်သည်။ KNLP သည် ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ဒီမိုကရေစီကို အစဉ်ထောက်ခံသောမူဝါဒကို ဆယ်စုနှစ်တခုအတိုင်းအတာထိ လက်ခံခဲ့ပြီး မဟာမိတ်များ၊ ကြေညာချက်များ ထုတ်ပြန်သော်လည်း ကျန်အဖွဲ့များတွင် အများသိရှိရန် ထုတ်ပြန်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။

အခြားသော အင်အားစုများသည် တိကျသောမူဝါဒများ မရှိသော် လည်း ယေဘုယျအနေဖြင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ၎င်းတို့၏အဖွဲ့များ အတွင်းတွင် ကျင့်သုံးကြသည်။ နိုင်ငံရေးပါတီများသည် ဖက်ဒရယ်နှင့် ဒီမိုကရေစီအတွက် ရပ်တည်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

သို့ဖြစ်၍ အနာဂတ်အတွက် တည်ဆောက်လိုသည့် ကရင်နီပြည် နိုင်ငံရေးတွင် မူဝါဒဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်ရမည့် အခြေအနေကို ပြုလုပ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် အများဆန္ဒအတိုင်း လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်မှုသည် ဗဟိုအာဏာနှင့်ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကို ဆန့်ကျင်မည်ဖြစ်သဖြင့်

ဝါဒရေးရာသည် လက်ရှိတွင် အရေးမပါသော်လည်း နောင် တွင် အဟန့်အတား ဖြစ်လာနိုင်သည်။

၃.၂။ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရှိသောကရင်နီပြည်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများ

၁၉၆၄ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် ကရင်နီပြည်တွင်းတွင် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် ခုခံတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ တိုးပွားလာခဲ့သည်။ ကနဦးတွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သော KNPPနှင့် ခြားနားစွာ KNLP သည် ကရင်နီ နယ်နိမိတ်များ ပြန်လည်စုစည်းခြင်းအတွက် ရပ်တည်လာခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် မိုးဗြဲနယ်နှင့် အလယ်ချောင်းဒေသများရှိ ကယန်းလူမျိုးများ နေထိုင်ရာဒေသများအတွက် ကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို ဖန်တီးနိုင်ရန် ဦးတည်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က KNPP နှင့် KNLP တို့သည် အားလုံးနှင့် စပ်ဆိုင်သော ကရင်နီအမျိုးသားရေး ရည်မှန်းချက်များအတွက် အကြိမ်ကြိမ် ဆွေးနွေးခဲ့သော်လည်း တခုတည်းသော ရည်မှန်းချက်ကိုမူ ချမှတ်နိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။

၁၉၉၄ခုနှစ်တွင် KNLP, KNPLF နှင့် အခြားသော ကရင်နီပြည်တွင်းရှိ လက်နက်ကိုင်အင်အားစုတို့သည် အစိုးရနှင့် ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီမှု ယူပြီးသည့် နောက်ပိုင်းတွင် အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဦးတည်ချက်နှင့် ရပ်တည်မှု အခြေအနေများသည် ပိုမို ကွဲပြားလာကြပြီး အချင်းချင်းကြား ညှိနှိုင်းမှု လျော့နည်းလာကြသည်။ လက်ရှိအချိန်တွင် အင်အားစုများအကြား ညီညွတ်ရေးအတွက် အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်ကို တွေ့ရသည်။

ကယန်းအမျိုးသားများသည် ကရင်နီပြည်နယ်နိမိတ်များ ပြည်လည် စုစည်းရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရရှိရေးကို လူမျိုး၏ဦးတည်ချက်အနေဖြင့်

သတ်မှတ်၍ စုဖွဲ့ထားသော ကယန်းအဖွဲ့အစည်းအသီးသီးမှ ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်လာသည်။ ထိုဦးတည်ချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ အချို့သော ခေါင်းဆောင်များက စိုးရိမ်လာကြသည်။ ကယန်းလူမျိုးအရေး ဦးစားပေးခြင်း၊ သီးခြားကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်တောင်းခြင်းနှင့် ဒီမိုကရေစီအရ ကယားပြည်နယ် အစိုးရအဖွဲ့တွင် ပါဝင်ခွင့်ရှိနေခြင်းများအပေါ် စိုးရိမ်လာကြသည်။ အချို့သော ခေါင်းဆောင်များက အားကျသဖြင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရှိသော လူမျိုးစုနိုင်ငံရေးကို စတင်ဆွေးနွေးလာကြသည်။

ထို့ကြောင့် အနာဂတ်တွင် ကရင်နီနိုင်ငံရေး ဦးတည်ချက်၊ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် အထက်ပါလူမျိုးစုအသီးသီး၏ နိုင်ငံရေးဦးတည်ချက်များကို အဖြေပေးနိုင်သော နိုင်ငံရေးပလက်ဖောင်းကို ဖန်တီးနိုင်ရန် လိုအပ်လာပါသည်။ နယ်နိမိတ်နှင့် လူမျိုးစုနိုင်ငံရေးသည် ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းရမည့် အရာဖြစ်သောကြောင့် ပဋိပက္ခကိုဦးတည်သော ဖြေရှင်းမှုမျိုး မဖြစ်အောင် ကရင်နီအင်အားစုများ သတိထားရမည်ဖြစ်သည်။

၃.၃။ အနာဂတ်တပ်မတော်ဖွဲ့စည်းခြင်း

ကရင်နီအင်အားစုများနှင့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသည် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအား ပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းရမည့်အချိန်ကို ကြုံရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အတွက် ကရင်နီအင်အားစုများတွင် မတူညီသောတည်ရှိမှုနှင့် ဦးတည်ချက်များ ရှိနိုင်ပါသည်။ ထိုအခြင်းအရာများသည် အနာဂတ်တွင် ကြုံတွေ့နိုင်သည့် ကြီးမားသော အဟန့်အတား ဖြစ်နိုင်သည်။

KNPP သည် အနာဂတ်တွင် တပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအတွက် အချက်(၂) ရပ်ကို ရပ်တည်တောင်းဆိုသည်။ အဓိကအနေဖြင့် KNPP သည် စေ့စပ်

ညှိနှိုင်းနိုင်သော အခွင့်အလမ်းရှိသောကြောင့် အနာဂတ် တပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနေဖြင့် -

(၁) နိုင်ငံတခုလုံး၏ လုံခြုံရေးမူဝါဒများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် (Nationwide Security Sector Reform)ကို လိုလားသည့်အပြင်၊

(၂) တပ်များပြန်လည်ပေါင်းစည်း (Demobilization and Refrom) သော အချိန်တွင် ပြည်နယ်တပ်များအနေဖြင့် KNPP ပါဝင်ဖွဲ့စည်းလိုသည်။

အဆိုပါ ရပ်တည်ချက်များအတွက် အစိုးရနှင့်တပ်မတော်တို့နှင့် ညှိနှိုင်း အဖြေရှာရမည်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် KNLP, KNPLF, KNSO, KNPDP နှင့် KNG တို့သည် တပ်မတော်၏ပြည်သူ့စစ်ဗျူဟာတွင် သတ်မှတ်ခံနေရပြီး လက်ရှိအချိန်အထိ ဆွေးနွေးခွင့်နှင့် ၎င်းတို့ရပ်တည်လိုမှုကို သီးခြား ထုတ်ဖော်ခြင်း မရှိကြပါ။

သို့ဖြစ်၍ အစိုးရ၏သတ်မှတ်မှုနှင့် ကန့်သတ်မှုအချို့ကြောင့် လက်နက်ကိုင်များအကြား ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခွင့်ကို အကန့်အသတ်ဖြစ်စေ သည်။ ပြည်သူ့စစ် အဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ နယ်ခြားစောင့်တပ် အဖြစ် သော်လည်းကောင်း အသွင်သဏ္ဌာန်ပြောင်းလဲလိုက်ခြင်းဖြင့် တပ်မတော်၏ စီမံခန့်ခွဲမှုအောက်တွင် ရောက်ရှိသွားသည့် အနေအထားများကြောင့် ပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး မယူသေးသည့် KNPP နှင့် တွေ့ဆုံမှုကို တပ်မတော်က လုံးဝ ကန့်သတ်နေကြောင်းတွေ့ရှိရသည်။ ထို့အတူ KNPP နှင့် အဆိုပါ ပစ်ခတ်ရပ်စဲထားသည့် လက်နက်ကိုင် အစုအဖွဲ့များအကြားတွင်လည်း အပြန်အလှန်ယုံကြည်မှု အားနည်းသေးသဖြင့် ပြည်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ညီညွတ်ရေးအတွက် အဟန့်အတားဖြစ်စေပါသည်။

အထက်ပါတို့သည် ကရင်နီအင်အားစုအသီးသီး၏ ညီညွတ်ရေး အတွက် အဟန့်အတားဖြစ်နေသောအရာများဖြစ်ပြီး တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု၊ မှတ်တမ်းများနှင့် လေ့လာချက်များမှ ထုတ်နုတ်ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါ

သည်။ သို့ဖြစ်၍ ၁၉၄၇ ခုနှစ်ဝန်းကျင်တွင် ညီညွတ်မှုပျက်ပြားစေခဲ့သော အရာများသည် ယနေ့အချိန်တွင် အဓိကမကျတော့ပါ။ ၁၉၇၈ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် ကွဲထွက်ခဲ့ခြင်းအကြောင်းအရင်းများသည်လည်း ပြန်လည် ညီညွတ်ရန်အတွက် အဓိကဟန့်အတား မဟုတ်တော့ပါ။ ယနေ့အချိန်တွင် ကရင်နီအင်အားစုများ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ညီညွတ်ရေး၏အဟန့် အတားများသည် ဖြစ်စဉ်တစ်လျှောက်လုံးကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဘေး ထွက်ပြဿနာများကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအရာများကို သက်ဆိုင်သူများ အားလုံး သတိမူကြရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

အခန်း(၄)

ခြုံငုံသုံးသပ်အကြံပြုချက်

သုံးသပ်ချက်

၁) ဗမာပြည်မနှင့် တွဲရေးခွဲရေးကြား ကရင်နီညီညွတ်ရေး
(ဗမာပြည်လွတ်လပ်ရေး ကြိုးပမ်းမှုကာလ)

ကရင်နီခေါင်းဆောင်များသည် သီးခြားလွတ်လပ်သော ကရင်နီအဖြစ် ဆက်လက်ရပ်တည်လိုသည်။ သို့ရာတွင် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် စစ်ရေးများတွင် အင်အားနည်းခဲ့သဖြင့် ထိုနိုင်ငံရေးရပ်တည်ချက်ကို တိကျစွာ ဖော်ဆောင်နိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ အဆိုးဝါးဆုံးအချက်မှာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလတွင် ကရင်နီခေါင်းဆောင် (အချို့နယ်များတွင် စောဖျာ)များအကြား အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် အင်အားဆက်စပ်တည်ဆောက်ရေးတို့ ပျက်ကွက်သွားခြင်းဖြစ်သည်။ အနောက်ကရင်နီရှိ ခေါင်းဆောင်အချို့သည် ဖဆပလ၏ နိုင်ငံရေးတည်ဆောက်မှုကို စတင်လက်ခံသည့် အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ကရင်နီပြည်ရှိ စောဖျာများ၏ နိုင်ငံရေးဖလှယ်မှု၊ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှု ကင်းမဲ့ခဲ့ခြင်းသည် လွတ်လပ်သော ကရင်နီပြည်ကို ဆုံးရှုံးရသည့် အကျိုးဆက်ကို ဖန်တီးသည့် အခြေအနေကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။

ကရင်နီပြည်သည် သီးခြား လွတ်လပ်ခဲ့ကြောင်းကို ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းမှ နိုင်ငံရေးအရ နားလည်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် ကရင်နီပြည်သို့ လာရောက်ခဲ့ပြီး ဗမာပြည်မနှင့် အတူလွတ်လပ်ရေးယူရန် စည်းရုံးခဲ့သည်။ ကရင်နီခေါင်းဆောင်များသည် ပင်လုံညီလာခံသို့ တက်ရောက်ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ သို့ရာတွင် ပင်လုံညီလာခံ၏ ရလဒ်များကို သိရှိသောအခါ အနောက်ကရင်နီနယ်ရှိ ခေါင်းဆောင်အချို့သည် လွတ်လပ်ရေးအတူတကွရယူခြင်းသည် ကောင်းသောလုပ်ငန်းစဉ် ဖြစ်ကြောင်း ယုံကြည်လာခဲ့သည်။

ပင်လုံစာချုပ်တွင် အချို့သော တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များ စိုးရိမ်သည့် ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေ ထောက်ပံ့ပေးရေးသည် ကရင်နီပြည်အတွက်

စိုးရိမ်စရာ အခြေအနေမျိုး မဖြစ်ခဲ့ပါ။ အင်္ဂလိပ်မှ ကိုလိုနီမပြုမီကပင် ကာလအဆက်ဆက်တွင် ကရင်နီပြည်၏ ဘဏ္ဍာရေးကို ကရင်နီစောဖျာများက ဖြေရှင်းခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ အဆိုးဝါးဆုံးရလဒ်မှာ ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ကရင်နီပြည်အတွက် လွှတ်တော် ကိုယ်စားပြုခွင့် အရေအတွက်ကို ပြည်နယ်အရွယ်အစားအပေါ် မူတည်၍ ဆုံးဖြတ်ခဲ့သဖြင့် ပြည်ထောင်စု အနှစ်သာရဖြစ်သော တန်းတူနိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးများကို ပစ်ပယ်ခဲ့သည် ဟုဆိုရမည် ဖြစ်သည်။

အထက်ပါအချက်များကြောင့် ကရင်နီစောဖျာများက လက်ခံနိုင်ခြင်း မရှိပေ။ သို့သော် ကရင်နီစောဖျာများ သီးခြားတွေ့ဆုံ၍ အဆိုပါ နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်နှင့် အခြေအနေများကို သုံးသပ်တိုင်ပင်ဆွေးနွေးနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ချေ။ ထိုကဲ့သို့ ပင်လုံစာချုပ်နှင့် ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံ ရေးဆွဲမှုများသည် လျင်မြန်စွာ ပြီးမြောက်ခဲ့ပြီး အဆိုပါ ရလဒ်များကို ကရင်နီခေါင်းဆောင်များစွာတို့သည် သဘောထားကွဲလွဲကြတော့သည်။ဖဆပလ၏ နယ်မြေလွှမ်းမိုးရေးတွင် ကရင်နီခေါင်းဆောင်များအား ဖမ်းဆီးသတ်ဖြတ်ခဲ့ခြင်းအပြင် KNU တော်လှန်ရေးတို့ ဂယက်သည် ကရင်နီခေါင်းဆောင်များအကြား ကွဲပြားမှုကို ပိုမိုထင်ရှားစေခဲ့သည်။ အချုပ်အားဖြင့် ပင်လုံစာချုပ်နှင့် ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံရေးဆွဲစဉ်တွင် လွတ်လပ် သော ကရင်နီပြည်နိုင်ငံရေးအရှိတရားကို ပစ်ပယ်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံရေး ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှု မရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

(၂) ဖဆပလ ကျူးကျော်ခြင်းနှင့် ကရင်နီ ပြည်တွင်းစစ် (ပါလီမန်အစိုးရ အုပ်ချုပ်ကာလ)

ပူးပေါင်းရေးနှင့် သီးခြားလွတ်လပ်ရေးသမိုင်းသည် ကရင်နီပြည်ကို ဖ.ဆ.ပ.လ ကျူးကျော်ခြင်းနှင့် ကရင်နီပြည်တွင်းစစ် ကာလအတွင်းတွင် ကရင်နီညီညွတ်ရေး ပြိုကွဲခြင်း၏ အဓိက အကြောင်းအရင်းဖြစ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် ၁၉၇၄ ခုနှစ် မ.ဆ.လမှ ဖွဲ့စည်း အုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲပြဌာန်းသည်အထိ ကရင်နီတွင် အစိုးရအုပ်စုနှင့် တော်လှန်သောအုပ်စု ဟူ၍ ကွဲကွဲပြားပြား ရှိနေသည်။

ပူးပေါင်းရေးနှင့် သီးခြားလွတ်လပ်ရေးအုပ်စုများအကြား တိုက်ပွဲများသည် ၁၉၅၀ ခုနှစ်အထိ အလွန်ပြင်းထန်ခဲ့သည်။ နှစ်ဖက်အုပ်စုအကြား သေကြေခဲ့သကဲ့သို့ လူထုများစွာ ဆင်းရဲခြင်းနှင့် စစ်ပြေးရခြင်းများလည်းကြုံတွေ့ခဲ့ကြရသည်။ ထို့အပြင် ဘာသာရေး ကွဲပြားမှု၊ လူမျိုးရေး ကွဲပြားမှု၊ နယ်မြေဒေသ ကွဲပြားမှုနှင့် ကရင်နီဟူသော ဝေါဟာရအပေါ် ကွဲပြားမှု ပိုမိုကြီးမားစေခဲ့သည်။ တနည်းအားဖြင့် ပူးပေါင်းရေးနှင့် သီးခြားလွတ်လပ်ရေး အတွက် ရပ်တည်ခဲ့သော်လည်း အချင်းချင်းပြိုကွဲသွားခြင်းရလဒ်သာ ထွက်ပေါ်လာခဲ့သည်။

ပူးပေါင်းရေး အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်များသည် ဖ.ဆ.ပ.လ အစိုးရ ဖြစ်စေ၊ အိမ်စောင့်အစိုးရ ဖြစ်စေ၊ မ.ဆ.လ အစိုးရဖြစ်စေ ၎င်းအစိုးရအဖွဲ့ထဲတွင် အမြဲ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ပြည်ထောင်စုတပ် (သို့) ဗမာတပ်မတော်၏ အင်အားကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ကရင်နီအမျိုးသားရေးအတွက် ၎င်းတို့၏ မျှော်မှန်းချက် ပျက်စီးခဲ့သည်။

၁) ပူးပေါင်းရေးအဖွဲ့ ကတိသစ္စာပြုခဲ့သည့် ကရင်နီပြည်၏ ၁၉၄၇ခုနှစ် မတိုင်မီရရှိထားသော နိုင်ငံရေးရပ်တည်မှု ပျက်သုဉ်းခဲ့သည်။

၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ၎င်းဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေပါ နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးတွင် ကရင်နီနိုင်ငံအတွက် အခွင့်အရေးများ မပါဝင်ခဲ့ပေ။ ကရင်နီပြည်အနေဖြင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ အဖွဲ့၏ မစို့မပို့ အာဏာခွဲဝေမှုသာ ရရှိခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ပူးပေါင်းရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်သော ကရင်နီအစိုးရနှင့် ဘဏ္ဍာရေး စီမံပိုင်ခွင့်တို့သည်လည်း ပျက်စီးခဲ့သည်။

၂) ပူးပေါင်းရေးအဖွဲ့သည် ကရင်နီတပ်ကို ဖွဲ့စည်း ဦးဆောင်နိုင်ခြင်း မရှိခြင်းကြောင့် ဖ.ဆ.ပ.လ တပ်နှင့် တပ်မတော်တို့၏ ကြီးကြပ်မှု အတိုင်းသာ လိုက်နာဆောင်ရွက်ခဲ့ကြရသည်။ ပူးပေါင်းရေးအဖွဲ့ သည် ၁၉၄၇ မှ ၁၉၇၄ ခုနှစ်အထိ အုပ်ချုပ်ရေးအခွင့်အရေး၌ တပါတီ အာဏာရှင်ကို လက်ခံရသည့် အခြေအနေသို့ ဆိုက်ရောက်ခဲ့သည်။

(၃) ကရင်နီအဖွဲ့အစည်းများ၏ အကွဲအပြဲ
(ဗမာပြည် အာဏာရှင်အစိုးရ အုပ်စိုးကာလ)

အာဏာရှင်အစိုးရ အုပ်ချုပ်မှုအောက် ကရင်နီအဖွဲ့အစည်းများ၏ အကွဲအပြဲ ဖြစ်ရပ်များသည် ကရင်နီပြည်အတွက် ခါးသီးမှုနှင့် အကျိုးယုတ်စေသော အခြေအနေကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ မှားသည်ဖြစ်စေ၊ မှန်သည်ဖြစ်စေ ယနေ့လက်ရှိအချိန်အထိ ကရင်နီအဖွဲ့အစည်းနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝန်းများ အကြားတွင် အောက်ပါ ကွဲပြားမှုများကို ကောင်းစွာကုစားမှုများ မလုပ်ဆောင် ခဲ့သေးပါ။

၁) နိုင်ငံရေးအဖြေမရခဲ့ခြင်း (တွဲရေးခွဲရေး) ကြောင့် ကရင်နီ အုပ်စုများအကြား ခွဲထွက်မှု စတင်ခဲ့သည်။ ယနေ့အချိန်အထိ

ကရင်နီတွဲရေးဖြစ်စေ၊ ခွဲရေးဖြစ်စေ လိုလားသော ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့် မရရှိသေးပါ။

၂) ကရင်နီလူမှုအသိုင်းအဝန်းများအကြား ဘာသာရေး ကွဲပြားမှုကို နားလည်မှု ပြန်လည်တည်ဆောက်ပေးခြင်း၊ ပြန်လည်ခွင့်လွှတ်စေခြင်းနှင့် ညီညွတ်ခြင်းရရှိအောင် ပြန်လည်တည်ဆောက် ပေးခြင်းများကို ပွင့်လင်းစွာ ရင့်ကြားစေ့ပေးခြင်း မရှိခဲ့ပါ။

၃) လူမျိုးရေး ကွဲပြားမှုကို အပြန်အလှန် အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် လေးစားခြင်း လုံးဝမရှိသောကြောင့် လက်ရှိအချိန်အထိ စည်းလုံးညီညွတ်မှုများကို ဂယက်ရိုက်နေစေသည်။

၄) ကရင်နီနယ်မြေဆိုင်ရာ သတ်မှတ်မှု(လက်ရှိနယ်မြေသတ်မှတ်မှု)နှင့် အသိအမှတ်ပြုမှု (နားလည်မှုအရသတ်မှတ်မှု) မရှိသောကြောင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးနှင့် ဆက်စပ်ပြီး စိုးရိမ်မှုများရှိသဖြင့် ညီညွတ်ရေးကို ထိခိုက်နေဆဲဖြစ်သည်။

၅) ခေါင်းဆောင်မှုများ၏ အပြန်အလှန်အသိအမှတ်ပြုမှု၊ နားလည်ခွင့်လွှတ်မှုနှင့် အတူတကွ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ အားနည်းချက်ကြောင့် အသင်းအဖွဲ့အချင်းချင်း၊ လူမျိုးစုအချင်းချင်း၊ ဒေသအချင်းချင်း ညီညွတ်မှုကို ထိခိုက်လျက်ရှိနေသေးသည်။

၆) ကွန်မြူနစ်ဝါဒသည် နိုင်ငံရေးတွင် အဓိက ပဋိပက္ခ မဟုတ်တော့သော်လည်း အနာဂတ်အတွက် ရွေးချယ်သွားမည့် ဖက်ဒရယ်ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး၊ နယ်မြေအခွင့်အရေးများသည် ဝါဒရေးရာများ ပါဝင်သေးသောကြောင့် အဆင့်မြင့်နိုင်ငံရေး သဘောတူညီမှုများ လိုအပ်နေဆဲ ဖြစ်သည်။

စာပေ၊ ဒေသအလိုက် တွင်းထွက် စီးပွားရေး၊ အဖွဲ့အစည်းများ၏ နယ်မြေစိုးမိုးခြင်းနှင့် အခြား ဝိသေသလက္ခဏာများကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည် ဖြစ်သည်။

<u>အကြံပြုချက်</u>

ယခုစာတမ်းတွင် ကရင်နီအမျိုးသားညီညွတ်ရေး၏ တိုးတက်မှုများ စွာ ရှိနေခဲ့ကြောင်းဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ပစ်ခတ်ရပ်စဲပြီးသော ၂၀၁၂ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် အင်အားစုအချင်းချင်းတွေ့ဆုံမှု ပိုမိုများပြားလာခဲ့သည်။ တွေ့ဆုံမှုများကြောင့်လည်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတိုးလာခဲ့သည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များ အချို့ကိုလည်း ရရှိခဲ့ကြသဖြင့် ညီညွတ်ရေးနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးသည် အောင်မြင်လာသည်ဟု သုံးသပ် နိုင်သည်။ သို့ရာတွင်လည်း အဟန့်အတားများစွာရှိသည့်အတွက် အောင်မြင် သင့်သလောက် မအောင်မြင်သေးကြောင်း ရှေ့တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

ကရင်နီပြည်ရှိ အင်အားစုများအားလုံး၏ ညီညွတ်ခြင်းသည် ဒေသအတွင်း အပစ်အခတ်ရပ်စဲမှုအတွက် သော်လည်းကောင်း၊ ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် သော်လည်းကောင်း၊ တနိုင်ငံလုံးငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်မှုအတွက် သော်လည်းကောင်း အလွန်အရေးပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ညီညွတ်သော ကရင်နီအင်အားစု၏ တောင်းဆိုမှု၊ လိုလားမှု၊ လိုအပ်မှုများ အတွက် လက်ရှိတပ်မတော်ကဖြစ်စေ၊ အရွေးကောက်ခံ အစိုးရကဖြစ်စေ၊ ရင်းနီးမြှုပ်နှံ သူများကဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတကာကဖြစ်စေ၊ ၎င်းတို့နှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပြီး ကောင်းရာကောင်းကျိုး ကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် အလွန်လွယ်ကူစေမည်ဖြစ်သောကြောင့်

ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကရင်နီညီညွတ်ရေးအတွက် သက်ဆိုင်သူများမှ ဝိုင်းဝန်းပံ့ပိုးသင့်ပါသည်။

ကရင်နီအချင်းချင်းကြားတွင်ဖြစ်စေ၊ အချင်းချင်းမဟုတ်သော အခြားသောသူများနှင့်ဖြစ်စေ၊ ကွဲပြားခြားနားနေသော အနေအထားမျိုးတွင် ရှိနေစဉ် ကရင်နီအင်အားစုများ ကွဲပြားမှုအပေါ် အခွင့်ကောင်းယူပြီး လက်ရှိတပ်မတော်မှ ဖြစ်စေ၊ အရွေးကောက်ခံအစိုးရမှ ဖြစ်စေ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများမှ ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတကာမှ ဖြစ်စေ ကရင်နီများနှင့် တစ်စုံတစ်ရာအောင်မြင်မှု တည်ဆောက်ရန် ကြိုးပမ်းပါက ရေရှည်တည်မြဲသောရလဒ်များကို ရရှိနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ အားလုံးအကျိုးရှိပြီး ရေရှည်တည်မြဲသောရလဒ်များကို ဖန်တီးလိုလျှင် ကရင်နီအင်အားစုများ၏ ညီညွတ်ရေးကိုအားပေးခြင်း၊ ကူညီခြင်းနှင့် ထိလွယ်ရှလွယ်သော ပဋိပက္ခ (Conflict Sensitivity)များကို ရှောင်ကျဉ်ခြင်းပြုလျက် ဝန်းရံပေးသင့်ပါသည်။

ကရင်နီအင်အားစုအချင်းချင်း မဟုတ်ဘဲ လက်ရှိတပ်မတော်မှဖြစ်စေ၊ အရွေးကောက်ခံအစိုးရမှ ဖြစ်စေ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများမှ ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတကာမှ ဖြစ်စေ ကရင်နီပြည်တွင် ၎င်းတို့၏လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို ဆောင်ရွက်ခြင်းကြောင့် ပဋိပက္ခများ ဖန်တီးနေကြောင်းကို ယနေ့အချိန်အထိ အများအပြားလေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုကြောင့် သက်ဆိုင်သူများသို့ ကရင်နီပြည်အင်အားစုများ ညီညွတ်ရေးအတွက် အောက်ပါအတိုင်း အကြံပြုအပ်ပါသည်။

အစိုးရနှင့် တပ်မတော် တာဝန်ရှိသူများသို့ အကြံပြုချက်

အစိုးရနှင့် တပ်မတော်တို့သည် ကရင်နီအင်အားစုများအား ရန်သူ (သို့မဟုတ်) လက်အောက်ခံ အဖွဲ့အစည်းများအဖြစ် မြင်လိုကြသည်။ ကရင်နီ အင်အားစုကို စစ်ရေးနှင့် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအတွက် ရည်ရွယ်ပြီး ချယ်လှယ်ခြင်းသည် မှားယွင်းသကဲ့သို့ ရွေးကောက်ပွဲအတွက် အသုံးချရန် ကြိုးပမ်းနေမှုများသည်လည်း လွဲမှားသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ အစိုးရနှင့် တပ်မတော်တို့သည် ကရင်နီအင်အားစုများ၏ လိုလားတောင်းဆိုချက်များကို လျစ်လျူရှု ခြင်းသည် နိုင်ငံရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးအဖြေများကို လျစ်လျူရှု ခြင်းနှင့် တူသည်။ အဆိုးဝါးဆုံးမှာ ကရင်နီအင်အားစုများ သီးခြားညီညွတ် နေမှုကို ခွဲထွက်ရေး လှုပ်ရှားမှုကဲ့သို့ မှားယွင်းစွာသတ်မှတ်ပြီး နိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို ထိခိုက်ခြင်းဟူ၍ သတ်မှတ်လိုကြသည်။ အဆိုပါ သတ်မှတ်မှုများသည် မှားယွင်းသည်။ ကရင်နီညီညွတ်မှုရှိပါက ကရင်နီ အင်အားစုအကြား မျှတ ကောင်းမွန်သော သဘောထားများ ဖြစ်ပေါ်လာ မည့်အပြင် ကရင်နီအရေးကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် အစိုးရနှင့် တပ်မတော်တို့သည် အဆိုတခုတည်းကိုသာ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရမည် ဖြစ်သောကြောင့် ကရင်နီညီညွတ်ရေးသည် နိုင်ငံအတွက်အရေးပါကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ အစိုးရနှင့် တပ်မတော်တာဝန်ရှိသူများအား ကရင်နီညီညွတ်ရေးအတွက် အောက်ပါတို့ကို အကြံပြု တိုက်တွန်းလိုက် ပါသည်။

၁) ကရင်နီအင်အားစုများအားလုံး တွေ့ဆုံမှုများဆောင်ရွက် နေခြင်းကို ကူညီပံ့ပိုးရန်။

၂) ကောင်းမွန်ခိုင်လုံမှုမရှိသော ပြည်သူ့စစ်ဗျူဟာများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး ကရင်နီပြည်ရှိ လက်နက်ကိုင်များ အားလုံး ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများတွင် ပါဝင်ခွင့်ကို ဖန်တီးပေးရန်။

၃)	ကရင်နီအင်အားစုများ၏ အမှန်တကယ်လိုအပ်ချက်နှင့် လိုလားချက်များကို ကောင်းမွန်စွာ နားထောင်လေ့လာပြီး မျှတမှန်ကန်သော ဆွေးနွေးမှုများဖြင့် ညှိနှိုင်းအဖြေရှာပေး ရန်။

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသို့ အကြံပြုချက်

ကရင်နီပြည်အတွင်းတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလိုသူများသည် တခါတရံ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားလုပ်ငန်းများအတွက် ငွေနှင့် အခြားမက်လုံးများကို အသုံးပြု၍ ကရင်နီအင်အားစုများအချင်းချင်း ပဋိပက္ခဖြစ်စေသော အခြေအနေများကို ဖန်တီးလေ့ရှိသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်မျိုးများသည် ကရင်နီအင်အားစု အချင်းချင်းအတွက် သော်လည်းကောင်း၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသော လုပ်ငန်းရှင်များ အတွက် သော်လည်းကောင်း အကျိုးမရှိသောအခြေအနေကို ဖြစ်ပေါ် စေပါသည်။ ထို့အပြင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် သယံဇာတများကို လေ့လာပြီး ဗဟိုအစိုးရကိုသာ ခွင့်တောင်းသဖြင့် ကရင်နီပြည်အတွင်းရှိ ပြည်သူများနှင့် နယ်မြေခံအင်အားစုများကို လျစ်လျူရှုသောအခြေအနေများလည်း ရှိနေပါ သည်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် ၎င်းတို့၏လုပ်ငန်းများဖြင့် လူထုအကျိုးရှိ စေသကဲ့သို့ ရေရှည်တည်မြဲအကျိုးရှိစေပြီး ဒေသတည်ငြိမ်ရေးနှင့် ဘေးထွက် ပဋိပက္ခများ မဖြစ်ပေါ်စေသော အခြေအနေမျိုးကို လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် အောက်ပါအတိုင်း တိုက်တွန်းအကြံပြုလိုက်ပါသည်။

၁)	ကရင်နီပြည်အတွင်းတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလိုသူများသည် ကရင်နီပြည်အင်အားစုအချင်းချင်း ပဋိပက္ခဖြစ်စေသော

အခြေအနေမျိုးအား ရှောင်လွှဲရန်နှင့် အားလုံးသော အင်အားစုများကို မျှတပွင့်လင်းစွာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခွင့် ဖွင့်ထားပေးရန်။

၂) ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမည့် စီမံကိန်းများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ သဘောထားနှင့် ခွင့်ပြုမှုကိုသာ ရယူခြင်းသည် မလုံလောက်ဘဲ ကရင်နီပြည် အင်အားစုများ၏ သဘောထားနှင့်အကြံပြုချက်များရယူရန်။

၃) ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏ အကျိုးအမြတ်နှင့်လူမှုရေး ရန်ပုံငွေ များကို အသုံးပြုရာတွင် ကရင်နီညီညွတ်ရေးအတွက် တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်ဖြစ်စေ အကျိုးရှိအောင် အသုံးပြု ရန်။

အစိုးရမဟုတ်သော အသင်းအဖွဲ့များနှင့် အလှူရှင်များသို့ အကြံပြုချက်

အလှူရှင်၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းနှင့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ သည် နိုင်ငံလုံးအဆင့်တွင် ဖြစ်စေ၊ ကရင်နီပြည်အတွင်းတွင် ဖြစ်စေ လူမှုရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ လုပ်ဆောင်နေကြသည်။ အချို့သော NGOs လုပ်ငန်းများသည် ကရင်နီပြည်အင်အားစုများအားလုံး ပါဝင်သော ဖြစ်စဉ်ဖြစ်သော်လည်း အချို့သောလုပ်ငန်းများသည် ကရင်နီအင်အားစု များကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ပြီး အားလုံးပါဝင်ရေးကို လျစ်လျူရှုထားသည်။

ထိုအခြေအနေမျိုးတွင် ကရင်နီပြည် ညီညွတ်ရေးအတွက် အဟန့်အတား ပိုဖြစ်စေသည်။ အချို့သော NGOs လုပ်ငန်းများသည် ကရင်နီအင်အားစု အချို့ကို ဝေဖန်မှုများပြုသကဲ့သို့ အချင်းချင်းကြား နားလည်မှုလွဲစေနိုင်သော အခြေအနေများကို ဖန်တီးကြသည်။ ထို့ကြောင့် ကရင်နီအင်အားစု ညီညွတ်ရေးသည် အားလုံးအတွက် အရေးပါသောကြောင့် အလှူရှင်၊ INGOs, NGOs များနှင့် CSOs များအား အောက်ပါအတိုင်းအကြံပြု တိုက်တွန်း လိုက်ပါသည်။

၁) အလှူရှင်၊ INGOs, NGOs, CSOs များသည် နိုင်ငံလုံး အဆင့်တွင် ဖြစ်စေ၊ ကရင်နီပြည်အတွင်းတွင် ဖြစ်စေ လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ကရင်နီအင်အားစု အချင်းချင်းအကြား ညီညွတ်ရေးကို ထိခိုက်စေနိုင်သော ထိလွယ်ရှလွယ်သည့် (Conflict Sensitivity) ဖြစ်စဉ်များ၊ ထုတ်ဖော်ပြောဆို ရေးသားမှုများကို သတိပြုရှောင်ရှား သွားရန်။

၂) အလှူရှင်၊ INGOs, NGOs, CSOs များသည် နိုင်ငံလုံး အဆင့်တွင် ဖြစ်စေ၊ ကရင်နီပြည်အတွင်းတွင် ဖြစ်စေ လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ကရင်နီအင်အားစုများကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်း မပြုဘဲ အားလုံးပါဝင်နိုင်ရေးကို ထိရောက်စွာ ဖော်ဆောင်သွားရန်။

၃) အလှူရှင်၊ INGOs, NGOs, CSOs များသည် နိုင်ငံလုံးအဆင့်တွင် ဖြစ်စေ၊ ကရင်နီပြည်အတွင်းတွင် ဖြစ်စေ လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် ကရင်နီပြည် အင်အားစုများ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ရေရှည် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စေသော လုပ်ငန်းစဉ်များကို ထည့်သွင်း အကောင်အထည်ဖော် ရန်။

ကရင်နီအင်အားစုများသို့ အကြံပြုချက်

ကရင်နီပြည်အတွင်းရှိ အင်အားစုများအားလုံးသည် ညီညွတ်စွာဖြင့် မတူတာခွဲလုပ်၊ တူတာတွဲလုပ် ဟူသော အဆိုဖြင့် ညီညွတ်ရေးအတွက် တွေ့ဆုံခြင်း၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ညီညွတ်ရေးကော်မတီများ ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် အလိုအပ်ဆုံးအရာဖြစ်သော နိုင်ငံရေး ဘုံသဘောတူညီချက်များ ရယူခြင်းစသည်ဖြင့် အဆင့်ဆင့်ကြိုးပမ်းလာခဲ့ကြသည်။ ထိုညီညွတ်ရေးသည် အရေးပါကြောင်းကို ကရင်နီအင်အားစု အသီးသီးအနေဖြင့် သိရှိသည့်အပြင် ဝိုင်းဝန်းတိုက်တွန်း ပံ့ပိုးနေသူများ၊ အသင်းအဖွဲ့များ၊ ပြည်ပအင်အားစုများလည်း ရှိနေကြပြီး ယနေ့အချိန်အထိ အားကောင်းစွာ ဝိုင်းဝန်းနေဆဲဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အဟန့်အတားအများစုသည် မိမိတို့အချင်းချင်းမှ ဖြစ်ကြောင်းကို ထောက်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ အရေးကြီးသော ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ညီညွတ်ရေးအတွက် အောက်ပါတို့ကို ကရင်နီအင်အားစု များသို့ အကြံပြုတင်ပြအပ်ပါသည်။

၁) ကရင်နီပြည်အင်အားစုများအကြား ကရင်နီနိုင်ငံရေး သဘောတူညီချက်များရရှိရေးကို ဦးစားပေး ဖော်ဆောင်ရန်။

ကရင်နီပြည်အတွင်းရှိ အင်အားစုများ၏သင့်မြတ်ရေးနှင့် ညီညွတ်ရေးကို အမှန်တကယ် တွန်းအားပေးနိုင်သော အရာများမှာ ကရင်နီနိုင်ငံရေး သဘောတူညီချက်များ ဖြစ်သည်ဟု မိမိတို့စာတမ်းပြုသူများမှ သုံးသပ်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကရင်နီအင်အားစုများ၏ ဘုံနိုင်ငံရေး သဘောတူညီချက်သည် အားလုံးအတွက် ရည်မှန်းချက်နှင့်လုပ်ငန်းစဉ် ဖြစ်သွားသည်။ ထိုသဘောတူညီချက်များ အပေါ် အခြေခံ၍ အင်အားစုအသီးသီးက လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာပေလိမ့်မည်။ ပူးပေါင်း

ဆောင်ရွက်မှုသည် ယုံကြည်မှု၏ ပြယုဂ်ဖြစ်သကဲ့သို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သော လုပ်ငန်းစဉ်များ၏ အောင်မြင်မှုသည် လူထုအတွက် အရေးပါသောအရာများ ဖြစ်သွားမည်။ ထို့ကြောင့် ဘုံသဘောတူညီချက်များသည် ကရင်နီများအတွက် အရေးပါဆုံးဖြစ်သောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ သဘောတူညီနိုင်မည့် ရည်မှန်းချက်၊ အကြောင်းအရာနှင့် အခြေအနေများကို ပိုမို ရှာဖွေ ဖော်ထုတ်ခြင်းအားဖြင့် သင့်မြတ်ရေးနှင့် ညီညွတ်ရေးကို လုပ်ဆောင်ကြရန် ယခုစာတမ်းမှ အကြံပြုလိုပါသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ပြုလုပ်သောညီလာခံ၏ ဘုံသဘောတူညီချက်များသည် ညီညွတ်ရေးအတွက်အရေးပါသည်။ ထိုဘုံသဘောတူညီချက်ကိုလည်း အဖွဲ့အစည်းကိုယ်စားလှယ်များက လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြ ၍ ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အားလုံးပါဝင်နိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ ထို့အပြင် ထိုသဘောတူညီချက်များကို အများပြည်သူ သိရှိစေရန်နှင့် လက်တွေ့ဆန်စွာ အကောင်အထည်ဖော်မှုအပိုင်းတွင် အားနည်းခဲ့သည်။ မည်သို့ဖြစ်စေ ထိုသဘောတူညီချက်များ၏ နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် ကရင်နီဟူသော ဝေါဟာရအောက်တွင် စုစည်းရန် ကြိုးပမ်းခြင်းနှင့် ပြည်နယ် ဖွဲ့စည်းပုံများ တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းခြင်းတို့ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သဖြင့် ယခင်ကျိုးပဲ့နေသောယုံကြည်မှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများလည်း ပြန်လည် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ရရှိခဲ့သော ဘုံသဘောတူညီချက်များသည် ယေဘုယျမျှသာ ဖြစ်သည်။ အရေးပါသော ဘုံသဘောတူညီချက်များစွာ လိုအပ်နေသေးကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ၂၀၀၀ ခုနှစ်နှောင်းပိုင်းတွင် KNPP ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြစ်သော

ကရင်နီပြည်နယ်အနေဖြင့် မြန်မာ/ဗမာပြည်နှင့် ပူးတွဲနေရန် ဆုံးဖြတ်ချက်သည် သမိုင်း အလှည့်အပြောင်း ဆုံးဖြတ်ချက် ဖြစ်သည်။ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်များကို ကရင်နီအင်အားစုများ အားလုံးသိရှိစေရန် ပြုလုပ်သင့်သည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်နိုင် ပါက ၁၉၄၇-၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားသော အကွဲအပြဲကို ဖြေရှင်းပြီးသား ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ထို့အတူ အခြား အကြောင်းအရာများဖြစ်သော နယ်မြေအရေး၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အရေး၊ ဝိသေသလက္ခဏာများအရေး စသည်တို့ကို ဘုံနားလည်မှုနှင့် ဘုံသဘောထားများ ဆွေးနွေးရင်း သဘောတူညီချက်များအဖြစ်သို့ ပြုလုပ်ရန် အရေးကြီးသည်။

ထို့သို့ရရှိထားသော ဘုံသဘောတူညီချက်များကို ကရင်နီ အင်အားစုအချင်းချင်းသာမက ပြည်ထောင်စုအဆင့် နိုင်ငံရေး တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲများတွင် လက်ဆုပ်လက်ကိုင်ပြု၍ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရမည့် သဘောတူညီချက်များအဖြစ် နိုင်ငံအဝန်း ငြိမ်းချမ်းရေး ဖော်ဆောင်မှုများအတွက် အကျိုးရှိစေမည် ဖြစ်သည်။ ကရင်နီပြည်အတွက် သင့်လျော်သော နိုင်ငံရေးစနစ်၊ ဒေသအကျိုးနှင့် လူတိုင်းမျှတသော ဒေသန္တရဥပဒေထုတ်ပြန်ခြင်း၊ အားလုံး လက်ခံသော အခေါ်အဝေါ် ပြန်တမ်းပြုခြင်း စသည်တို့ကို ပြည်ထောင်စုအဆင့်အစိုးရက လက်သင့်ခံပေးရန် လိုအပ်နေပါသည်။

၂)　ကရင်နီပြည်အင်အားစုများ၏ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် စည်းလုံးညီညွတ်ရေးဖော်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းစဉ်များသည် တိကျပြီး အချိန်အတိုင်းအတာဖြင့် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန်။

ကရင်နီညီညွတ်ရေးနှင့် ကရင်နီအမျိုးသားနိုင်ငံရေးသည် များစွာ ဆက်စပ်နေပါသည်။ ညီညွတ်ရေးအတွက်အချိန်ယူခြင်းသည် အမျိုးသားနိုင်ငံရေး ရည်မှန်းချက်များ အကောင်အထည်ဖော်ရန် အချိန်ယူခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အမျိုးသားနိုင်ငံရေး ရည်မှန်းချက်၊ ဦးတည်ချက်များကို ဖော်ဆောင်ရန် အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ လူထုများ၏ တန်ဖိုးထားမှုနှင့် ပါဝင်မှုတို့သည် လျော့ကျလာမည် ဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် လူထုလိုလားချက်များ ပြောင်းလဲသွားသဖြင့် ခေါင်းဆောင်များ၏ ကနဦး ရည်မှန်းချက်များကို ပြောင်းလဲခဲ့ရသည့် သင်ခန်းစာများလည်း ကရင်နီပြည်တွင် ရှိနေခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ကရင်နီညီညွတ်ရေး အဟန့်အတားများကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် နည်းလမ်းများဖော်ထုတ်ပြီး တိကျသော လုပ်ငန်းစဉ်ကို အချိန်ကာလအပိုင်းအခြားဖြင့် ဖော်ဆောင်သွားသင့်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲအချိန်ဇယား၊ ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံများ၊ လူငယ်မျိုးဆက်သစ်များ၊ အင်အားစု အသီးသီး၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲသည့် အခြေအနေများသည် အရေးပါသော အချိန်ကာလအပိုင်းအခြားများ ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ညီညွတ်ရေးကြိုးပမ်းမှု ဖြစ်စဉ်များတွင် အဟန့်အတားများကို တိကျစွာဖော်ထုတ်ပြီး ထိုအဟန့်အတားများကို ကျော်လွှားရန် နည်းလမ်းများ ပြင်ဆင်ထားခြင်းသည်လည်း အရေးပါသည်။

၃)　လူထုများပါဝင်သော ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဆိုင်ရာ ခွင့်လွှတ်ခြင်းများကို ဖော်ဆောင်ရန်။

နိုင်ငံရေးအရ ပြန်လည်သင့်မြတ်ခြင်းတွင် အများကသိသော "ခွင့်လွှတ်မည်။ သို့ပေမဲ့ မမေ့ပစ်နိုင်ပါ။ (Forgive but not forget)" ဟူသော ကြွေးကြော်သံ (Slogan)သည် အာဖရိကတွင် အသုံးများခဲ့သည်။ ကရင်နီသမိုင်းဖြစ်စဉ်တွင် နာကြည်းမှုများစွာ ကြုံခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ အဆိုးဝါးဆုံးမှာ ကရင်နီအင်အားစုများအားလုံး၏ လူထုအခွင့်အရေး၊ အမျိုးသားရေး၊ နိုင်ငံရေးတို့သည် အောင်မြင်မှု မရရှိခဲ့ပါ။ သို့ရာတွင် မဆုတ်မနစ်ကြိုးပမ်းမှုကြောင့် ရှင်သန်နေသော ကရင်နီပြည် နိုင်ငံရေးသည် မျိုးဆက်သစ်များအကြားတွင် စိမ့်ဝင်နေဆဲဖြစ်သည်။ လူငယ်မျိုးဆက်သစ်များနှင့် သာမာန်ပြည်သူအများစုသည် ညီညွတ်ရေးကို လိုလားကြသော်လည်း သိမ်မွေ့သော နိုင်ငံရေးအဟန့်အတားများကို နားမလည်ကြပါ။ ထို့ကြောင့် ခေါင်းဆောင်များအချင်းချင်း ခွင့်လွှတ်မှု မရှိခြင်းကြောင့် ညီညွတ်မှုမရသေးဟုသာ မြင်ကြသည်။ ခွင့်လွှတ်ခြင်းဖြင့် အများပြည်သူရှေ့တွင် ညီညွတ်မှုအတွက် သက်သေပြလိုက်ခြင်းသည် ပြည်သူများလိုလားသော အမှတ်လက္ခဏာဖြစ်သည်ဟု သုံးသပ်မိပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ အတိတ်ကိုကျော်လွှားနိုင်ရန်အတွက် ခွင့်လွှတ်ခြင်းနှင့် အနာဂတ်အတွက် တိကျရှင်းလင်းသော လမ်းညွှန်မှုများကို ယနေ့ခေါင်းဆောင်များ ဖော်ဆောင်နိုင်လျှင်အရေးကြီးသော တွန်းအားဖြစ်စေလိမ့်မည်ဟု သုံးသပ်ပါသည်။ လက်တွေ့ ကရင်နီအမျိုးသား ညီညွတ်ရေးကို အမှန်တကယ် လိုလားပြီး တည်ဆောက်လိုလျှင်

အတိတ်ဖြစ်စဉ်အပေါ် လက်ဆုပ်ကိုင်ခြင်းထက် အနာဂတ် ကရင်နီပြည်အရေးအတွက် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးကို လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။ အတိတ်က ရန်ငြိုးရန်စများပေါ် နောက်ကြောင်းပြန်ခြင်းထက် အချင်းချင်း အပြန်အလှန် သဘောထားကြီးစွာဖြင့် အနာဂတ် ကရင်နီပြည်အရေးကို အတူလက်တွဲလုပ်ဆောင်ဖို့ရာ လိုအပ်ပါသည်။

၄) ကရင်နီပြည်အင်အားစုများ ပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးနှင့် စည်းလုံးညီညွတ်ရေးအတွက် အားလုံးပါဝင်ရေး မူကို ကိုင်စွဲရန်။

ကရင်နီပြည်အင်အားစုများ ညီညွတ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် "အားလုံးပါဝင်ရေးမူ" ကို လက်တွေ့ကျစွာ လက်စွဲကိုင်၍ ဖော်ဆောင်ရန် အရေးကြီးသည်။ ကရင်နီအင်အားစုများ အားလုံး ပါဝင်ရန်ကြိုးပမ်းရာတွင် ညီညွတ်ရေး အဟန့်အတား များအားလုံးကို ကျော်လွှားရမည့်အပြင် အမြင်မတူနိုင်သော အင်အားစုနှင့်ညှိနှိုင်းရမည့် အခြေအနေကို ပြင်ဆင်ရမည့် အနေအထားဖြစ်သည်။ အင်အားစုတစ်ခု မပါခြင်းကြောင့် ညီညွတ်ရေးအပေါ် သက်ရောက်စေသော အခြေအနေမျိုးကို မဖြစ်မနေကျော်လွှားရမည်။ အားလုံးပါဝင်ရေးသည် အချိန်ယူမှု၊ စိတ်ရှည်သည်းခံမှု၊ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများစွာ ပါဝင်မည်ဖြစ်သည်။ နယ်မြေကျဉ်းမြောင်း၍ လူဦးရေ နည်းပါးသော ကရင်နီပြည်အခြေအနေအတွက် အားလုံး ပါဝင်မှု မရှိသောဖြစ်စဉ်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ကြည့်လိုက်ရုံနှင့် အားလုံးပါဝင်မှု မရှိကြောင်း အလွယ်တကူ မြင်တွေ့နိုင်သည်။ ကရင်နီအမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတွက်

ဖော်ဆောင်မည်ဆိုပါက အစုအဖွဲ့များသည် ကဏ္ဍအသီးသီး တွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ပေးနိုင်သည့် အဓိကကျသော အင်အား စုများ (stakeholders)အဖြစ် ပါဝင်သင့်သည်။ အထူးသဖြင့် လက်နက်ကိုင်အချင်းချင်းကြား ညီညွှတ်ရေးဖော်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည့်အတွက် အလွှာအသီးသီးပါဝင်ရန် လိုအပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းတူစွာ စာပေယဉ်ကျေးမှုအကြီးအကဲများ၊ မျိုးနွယ်စုခေါင်းဆောင်များ၊ ဘာသာရေးအကြီးအကဲများ၊ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်း၊ လူငယ်၊ အမျိုးသမီးများ၊ ပြည်နယ် အခြေစိုက်နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် ပညာရှင်များလည်းပါဝင် သင့်သည်။ ပြည်နယ်အစိုးရသည်လည်း ကရင်နီ အမျိုးသားများ ညီညွှတ်ရေးအတွက် အဓိကကျသည့် အစုအဖွဲ့များဖြစ်ပြီး ကရင်နီအတွင်း နေထိုင်သော ပြည်သူလူထု၏ ပါဝင်မှုအခန်း ကဏ္ဍသည်လည်း အရေးကြီး ပါသည်။

ညီညွှတ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် လူမျိုးစုခေါင်းဆောင်များ ပါဝင် လာခြင်းဖြင့်မိမိလူမျိုး၏အမျိုးသားရေးတစ်ခုကိုလုပ်ကိုင်ခြင်း မှ တစ်ပြည်နယ်လုံးအရေးနှင့် တစ်မျိုးသားလုံး ညီညွှတ်ရေး တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်လာခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာသဖြင့် လူမျိုးစွဲ အစွန်းရောက်မှုတွေကို ဖြေလျှော့လာနိုင်မည်ဖြစ် သည်။ ထို့အပြင် မျိုးနွယ်စုခေါင်းဆောင်များ၊ လူမျိုးစု ခေါင်းဆောင်များ၊ ဘာသာရေး ခေါင်းဆောင်များနှင့် ရိုးရာဓလေ့ခေါင်းဆောင်များသည် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အလိုက် ဩဇာရှိသောသူများဖြစ်သည့်အပြင် အများသူငှါ လေးစား သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များလည်းဖြစ်သည်။ လူငယ်နှင့် အမျိုးသမီး များသည်လည်း ကိုယ်စားပြုမှုကိုယ်စီရှိသဖြင့် အားလုံးပါဝင် သော အခင်းအကျင်းကို ဖန်တီးပေးရန်လိုအပ်သည်။

ထိုနည်းတူ လက်ရှိကရင်နီပြည်တွင် မူလကတည်းက နေထိုင်လာခဲ့သော တိုင်းရင်းသားများအပြင် ပြည်နယ်သို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်လာမှု နှုန်းမှာလည်း များပြားလာပြီး နစ်ရှည် နေထိုင်သူများ များပြားလာပါသည်။ ထိုအခြေအနေ အောက်တွင် ဌာနေမျိုးနွယ်စုများအပြင် အခြားလူမျိုးများ ၏ ပါဝင်မှုအခန်းကဏ္ဍကို (sector) တစ်ခုအနေဖြင့်လည်း ထားရှိရန်လိုအပ်သည်။ ထိုသို့ အားလုံးပါဝင်မှု မဖြစ်ဘဲ အခြားသော လူမျိုးများအား လျစ်လျူရှုထားမည်ဆိုလျင် ထိုအခြားသောလူမျိုးသည် သီးသန့်(Isolate) ဖြစ်သွားကာ အခြားညီညွတ်ရေးကို မလိုလားသည့်အုပ်စုနှင့် နီးစပ် အောင် မိမိဘက်မှ တွန်းပို့သကဲ့သို့ ဖြစ်သွားစေနိုင်ပါ သည်။ ထို့ကြောင့် ကရင်နီအမျိုးသားများညီညွတ်ရေး အတွက် ကရင်နီပြည်နယ်အတွင်းတွင် နေထိုင်သော ကရင်နီပြည်သားတိုင်း ပါဝင်သင့်ပါသည်။

၅) ကရင်နီပြည်ညီညွတ်ရေးအတွက် သင့်လျော်သော အချိန်နှင့် နားလည်မှုများ အပြန်အလှန်ထားရှိရန်။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ကရင်နီအင်အားစု အချင်းချင်းကြား ချက်ချင်းလက်ငင်း အကောင်အထည်ဖော်ရန် မဖြစ်နိုင် သော တောင်းဆို မှုများကို ကျော်လွှားနိုင်ရမည်။နယ်မြေ ပြန်လည်စုစည်းခြင်း နှင့် အမျိုးသားရေး ဝိသေသလက္ခဏာ များအား အသိအမှတ်ပြုခြင်းသည် တစ်ဦးတစ်ယောက်(သို့) အင်အားစု တခုတည်းမှ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်သောအရာ မဟုတ်ကြောင်း အကြံပြုလိုပါသည်။

ကြမ်းကိုးကားချက်များ

Tom Kramer, Oliver Russell, Martin Smit. (2018). From war to Peace in Kayah (karenni) State- a land at the crossroods in Myanmar. Trnsnational Institute (TNI). Amsterdam.

Burma Link. (2014, October 17). Retrieved Jan 23, 2020, from Burma Link: https://www.burmalink.org/background/burma/ethnic-groups/karenni/

စလင်းကိုလှိုင်. (2019). ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ-မတူကွဲပြားခြင်းကပြဿနာလား၊ ခွဲခြားခြင်းကပြဿနာလား. Pyidaungsu Institute . Pyidaungsu Institute .

International Institute for democracy and electioral assistance. (1998). ဒီမိုကရေစီနှင့် အမြစ်တွယ်နေသောပဋိပက္ခများ - စေ့စပ်ဆွေးနွေးသူများနှင့် စဉ်းစားရန်မှုများ. (Z. Oo, Ed., & K. N. Naw Oo, Trans.) Washington D.C, USA: The Burma Fund.

John Buchanan, Tom Kramer, Kevin Woods. (2013). ကွာဟမှု ပေါ်ထွန်းလာခြင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ထိစပ်နယ်မြေများအတွင်း ဒေသတွင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု. research, Transnational Institute, Burma Center Natherlands.

ပါတီဗဟိုဌာနချုပ် (၁၉၉၄)၊ ကရင်နီပြည်၏ သီးခြားလွတ်လပ်ရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်၊ ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ။

ကလလတ၊ ကရင်နီလူမျိုးပေါင်းစုံ ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး (၂၅)နှစ်မြောက် အထိမ်းအမှတ် သမိုင်းမှတ်တမ်းအကျဉ်း ၁၉၇၈-၂၀၀၃။

ဦးစောသိန်း၊ ဦးစောသိန်းရေးသားသော ကယားသမိုင်းအကျဉ်းချုပ်။

မန်းဒိုး(၂၀၁၉)၊ ပြေဗမာ အဖြေရှာဖွေကာကြည့်ပါလှည့်- လက်နက်ကိုင်ဖက်ပြိုင်မှုများနှင့် လူမျိုးစုဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေး၊ ဗမာအမျိုးသမီးစာပေ။

စည်သူကျော်(၂၀၁၉)၊ တော်လှန်ရေးထဲက ဗမာပြည်၊ ရန်ကုန်လမ်းမများစာပေ၊ရန်ကုန်။

ကယောစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုကော်မတီ (၂၀၀၇)၊ ကယောလူမျိုးစုနောက်ခံရိုးရာသမိုင်း၊ ကယောစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုကော်မတီ။

ခူးဦးရယ်(၂၀၁၄)၊အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှုနှင့် ကရင်နီအမျိုးသား တိုးတက်ရေးပါတီ၏ အခန်းကဏ္ဍတစေ့ တစောင်း၊ ဒေါ်ခင်မာချို (မြ-၀၃၇၃၈)၊ ရန်ကုန်။

ဦးကျော်သန်း(ဖယ်ခုံ)၊၂၀၁၆၊ရှမ်း/ကယားတွဲရေးခွဲရေးနှင့် ကရင်နီနိုင်ငံရေး၊ ဦးကျော်ကျော်ဝေ (ရွှက်စိမ်းစာပေ)၊ရန်ကုန်။

ခွန်းမတ်ရ်ကိုဘန်(၂၀၀၃)၊ ပင်လုံစိတ်ဓါတ် ရှင်သန်ဖော်ဆောင်ရေးမှ စစ်မှန်သော ဒီမိုကရေစီဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆီသို့၊ National Reconciliation Program (NRP)။

နေရှင်နယ်ဦးမြင့်(မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၁၁)၊ ကရင်နီပြည်တွင်းရေး၊ရန်ကုန်။
ကရင်နီပြည် အထူးစုံစမ်းရေးကော်မရှင်၏ အစီရင်ခံစာ (၁၉၅၅)၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ စာရေးကရိယာဌါန၊ ရန်ကုန်။

ဦးခင်မောင်(၁၉၇၂)၊သမိုင်းဝင်စာတမ်းများနှင့်ကယားပြည်နယ်။

ဦးအယ်(လ်)အောင်စိန်၊ကရင်နီပြည်(ခေါ်)ကယားပြည်နယ်သမိုင်း။

ရှာဖွေစုဆောင်းမှတ်တမ်းတင်သူ(၁၉၈၃)၊ ကယားပြည်သမိုင်းနှင့်ကယားမျိုးနွယ်များမှတ်တမ်း။

C.Morgan Webb, M. (1912). Census of Buram 1911, Burma Part-I Report. Office of Superintendent. Yangon: Office of Superintendent, Government Printing, Burma.

S.G.Grantham, I. (1923). Census of India, 1921, Valume X, Burma Part I Report. Superintendent of census operations, Buram, Office of the Superintendent. Yangoon: Office of the Superintendent, Government Printing, Burma.

J.J.Bennison, I.C.S. (1933). Census of India, 1931, Valume XI, Burma Part I Report, Office of the Superintendent, Government Printing, Burma. Yangoon.

2014 Myanmar Population and Housing Census.

Ronald D. Renard, The Delineation of the Kayah State Frontiers with Thailand: 1809-1894, (2007), Department of History, National University of Singapore.